

VERONIKA TENČA-GOLDMANE
PASTAREITE

"Katõļu Dzeives" biblioteka

Saturs

Priķšvõrdi	5
Pavasariš	8
Vosora	23
Aglyuná	30
Rudiņš	37
Zīma	46
Tāvs	75
<i>Tāva brõļš Aleks</i>	81
<i>Krystamõtá Antonina</i>	86
<i>Joselš</i>	97
<i>Ar Dīvu, Brižupá!</i>	104
<i>Pūreņu muiža</i>	111
<i>Dīva Dõrzi</i>	125
<i>Olūti</i>	136
<i>Dorbi i nadorbi</i>	150
<i>Dīnys i nadīnys</i>	158
<i>Školys godi</i>	164

J.Gailums. Zeimiejumi. 1999

Priekšvārdi

Mežsorga sāta atsaroda stāvā Brīžupis krostā, nu tōs i beja īmontōjusā sovu nūsaukumu. Nu rītumu iz zīmelim tū īskōvā bīzi āglu i prīžu meži, austrumūs pōrīdami pūrūs i pļovōs.

Dīnvydu pusī kai gars, naleidzons vaļņš stīpās Tūrnā kolns ar vacu, pušsabrukušu tūrni pošā stōvōkijā vītā, kas bejš parádzāts meža gunšgrāku nūvārōšonai. Tīsa, meži tūlaik daga reši. Brīžupā beja škierta nu apdzeivōtom vītom.

Storp Tūrnā kolnu i mežsorga sātu beja dzilā līknā, pa kuru kai zyla būrts, zaļu pļovu īskauta, aizalūcāja gleznainō Brīžupeitā. Nu sātys verūtīs, tei rōdājās taida breineiga skaistuma pōrjymta. Austrumūs upeitā izalūcāja nu vysod krāslainō Vaivareņu pūra. Tod, sauleitī pazadraisķōjusā, otkon pagaisa na mozōk meiklainō Dzārvīņu pūra rītumu pusī, kur nu bīzō meža dzilīnis izalūcāja ceļš, kas Brīžupis ļaudš šod tod aizvyzynōja plašijā pasaulī, a ratus i tōleimus gostus atvādā pazacīmōt pi meža rodim: Zīmyssvātkūs, Leldīnī, Vosoryssvātkūs i krystobōs, kurys tā atsagadāja dīsgon bīži.

Paskriejš sātai tyvu garum, ceļš strauji pazagrīzā pret dīnvydim i svīdās nu kolna lājī, tod pōri Brīžupis sagrabiejušijam tyltam i nu jauna rōpōja kolnā. Ticš augšā pōrdūmōs pīstōja, lai nūsprīstu, kai reikōtīs tōļōk. Tod, nazkū apzaviers, sazadalāja divōs daļōs.

Vīna celā pusā pa lāzonōkū nūgōzi trausās Tūrnā kolnā. Tykusā tam pōri, nūzalaidā lājī i pītācāja pi Maltys upis stōvō tylta, kū tautā

saucá par Leikū. Drūši kōpá tam pōri i īsleidāja kaimiņu — Ondrupinis — pogostā.

Ūtra celá dalá pazagrīzá pret austrumim i aizaveja garum mežsorga tyvōkō sábra Izidora Svylāna sātai, kurai pīdarūšū zámī saiminīks beja sajiemš kai Lōčplieša ordená kavalers. Tod, naaizmiersdama izalūcāt cauri tōlōkō kaiminá — Jaroslava Stankeviča teirumim, upái dávās taišni lācūšijai saulái preteim.

Obi mežsorga sábrī beja lobi i darbeigi ļaudš. Svylāni dzeivōja divejūs — patš strōdeigīs saiminīks i jō smukō sīva Antonina. A Jaroslava Stankeviča saimī beja četri bārni: Stasš, Jagna, Vanda i Jasš. Obi kaimini myužeigi naidōjās, i mežsorgam bīži datyka mīrtīsneša lūma, kas nabeja nu pateikamijom, jo mežsorga saimá ar obim sábrim dzeivōja draudzeigi.

Poša mežsorga sāta beja cīži vaca, zama, gara guļbolku dzeivojamō āka ar mozim lūdzenim, pa pusái zámī īgrymusá.

Vacs beja i ōbeļdōrzs dīnvydu pusī, vāļ vacōkys — papelá ustobys prīškā i nūsiermōjušō mežoga, zam kurys, gondreiž piļņeigi zámī īleidš, gulāja akminš ar sylvainu viersu.

Tik paņ vaci i pušsabrukuši beja pyuná, klāvs, piertená upmalī, kuru klōja bīza valānu kōrta. Taidš paņ ar valānom apaudzš, meža molā beja pogrobs.

Ākys natyka lobōtys, partū ka beja jau nūsprīsts — vacōs sātys vītā cālš jaunu, nu ceglym, ar daksteņu jumtu. Ludinš tod nabỹšūt nu Brīžupis jōnas — rakšūt dziļu oku tīpaņ kolnā ar betona syrūbim i svieri golā.

Mežsorga saimá nabeja šejīnīši, beja īgōjieji nu sábru pogosta. Bez poša mežsorga i jō sīvys tū kuplynōja vacō mōtá, kūrlmāmīs mežsorga brōļš i septeini bārni. Vairōki jaundzymuši tivleņ pec radeibom myra, bet jūs vītā dzyma cyti...

Vacō mōtá voi, kai bārni saucá, — babená — jau beja pōrkōpusá 90 godu slīkšnám, a vys vāļ apveļteita ar gaišu prōtu, gora mūžumu i lelu darbeigumu.

Jei beja dzymusá klaušu laikūs, redziejusá apspīstūs ļaužu mūkys i pazamōjumus, dzeivōjusá leidza jūs prīcai i bādom, smīdamōs i osorys līdama.

Jōs garīs myužš beja kai dōrgakmiņu krōtivá — pylna ar nūstōstim, pōsokom, ticiejumim i vacom tautys dzīsmom. Ar tū vysu jei sovim mozbārnim nalelū zámis styureiti pōrvārtá par naatkōrtojamu breinumu zámi: pavasarūs — kiupūši bryunu, ar zylom vyzbuleižom i dzaltonim purynim pībōrsteitu i dzagūzis zvonim pīskandynōtu; vosorā — kūši zaļu, ar raibim puču ziernim izrūtōtu, sīna pļōvieju i gona dzīsmu pīgavylātu; rudīņūs — jau daudz nūpītnōku, ar zaltainu vōrpu brīdumu pōrklōtu, ar rudzu stotim, vosorōju zōrdim, cīneiģi iz sātys pusi leigojūšim labeibys vazumim i vysbeidzūt — žieleiģim dzārvu i meža zūsu atvodu saucīnim.

Pec tūs atgōja Zīmys mōtá i vysu ītyna dzilā, vyzuļojūši boltā mīrā, kuru pa ratam pōrtraucá garys, dzīdūšys vylku gaudys, začu sazasaukšona voi dzená vīnmuleiģō kaļšona.

Ladā īslāgtō Brīžupeitá gulāja zīmys mīģā, gaideidama jaunu atmūdys i radeišonys breidi, kod, papyušūt dīnvydu viejam, austrumu pusī sōkš brakšāť i trakšāť.

Tod rītumūs upá pīmiļzš kai kolns, kurs pec laicená sazaleiģoš, pazacálš i, kreitūt atpakaļ, sazaškálš tyukstūš gobolūs; grūzeidamīs dūsīs iz vokorim, aizraudams leidza vysu, kas celā gadāsīs, varbūt i Brīžupis tyltu.

I tai gods nu goda leidz myužebai...

Pavasars

Agnesá ĭzaroda Brīžupis sātā kai pastareitá — nagaideita i nagrybāta, mežsorgam jau tai beja kupls bārnu puļcenš. Babená gon zynōja stōstāt, ka mōtá Agnesi tápaņ nu upeitis izvylkusá. Gōjusá pec iudiná i, tovu breinumu, — biernens ūpī ĭkrits! Kū bejs darāt?! Nūsvidusá niešus, sačārusá mozū, satynusá pīškaitā, mudri iz sātu skriejusá. Paņ niešus otrumā aizmiersusá...

Nu tō, ka Agnesá beja poša jaunōkō, jau atlācá sovs lobums, i bez napatikšonom naiztyka. Kai mozōkū jū vysī žālōja i lutynōja. Bādys cālās nu tō, ka maitini bīži apsaukōja par "izkasīni", "pedeli", "pendeli". Taidi vōrdi Agnesái cīži napatyka, par tīm jei na ŗaizi raudōja kai pārta.

Apzazynōņ sevi jei sōcá agri, i pyrmī spylgtōkī ĭspaidi maitinái palyka nu Brīžupeitis. Lykōs, ka leidz tai dīnai jei ir bejusá kūrla i okla. Pieški acš i ausš beja valī! Izbreina pylna jei lyukōjās pasaulī. Lelōkīs i naizprūtamōkīs breinums beja upá ar sovu nabeidzamū maineibu vysūs četrūs godalaikūs.

Ar kotru jaunu dīnu, kiepīni pa kiepīnám, saulá cālās augšōk dabasūs. Dīnys stīpās garumā, vokori palyka dzidri i skaneigi. Saulis stori beja sylti, tī mīleigi glōstāja vacōs sātys jumtu i stōvū nūgōzi. Agnesái tys cīži patyka, a snīgam — nā. Tys steidzeigi sazarūsāja, sazakustāja i veļšus nūzavālā nu jumtim. Na vysod jam izadává tai aizsleidāt. Ŗaizjom sylti saulis spaiti jū apjámá tīpaņ iz jumta i tik ilgi siļdāja i karsāja, cikom pōrvārtá seikōs tierceitōs voi spūžōs lataku svāčōs, kurys kaidu laiceņu turājās pi jumtu molu, bet tod skanādamys i brakšādamys gōzās lājī.

Snīgs steidzeigi atsakōpá nu sātys pakšim, aiz sevš pamasdams malnu zámi, nu kurys bryungonōs gaļvenis bōzá mōlpučēitis i zalī asneni. Tai bāgdams, snīgs sasnādzá stōvū nūgōzi, kur sauleitá svylynōja vāļ cīžok. Tys nu vaira nabeja izturams! Snīgs pōrzavārtá mutuļojūšūs skaneigūs ryuceišūs i, kiulīņus masdams, laidās lājī — pošā Brīžupī īškā!

Brīžupá vāļ beja klōta ar ladu, bet varāja manāţ, ka tei jau cālās i mylza, tai kai zam lads atsarostu kaids spākaveirs, kurs ar tyukstūšom rūku caltu tū iz augšu i plāstu plotōku i plotōku. Gaišs jau vyrmōja nu ceiruļu dzīsmom, nūgōzá beja zylūs vyzbuleišu pībārta, a upá, lai kai ceņtās, nu lada skōvīnā izsprukţ navarāja, vīneigi šod tod aizabrakšāja.

Tod, kaidu vokoru papyušūt dīnvdydritumam, dabasi īzatyna palākūs leita mōkūņūs, vysu nakti iz sātys jumtim beja dzierzama leita lašu pakšiešona i grabūnā. Nōkušijā reitā nūtyka kas vāļ napīdzeivōts! Pieški pamalī nūdōrdāja kai pārkiunš i nu meža īlūka izacālā bolts, kusteigs kolns. Tys trūkšņōja, pīzajymdams skaļumā, i cālās augšōk, tod ryukdams i mutuļōdams vālās pōri vysai īlejai. Miļzš beja ticš breiveibā i vōrdājās kai nagudrs, boltys putu vārpelis šlākstynōdams i sprauslōdams. Jys sovā breiveibys ōrprōtā gryustāja i svaidāja lelūs lada gobolus, kuri jū beja tik ilgi turiejuši giustā.

Taidā ŗaizī Brīžupá beja draudeiga i varona. Ka gadājās kaids nauzmaneigs kūks celā, tū izrōvā ar vysom sakņom i násá paceli. Upis dyžonū skriejīni kavāja tylts. Upá tū napataupāja, gryustāja i apsvaidāja ar lelim lada gobolym. Lai gon tylts beja styprs, nu palelom baļceņom taiseits, pōrōk ilgi tys upis uzbrukuma izturāţ naspāja — paprišku spieceigi sazašyupōja, tai kai pazacālā gaisā, tod, atkritš atpakaļ, dāvās pa straumi lājī.

Šaļţom upá mātās viersā piertenái, kura jau godu dasmytim, vaca, nūmeļniejusá i sazarōvusá, tupāja tīpaţ krostā. Naskaitamys zōļu sakneitis beja tik cīži sazavejušs, ka leidzynōjās seikim, bet styprim

pierstim, kuri sazadavuši kūpā, lai turātūs preteim draudeigīm spākim. Lai kai upā jū kratāja i purynōja, vysod vinnāja piertenā. Lada kolni i malnỹ iudini aizabrōzā. Upā ģkōpā krostūs, i tod sōcās ūtrs, vāļ lelōks breinums...

Kod vīnu reitu Agnesā pazamūda i taipaļ kreklenī, bosom kōjom izskrāja ōrā, jei nu pōrsteiguma kai dakolta palyka iz vītys — vysa pļova vyzuļōja teirā zaltā, a Brīžupā spulgōja i laistājās kai lelōs mōsys ģvys acš!

Cik ilgi ciļviēcens var stōvāt taidā lelā nasaprasšonā i apjukumā! I Agnesā skrāja pi mōtis, kura klāvā borōja naseņ atskriejušū teleni.

Ar veļtini pōrzavālusā pōri slīkšnām, tai mōti pacīš sabīdejūt, jei saucā: "Māmeņ, lyudzu, āj pazaver! Tī vysys zvaigznis sabyrušys pļovā!"

"Ak tu, muna mozō spūrgaleņ, tōs nav zvaigznis, a purineni. Tī izplauka, cikom tu čučieji..."

"Voi tūs var paglōstāt i pajimļ rūkā?"

"Paglōstāt vari, a ruceņōs gon najām, bārns! Purineni ir tik kū pīdzymuši, vāļ pavysam moziņki, tīm sōpās."

"Labi, māmeņ! As tik nūskrišu tyvōk pazavārtļ!"

Agnesā jau mātās iz pļovys pusi, tod ģgōdōja par sovu draugu Lōci. Jys tok ari gribās rādzāt pļovys jaunumus! Maitinā skrāja pi sunā būdys, par gobolu saukdama: "Lōceiļ, Lōceiļ, mīga pyuzneiļ, leiņ ōrā! Pļovā purineni pīdzymuši. Skrīsim apzavārtu!"

Lōcš kaidu breisneni knūsājās, tod nagribeigi izleida ōrā i, tīpaļ atsasiedš, gari nūzažōvōja. Pakasāja aiz vīnys, aiz ūtrys ausš i tik tod pazavārā iz Agnesi. Jō naapmīrynōtīs izskots runōja skaidru volūdu: "Nu gotovīs ūds nu taida meitāna. Džingst apleik, ka ni atsaklausāt. Kōrteigam sātys sorgam paļ izagulāt nadūd!"

"Mīlū Lōceiļ, tu nazasyrdi i nazatūļoj! Skrīsim lāji! Tik, lyudzams, nasadūmoj tūs āstļ, kai řaizjom zōli! Zōleitāi jau ari laikam sōp, a tu kai nasōškys tik āđ i āđ!" Tod, drusku padūmōjusā, prōteigi dalyka: "Paūstāt

purineņus gon tu vareisi...” Lōčam laikam na vysai patyka itei pamōceibom i aizrōdiejumim bogotō Agnesis runa: jys grīzá acš sōņš i kauneigi luncynōja ásti. Tod, pīzatrūcuš kōjōs, nūpurynōja pādejū mīgu, kai izleigdamš nūlaizāja draudzinái muti i pīkreitūši aizarāja: "Vau!"

Nu jī beja sazaprotuši, i obi kiulīņ kiulīnim vālās nu pīkaļneitis lājī.

Pavasaruš beja i cyti breinumi; lelōkīs nu tīm — Leldīnā, ar krōsōtom ūlom, šyupeli i bārnu gaviļom. Bet... lai tyktu pi vysa tō, beja jōpavoda Lelýš gaviens. Tys vylkōs cīži garai i Agnesái lykōs garlaiceigs. Ni dzīdōt, ni sprīņdžōt šymā laikā nadreikstāja — tys beja grāks. ledīņš palyka daužz skūpōks, trešdīņōs i pīktdīņōs nadreikstāja āštš ni galis, ni kaida galis iedīnā. Babenā ar mōti šymōs dīnōs paṭ pīna naādā, iztyka ar siļči, lynu voi kanepū elli, buļbeītom i postnu maizi.

Agnesái tys beja gryuši saprūtams, deļkō āštš varāja bīt grāks tod, kod cylvākam beja kū āštš, i deļkō lely naļōvā prīcōtīs, kod prōts iz līksmeibu nāsās? Maitinái, ka viņ viederensš beja pylns, prōts vysod beja prīceigs. Taidōs ŗaizjōs dzīdōt i lakstāt viņ gribājās, deļtō, pošai namonūt, bīži paspruka: "Kur tu teci, dyuru pálā, kaladū, kaladū!..."

"Voi, Agnesáiṭ, kam tu tai? Dzierdi, Dīvensš barās..." babenā nu ceplā augšys ceņtās jū apsaukt.

Agnesá taidōs ŗaizjōs apzarōvā i baileigi vārās iz koktu, kur stōvāja svātbiļdis i krystā systō Pesteitōja tāls. Tū, ka Dīvensš kū aizrōdeitu, jei gon nadzierdāja, bet, ŗraugūt Kunga Jezus noglom caurdūrtōs rūkys i kōjīs, jū pōrjāmā gon baimā, gon žālums. Ašnis táčāja nu savainōtō sōna, ar ierškeīžu vaiņuku apveitō golva beja nūsleidiejusā zamu, zamu.

Kas i deļkō ar Jū tai izadarāja, tū Agnesá grybātu zynōt. Jei papraseitu babenái, bet beidōs, ka atbiļdá otkon býš borga i strupa: "Tu vāļ esi moza i nikō nu tō nasaprūti, kod paaugsi, tod pastōsteišu, a tagad dori, kai táv līk!"

Vīgli jau beja sacāt — paaugsi. Agnesá jau nabeja nikaida siens, kurai leitenš palej i golva nu sylnom ōrā. Jei kotru dīnu pi durovu stendera mierājās, mierājās, bet augšōk par īvyłktū streipeiti tai i nabeja tykusá. Ŗaizjom raudzāja iz pierstu golym pazacáļt, bet cik tu ilgi tai staigōsi, grybi voi nagrybi, bēs viņ tei pazaaugšona jōpagaida...

Klusōs Gaviená dīnys násá i kaidu prīceigu nūtykumu — Pyupolu svātdīni. Ka zīma beja īzavyłkusá, pec pyupolym vajdzāja brisť pa dziļu snīgu i pyupoleiši beja taidi seiki seiceni, sovūs bryunijūs kažuceņūs nūzaglobōjuši. Taidōs Ŗaizjōs pyupolus vajdzāja nūlauzť agrōk i izplaucť. Īnasti ustobā i īlykti iudinī, tī dreiz nūsvídá kažuceņus, palykdami opoly, bolti i pyukaini.

Pyupolu svātdīnis reitā mōsys veidōja skaistus puškus, pōrsāja tūs ar dzeipurim i násá iz bazneicu svietāť. Ar svieteibu sajāmušijīm pyupolu zorim babená vysus "nūpārā", saceidama: "Slimeiba ōrā, veseleiba vydā! Slimeiba ōrā, veseleiba vydā!" voi: "Auđz opols kai pyupols! Auđz opols kai pyupols!" Taipāť tyka apstaigōti i nūpārti vysī lūpeni ar vieliejumu bỹť vasalym i sprygonim.

Agnesá, radzūt lelūs izdareibys, gribāja darāť taipāť kai jī. Jei manāja, ka Murš i Lōcš beja palykuši bez "veseleibys pierīnā". Deļtō pajāmusá pyupola zoru, jei uzmaneigi tyvōjās sčitenám, iz kura izastīpš gulāja runčš. Acš jam beja cīt, tik ūsys kustājās i kōjis mīgā raustājās. Laikam jau sapynā Murš páļu medeibu laukus apstaigōja. Agnesá, viļteigi pasmaidūt, nūdūmōja: "Tivleņ, draudzeņ, tovi medeibu prīki beigsīs. Lai giutu pális, ir jōbỹn vasalam. Deļtō opoluma jau varātu tevi napārt, taipāť esi meiksts kai pyupolenš..."

Agnesá pacálaš rūku i ar pyupola zoru ciertá Muram. Jei napaspāja ni mutis attaisāť, lai veseleibu vālātu, kod runčš, kai lapsiņu sakūsts, spruka augšā i, nykni aizašņōcš, beja, špuks, zam gultys. Agnesá gon saucá, gon labynōja, bet jōs pyulis beja veļteigys. Mura zaļgonōs,

sirdeigōs acš tai viņ sacāja: "Proš viņ proš! Taidys pōresteibys i nagūda as tāv ni myžam napīdūšu. Ir gon taidam knišlám prōts, medinīku pošūs lobōkijūs sapynūs iztraucāt..."

Ar Muri nasalobusá, Agnesá dávās pi Lōča, ari ūtram draugam tū veseleibu i opolumu vajdzāja nūvielāt. Lōci jei atroda, purneiti pret sauli pasliejušu, siežūt pi sovys būdys. Jys kōreigi ūstāja pavasara gaisu. Snīgs jau beja nūzalaidš, zámá apkoltusá i taida siedeišona beja teiri pateikama. Īraudziejš Agnesi, Lōčš pilácá kōjōs, jautri ásti kuldams i smaideigu muti rōdeidams, tyvōjās draudzínái.

"Ar itū kundzeni nabjš tik vīgli tikš golá," Agnesá nūdūmōja i pacálá rūku pierínám. Bet Lōčš beja dreizōks — zibineigi īzaskrāja, pazalácá, hops, i pyupolu zors beja zūbūs! Ar vysu īgivumu jys īšmaucá sovā mōjenī i, pazagrīzš pret Agnesi, pyupolzoru demonstratīvi sagrauzá seikūs gabaleņūs. Jō apmīrynōtīs izskots napōrprūtami līcynōja par dyžōšonūs: "As jau nu naasu taidš mīga pyuznis kai Murš, kurs guļ kai kaidš palovu maiss iz ceplá, cauru dīnu sōnus capynōdams. Veseleibys i opoluma maņ taipaļ gona, lai tik kaidš svešinīks rauga sātai tyvōtīs!"

Agnesá, apbādynōta par naveiksmi, dávās iz ustobu, sevī skumeigi dūmōdama: "Dori nu vāļ taidam burlakam lobu, svātūs pyupoleņus jāmá apádá!"

Pec pyupoleišu bīžuma iz zarená varāja sprīšt par tū, kaida bjš cyta vosora. Ka tūs beja dauđz i bīži, tod vosora gaidoma ražona, a ka pyupoleni beja rati, varāja pīmeklāt naraža voi cytys nalaimis.

Svieteitūs pyupolus nūlyka koktā iz laktenis pi Jezus Kristus kōjom, i tur tī palyka vysu godu. Pārnejūs sadadzynōja Pyupolu svātdīnī, palnus izkaisāja pa vysim koktim, lai sātā turātūs svieteiba i lobklōjeiba, bet jaunūs otkon nūlyka vītā, i tai godu nu goda...

Klusijā nedelī vysi runōja pušbolsā, nazabōrá, bārnus nabeja pījymts strōpāt. Patīseibā jūs nabeja eisti par kū sūdāt, bārne zynōja, ka darāt sovvaleibys ir grāks.

Babená i mōtá gavāja vāļ vairōk. Ādá tik ņaizi dīnā, bez kaida aizleja. Agnesá navarāja saprast, kai jūs var tū izturāt? Jai pošai āšt gribājās vysod i, kod pōrōk gryuši beja sagaidāt iesšonys ņaizi, tod maitiná pagrauzá sausu maizis kaņceiti.

Nedelis sōkumā mōsys vysu tryna i mozgōja, izjámá dubultlūgus, kurus brōļš iznásá ustobys augšā. Lūgus nūspūdrynōja, dalyka teirus aizkorus. Ka grīsti beja nūkvāpuši, tryna i mozgōja tūs, iz sīnom leimāja jaunus špalerus. Izpurynōja vacōs, sabyrzušōs cysys nu gultys maisim i pībōzā tūs ar jaunom i smōrdeigom. Purynōja i vādynōja dečus i sagys. Ar zoru i ašu veikšim tryna greidys, cikom tōs tyka spūdrys i dzaltonys. Saslaucāja vysus nateirumus, kuri pa garū zīmu beja sazacrōjuši. Vysu, kas beja paradzāts dadzynōšonai, aiznásá iz molkys pyuneiti, a smeļksni sasvīdá pakaišūs. Pec taidys teireišonys vacō sāta izavārā kai sarūšta vácineitá.

Klusōs nedelis beigōs nikaidu lelu dorbu nadarāja. Babená sacāja, ka Zaliņā catūrgā paļ putyns pereklá nataisūt. Lelyjā pīktdīnī babená i māma naādá pavysam. Tei beja lelu skumu i lyugšonu dīna. I Klusū sastdīni vadāja mīreigi, dareidami viņ seikōkus dorbus, tūmār vysi jau palyka rūseigōki, beja jōzagatavoj Leldīnis svieteišonai. Itūs svātkus Agnesá saucá par Ūleņu dīnu.

Mōtá i mōsys gatavōja dažaidus gordus iedīņus i cāpá peirāgus ar gali, kōpustim, būrķōnim i bīzpīnu. Pyrms Leldīnis kōvā teleni, a ka nabeja pošim, tod kaidu galis gabaleni īdává kaimini — telá galái jōbīn tūs produktu skaitā, kurus násá svietāt.

Runys par telená kaušonu Agnesái sagōdōja daudz skumu i sōpeigu pōrdūmu. Jei paļ raudzāja tāvu atrunōt, lai tō nadora. Bet jys

sazabōrā iz Agnesis, jai nikas cyts naatlyka, kai īleist kaktenī i tī byrdynōt ryugtys osorys.

Pošā vokorā brōlš rūsājās pogroba kaļnenī, kōrdams šyupelis. Stūpi vāļ beja dereigi pārnejī, atlyka tik pīstyprynōt viervis i izlikūt dieli, lai varātu šyupōtīs divotā. Mōsyt krōsōja ūlys ar seipulu myzom, rudzu zelminī, aptynūt ar krōsainim dzeipurim, lupateņom, veikalā pierktijōm lakom. Agnesá gribāja nūkrōsōt vysmoz vīnu ūleni i, mālis galeni izbōzusá, jei tai rōvās ar krōsōšonu, cikom pošā beja raiba kai Leldīnis ūla. Izkrōsōtōs ūlys salyka vōceleitī, kuru brōlš beja nūpinš nu kōrklu klūdzeņu, i nūlyka iz golda.

Mōsyt jau beja izplauciejušyt bāzru zorus i bryunā mōla skrūzī tūs nūlyka tīpať iz golda, kurs beja apklōts ar rokstainu lynu goldautu. Agnesái beja laimiejīs pīsauleitī atrast nazcik vyzbuleišu. Īlykusá tōs sovā skrūzeitī, jei atroda tai vītu sūplok bāzru dzeiveigijam zaļumam. Izavārā pavysam gleiši!

Lelō mōsa Monika steidzā tamborāt lelu záči ar gaiši bryunu kažuceni. Acš, daguns i mutá jam tyka ar malnu dzeipuru īzeimāti, bolts beja tik patš ástis galenš. Gotovū záči pīpiļdāja ar vatu i nūsādynōja grūzā pi ūlu. Nu gon varāja īzarast Leldīnā, tik ilgi i napačiteigi gaideitō!

Bazneica beja tōli, deļtō lelōs mōsyt kūpā ar sābru maitom i puišim dāvās iz tū jau sastdīnis vokorā. Leidza jāmá grūzeni ar produktim: maizis kukuleiti, telá galis gabaleni, ūlys i sōli. Tys vyss beja dūmōts pasvieteišonai.

Bazneicā jī nūbeja vysu nakti. Vacōkī ļaudš lyugdamīs, a jaunīši ari pa kaidai narōtneibai palaisdami, par kū sātā kluseņom sazašveikstāja i smājās. Prūtams, tāvs par tū nikō nadreikstāja zynōt, to taidam "smīklu taiseitōjam" ītu pavysam biedeigi.

Gadājās, ka Maltys iudini vāļ nabeja nūskriejuši, tod jaunīši ová kōjys i bosom gōja pōri pōrplyudušijam tyltam. Beja taidys řaizis, kod

škārsot̃ upi rōdājās beistami, dazagōja voi nu palikt̃ bez Leldīnis svieteibys, voi vajdzāja jiugt̃ Meļni i braukt̃ iz attōlōku bazneicu. Parosti tai i darāja, Agnesá napīmināja, ka Leldīnā b̃ytu kod naviņ sagaideita bez svieteibys.

Leldīnis reitā Agnesá pazamūda neparosti agri i sōcá gaidāt̃ bazneicōnu. Bet jūs ceļš beja gars i gryuts, deļtō gaideišona īzavylka. Cīži gribājās āst̃, bet nadreikstāja, cikom naatnásš svieteibys. Ik pec breiža Agnesá steidzās iz kaļneni pazavārt̃, voi bazneicōni naīt, a jūs kai nabeja, tai nabeja. Brōļš jau beja daticš pi svātku gordumim i Agnesái pīdōvōja, a Agnesá kārdynōšonai nu sirdš turājās preteim. Jū sōpynōja brōlā napaklauseiba. Kai jys tai varāja — pōrkōpt̃ vacōku aizlīgumu i vāļ jū iz tū skubynōt̃...

Agnesá saprota, ka brōļš reikōjās slykti, bet jei jau nav pļōpa i par tū klusās.

Kod beidzūt svieteiba beja sagaideita, varāja īturāt̃ reitiškys, pōtori jau beja nūskaiteiti i Leldīnis svātōs dzīsmis nūdžidōtys. Atsasāduši pi saklōtō golda, kotrs pōrmátá krystu i gaidāja, kod babenā vysim izdalās svieteitū maizi, galeiti, ūlys i sōli. Paprīšku beja jōād svieteitī iedīni, tik tod varāja mīlōtīs ar cytim gordumim. Natryuka ari jaunpīna sacapuma, kas atgūdynōja ūlōkni i beja cīži gordš. Ka jaunpīna nabeja pošu sātā, tū atnásá sābri, partū ka kaidā apleicejā klāvā telenš jau nūteikti beja atskriejš.

Vysi ādā lieneižom i ilgi, kotru iedīni izgaršōdami, iedīņu beja daužš. Dzārā cigoreņu kopeji ar soldonū kriejumu voi čaji, pīkūsdami peirāgus i cytus gordumus. Pec reitiškom varāja dūtīs pogolmā, lai nūzadorbōtu ar dažaidim svātku pīkim: systūs ar ūlom, šyupōtūs, ītu rūtaļōš. Iz "ūlu karu" īzaroda sābru bārni i jaunīši. Jau aiz laika tyka izraudzeitys vysstyprōkōš ūlys. Tōš izlasāja vītejīs "specialists", ūlys osū golu sytūt pret zūbim. Ka skaná beja dzidra i spolga, tod pōrbaudamō

ūla stypra. Tys, kura ūla sytūtis sapleisa, beja spīsts atdūt, sovu uzvarātōjam. Tai cytuŗaiz lobs ūlu stypruma paziniejs vasalu skalini varāja pīlasāt.

Gadājās i pa bliedeibai, bet tys nanūtyka ni sābru, ni sovejūs vydā. Parosti cyts cytu mōnāja godatiergūs ar meistareigi darynōtom kūka ūlom. Izmontōja taidu pajiemīni, ka ūlys tīvōkijā golā izūrbá caurumeni i salaidá pa tū izlaidynōtu svynu. Pec tam vītu nūsleipāja i vāļ nūlakōja. Ōreji vyss beja kōrteibā, i itai "vyltus ūlai" pretinika nabeja. Bet lai Dīvs ir žieleigs tam, kura mōneišonōs atsaklōja!

Bez "ūlu karim" nūtyka vāļ cytys rūtalis, kai, pīmāram, ūlu rypynōšona pa sleipi nūlyktu īdūbu gaļdeni. Saucá itū pasōkumu par lunkōšonu. Divi spielātōji vīnlaiceigi palaidá kotrs sovu ūlu, i, kura ūla pīsitiņus izturāja, tys beja uzvarātōjs. Bolva — ūla!

Leldīnī šyupōjās mozi i lely; pa vīnam, pōrūs, gon stōvūt, gon siežūt iz viervjōs īsitō šyupelá dielá. Šyupōjās, lai bŷtu vasaly, lai lyni augtu gari, lai teleni borōtūs i vīnkōrši taipaŗ — prīka pec. I babená atsasāda šyupelī, a brōļš Jurš jū nadaudŗ pašyupōja. Ilgi i augši jei šyupōtīs nagribāja, reibstūt golva. Agnesi gon Jurš izšyupōja nu sirdš, cikom jai sōcá kitāt vādars, a jei vīnolga nu sajiusmys spīdzá: "Vāļ augšōk, vāļ augšōk, vāļ!..."

Tūmār vyspōrgaļveigōk šyupōjās Jurš patš. Tá pīzatupdams, tá izaslīdams, jys izasvīdá tik augši, ka šyupelš ar vysu Juri sōcá īt rindži. Agnesái nu breinumu mutá beja valī — brōļš pieški beja pōrzaviertīs par skrytuli. Jei gribāja klīgŗ, bet naspāja, mutá beja izkoltusá i bolss naklausāja.

Pec lelōs šyupōšonōs sōcās vysaidys rūtalis: "Pādejīs pōrs", "Suneiši", "Globōšonōs", spielá ar stikleni i bumbu. Leldīnis prīki ilga trejs dīnys. Catūrtōs dīnys reitā brōļš gribāja šyupeli nūjimŗ, bet Agnesá sōcá raudōŗ i prasātīs: "Brōleiŗ, zalta gabalenŗ, vāļ vīnu dīneni památ, lyudzu, lyudzu!"

Tū izdzierdá babená i Agnesi sabōrá: "Kas tá seic kai myusa!? Ka vysu godu šyupelī karineisi, to cytys Leldīnis nasagaideisi. Lobōk skrīņ sivienenám purineņu paplāšt!"

Pec Leldīnis sōcās pavasara dorbi. Brōļš cauru dīnu jāmās ar aršonu. Meļņš beja vyss vīnūs svīdrūs, Juram kraklys pi mugorys turājās kai pīlīpš. Vogys golā, svīdrus nu pīris nūslauchiejs i viejī sajakūtūs motus atglaudš, jys apgrīzá zyrgu i ora tik tōļōk. Pa saortū lauku laidelājās vōrnys i lasāja tōrpus. Kas šōm nakaitāja pi gotovys blūdys, a Meļnám ar brōleiti beja tik gryuši jōstrōdoj.

Kod zámeitá beja aporta, tū ryupeigi nūecāja. Nu teirums beja gluds, siešona varāja sōktīs. Sāja tāva brōļš Aleksš. Ar gryudim pylnū sātuvi jys pakōrá koklā, lai obys rūkys bȳtu breivys. Lauka molā nūzastōjš i ar acim tū "apmieriejs", jys nūjámá capuri, pōrmátá krystu, tod ar obom rūkom pameišus, tá pa labi, tá pa kreisi gryudus svīsdams, plotā i leidzonā sūlī virzājās iz prišku. Tai jys sūļōja ryndu pec ryndys, Jurš bierzāja, cik tōli gryudi kryta, i tai, cikom vyss lelȳš teirums beja apsāts.

Pec apsiešonys brōļš zámi otkon nūecāja i ar rasnu bluči pīvālá. Nu lauks beja gluds kai greida. Agnesá raudzāja pa tū pastaigōt, i bosōs kōjis zámi nagryma nicik — rasnīs blučš sovu dorbu beja kōrteigi padariejš.

Kod sieja beidzās, sōcās buļvu stateišonys laiks. Agnesái babená īdává mozu karzineiti, nūreikōja sōnu vogā i parōdāja, kai kas jōdora. Omots dreīži beja rūkā, i Agnesá, vogā turādamōs, svīdá buļveiti pec buļveiša tai, lai tōs krystu vīnaidūs attōlumūs. Kod voga kūpeigim spākim beja apstateita, brōļš tū tivleņ aizora i dzyna otkon jaunu. Jaunijā vogā atsakōrtōja tys patš, i tai leidz vālam vokoram.

Buļvu stateišona Agnesái cīži patyka, babená parosti izaraudzāja vysskaistōkū dīnu, kod sauleitá kai pa zámis viersu staigōja, dabasi beja pylni ar boltim mōkūnim i pi Brižupis jau zīdāja īvys. Gon itī mōkūni, gon

īvys līcynōja, ka buļvaitī saaugš kuply mōtrōji i rudinī bȳš loba raža. Īvu kryumūs dyucá bišs i kameneitis, lidōja raibī tauryni, a dabasi vyrmōja i tricāja nu ceiruļu dzīsmom. "Li-ru-lī, li-ru-lī," saucá mozīs, palākīs putinenš, tá pazacaldams leidz mōkūnim, tá nūkrysdams leidz pošai zámái.

"Babeņ, deļkō tys ceiruleišs tai kiulīņoj?"

"Jys prīcojās par sauleiti, par breineigū laiku i dziđ slavīs i pateiceibys dzīsmis mȳsu Radeitōjam. I tu, kod prīcojīs, loksti kai nagudra."

"Deļkō mās nadzīžom taidu dzīsmenju Dīvenám?"

"Kai nadzīžom? Kotru reitu mās nu Jō lobu dīnu i svieteibu izalyudzom, a vokorūs par tū naaizmierstam pascāt paļdis."

Tá pieški nu meža atskaņ: "Ku-kū, ku-kū, ku-kū!" Tū saklausiejusá, babená atlīc mugoru i, iz meža pusi vārdamōs, skaita: "Vīns, divi, trejs..." tik ilgi, cik dzagūzá kiukoj.

"Babeņ, deļkō tu tai skaiti?"

"Grybu zynōt, cik godu vāļ palicšs dzeivōt..."

"Voi to dzagūzá tū var zynōt?"

"Zyna, zyna, munu voguleņ!"

"I munus godus jei saskaitās?"

"Ak, mozū duraceišs, kas tovus godus spāšs saskaitāt? Tu dzeivōsi ilgi, ilgi..."

Pec buļvu stateišonys babená gaidāja apzamōkušys dīnys i vārās, voi sakņu dōrzā zámī seikī kukaineiši i tōrpeni ir jau sacylōjuši. Kod jei tū īvārōja, sōcās grīziņu, batviņu i kōpustu stateišona. Rasāds auga lecekti. Jau rudinī tū brōļš beja īreikōjšs, ar satrupiejušim māslym samāslōjšs. Agrā pavasarī tī sakiura lelu gunkuri, lai dreižōk atsalaiž i īsylst zámá. Tod otkon saroka i ar grōbekli nūecāja. Babenái atlyka tik vysaidys sieklenis īsāt, apsāgt ar garkulu cysom i gaidāt, kod pazarōdās asneni.

Vyslobōkīs lecekšu uzraugs beja Agnesá. Jei skrāja tī reitūs i vokorūs. Kod deigsteni pazarōdāja, pa dīnu cysys nūjāmá, a pret vokoru lecekti pōrklōja ar lateņom i otkon pa viersu salyka cysys, lai vāļ vōrguleigijīm stōdenim pa nakti b̄ytu sylts. Ari pi dāstu izstateišonys Agnesá beja lobs paleigs. Jei nāsá kerzeiti ar rasādu i pa vīnam stōdenám dává babenái. Babená ar vīnys rūkys divim pierstim izdyurá padziļu dūbeiti i daturāja, cikom ar ūtru rūku tī ilyka stōdeni. Tod ar obu rūku trejim pierstim tū nu vysom pušom damīdzá. Pīstateitū vogu obys ar Agnesi kōrteigi salaistāja, lai stōdeni nanūveistu i labi īaugtu. Taida dorbōšonōs nazabeidzá vysu dīnu. Pret vokoru babená beja jau pavysam pīkususá i bīži glaudāja sōpūšū mugoru. Agnesái mugarená nasōpāja, beja lūkona, i jai gribājās itū darbeni darāť vāļ i vāļ. A dīna gōja iz beigom, i mōtá jau saucá vakariņōs.

Kod vyss beja apsāts i sastateits, īkryta taidis kai valeigōks breids. Jurš ar tāva brōli Aleksi strōdōja pi molkys, bluči jau zīmá pa rogovu ceļu beja savasti i stōvāja skaidīnī, atlyka tik sazōdžāť, saškaļdāť i sakraut grādōs, lai kolst. Agnesá jīm beja dūšeigs paleigs. Jei lasāja skaidys i atpleisušōs tōstenis. Itys monts labi nūderāja pokurim, daga švierksteidams i sprauslōdams.

Cikom vāļ nabeja sōkusās reveišona, mōtá i lelōs mōsysis dabeidzá aust audaklus, tod tūs, palnu sōrmā izvōriejušys, nāsá iz upi vōlāť. Pec tam izklōja pīkaļneitī, lai sauleitī balynojās.

Pavasari mōsysis darāja vāļ kaidu cīži atbiļdeigu dorbu — jōs vādynōja sovus pyurus. Sastīpušys storp ōbeļneicom stryčus, kōra iz tīm rokstainus i streipainus vylņys dečus, boltus goldautus i ručinikus, kas beja austi nu teirim lynim, gludus lynu pologus, daužzkrōsainus cymdus, nu dzeipurim adeitys capuris i šaļus. Zam ōbeļneicom izrytynōja streipainūs lupotu greidys celeņus. Kod vyss beja izpurynōts i izvādynōts, tū guļdāja skreīņōs i skapu atviļķņōs, naaizmierstūt pa viersu

pōrkaisāṭ ar reibynūšijim vaiviernim, lai mārgu pyura kūdis nāikōrōtu. Tai, cīteigi uzmaneits, mōsu pyurs gulāja skreīņōs i skapūs, gaideidams precinīku.

Vosora

Kod beja beigusās lelō purynu zīdeišona, Brīžupi apjāmā zalā sagša, izraibynōta ar zylym, sorkonim, dzaltonim i boltim zīdu zvonim i zvaigzneiņom. Poša upā beja zaltainu sauļstoru apmirdzeita. Vyss pasaulš smōrdōja tai, ka reiba golva. Zīdūs čakly strōdōja bitš i kamenis, vokorūs sisynōja sīnōži, grīzā grīzā i dzīdōja zāmīs viezš...

Bet, kod dīnys skanis beja pīklusušys, nu upis cālās mygla, bolta kai pīns, i pamozom izkleida pa vysu īleju. Tai, nu augšys verūtīs, vysa īleja lykōs kai miļzeigs pologs. Myglā bubynōja Meļņš...

Saulāi lācūt, mygla nūkryta voi pazacālā dabasūs. Vysa īleja mirdzāja i zaigōja rosys dimantūs. Nu smylgys iz smylgu stīpās dauđz seiku tīmekleišu, kuri vītom veidōja mežgiņu rytuleišus, taidus kai mōsys Monikys tamborātijūs goldautūs, tik dauđz, dauđz smolkōkus. Vacīs dōrzs beja kai ar snīgu pīsniđzš, vysa ružovūs i boltūs zīdu bogoteiba gulāja iz zāmīs. Babenā prīcōjās, ka bījūt loba ōbeļu raža, jo tōs zīdiejušys jaunā mienesī. Agrejōs šlivys, vīšnis, ierškūgys, upenis i jōņūgys jau beja aizamatušys. Agnesá pa kaidai ībōzā mutī, bet tōs beja tik skōbys, ka jei sazaknīpá. Babenā, tū radzūt, bōrōs: "Ak tu, nagauseigō maitiná! Tivleņ spļauņ ōrā! Apsōpš vāders, ka nazynōsi, iz kuru pusi skrīť..."

Bet Agnesá naspļōvā vys. Skōbū ūgu vībdamōs, bet varūneigi nūrejusá, jei babenái atbiļdāja: "Nabādoj, babeņ, pasōpās, pasōpās i pōriš. Poša sovom acim redzieju, ka gailš ar vystom ūgys ād, i jīm nikō... Ređz, tai..."

"I tu ļauņ vystom zalis ūgys nūkņōbōť. Nu, pec žogora viņ itī dorbi prosōs! Tovs pīnōkums ir vystys ganāť, a na ar ūgom borōť."

"Ganieju jau as, babeņ, ganieju, a gailš mani naklausa, izplieš spōrnus i skrīn kautīs..."

"Kai jys dreikstš tevi naklausāt! Pajám žagareni i pabīdáj itū nakauni. Redzeisi, kai skrīš ka pīši viņ scanās."

"Labi, babeņ, pabīdeišu."

***

Vacō dōrza styurī auga vāļ vacōka, nūsiermōjusá mežoga. Zam tōs zorim gulāja bryuns, ploskons akminš. Tō vierss izavará oválveideigs, tys beja pa pusái zámī īleids. Akminš atgōdynōja miļzeigu maizis kukuli. Tī beja Agnesis mīlōkō vīta, kur jei tvārās gon pīrkūs, gon bādōs. Iz akminá izastīpusá, jei siļdājās kai kirzacená saulī i spielājās ar krōsainim akmistenim voi nu meža atnastim cierkūžim i pyna pļovys zīdu vaiņuceņus.

Pavasari ōbeļneica maitini apbārā ar sovu smōrdeigūs zīdu boltumu, vosorā paglōbá nu leita, a rudiņūs dōvynōja sovus krōšņus, ryugtonūs augļus.

Řaizjom Agnesis vītu iz akminá ījámá vacīs zaļktš, kura pastōveigō mōjivīta gon beja paklietī, tá jys gōja sauleitī pazasiļdāt. Maneidams mozōs Agnesis tyvōšonūs, zaļktš iztraucāts mudri īšliucá beseņu voi jasminu zaliļā bryksnōjī. Agnesá pīzalabynōdama tik paspāja jam nūsauktš pakal: "Nazabeistš, nazabeistš, as nikō slykta nadareišu!"

***

Pec Vosoryssvātkim, kurus atzeimōja ar zaļom bārzu meijom, raudzātom bārzu sulom, pyrmūs skōbīņu zupu, Brīžupī nūgiutom i pāčōk sacaptom zivim, vysa saimá sōcá gatavōtīs sīna pļaušonai. Mōsys i Agnesá steidzās revāļ sakņu dōrzus, brōļš vogōja buļvus, a tāva brōļš Aleksš rūsājās pa kulu, kuļūt i streičejūt izkaptš i loboļūt grōbekļus.

Zōlá beja labi viņ podaugusá, deļtō upis leičus pyrms Jōnā dīnys vajdzāja nūpļautš, cytaižōk tūs varāja aizlīt. I babená nalyka mīra,

skaidrōdama, ka sīns jōgatavoj tod, kod pļova trejdeveinim zīdim zīd... Taida sīna paādušōm, gūtenom būs soldons i smōrdeigs pīns, vuškeņom bīza vylna, a Meļņš rikšōš bez pamudynōjuma.

Kaidu reitu, izskriejusā pogolmā, Agnesā dzierdāja streiču i izkapšu škindūni. Tāva brōļš Aleksš i Jurš pļōvā sīnu. Tāva brōļš, plotai izplietš kōjis, sūļōja pa prišku, Jurš jam aizmugurī. Pi kotra izkaptš viezinā zōleitā žieleigi vaidāja: "Švik-švāk! Švik-švāk!"

Agnesái palyka žāl zōleitis i jei steidzās pi babenis tū aizstōvāt, a babenā jū otkon sarōja: "Taida kai nagudra! Lela meita, a prōta nicik! Kū to gūtenis i vuškenis zīmā āss, ka tu par zōli raudōsi? I Meļnām sīna vajag, lai bētu spāks tevi vyzynōt. Zōleitā deļtō aug, lai bētu sīns, ar kū lūpeņus zīmā borōt."

Babenis saceitīs Agnesi napōrlīcynōja, a cytys izejis jei nazynōja. Ka jau sovaidōk navar, to zōleitái jōmierst viņ ir. Lelūs reiceiba ņaizjom ir tik naizprūtama...

Tāva brōļš ar Juri pļōvā vysu reita cielīni, cikom izkaptš palyka naosys i nicik vairs nakūdā... Lai i streičāja tōs kotra vōla golā, vyss beja veļteigi. Strōdōšona beja jōbeidz i jōgaida vokora rosa, lai dorbu varātu turpynōt. Jurš atsagrīzā pi napabeigtōs molkys škaļdeišonys, a onkulš Aleksš iz kulu kulš izkaptš. Pa dīnvydu iz pļovu gōja mōsys. Ar grōbeklim cylōja i grūzāja sīnu tik ilgi, cikom tys, vieja appyusts i saulis apspeidāts, palyka sauss i smōrdeigs. Ka sajemūt sauvī, tū saspīdā i tys byrza, to kaļteits gona. Pret vokoru brōļš jjudzā zyrgu redeļu rotūs i braucā iz pļovu. Agnesā dāvās jam leidza. Pi sīna grōbšonys i kraušonys rotūs pīzadalēt jei navarāja, beja vāļ moza, a ar eļkšnā zoru dzonōt dundurus, lai tī Meļnām nakūž, tū jei varāja i lobu prōtu darāja. Kai pazateicūt par šū lobū darbeni, Meļņš jū vyzynōja tukšijūs redeļu rotūs.

Agnesā ar mōsom beja čaklys sīna meideitōjis. Ai, kas tī beja par priķim, kod sīna blōčš auga lelōks i lelōks, tik lels, ka varāja izarōpt iz

sejis i tod, blāc, čaugonijā bezdibenī vydā! Ŗaizjom lākojūt jōs beja tai īsyļušs, ka damiersa sovu pīnōkumu — pōrjimtū brōlā padūtū sīnu, tys čaukstādams vālās jam iz golvys. Tod brōļš sirdeigi saucā: "Beidzit lakstāt kai ciercini korstūs palnūs! Tivleitū jimšu peicku i atrīzšu vysom pec kōrtys!"

Tys leidzāja, i jaukšonōs augšā pīryma. Tōļōk dorbs ritāja mudri i saskaneigi.

Nu taidys plykys i gludys pļovys moz beja pīka, cikom tei otkon pōrzaklōja ar zaļu, meikstu otvolu. Kod otvols beja paaudzšs, pa tū varāja ganātīs Meļņš, gūvšs, vuškys, a bīži viņ meža kozys i brīži.

Sīns niu beja pyunī, i saimá steidzās pi cytim vosorys dorbim. Teirumūs brīda labeiba. Pymī sovu gataveibu sasnādze rudzi. Tāva brōļš, aizgōjš iz teirumu, nūrōvā vōrpu, tū patryna sauvī, izpyutš palovys, gotovūs gryudus ībārā mutī. Tūs pakūdiejš, apmīrynōts pasmaidāja, tod kōpā ustobys augšā pec pļautivim. Mōtā pajāmā pūdu ar ryugušpīnu, panejom voi soltū zupu, i vysī dāvās iz rudzu teirumu. Taidōs Ŗaizjōs babenā gōja leidza. Golvā jai beja bolts lakatenš, ap vydu bolts pīškauts. Sasnīgusā teiruma molu, jei apzastōja, ar acim nūglōstāja vysu lauku, kurs, vāsmenái papyušūt, līgi sanāja. Vōrpys namiteigi klanājās tá iz vīnu, tá ūtru pusi. Babenā cīžōk savylka skarenis styurus, pōrmátā krystu i īsōcā pļaušonu. Pymū kiuli vysod sapļōvā babenā. Kod tys beja gotovs, pļautū īsōka pōrejī. Dreiž viņ nūpļautū lauku rūtōja garys i taisnys stateņū ryndys ar kiuleišū capureitōm viersā. Stateņus saslāja dzádzá, jys jau beja palelūs godūs, pļautū ar sierpi jam beja par gryutu. Agnesá ar lelu uzmaneibu vārōja, kai dzádzá strōdoj. Paprišku jys iz rugaitš pastatāja vīnu kiuleiti, tod četrus vīnaidūs attōlumūs īsleipi tam apleik, tod palykušōs atstarpis aizpiļdāja ar vāļ četrim kiulim. Vysys vōrpys kiuleišūs beja cīži sazaglaudušys kūpā, tryuka tik "captureitis", a partū moza bāda. "Capuri" dzádzá mōcāja iztaisāt. Pajiemš dasmytū kiuleiti, jys atstatāja

tū ar rasnōkū golu pret vādaru, sauvi pa sauvai aizlauzá, "capurá" beja gotova. Ka taidu "capuri" statenš beja dabōjš, nikaidi leiti jam vaira nabeja beistami.

Ari Agnesá naslynkōja. Jai beja jōsalosa nūlyuzušōs vōrpys i ryupeigi jōnūgloboj zam stateņu "capureiņom", jōskraida iz vītu, kur stōvāja pūds ar dzeramū, i jōpīnas skrūzá tam, kurs prasāja dzārt.

Jaunō maizeitá jau beja stotūs, lai tyktu pi tōs paraudzeišonys, vajdzāja paveikt vāļ daudz seiku, bet svareigu dorbu. Leidz lelyjai kuļšonai vāļ tōli, partū mōtá, atlasiejusá sausōkūs kiuļus, lyka tūs Juram aiznást iz reji i ar vōlejamū vōli izkult. Pec tam gryudus viejī izvietāja, izsejōja caur sītu i rūkys dziernovōs samola. Gotovūs myltus mōtá vāļ ŗaizi pōrsejōja i tjaucá jaunū maizi. Iz cyta reita jei maizi meicāja i kiura cepli. Kod tys beja pīteikūši korsts, cepli izteirāja i ar bārza voi paāglu slūteni izslaucāja. Iz plotys kūka maizis lōpstys izklōja kōpustu voi kļovu lopys, taisāja kukuleišus i, kotru pōrkrystiejusá, "sōvá" ceplī. Vysa saimá gaidāja tū svātū i svineigū breidi, kod jaunō maizá būs goldā. Tōļōk dorbojās babená. Golda vydā iz bolta lynu goldauta jei nūlyka bryunu, kiupūšu maizis kukuleiti, a vysa kuplō saimá tam sasāda apleik.

Babená īsōcá lyugšonu i nūbeidzá tū ar vōrdim: "Kungs Dīvs, dīniškū maizi dūd mums šudiņ i atlaiđ mums mýsu porōdus, kai ari mās atlaižam sovīm porōdnīkim. Amen."

Tod, pajāmusá kukuleiti rūkōs, tū pōrkrystāja, nūbučōja, sagrīzá rykōs i izdalāja vysim, dasceidama: "Dīvs, dūd sōteibu!"

Maizá beja cīži gorda. Vysi tū apādá leidz pādejai drupanenái bez nikaida aizleja i pavolga.

***

Kai rudzu pļaušona beja beigusās — vajdzāja stōtīs pi mīžim, auzom, dryčim i ziernim. Tūs vysus pļōvā ar izkaptim i krōvā žuburūs, lai labeiba dabōtu kōrteigi izaviejōt i labi izkolstu. Taida pļaušona i labeibys

likšona vylkōs leidz rudinā sōkumam. Tod sausū labeibu savádá škiunī — kulā i gatavōjās buļveišu rakšonai, jo zaļūs lokstus pyrmōs solnys jau beja nūkūdušys.

Aglyuná

Breinumu Dareitōja Jaunova Marija i Aglyuná Agnesis sātā tyka pīmyntys bīži. Babená stōstāja, ka tī vītu bazneicai asūt izraudziejusá Dīva Mōtá. Jau senejūs laikūs jei tī beja īzarodusá i áglis kūkā sovu attālu pamatusá. Kristeigi ļaudš tū asūt atroduši i nūsprīduši tymā vītā cált̃ bazneicu. Tai vālōk i izdareits.

Par Jaunovys Marijis žālsirdeibu runōja vysī i gryutūs breižūs nu sirdš lyudzá Jōs paleidzeibu.

Agnesis mōtá ilgi mūcājās ar bryuḡom iz kōjis, jau godu godim tōs pyužņōja i nadzeja. Ļaudš runōja, ka tei asūt "caurō rūzá" i ka tū izdzīdynōt̃ naasūt varams. Mōtá beja braukusá gon pi ōrstu, gon aizrunōtōju, bet ni zōlis, ni "stypri vōrdi" naleidzāja. Tod mōtá izlāmá dūtīs iz Aglyuni i lyuḡt̃ paleidzeibu nu Dīva Mōtis. Tei beja jōs pādejō i vyslelōkō cereiba voi, kai babená sacāja — nūceja.

Dīnu īpriķš agri nu reita izgōjusá, ap nešpora laiku jei jau beja Aglyunī. Vysu ceļu jei lyudzās, turpynōja tū darāḡ nakti i nōkušū dīnu. Ar taidu sōpeigu kōji ejmūt, garīs ceļš nabeja nu vīglyjīm, bet ticeiba i styngrō apzajimšona tū paleidzāja īveikt̃. Mōtá gōjusá pi svātō olūtená i bryucis mozgōjusá ar tō iudini. Svieteitū iudini jei pajāmusá leidza iz sātu. Pec Sv.Miša mōtá davusās atpakaļcelā. Ni eisti ādusá, ni guliejusá, jei vysu vokoru i lelōkū naktš dali gōjusá. I sātā nabeigusá lyuḡtīs i ar svieteitū iudini bryucis mozgōḡt̃.

Pec pavysam nagara laika nūtyka naīspiejamīs — bryucis sōcá dzeiḡ i vaira naatsataisāja. Kas tys beja — dūmys spāks voi Dīva Mōtis paleidzeiba, bet mōmulená pec itō Aglyunis gōjīnā jutōs spyrgta i pīceiga tácāja sovūs naskaitamijūs dorbūs.

Augusta sōkumā atvalinōjumā īzaroda brōlš. Godu vacō kāveitá Jautreitá, ar jū "vasalojūtīs", izaslāja iz pakalis kōju, ar pīškdejom

grybādama brōli "apskauļ", kai jys patš jū sovā laikā beja "školōjš" — likt pīrškys kōjis sāv iz placim... Bet Jautreitái nazkas sajuka, i ar kōji jei trōpāja Juram pa pīri. Labi, ka itei nūtikšona beidzās laimeigi i brōļš napalyka bez acš.

Kod 14.augusta pīrkšpušdīnī tāvs ar mōti i Jurš taisājās iz Aglyuni, Agnesái naizsokomi gribājās jīm leidza, Aglyunī jei vāļ nabeja bejusá. Maitiná lyudzās: "Māmeņ, tāteit, pajemit mani!"

Kai par breinumu, vacōki nikō nascāja preteim, bet sazasmaidiejuši pīkreitūši pamōvā. Agnesái nu pīrcys gribājās gon dzīdōt, gon raudōt, i jei steidzeigi meklāja svātdīnis drābju, lai braucīņš jōs deļ naaizakavātu. Mōtá sagatavōja grūzu ar celámaizi, Jurš pībōzá lelu, nu auklom peitu kašeli ar sīnu i kuli auzu jaunūs kumieleņu mōtái — kāvái Asái. Tai grib-nagrib vajdzāja dūtīs tōlyjā celā, Meļņš beja palaists taidā kai "vacuma maizī".

Kašeli ar sīnu dasāja droškys mugorpusī, a auzu kuli i skalineiti ar maizi nūvītōja storp braucieju kōjom. Vysi pōrzakrystiejuši i dīva paleigu pīsaukuši, dávās celā. Dīna beja bezgola skaista, rōdājās, ka sauleitá pa zámi rypynoj. Ceļš vádá pa cīži paugurainu i azarim bogotu nūvodu. Laimeigū Agnesi pavadāja rudzu stoti, auzu skōrsti, mīžu žeperi i zylōs azaru acš ceļmolā. Tāvs, mōtá i brōļš kluseņom runōjās, a Agnesá tik vārās vysapleik, i sirdš jai nabeidzá gavilāļ.

Tyvojūtīs Aglyunái, ceļš palyka pylnōks i pylnōks, pa tū iz Aglyunis pusi steidzās svātceļņiku puļceni ar bazneicys karūgim, braucieji iz ritiņu i pajiugu ryndys. Skanāja svātceļņiku gareigōs dzīsmis, vysbīžōk beja dzierzama "Jaunova svātō..." i "Pretim Vysaugstōkam". Pādejō beja taida kai katōļu Bazneicys himna i tautā cīži īcīneita. Tū bazneicōs dzīdōja vysūs svātkūs i parostijōs svātdīņōs.

Izbraucūt vysaugstokijā pakolnā, Agnesá nu prīcys gondreiz aizaklīdzá — tolumā kai divys lyugšonā pret dabasim izstīptys rūkys slājās boltj Aglyunis bazneicys tūrni.

"Cik skaista!" — Agnesá izdvásá.

Bazneicys tyvumā vysī lauki beja jau nūkūpti i tī izavītōjš lels daudzums pajiugu. Zyrgi beja jau rozjiugti i dasīti pi rotu. Jī čabynōja auzys voi ādá leidza pajymtū sīnu, sprauslōdami kratāja golvys i ar kuplyjom áštom dzonōja izbōzeigōs myusys.

Bazneicōni, sazadaliejuši pa puļcenim, kū pōrsprīdá voi apstaigōja cytus pajiugus, pazeistamūs i tōleimūs rodu maklādami. Daudzim beja pazajymts struceitš mīžu ols, i celinīki vīns ūtru cīnōja ar putojūšū padzierīni.

Nešpors vāļ nabeja sōcīs, deļtō vysī vadāja laiku, atsapyusdami pec tōleima celá. Jurš rozjiudzá Ašu, dasāja pi droškys, pakōrá jai koklā auzu kuli, lai zirdzenš īzastyprnoj pec gūdam īveiktō celá — 40 km Asá beja nūriksōjusá bez garōkys atsapyusšonys. Tod ar leidza pajymtū spani Jurš gōja iz tiveimū azaru pec iudiná, lai čaklū vyzynōtōju padzirdeitu. Pavakariņōja poši, lai pec tam ītu iz bazneicu.

Bazneica i tōs dōrzs beja pylns ar ļaudim nu molu molom. Obi vacōki i brōļš cauri būrzmai lieneiņtom virzājās iz bazneicys īejis pusi, jo gribāja Agnesái parōdāt Dīva Mōti — Breinumu Dareitōji. Brōļš, uzmaneigi atbreivōdams ceļu, gōja pa pīršku i aiz sevš vylka Agnesi, kura kai dodzš beja īzačārusá jam rūkā. Tik lelu i cīš kūpā sazamīgušu ļaužu pulku jei vāļ nabeja redziejusá.

Sōcá dunāt bazneicys zvoni. Skanis, izalauzušys nu tūs māļom, atsasyta pret boltyjīm tūrnim i cālās augšōk i augšōk dabasu zylumā, atdūdams gūdu i slavynōdamys Vysuvaronū dabasu i zámis Radeitōji. Acim naapjemamīs ļaužu pulks vīnōjās kūpeigā lyugšonā, slavynōja Dīva Mōti, prasāja Jōs aizgōdeibys.

Beidzūt tykuši bazneicā, Jurš ar Agnesi apzastōja pi durovu, tōļok tikŭ nabeja kŭ dŭmōtŭ. Agnesá vāļ beja moza i tai samīgta, ka ni pakustātŭ. Apzavārtŭ jei nikō navarāja. Tod lelŷš brōļš pajámá jŭ rŭkōs i pacālá tik augši, lai jei varātu rādžātŭ oltori. Kod máitiná ūraudžāja zeļteitōs i sudobrōtōs gaismys apmyrdžātŭ Dīvmōtis attālu, jŭ pōrjámá kas taidš, vāļ nikod naizjustš, ka sōcá biertŭ osorys. Tod brōļš taipatŭ rŭkōs iznásá Agnesi bazneicys dōrzā, kur beja breivōks i varāja klausātis vargaņu skaņōs i bazneicōnu dzīdōšonā.

Garum bazneicys dōrza molom beja cīži daudz ubogu, krŭplu cylvāku. Cyts beja pavysam okls, ar nŭmeļniejušim ocu ōbulim. Navareigī gōja ar skručim voi kaidam bārnám pi rŭkys, rōpōja iz celim voi pōrzavītōja vāļ kai cytaižōk. Bazneicōni dāvá jīm naudu, baranku vārtinis, sātā captŭ maizi, sīra rytuļus i cytys ādamys lītys. Agnesá tŭ vysu vārōja, i jŭs sirsnená sōpōs treisāja. Jei parōvá brōli aiz rŭkys i kluseņom vaicōja: "Voi tod jīm nav sātys, ka tá jōsādŭ?"

"Nui, mōseņ, taidys sātys kai táv i maņ jīm nav, jī dzeivoj nabogu mōjī, kur jīm īt gryuši, deļ tō jī tá īzarŭn izalyugtŭ žielesteibu."

Pec vokora lyugšonom tāvs ar mōti nŭgōja maklātu rodu, kuri tá varāja bŷtŭ atbraukuši nu dzymtō pogosta, a Agnesá ar Juri dāvās iz azara pusi. Vokors beja trāps i kluss. Rītāja saulá, nu azara cālās bolta, bīza mygla, kai meikstā lokotā īteidama gon azaru, gon tyvōkŭ apleicīni. Mátās drāgns, par tŭ brōļš vadyņōja Agnesi iz slovonŭ Aglyunis gimnazeji. Tá gaidāja breinums — taidu lelu āku máitiná rādžāja pymŭ ŕaizi. Lūgi, lūgi, lūgi vairōkŭs stōvŭs. Varbŷtŭ i jei tá kod naviņ vuicāsīs, varbŷtŭ kur cytur, bet darās tŭ nŭteikti. Zynōtŭ jai gribīs daudz, i grōmotys skaitātŭ pateik. Apzavāruši školu, jī gōja pi sova pajiuga, kur Jurš, pīkusušŭ mōseni sylti sasedzš, nŭlyka gulātŭ, a patš dāvās kaidu pazeistamŭ pameklātŭ. Agnesá aizmyga dreizŭ, breineigijīm pōrsteigumim pōrpiļdeitō dvāseleitá beja pavysam sagurusá.

Agrā reita stuņdī maitini pamūdynōja zvonu skanis, kurys aicynōja iz reita lyugšonu. Tāvs ar mōti aizasteidzā iz dīvnomu, a Agnesá ar brōli gōja vārtūs svātō olūtená, kas tácāja pļavenī natōli nu bazneicys. Pi tō beja sazapuļciejš dauđz ļaužu. Jī smálá iudini i tymā mozgōjās, ļāja tū traukūs leidza jimšonai.

Brōļš davádá Agnesi pi poša olūta, īsmálá jai iudiná i padzārā patš. Dazalīkusá tyvōk pi olūtená, tō dybynā jei īraudzāja vairōkus sudobra naudys gobolus — vīna, diveju latu monetōs. Maitiná otkon beja nasaprasšonā i vaicōja nu brōlā: "Juri, deļ kō itymā olūtā nauda sasvīsta?"

"Tys ir ļaužu uperš Dīvam."

"Kas tys "uperš" taidis ir?"

"Uperš ir tod, kod tu kaidam atdūd tū, kas tāv pošam ir dōrgs."

"As laikam saprotu, brōleiņ..."

Sv.Miša laiku Agnesá ar Juri pavadāja bazneicys dōrzā. Klausājās vargaņu saskaņōtijā dyukūnī i dīva lyudzieju bolsūs. Jī vārōja procesejis gōjīni, kurā varāja izsekōt vysam Pesteitōja krysta celám... Pec tam obi rādzāja, kai jaunīši i jaunītis pījámá īstyprynōšonys sakramentu. Veiskups beja boltōs drābjōs, augstu capuri golvā, rūkā jys turāja zizli ar atlīktu голу. Cytu vosor ari Agnesá īš pi dīva golda i pec tam jū īstyprynōš. Krystamōtá jai jau izlaseita...

Kod mōceiba beja nūturāta i Sv.Mišš beidzīs, svātceļņiki vāļ ļaizi vīnōjās kūpejā pateiceibys dzīsmī Dīva Mōtái. Agnesá dzīdōja vysim leidza, itū dzīsmi jei zynōja jau seņ. Pec tam cylvāki sōcá izkleišt, lai dūtūs iz sātom. Tikť nu Aglyunis iz breivōka celá beja gryuši, jo svātceļņiki tá īzaroda pakōpeniski, a paceli dāvās vysi ļaizī, pabierstūt iz vysom dabasu pušom vīnlaiceigi...

Skanāja jautri bolsi, bezryupeigi smīkly, pa ratam nūzasprauslōja voi aizazvīdzá kaidis zyrgs. Ļaužu plyudumā beja monoms pa ubogam ar

gryutū nostu mugorā. Vysi roti, droškys beja pōrpiļdeitys, tī dzeivis pabārnim vītys nabeja. Jī sovu krystu nāsá vīni, pazemeigi cīšūt i tycūt, ka pi dabasu vōrtu saīš vysi — gon šymā saulī gūdā caltī, gon pazamōtī i atstumtī.

Par tik gryutom lītom Agnesá gon pagaidom gari nadūmōja, atsagrīzā sātā laimeiga i apskaidrōta — beidzūt i jei beja sazatykusá ar Dīva Mōti...

Rudins

Rūkūt buļveitis, Agnesá izdzierdá taidu kai žieleigu klaigōšonu dabasūs. Pacālusá acš, jei īraudzāja putynus, kuri steidzās nazynomā virzīnī. Tá jī kōrtōjās skaistā kōsī, tá otkon pajuka i tīši tod cīži klaigōja. Agnesái otkon beja vaicōjumu vārtinā iz mālis, jei steidzās pi babenis: "Kas tī par putynim, kur tī steidzās, deļkō tai jaucās i gryustōs?"

"Tōs ir dzārvis, Agneseiņ, tōs lidoj iz syltū molu, a steidzās deļtō, ka jjiut zīmys atīšonu. Skubynoņūt nikaidys kōrteibys nasataiseisi, partū i kōšš jukst."

"A kur ir tei syltō mola, babeņ, voi tōli?"

"Tōli gon, aiz kolnim, mežim, jjurom. Putynu ceļš tōls i gryuts. Daudzi izgaist pa celám, nūsleikst voi nūmierst nu pōrguruma."

"A deļkō jī iz tīnīni steidzās, ka jōmierst?"

"Bāg nu zīmys, nu soltuma, voguleņ."

Leidza ar pādejū dzārvu kōsi gaisā, teirumā, pļovā, mežā īzastōja klusums, kuru pa ratam pōrtraucá vōrnys voi krauklá čārcīņš voi dzená kaļšona sausijā prīdī. Plykijūs ōbeļu zorūs sazaroda daužz krōsainu putineņu i babenā sacāja: "Itei bīš borga zīma, ka zeileitis tai losūs sātu tyvumā."

Dreiži sōcās rudinā leiti. Brīžupá pōrplyudá, vairōkōs vītōs izkōpá nu krostu i mudri nāsās iz vokorim, kai nu kō bāgdama... Taida dryuma i par daužz steidzeiga upá Agnesái napatyka, iz taidu navoldomu mutuli paž vārtīs nazagribāja. Agnesá dūmōja i navarāja izdūmōt, deļkō Brīžupá tai pōrzamejusá i iz kureini tei steidzās. Varbūt iz tōm pošom syltijōm zámom?

Būtu kaidam jōpaproša, a nivīna tyvumā nabeja: saimá rūsājās sakņu dōrzā, nūjymdama vysu, kas vāļ nabeja nūjymts. Agnesá steidzās iz tīni i raudzāja paleidzāt, runkuli beja leli i tik cīži turājās zámī, ka Agnesá tūs izrauļ navarāja.

"Kū tu par veļti mūkīs? Salosi lokstus, nūnás veprejšam, dzierdi, kai kvīc!" skanāja pīaugušūs padūms.

Agnesá dora, kū līk i, lokstu kliepeiti salasiejusá, steidzās iz klāvu, kur borūklis tik teišam bļauņ kai aizkauts. Maitiná laižās skrīšus, a lopu nosta traucej i taida lela meiceišonōs viņ izīt. Labi vāļ, ka klāva durovys valī i nav jōnūzajem ar tūs attaiseišonu. Īraudziejš Agnesi ar nasamū, vepris pazaslīn pret aizgoldu i, opolū smácerēiti rausteidams, kvīc vāļ cīžōk. Borūklá dagunā Agnesá samona tik divus mozus caurumeņus, a kur jō mutá! Ka vepris gribāja āstš, to i mutái beja kur naviņ jōbūn. Agnesá, nūlykusá sovu nostu zámī, pajem vīnu laksteņu i tyvojās ozdorai. Nu tik bodaina dzeivinīka jei drusku beistās — ka tik jys zaļō loksta vītā rūkys naapād... Lokstu rukšš ar rautini izraun i apād, ka nūšnákstš viņ.

"Kaidš viļtinīks, zam smáceris sovu plotū muti globoj. Nu nabļauņ, nabļauņ, gon as tevi paborōšu..." kvīcieji ceņšās mīrynōtš Agnesá i, lopys pa aizgolda storpom sabōzusá, steidzās pec cyta nesīnā: beja skaidri radzams, ka rukšam vīnys lokstu nastenis nabūš gona, tei jau tīpaļ jūs ocu prīškā beja izgaisusá. Tai iz dōrzu i atpakaļ jei saskraidāja nazcik ņaižu, cikom našōškys beja paiedš i apmīrynōts īleidš sylytjā mygā. Nu varāja atsapyust i Agnesá. Jei laidās vārtūs, kū meža molā dora brōlš.

Jurš kasá dziļu dūbi. Agnesá navarāja saprastš, kam tei varātu nūderāt, deļtō vaicōja: "Brōleitš, voi tei būš oka?"

"Pogrobā máš turom dōrzōjus, kuru vajag zīmā pošim voi lūpim. Tá bārsim sāklys buļveitis," skaidrōja Jurš.

Koč i Agnesá navarāja saprastš, deļkō tōs būtu tik dzili jōikaš, jei vairs nikō napasāja — beidōs brōli sasirdāt. Maitiná jau beja apzačārusá,

ka nav labi lelūs traucāt, kod tī cīteigi strōdoj. Ka brōlām ir tīši taidis — nūpītns — dorbs, rōdāja slāpnīs kraklys iz jō mugorys. Agnesái lykōs, ka vysa jō mugora kiup kai tik kū nūkōsts buļvu pūds, a nu pīris svīdri tak mozā straumeitī. Itei dīna pec daudzōm leitainijom, kai par breinumu, beja sylta i saulaina.

Kod lauki i dōrzi beja nūkūpti i aporti, prīškā stūvāja pādejīs lelēs rudinā dorbs — kuļšona. Pi sābru jau dyucá kuļmašinā i vysi lelē beja tolkā. Agnesá iz tīnīni iļ nadreikstāja, partū jei ar napačīteibu gaidāja reita, kod kuļšonys tolka sōksīs pošu sātā. Tod jei varēs vārtīs i paleidzāt — tai maitinái beja apsūleits. Laiks vylkōs tik lieni i reitdīna vāļ tik tōli...

Agnesái beja tai, ka jei nazynōja, kur likļ sovys rūkys i kōjis, kur nu vāļ namīreigū sirsneni. Gribājās steigtīs, skrīt, kū nabejs darāt, a kū eisti, jei nazynōja, partū dāvās pi babenis — paprasāt, lai jei padzīd tū dzīsmeni par páli. Tei dzīsmeitá Agnesái cīž, cīž patyka, vīna poša maitinā vāļ eisti nūdīdōt namōcāja. Par obom jōs, prūtams, tū vīgli varāja.

Babená sādāja iz myurená i siļdāja mugoru. Īraudziejusá Agnesi, jei nūzaprīcōja: "Ak, nu beidzūt atgōja muna sauleitá! Kur ta tu beji, biteit, pavysam aizmiersusá sovū babeni?!"

"Nabeju, nabeju aizmiersusá, as tik drupeiti pazaklausieju, kai sābrūs dyuc kuļmašinā... Babeņ, nu padzīdi tū munu dzīsmeni, lyudzu..."

"Ak tu mozō viļtineica, deļtō tik atgōji! Nu labi, labi — padzīdōšu, a tu dzīdi leidza."

"Dzīdōšu, dzīdōšu, babeņ, tu īsōč."

Váceitá īzakōrtōja ārtōk, nūzakōsāja, i dzīsmeitá varāja skanāt:

Kur tu teci, dyuru pálá,

Kaladū, kaladū!

Zierņu zogtu sietenī,

Kaladū!

Sazogusá, atnasusá,
Kaladū, kaladū!
Dūd mozam i biernenám,
Kaladū!

Lai aug dyžons orōjenš,
Kaladū, kaladū!
Tōlys jyurys brauciejenš,
Kaladū!

Lai aug dyžons karōtōjs,
Kaladū, kaladū!
Baiļōs treisās naidinīks,
Kaladū!

Býš mīrs mýsu zámeitī,
Kaladū, kaladū!
Býš maizeitá gaļdenī,
Kaladū!

Dzīsmá beja golā, babená apklusá, a Agnesái vāļ nabeja gona.

"Lyudzu, lyudzu vāļ, babeņ! Padzīdi voi pastōsti par senejim laikim!"

"Cytuŗaiz, biteiŗ, cytuŗaiz, ŗudiņ asmu pīkususá, acŗ poŗys kreit cīŗ.
Namūki sovys babenis, jei táv jau pavysam vaciņka..."

"Babeņ, nu naguli lyudzama! Siermō stuņdá jau seņ kai klōt, a taļcinīku vys vāļ nav i nav..."

"Atīŗ... gon atīŗ..." babená nūcyukŗ i otkon laiŗās snaudīnī.

Ūtrā reitā Agnesá pazamūst nu naparostys dyukūnis. Izaklausa, kai lapsiņu pyuznis būtu pasprucŗ i rindŗōtu tápaŗ ustobā. Pazacālusá sādus, jei izberzej acŗ i nikō aizdūmeiga samanāŗ navar. Nā. Lapsiņu nav, a dyukŗona nazabeidz. Tod pieŗki jei dazagōdoj: "Kuļmaŗiná strōdoj! Kuļŗonys tolka klōt!"

Agnesá mudri izraun drābis i nasās vyrtuvī. Ni vōrdená nasciejusá, jei skrīn iz durovu pusi.

"Tovu troku steigšonūs, kai cālās, tai vālās! Voi lobu reitu zam spylvyna aizmiersi! Pyrma pabrūkoškoj, tod vareisi skrīṭ. Taṭcinīki jau paádá."

Agnesá nūzakaunej i, kluseņom pasciejusá: "Lobs reits, māmeņ!"; sástās pi golda. Tod dreiž, dreiž aizādusá, matās ōrā.

Mōtá tik nūsauc: "Naaizmiersti kiuliejim dīvpaleigu padūṭ!"

"Pasceišu, pasceišu..." Agnesá attrauc jau aiz durovu. Nūskriejusá leidz kulam, Agnesá īrauga miļzeigu skrytuli, kurs nūlykts guleiš i kuru grīž rindžī ījiugti zyrgi — kotrs sovā pusī. Tūs vodoj i skubynoj sābru bārni — Stasš ar Jagnu. Pa kula vōrtim gōžās taidš putekļu mōkūņš, ka nikō sarádzāṭ. Īdama tyvōk, jei pyrma īrauga kuļmašini, kura dyuc i gaudoj. Iz kuļmašinis stōv krystāvs Izidorš i gryuž tōš plotijā reiklī vasalus kiuļus, kurus jam padūd Jurš. Raizjom, naspādama lelōka kimūsa nūreiṭ, mašiná spolgi aizakauc, a kiulá valī nalaiž, cikom tys, pōrzaviertās cysōš, izaveļ pa ūtru lelōš mašinis golu. Tī stōv krystamōtá Antonina ar grōbekli rūkōš, jei cysys veikly sagiun i pasvīž tōļōk. Pōreji taṭcinīki ar sokumim cysys pōrsvīž iz skaudzi. Skaudzá jau lelum lela, tū veidoj sābru Jaroslavs — Staša i Jagnys tāvs, a meida mōsa Vikta.

Vysā itymā kusteigijā ļaužu pyulī i skaļumā par "dīvpaleigu" Agnesái dazamierst, jei tū īgōdoj tik tod, kod zyrgi jau apturāti i trūksnis pīrimš. Kiulieji izīt kula pīrīškā, lai izslauceitu acš, ar olu izskolōtu reiklis.

Agnesá, dagōjusá tyvōk, skaneigi sauc: "Dīvs paleidz kiuliejim!"

"Paļdis, paļdis, deviejai," tī, sirsneigi smaidūt, atjem.

"Nu, Agneseiṭ, kuram to tu īsi paleigā? Varbūt maņ pi kiuļu laiššonys?" vaicoj krystāvs Izidorš.

"Agneseiṭ, paleidzi maņ skaudzis taisāṭ", smeļās sābru Jaroslavs.

Kiulieji cyts caur cytu aicynoj Agnesi tolkā tai, ka jei apjiuk i nazyna, ni kur iņ, ni kū darāņ. Trokōkīs jau tys, ka vysy pīdōvōtī dorbi tik leli, ka dīs voi jūs mozōs rūkys tūs spātu īveikņ, deļtō jei nūdūrta golvu stōv i klusej. Tod aizarunoj Jagnys mōtā Danutā: "Kam drāžnejot bārnu! Atroduši, ap kū mālis treitī! Āj šur, Agneseiņ, pi Jagnys i Staša, bīs i jīm paleigs."

Obi bārni bez īrunom pījem Agnesi pulkā. Stasņ, dūdams jai sovu peicku, soka: "Tu vareisi pameišus paleidzāņ maņ i Jagnai, tai esi ar mīru?"

"Nui!" Agnesā kluseņom atsasauc i ir bezgola laimeiga, ka vyss tik labi nūzakōrtōjņ. Nu i jei taļcinīku vydā i skaitōs pylnvierteiga kiulieja. Tai jī kiulā vīnu dīnu, tod ūtru, cikom kuls beja tukšs i kuļmašini varāja vāstņ cytur.

Pec kuļšonys sōcās gryutīs, vīnmuleigīs vieteišonys dorbs. Vietejamō mašinā beja jōgrīž ar rūkom. Tū dareja vysy lelņ pec kōrtys. Ari Agnesā paraudzāja grīžņ, tik... rūkturņ nazakustāja ni nu vītys. Vieteišonys dorbi vylkōs vysu oktobra mienesi, leidz pošai Dvāseļu dīnai, kod babenā, tāvs i mōtā, sylti sazavylkuši, braucā iz kopim i bazneicu vysus svātūs pīlyugņ, myrušūs pīmināņ. Atsagrīzā jī vālu i beja kaida īpaša, klusa mīra pōrjymti.

Kod lelī rudinā dorbi ōrā beja padareiti, buļveitis i saknis sabārtys pogrobā, a teirō labeiba klietī — orūdūs i teiņōs, Jurņ ar tāva brōli gōja mežā zōdžāņ molku cytai zīmai, mōsa teirāja nu ustobys nūcaltūs īškdejūs voi "ūtrūs" lūgus. Tūs īlyka, vysys šķierbenis aizbōzelāja i apleimāja ar boltom papeira strāmeļom. Vacōs sātys sīnys beja stypri satrupiejušys, izolōtys, syltumu vajdzāja sorgōņ, kai na varams.

Mōtā nu ustobys augšys nūcālā rateni i gatavōjās iz lelū zīmys spriesšonu. Mōsys sakōrtōja stōvus, nūlyka tūs ustobā pi lūga, sameklāja malnus matus i krōsainus dzeipurus, gatavōjūtīs rokstainu deču i celeņu

ausšonai. Taipāž jōs gōdōja par tamborejamom, odomom i šyunamom odotom, zīma gara i deļtō ar dorbu jōnūzadrūšynoju laiceigi.

Agnesá vāļ skolā nagōja, partū aiz gara laika nazynōja, kur dātīs. Gōja tá pi vīna, tá pi ūtra, bet vysī jū dzyna paceli. Kū lai īsōc? Apzavainōjusá jei leida pi babenis iz ceplá pōsoku i brīsmu stōstu klausātīs.

Kō tik vysa babená nazynōja — par miļžim, par būrim i rogonom, par strōdeigū bōrineiti i natikli mōtis maitu, par vacū naudu i spūkim, par tū, kas nazkod bejš senejūs klaušu laikūs!

Babená beja Agnesis prīca, golvonīs glōbīnš i patvārums. Jei mōcāja atbiļdāt iz vysom jōs vaicōšonom, kod cytim nabeja ni laika, ni gribeišonys maitinī klausātīs, vysī skrāja i skrāja kai apsvyļuši. Bez babenis Agnesis dzeivá laikam gon bŷtu dryuma i vīntuleiga kai dīna bez saulis voi gods bez vosorys. Babená mōcāja dauḑz, dauḑz dzīsmeišu. Par vysom vairōk Agnesái patyka tei dzīsmená, kuru jei dzīdōja vokorūs pyrms aizmigšonys. Tod Agnesá īzarytnōja pi babenis i, acš aiztaisiejusá, klausājās:

Mīdzenš bārnu kairynōja,
Iz slīksneiša tupādams,
Jám, māmená, bārza reiksti,
Dzāņ mīdzeni šyupelī!
Čuči, gulī, vīn actená —
Obys divys leidz aizmyga!
Vīn actená mīga pylna —
Ūtra gaužu asareņu.

Kas lōčam, kas vylkam
Mežā kōrá šyupeleiti?
Meža mōtá, lauku mōtá,
Tōs jīm kōrá šyupeleiti.

Táç, páleitá, náş sapneiti
Mozijam i biernenám,
Atrodusá, atnasusá,
Klusu nūliç pagaļvī!

Lai sapneitş atnas bārnám
Sauli, mīru, mīlesteibu,
Sauvi gordu plōcineişu,
Sirdi — pylnu žielesteibys!

Tai babenis mīreigīs bolss ītyna Agnesi meikstūs mīga i sapynu
pologūs. Jai beja tik labi i drūši: "Dzīdi, babeņ, dzī-di vā-ā-ļ..."

Zīma

Sapyutá zīmeļu vieji, kuri giva Agnesi aiz drābeītom, raustāja i purynōja, knībá rūkōs i dagunā, kod satyka maitini ōrā. Tod lykōs viersā orumim, lai sakoltu tūs sovōs soltuma važōs. Pec itō vieji pōrzasvīdā iz Brīžupi i pōrvylka tū ar caurspeideigu lada spīgeli. Cikom nabeja sasnidzš, spīgelá gludijā vaigā varāja īraudzāt upis dybynu, iudinš beja dzidrs i teirs. Kas par breinumainu zamlada vaļsteibu tī atsaklōja! Vysvysaidys iudiná zōlis i augi tī lūcājās i kustāja pavysam kai dzeivys byutnis. Pa vydam saudājās mozōs zivtenis, kai žālōdamōs par sovu biedeigū liktini — kas tū zyna, nu kura zōļu pudureiša otkon izskrīš kaida rejeiga leidaka voi asarš. Vītom upis dzilīnī manāja bryunus i čāmeigus kūku sakņu sokōrņus. I ka tai labi īzavārā, zam vīna nu tīm varāja pamanāt paspeidom divys kusteigys, dzirkļveideigys kōjis — tī lelīs viezš, pavysam vacs būdams, beja aizmiersš tōs ŗaizī ar golvu zam sīkstys nūglobōt.

Sōka putynōt, Brīžupá īzatyna kai boltūs pologūs, tik upis straujōkijōs vītōs vāļ speidāja tymsys ūrdzeitis. Tōs naaizsola vyslelōkijā zīmys soltumā. Tys beja labi i pareizi, cytaižōk kur zīmys spolgūnī slōpis bītu remdiejuši brīži i styrnys? I nu kureinis iudini bītu nessš brōļš Jurš?

Okys sātā nabeja. Deļtō iudini gon sáv, gon lūpenim jāmá nu upis. Kai vosor, tai zīm mōtá gōja iz upi vālātūs. Kai jōs rūkys spāja tū ladainū iudini izturāt, par tū Agnesá sōcá breinōtīs dauđz vālōk.

Meža zvieru beja tik daudz i ar ļaudim tī beja tai saroduši, ka lelā soltumā gōja iz sātom i ädá nu sīna i cysu skauđzom. Ŗaizjom, gaismys vylynōti, zvieri gōja pi sātu lūgu i vārās vydā. Aizkoru lūgim nabeja, i žuburainō brīža golva tod rādzājās kai iz dalnys. Taidōs Ŗaizjōs bārnu sajjusmai nabeja gola. Prīcu oupys nūmaināja baiļu breiži, jo pec Jaunō gods, kod īzastōja gaišōs i klusōs pylnatš, aiz Dzārvīņu pūrenā gaudōja vyلكi. Tūs gaudōšona, izalauzusá skutam cauri, nu áglu bīžnis cālās dabasūs i aizskanāja leidz pať mienešam.

Babená skaidrōja, ka vyلكi "dzerūt kōzys", i taidā Ŗaizī lai Dīvs sorgoj jīm celā gadātīs. Lelōkai drūšēbai cīž, cīž tyka nūbultātys klāva durovys, a Lōčš īlaists siņčōs, partū ka beja gadīni, kod vyلكi īzalauzá klāvūs voi aiznásá suņus nu kiedis. Mežsorga sātā gon taidys škodis nanūtyka, jo, viļknái tyvojūtīs, Jurš izgōja ōrā i izsōvā. Tys leidzāja — saūduši puļvera smoku, zvieri drōzā iz cytu pusi, cik kōjis nas. Bez baismeigijom vyلكu kōzom zīmā beja vysai pateikamīs i jaukīs brīžu i začu kōzu laiks. Caurom naktim jī saukōjās, vīns ūtra mekleidami.

Lai gon pīsola i putynōja, meža īmeitnīki dzeivōja sovu dzeivi, kurā beja naraksteitī dobys mōtis lykumi. Ka tūs styngri īvārōja, pať vysseikōkijai dzeiveibenái īzadává izturāť styndzynūšū zīmu i dagaidāť pavasara.

"Babeņ, kod bīš Zīmysvātki, voi dreizž?"

"Dreizž, dreizž, paťš Advents i bīš!"

"Kas tys Advents taidis ir?"

"Tys ir taidis pōrdūmu laiks, kurā Jumprova Marija gatavojās sagaidāť mýsu Glōbieja i Pesteitōja atīšonu."

"I ilgi vāļ jai jōgaida?"

"Oi, biteiť, tu mani tik cīž izvaicoj, ka muna vacō golva naspiej vysa saturāť. Lobōk paleidzi maņ spolvys plāšť, tod tāv taidis mozs i meiksts spiļvintenš iziš."

Nu vīna i tō poša vaicōjuma, kuru Agnesá babenái izdává kotru dīnu, jei naatsasacāja leidz laikam, kod sajuta, ka itai gaideitī Zīmyssvātki ir tápaṭ durovu priškā. Agnesá zynōja, ka Zīmyssvātki ir Kristus dzimšonys svātki, kod Betlemis mīstenī, lūpu stalleitī pīdzyma biernenš Jezus. Mozijā oltoreitī ustobys gaišōkijā styurī tys beja attālā labi radzams. Tī karināja i cyti obrozeni, iz kurim varāja apzavārt 12 Jezus mōcekļus — apostolus, Jumprovu Mariji ar bienereni rūkōs i gryutū, akmiņainū ceļu iz Golgotys kolnu, kur Pesteitōjs tyka systs krystā.

Zīmyssvātku laiks bārnim saistājās ar smōrdeigim ágļu zarenim i sváceiṭom, seņ nadabōtim gordumim i prīceigu rūseišonūs. Agnesis gaideišonys prīcai kai malna tyucš pōrzavylka runys par borūklā kaušonu. Tys jau asūt tik opols, ka navarūt vairs pīzacáṭṭ, apādūt tik taidu mozu myltu kuṭtinā bļūdeni. Nu taida bjšūt aizlejš vysai zīmai, i kaidis tuklums vāļ sīna laikam atlikšūt...

Cyukys kaušonys dīna Agnesái beja eists bādu laiks. Vepra izmiseigō kvīkšona jōs sirdi plāsá tyukstūša gobolūs. Tys gondreiž nabeja izturams! Agnesá ībāga ustobā i, golvu dečī ītyņusá, gulāja kai bez dzeiveibys, cikom tei brīsmá beja garum.

Cyukys kōvā ari sābri, i kvīcīni, kas skanāja nu jūs sātu, nabeja pateikamōki, deļtō Agnesá palyka ustobā vairōk dīnu pec kōrtys.

Tō gon navar nūlīgṭ, ka vysy tī lobumi, kuri pec abāda īzaroda, beja cīži gordi. Tik... voi navarāja tō vysa kai dabōṭ bez cyukys kaušonys? Laikam jau navarāja.

Ausa kluss i mīreigs Zīmyssvātku sastdīnis reits. Iz lūgu ryutim zīdāja krōšnis lada pučis. Pazavārusá pogolmā, Agnesá nu breinumim sastynga — vysy dōrza kūki beja boltōs svātku drābjōs apzavylkuši. Gaisā lidināja nasaskaitamu boltu taurynu mōkūņš. Tik tagad jī nazkō napalyka augšā, a lidōja iz lāji i pīzamátá kūku zorūs voi pīploka pi zámis.

Zámá beja taida teira i bolta, vāļ boltōka kai ar ašu — osys pūra zōlis — veikši iztreitīs virtuvis golds.

Sātā vysī kustāja kai bitš strūpā, taisāja ašná dasys, vōrāja studini, cápá boltū i malnū maizi i cytus gordumus. Leljš golds beja nūkrauts gon ar pušgotovim, gon gotovim lobumim, iz kurim pazaverūt viņ, mutī saskrāja seilys.

Lelō maizis ceplá mutá beja plota i sorkona. Tī mōtá reikōjās ar garu ukōtu, tá pōrcylōdama i pagrūzeidama malnūs, opolūs pūdus, tá pabadeidama molkys pagalis, lai tōs lobōk dagtu. Vysi steidzās i rūsājās, a Agnesá cytim pa vydu. Mōsa Adelá násá molku, tod iudini, Monika ar Terezi teirāja ustobys, Īva taisāja peirāgus, a Vikta jāmās ar katletim. Agnesái gribājās paleidzāt i leidza strōdōt. Pajāmusá moltys galis pyku, jei tik ilgi tū maidzāja i vōļōja, cikom taidš nīks viņ izgōja. Vikta ar taidu dorbu nabeja mīrā, jei īsyta saimis jaunōkijai atvaseitái pa pierstim i trupai izbrácá kai kaidam kačalānam: "Škič!"

Agnesá apvainōta tyvōjās Īvai, kura nu boltys, staipeigys meiklis veidōja peirāgus. Pymōk jei ībōzá pierstu sabrīdušijā meiklī, kura beja tai izaugusá, ka vālās kūka kubulenám pōri. Meiklá beja lipeiga i staipeiga. Agnesá rōvá pierstu nūst i navarāja vairs atrauž — vyss lārums meiklis stīpās leidza. Pastareitá ceņtās paplōnū staipekli dabōt mutī, meiklá jai garšōja, tū pamanāja Īva i borgi īzasaucá: "Ak, tu boda kōšš! Tu dūmoj, ka tovs vādars ir ceplis, lai tymā jālu meikli stompōtu! Tivleņ áj paceli!"

Itūraž Agnesá nadūmoj tik vīgli pazadūt i soka: "Asmu pavysam nūsveidusá, ar jums borūtīs!"

"Nu, ka jau esi tai nūsveidusá, to laidīs ōrā atsavāsyno!" attrauc Īva.

Agnesá ir bezgola saryugtynōta, rádzādama, ka mōsom jōš navajag. Maitiná apzavalk i dūdās ōrā. Šaļteni pogolmā pazagrūziejusá,

jei īrauga Juri, kurs taisōs kūrṭ pierti i nas lelu molkys kliepi, lai vokorā vysim būtu loba mozgōšonōs. Agnesá dūdās taisnā celā pi brōlā. Salicš molku krōsnī, Jurš pajem divus spaņus i sōc nāsṭ iudini. Piertenī kubuls ir lels i nesšona gara. Agnesá cīteigi sūļoj brōlām leidza, rauga pajimṭ aiz spaná steipys, lai brōlām vīglōka nesšona, bet tys Juri tik sasyrda, i maitiná daboj vāļ vīnu bōrīni: "Kō veļcis kai ástá pakalī! Naredzi, cik tá sleideigs? Īkrissi vāļ upis tacī, lobōk áj i spielejīs ar Lōci!"

Agnesá paklausa, jei īt, bet sirdi graužtiņ grauž lelō nataisneiba. Ir gon tī lelī, poši dora vysu kū, a jai naļaun. Labi sacāṭ i syutāṭ pi Lōča. A cik tu ilgi cylvāks kaitāsīs, ka vīns breivs, a ūtrs dasīts. Nā, tai tei līta naīt — draugs jōatbreivoj! Agnesá palaiž Lōci nu kiedis. Sunš aiz prīcys i pateiceibys loksta ap maitini, nūgōž pi zámis, laiza jai muti, rūkys. Maitiná speirojās preteim, a ļaunā najem, Lōcš tūmār ir eists draugs i jam vysod gona laika deļ Agnesis. Plūsātīs beiguši, jī obi aizklumburoj nu pogolma, Lōcš pa prišku — Agnesá jō pādūs. Iz īmeitōs stidzenis Lōcš tik dagryuž purni pi daudzijīm meža īmeitņiku pādim snīgā i drōžās iz prišku. Agnesá ceņšās nu jō naatpalikt. Tod Lōcš nazkū paūsta i aizanas kai viejš. Draudziná jam sekoj. Kaidu laiku skriejusá, Agnesá apzastōj i pazaver atpakaļ. Sāta jau lelā gobolā. Nā, tik tōli īt nadreikšṭ! I Agnesá sōc meicātīs iz vītys. Sunš, draudzinis vylcynōšonūs pamaniejš, grīžās atpakaļ. Jys, lākōdams i bolsā rīdams, riņdžoj ap maitini, kai saceidams: "Nu, naasi taida baileiga kai zača dvāselá! Šuráj šuráj! Kas gon mýsim divim var nūtikṭ, vau!"

Agnesá tá spārā sūli iz prišku, tá atpakaļ. Jymā karōja divi lely spāki — vīns vylka Lōčam leidza, a ūtrs lyka atsagrīzṭ sātā. Kai tī beja, kai nā, a viersrūku jāmá pyrmīs — Agnesá jūzá Lōčam leidza, tykusá meža molā, otkon apzastōja. Priškā dryumi klusāja mežš, kura klusumu pōrtraucá tik Lōča vaukšeišona. Aiz mugorys palykušō sāta ar kiupūšū škūrstynu iz jumta beja tik tikkū samonama. Kū tys Lōcš saudōs kai apsvilš nu

kryuma pi kryuma? Voi začu i styrnu pādu meklej? Jōsauc atpakaļ: "Lōceiņ, Lōceiņ, skrīņ šur, īsim iz sātu!" A Lōcš, ticš mežā, kur beja tik dauđz vylņōjumu, iz sātu īt nadūmōja. Jys vāļ atsagrīzā pi Agnesis, bet, apmetš jai apleik plašu lūku, ásti vycynōdams i rīdams, ar kotru nōkušū ŗaizi dāvās dziļōk i dziļōk mežā.

Agnesá jutōs tai, ka pieški jai kaidš b̄ytu atjiemš prōtu i saprasšonu. Jei skrāja tik ilgi, cikom tyka pi upis. Tei jau beja tei poša Brižupá, kura mežmalī mátá leikumumu nu reitim iz vokorim. Upá beja aizsolusá tik nu molom, pa vydu tai draiskuleigi čalōja tymss ryuceitš. Lōcš, pīskriejš klōt, mudri nu tō paloka i nūzaškurnōjš mátās tōļōk, garum upái. Agnesá raudzāja jam sekōt, snīgs beja tik dziļš, ka snīdzās jai leidz podušom. Vairōkys ŗaizis krysdama i caldamōs, jei saucá Lōci, bet vyss beja veļteigi. Apleik dryumi šaļcá mežš, a leidza jautri mūrdāja i burbuļōja ryuceitš, par tū maitiná jutōs drūši.

Nu drauga vairs nabeja ni zinis, ni minis, deļtō Agnesá grīzās atpakaļ. Nu lelys pīpyulis jai izkolta mutá, mūcāja slōpis. Agnesá klumpučōja iz tū vītu, kur sunš beja tik kōreigi dzierš. Ari jai gribājās kaidu sauveiti pasmált, lai ramdātu slōpis. Tik kū Agnesis voilaceni sazatyka ar glumū ladu, kōjis sleidāja, i jei, paņ aizaklīgť napaspiejusá, īzaválá upī. Laimá, ka tī nabeja dziļš i ar kōjom jei varāja aptikť upis dybynu. Atsajāgusá nu lelōs pōrbaimis, Agnesá raudzāja leist ōrā, bet pyulis izarōdāja veļteigys, lads beja sleideigs, jei šļuka atpakaļ. Maitiná svīdās tá iz vīnu, tá ūtru pusi, bet vys atslaidāja atpakaļ ryuceiša soltyjā mutī. Izmierkušōs drābis lypa pi mīsys. Niulá gon Agnesi pōrjāmá izmysums i bailis. Maitiná sōcá raudōt, cik spāka, i saucá, cik varāja:

"Māmeņ, glōb mani!... Mā-meņ..." Bolss jai aizlyuza i nu lyupom ŗaizjom paspruka tik žieleigi kuņkstīni.

Kod vysys cereibys beja izgaisušys, Agnesá pieški īraudzāja kūka zoru, kurs nu krosta nūzakōrá upī gabaleni tōļōk. Ar gryutom i steivom

kōjom lieni vylkdamōs, krysdama pōri seikstom, jei gōja tī, kur preteimā snīdzās glōbieja zora rūka. Tū dasnāgusá, Agnesá īzakrampāja zorā ar nūsolušijīm pierstim i... izaglōbá.

Jeī beja tai apjukusá, ka navarāja vyspōr dūmōt. Priškā maitiná īraudzāja īmeitu stidzeni i dāvās pa tū. Kurā upis pusī teī beja, par tū Agnesá nagōdōja i, ka ari tū dareitu, tod nazyn voi taipaṭ kū saprostu. Jai nažieleīgi sola i nabeja spāka. Mežam naredzāja ni gola, ni molys. Rōdājās, ka itū vītu kaidis ir nūbūrš i ka nu dziļō meža jei nikod ōrā natikš. Sajāmusá pādejūs spākus, jei mātās skrīṭ, bet dreīži naspākā pakryta. Par maitinis lyupom lauzās tik vōrgi kuņkstīni: "Mā-ā-meņ... mā-ā-meņ!..." Dreīž Agnesī pōrjāmá gurdons mīrs, soltuma jei vaira najuta, jai gribājās gulāṭ... gulāṭ... Nazkur kola dzenš, aizačīpstāja zeileitá, bet áglis, zalijūs lokotūs īzatynušys, klusāja.

"Ag-ne-seiṭ!... Ag-ne-seiṭ!..." Maitinái lykōs, ka tys ir mōtis bolss, bet, pīzatoryukusá kōjōs, nikō narádzāja, tik viejš kūku golūtņōs žyuzōja. Pīzaceļšona dává drusku spāka, i jei otkon sōcá kustāṭ iz prišku. Steivōs kōjīs vairs naklausāja, deļtō jei tá cālās, tá kryta, leidz beidzūt pōrzavītōja rōpyns. Kod i tō vairs naspāja, mežš ūmai izabeidzá i priškā pazarōdāja gaišs klajums, a tō īplokā sāta ar kiupūšu škūrstynu iz jumta. Mozō sirsnená vāļ spāja sajusṭ prīcu. Tī beja ļaudš, tī beja syltums i patvārums!

Namená ōrejōs durovys beja atdareitys. Ar lelom mūkom Agnesá pōrvarāja augstū slīksni i taustājās iz ustobys durovu pusi. Bet kliņčš beja cīži augsts, ītaiseits na pa maitinis augumam. Jei naspāja tō dasnāgṭ, kur nu vāļ nūmīgṭ māleiti. Veļteīgi pazasnaigstiejusá, ceļōtōja tīpaṭ pi durovu sabruka.

***

Bitinīks Kundzenš, bolts kai Dīvenš, siermim motim, boltu bōrzdu, boltā lynu kraklā, boltōs nōtonōs iuzōs i tik paṭ boltu dvāseli, sādāja pi

golda ar Dīva grōmotu rūkā i skaitāja pōtorus. Veceleitī nabeja ni mozōkōs izalikšonys, ni drupanenis pasaulá ļaunuma. Jō sīva Rūža dorbōjās pi ceplá, gatavōdama svātku gordumus i capdama madismaizi.

Kundzeņu pōrs beja jauki veceiši bez bārnim i pasauleigō monta, tik viņ jīm pīderāja kai mozs namenš i nalels zámis gabalenš dōrzōjim i buļveišim. Lelu atspaidu jīm dāvá bitš, par mada trauceni sābri īdāvá gon pīna lasi, gon svīsta pykuci, gon galis gabaleni. Par lelōku mads pūdu i smōrdeigijom voska svácom atvádá pa rudzu maisam, kū Rūža rūkys dziernovōs samola i cápá gordu maizi.

Bitš Kundzenám beja gon prīca, gon dorbs, gon ocuraugš. Patš jys tōm taisāja kūzulus, izgrabūt kūka blučus ar satrupiejušim dūbumim. Tūs modernūs gaļdeņu strūpus jys naatzyna par lobim. Pec jō saprasšonys bižtom jōdzeivoj kai seņōk — dabeigā vidī. Jauneibā jam beja pīderiejušys bišu saimis meža kūkūs, a tagad vairs nā, jo kōpt jys naspāja. Cik patš Kundzenš beja dīva baileigs, tik Rūža iz tōm Dīva bỹšonom vārās nanūpītni i ļaizjom atsaļōvā pa guļdžam kō styprōka, prūtams, iz lauku "breinuma zōleižom" izlīta, paraudzāž. Taidōs ļaizjōs Kundzenš jū stypri bōrā: "Rūž, Rūž, degsi tu myužeigōs áļnis gunīs!"

Rūža tik gordai pazasmāja i attraucá: "Ak, veceiž, veceiž, ka šymā saulī itik garus godus nūdzeivōjam, to dūmoju, ka žieleigīs Dīvenš našķierš mỹsu i tymā saulī!"

Kundzenš ar Rūžu tūmār nabeja vīnōs dūmōs i pareģōja jai biedeigu голу: "Rūž, Rūž, glupa tu poša i glupa tova volūda. Ni táv tī bỹž, kur as bỹšu, ni maņ tī, kur tu atsarassi..." Kai bỹš tymā saulī, tū patš Dīvs zyna, a tá viers zámis obi veceiši dzeivōja kai divi bolūdeiši. Vīneigōs nasaskanis izacālā tōs nīka "zōļu laseitis" deļ, kuru Rūža šod tod paraudzāja, lai kauly palyktu "meikstōki". Cytaižōk jei beja cīži saticeiga i strōdeiga vácineitá, nu sirdš mīļōja sovu Kundzeni i ryupājās par jū.

Rūseidamōs durovu tyvumā, Rūža izdzierdá taidu kai grabynōšonu, kai vaideišonu ōrspusī i navarāja saprast, kas tys varātu bīt. Varbīt viejs pa siņcom staigōja? Rūža atdarāja durovys i nu pōrsteiguma, a, pec breiža ari atsajāgusá, sōcá lyugtīs: "Jezus, Marija, apzažalojit par mums! Vysi svātī mūcekli, stōvit mums klōt! Dīven, mīlēs, kai itys bārnš tá gadiejīs...?"

Kundzenš, nūsvīdš pōtoru grōmotu, steidzās pi Rūžys, pastyumá jū molā, pacálá Agnesi nu namená poda i borgi saucá: "Kō kladzynoj kai vysta ūlu izgaisynōjusá! Mudri gryuđ pūdu ar iudini ceplī, daboj kubuleni i zōlis pret pōrsaļšonu. Redzi, ka bārnš jau zyls matās!"

Cikom Kundzenš atbreivōja nu drābjom pušdzeivū Agnesi, Rūža skrāja kai bez samanīs, vysu laiku Jumprovu Mariju, Jezu Kristu i vysus svātūs pīsaukdama. Tys Kundzeņu cīži kaitynōja, jam napatyka, ka Dīva vōrdus kaidš nalīteigi volkoj. A Rūža beja izmysusá i gotova pošu nalobū pīsaukt, lai tik bārnš dzeivōtu. Kubulenī, kurā Kundzenš parosti jāmá madu, Rūža lyka avikšōjus, līpu zīdus, žyūžaineitis, rosys pūdeņus, soltōš mātrys i vāļ dauđz cytu zōleišu. Tod izjāmá pūdu ar vardūšu iudini i lāja tōm viersā. Nu kubulená cālās smaržeigi tvaiki, tūs smōrds atgōdynōja vosoru, zīdūšōš pļovys, laukus, mežus... Korstijam iudinám dalāja soltu, lai tys bītu rondons, pōrōk sylts tik pōrsolušam bārnam varātu škodāt i nūdarāt sōpis. Tod Rūža ībōzá aukiuni iudinī, lai pōrbaudeitu, voi taidā var likt jūs sātā nagaideiti īkleidušū gaškeni. Rūža atzyna iudini par lobu, i Kundzenš násá zylgon-bōlū Agnesi, saudzeigi tyvynōdams kiupūšijam kubulenám. Sōkumā iudinī īmārcá kōjenis, rūcenis, tod apmiercāja kryuteženi, placus, leidz smōrdeigijōš zōleitōš īgremdāja raitini vysu.

Agnesá nadauđz sazakustāja, bet naizdvásá ni skanis. Kod jei ar syltū iudini jau beja drusku aprodušá i beistamī zylumi nu jōš mīsys sōcá gaisť, Rūža izjāmá ūtru pūdu i ar kauseni lāja korstū iudini klōt, pa laikam ar aukiuni tō syltumu pōrbaudeidama. Tai jī Agnesi maudynōja tik ilgi,

cikom maitinis mīsa palyka sorkona i acīs atsagrīzā dzeiveiba. Izcālušī bārnu nu kubulenā, nūslaucāja meikstā, syltā lynu pologā, pec tam īzīdā ar Rūžys breinum-zōleiņom, ītyna sausā pologā i izcālā iz ceplā. Kundzenš vāļ apsādzā jū ar sovu boltū kažuceni, lai maitinā kōrteigi izsveistu, tik tai jai varāja paleidzāt.

Obi Kundzeni bez praseišonys Agnesi pazyna, jī ar mežsorga saimi beja draugūs. I Agnesā veceišus zynōja. Jī biži īzaroda Brižupī, nasdami mada pūdeni leidza. Tys zīmā labi derāja pret pasaļšonu.

Niu Rūža trausās iz ceplā ar skrūzeiti kiupūšys čajš vīnā rūkā, madsmaizi ūtrā. Agnesái nazagribāja ni āšt, ni dzārt, bet, lai naapbādynōtu lobū Rūžu, jei atlauzā mozu gabaleni maizis, a čaji izdzārā vysu. Rūža glōstāja Agnesis golvu i mīleigi murmynōja: "Ak tu, muna čaklō biteitā, ak, cīlavenā! Kai tovyš mozōš kōjenis spāja tū garū ceļu nūstaigōt? Tá jau lelam ir kū īt... Laikam patš eņgelš sorgōtōjs ir stōviejš tāv klōt, naļaudams aizīt pūstā. Tagad tu pačuči, cikom vacīs tāvs nūiš iz jiusu sātu, tī jau laikam vysī bez prōta palykuši, tevi maktādami."

Pīminūt sātu, Agnesis sirdī kai oss nāzš īzadyurā. Kai tys beja gadiejīs, ka jei beja pazaļōvusā vylynōjumam i skriejusā Lōčam leidza? "Ir gon draugs," Agnesā ar skuřnom dūmōja, "pamāšt jū nalaimī, lai pa kaidim tī začu voi styrnu pādīm dzeitūs! Nā, iz prīšku jei ar Lōci nazadraudzās! A kū sacās māma ar babeni? Tāvs bjš borgs. Itūraiz gon bez pierīnā naiztikt. Lai tik per, nūpeļneits ir, tī nikō napadareisi."

Agnesā leidz šam vāļ nikod nabeja pārta. Jūs sātā pierīni šod tod nūzapeļnāja mōsa Vikta, kura beja cīž narōtna i speiteiga. Agnesā tū parosti pōrdzeivōja i ryugti raudōja. Jei poša beja paklauseiga i ar cīži meikstu sirdi. Osoryš jai byra jau nu osōka vōrda viņ. Tāvs tū laikam īvārōja i nikod jōš nasūdāja. Ari patš jys ar godim beja palicš maigōks, vaira pīzavārsā Dīvam. Reitūs i vokorūs, nūzametš sātys oltoreiša prīškā, jys ilgi lyudzās, i bārnim lyka tū darāt. Taida tupeišona Agnesái rōdājās

gryuta i garlaiceiga, par tū jei ņaizjom dazasvīdā i izalyka par aizmygušu. Mōneišonōs parosti īzadāvā, pec tam mūcāja kauns par taidu reiceibu. Pi tam tys beja lels grāks. Taidu nadorbu beja krōjīs vairōk i vairōk, i Agnesā ar baiļom gaidāja dīnu, kod bīj jōizcīš strōpā.

Nu itys breidš ir dagōjš, i tā jū naspāš glōbt̄ paļ taida aizstōvātōja kai babenā. Vāļ sōpeigōk beja, ka tys nūtiks jau šudiņ, pošu skaistōkūs svātku priķšvokorā i ka iz nadorbu jū beja pavadynōjš lobōkīs draugs Lōcš.

Cikom Agnesā iz ceplā tai prōtōja, Kundzenš beja sasniedz mežsorga sātu. Nu tōlinis rādzājās, ka tī vysi saudājās kai zivš zam lads. Kod sāta beja pōrmaklāta, sietinīki sazadalāja divōs daļōs — sīvītis klīdzā i saukōja pa mežu, veirīši pōrmeklāja upi. Atsasteidzā i sābru saimis, bet vysa mekleišona izarōdāja veļteiga. Lōcš jau seņ beja sātā, tik, kur palyka Agnesā, nivīns nazynōja, paļ īzadūmōļ naspāja. Varbūt̄ aizblūdiejusā mežā, varbūt̄ nūsleikusā?

Nivīnam maklātōjam naīgōja prōtā paļ pa meža stidzeni iz upi, kur kotrys dreiz īraudzeitu gon Agnesis, gon Lōča pādus. Bet, cikom tō nivīns nadazagōdōja izdarēt̄, mekleišona turpynōjās i, vokoram tyvojūtis, sasnādzā izmysuma rūbežu. Mōtā i mōsys raudōja bolsā, tāvs dryumi klusāja, a babenā, vyrpynoļūt rožoncu zeileitis, skaitāja septeinus pōtorus Jumprovai Marijai, pīcus Kungam Jezum, dzīdōja litanejis i Aglyunis bazneicys aizbyldātōjai Dīva mōtāi veļteitū dzīsmi.

Kod vysys cereibys beja izgaisušys, jau tymstūt nu meža izčōpōja Kundzenš, nūsormōjš bolts, bet mundrs i pīceigs. Ar viezdeni rūkōs, saleicš jys atgōdynōja pošu Zīmyssvātku veceiti, tik dōvynu maisa vītā jys nāsā vyslobōkū viesti pasaulī — Agnesā dzeiva! Nu sietinīkim beja jōrauļ otkon, tagad jau nu pīcys. Tāvs, drusku atžierdzš, taisājās beidzūt tū "skuteli" nūpārt̄, a Kundzenš Agnesi aizstōvāja: "Nav labi, sābreiļ, šūvokor naidu i namīru sirdī turāt̄. Patš Pesteitōjs ir sludynōjš mīru viers

zámis i cylvākim lobu prōtu. Na jau pec skaidrys saprasšonys bārns tū ir darejš. Voi moz dzierdāts, ka lītūnš dazasīn pi cylvāka, atjem prōtu i atmini, vodoj apleik rindžu rindžim, cikom gōjiejs nu pōrguruma pakreit i sasaļ. Mýsim vysim ir laimiejīs, deļ tō slavāsīm Dīvu!” Kundzenš, nūjiemš ausaini i rūkys pret dabasim pacielš, aizkustynōtā bolsā sacāja: "Lai býš Jezus gūdynōts!”

"Myužeigi myužūs. Amen!" atbiļdāja pōrejī.

Jurš tivleņ steidzá jiuģt Meļni, tāvs ar mōti pūsās celā. Mōsys meklāja Agnesái svātku drābis i kažuku, kur jū īteit. Kod laimeigīs pajiugs izgaisa aiz meža īlūka, mōsys sōcá klōt svātku goldu.

Piertš jau beja izakuriejusá, bet dīz voi tagad býš laika īt kuram pārtūs. I nabeja jau jī nikaidu reju kiuluši, lai navarātu nūzamozgōt vālōk — zīmys naktš ir garys.

Tāvu i mōti īraugūt, Agnesá vysa raustājās i eļsināja. Maitiná gribāja prasāt pīdūšonu, a osoru komuļš jū smacāja i jei naspāja izsacāt ni vōrdená. Mōtá, valkūt drābis, jū glōstāja, a tāvs samīrynūši sacāja: "Nu labi, ir jau labi... Vīnu upi laimeigi pōrbrydi, ūtru tōs vītā gribi pīraudōt?..."

Nadauđz nūzamīriejusá, Agnesá sacāja: "As tai nagribieju! As nazynu, kai tys nūtyka. As nikod, nikod vairs tai nadareišu!”

Zamu klaneidamīs, obi vacōki paļdināja Kundzenám i Rūžai par jūs gūdeibu i lobū sirdi. Agnesá dagōja pi veceišu, lai pabučōtu jīm rūkys. Jei beja vuiceita, ka vacōki cylvāki jōtur gūdā i cīnī, i kai gon varātu nagūdynōt taidus, kaidi beja Kundzenš ar Rūžu! Kundzenš dává mōtái pūdu ar madu, a Rūža īspīdá Agnesái podusī lelu bryunys mads-maizis gobolu. Tys táv, biteit, par mudrū teceišonu! Āđ vasala i nasaslimsti!”

Agnesi ītyna kažukā tai, ka tik daguns palyka ōrā i sādynōja komonōs. Tāvs mudynōja Meļni. Labi kūptīs zirdzenš sōcá jautru riksi. Ōrā beja jau pavysam tymss. Snīgs gurstāja i dzīdōja zam komonu

slīcom. Meļņš, sprauslōdams i boltus garaiņus pyusdams, rikšōja iz sātys pusi. Agnesá pacälá acš pret dabasim i tī sazatyka ar naskaitomim zvaigžņu pulkim. Jei jau pazyna "Lelū Pīna Ceļu", "Sīteni", "Lelūs i Mozūs Greizūs Rotus", pazyna "Reita" i "Vokora zvaigzni". Vysu tū jai beja īrōdiejusá babená.

Pamalī cälās spūža gaisma — tī augšōk dabasūs kōpá mieness. Tys beja opols i lels. Iz tō varāja samanāt tymsōkus plankumus. Babená beja stōstiejusá, ka tī asūt aizrauta napaklauseiga i īdūmeiga maita ar vysim niešim. Pec kōšu i maitys tī plankumi gon naizavārā, a ka babená sacāja, to laikam tai i beja.

Mežā brauciejus apjámá bezgaleigs klusums, kuru laiku pa laikam pōrtraucá komonu dzīdōšona i Meļná aizasprauslōšona. Pa obom celá molom stōvāja áglis kai miļzeigys, malnūs, lelūs skustūs īzatynušys sīvys. Jūs augumi svīdá vāļ garōkys i vāļ tymsōkys ānys. Mežš gulāja dzilā mīgā. Agnesá bādōjās, ka tū traucej slīžu dzīsmá i Meļná pokovu dipeišona.

Maitiná juta, ka ni pierīná, ni bōrīná nabyš. Sovā eisijā i apzineigijā myužā jei pyrmū ņaizi jutōs tik bezgola laimeiga, ka nu prīcys gribājās raudōt. Koč jei bītu mōciejusá skaitāt tūs pōtorus, kurus sova slynkuma i bezkauneibys deļ tai i nabeja īzavuiciejusá, tagad jei tū dareitu nu sirdš. Iz prīšku maitiná nūteikti lobōsīs i lyugsīs koč trejs ņaizis dīnā, a svātdīņōs var vysu dīnu nu vītys..., lai tik vacōki ar jū bītu apmīrynōti.

Sāta Agnesi sagaidāja ar cīerkūžim pylnu áglis zareni vāzī i trejom Kundzená dōvynōtijōm sváçom mōla sveçturī. Tī stōvāja iz golda, kas beja apklōts ar boltu tamborātu goldautu, kuru darynōjusá mōsa Īva. Itys rūkdorbs tyka taupeits seviški svīneigom ņaizjom.

Vasalys áglis Brīžupis mežsorga sātā nikod narádzāja, vysī bārnu lyugumi beja veļteigi. Itymā vaicōjumā tāvs beja nalūkams, ar sovom dūmom i sprīdumu: "Tai, ni nu šō, ni nu tō, jimt i dzeivu ágleiti nūmaitōt. Gona, ka iz školu vasalu pušauga ágli nūvežu. Ka sōksim kotrā sātā tai,

kas to palikš mežā? Voi jiuš, ūda golvys, apjādzot, ka nu mozys ágleitis pec godim lels kūks izaug? Redzit, pylna meža mola ar ágleiņom! Veritās iz tōm nu reita da vokoram, a iz sātu nāsť — kap prōtā naītu!...”

I bārni saprota, ka spřidums ir galeigs i napōrsyudzams.

Iz ūtra goda smōrdāja peirāgi, kiupāja ašná dasa, studinš i cyti svātku gordumi. Mōtā vāļ dalyka Kundzená dūtū madu i Rūžys madsmaizi. Babená sasauká vysus pi goda, pīzacālā kōjōs i sōcá Zīmyssvātku dzīsmi: "Attecāja iz Betlemi ganeni, dzīdōdami biernenám skaneigi...”

Itūŗaiz Agnesá, lai i jaukdama dzīsmis vōrdus, dzīdōja nu vysys sirdš. Beidzūt ašť gribājās pec tik garys i pīdzeivōjumim bogotys dīnys.

Ūtrā reitā īzaroda krystamōtá Antonina i sābru bārni Agnesis apraudzāť. Nu boltō pīškauta kabatys krystamōtá izjāmá lelu sauvi ar kompetom i ībārā Agnesis pīškautenī. "Āđ, drūstaleņ, āđ, viņ vairs gon mýsu tai nabīdáj!”

Agnesái beja gryuši iz jū vārtīs, acš pīplyudá osoru. Vysi pret jū tik mīly, tik lobi, a jei?...

Sābru bārnus i krystamōti pacīnōjusá, Agnesá vadynōja Stasi, Jagnu i Janu "pagiuť vistenis”.

Vāļ Zīmyssvātku svieteišona nabeja eisti pabeigta, kod Jaunīs gods jau kloudzynōja pi durovu. Jaunū godu sagaidūt, mōtā vōrāja cyukys smáceri, ausš i kōjis. Tys vyss beja jōād, lai dorbi veiktūs. Vōrāja zierņus, pupys, kas beja jōapād Vacō goda vokorā, lai Jaunijā nadazaītu raudōť... Natryuka zyvu, kurys brōlš beja pīgivš Brīžupī. Nu tūs tāvs kotram izdalāja pa drupeitái zveīņu, lai nauda vysu godu turātūs.

Jaunō goda naktī vysi apzajāmá bỹť čaklōki, paklauseigōki i lobōki. Tāvs ar mōti apstaigōja lūpus, īlykdami tīm redeļōs smōrdeigu sīnu i dōbuleni, lai klāva īmeitnīki godu maineišonūs izjustu kai svātkus.

Agnesái dagaidāť Jaunū godu nabeja vīgli: actenis pošys lypa cīť, a gulāť īť navarāja, tys cylvāka dzeivī beja tik svareigs breidš, ka pavadāť tū

mīgā bētu teirīs grāks. Jaunō goda nakts pīzapiļdāja pylnum pylna naporostys burveibys, i kū tik itymā naktī nadarāja! Mōsys i brōļs vysim ļāja laimis. Agnesá navarāja saprast taidu lelūs ōveišonōs — nu tōm laimōm taidi čāmi viņ izgōja, mōsys tūs cylōja i grūzāja, raudzeidamys tī sāv kū dereigu saskatāt, īraudziejušys, prīcōjās kai mozi bārni. Izlītōs laimis globōja vysu godu.

Vāļ saimis ļaudš gōja ōrā zvaigžņu vārtūs. Ka dabasi beja skaidri i zvaigžņu pylni, to gaidoma loba raža, ka kūki apsormōjuši, to loba ūgu raža. Vāļ mōsys atspriekleņ svīdā kūrpis pōri sātmalām, tod skrāja vārtūs, iz kureini kurai ar purņgali nūkrytusá, iz tū pusi tod izīšona tautōs. Jōs cīteigi klausājās, kurā molā rāja suni, tys līcynojūt par virzīni, nu kura braukš precinīki. Ar atplāstom rūkom i aizsītōm acim jōs ceņtās apjimt kai na vairōk sātmalá mītu: ka beja pa pōram, to līcynōja par drūsu izīšonu pi veira sagaideitijā godā...

Jaunō goda naktī maitys vairōk kai cytom ļaizjom gaidāja, kas pazarōdās sapynūs, tī parosti beja cīži zeimeigi, goda laikā tīm vajdzāja pīzapiļdāt. Jaunō goda reitā beja jōnūzamožoj "sudobrā". Tāvs mozgojamā traukā īsvīdā pīclatnīku, i vysa saimá gōja mozgōtūs. Tai darāja, lai palyktu teirōki mīsā i dvāselī, lai vysu godu naslymōtu. Jaunō goda dīnā dāvās apcīmōt sābrus, braucá cīmā pi tōlejim rodim voi gaidāja tūs pi sevš.

Itīm svātkim dreiz sekōja Treju kieneņu dīna. Svātī Roksti stōsta, ka taišni šymā naktī kieneni nu Austrumu zámom jōjuši Bierneni Jezu apraudzāt i spūža zvaigzná tīm rōdiejusá ceļu. Treju kieneņu voi Zvaigznis dīnā tāvs iz vysom sātys durovom pīrakstāja lelīm burtim "K+M+B", kas nūzeimāja treju kieneņu vōrdu pyrmūs burtus. Tautā ticāja, ka tys nas kotra kristīša sātai svieteibu, lobklōjeibu, cylvākus i lūpus pasorgoj nu būrim i skaugim.

Treju kieneņu dīnā tāva i mōtis dzymtijā draudzī beja "at laidys", deļ tō obi vacōki i kura nu mōsom (cik Meļņš spēja pavilkt) braucá apcīmōt tōleimūs rodus. Braucieji tī nūbeja vairōkys dīnys, partū ka rodu beja dauđz, a zīmā breiva laika natryuka. A vyspōr zīma vylkōs ilgī, vīnmuleigi. Tāvs ar Juri kotru dīnu gōja mežā, mōsys školā, mōtá kai vysod aizjymta naskaitomūs dorbūs, tāva brōļš jāmās ap molku, a babená, bāgdama nu soltuma, siļdājās i snauduļoja iz ceplá.

Spieļu manteņu Agnesái nabeja, tāvs tū skaitāja par nīkōšonūs i līku naudys izdūšonu. Bārni, tik kū paauguši, tyka radynōti pi dorba. Tīsa, pec divim godim, kod Agnesá jau gōja školā, jōs draudzinái Martai pīderāja lális gaļvená nu porcelana. Agnesá par tū cīži prīcōjās i pošā gatavōja pōrejū lális augumeni: rumpeiti, kōjis i rūkys. Nu krōsainom lupateņom sašyva drābis. Obom draudzīņom niu beja kūpeigs "bārns", kuru jōs nūsaucá par Anci. Breivijā laikā jōs varāja ar Anceiti kaitātīs, ka viņ mōtis nalyka maitiņu spolvu deļ spylvynu plucynōt.

Syltōkōs dīnōs Agnesá gōja vyzynōtīs ar ragaveņom, vīnai pošai nikaida prīceigō braukšona naizgōja, partū maitiná dreiz dávās iz klāvu pazavārt, voi tī otkon nav kaidi jaunumi atskriejuši. Iz klāvu iņ tukšom rūkom navarāja, deļtō jei salasāja maizis kaņceišus, apdagušōs gorūzenis i, sabōzusá vysu kabatōs, dávās "raudzeibōs". Pa celám vāļ satyka Muri, kurs, ásti kai sváci gaisā izsliejš, gōja pa stidzeni iz sātys pusi. Obu sazatikšona beja vysā sirsneiga. Kačš rīzā kupri i, glaužūtīs pi Agnesis kōju, bez apstōjš mola sovys dziernavenis. Tys līcynōja, ka Muŗš draudzinái žālojās, i Agnesá jū bez vōrdim saprota: "Nav peļu, nu pavysam nav. Býš tōs pādejōs nūsolušys... voi kaidōs dziļōs olōs sabāgušys. Kōjis ari saļ. Ir gon cylvāki, medinīku pavysam bosu palaiduši. Ređz, tāv pošai sylti voilaceni kōjōs! Býtu maņ záčēitis nūadiejusá, a na svaidiejusās apleik kai taida jāra lipa."

Vysus Mura pōrmatumus maitinā saprota i apzajāmā īvārōt. Bjš mōtái jōpaprota, lai parāda, kai zāčis odomys. Jei Muri sirsneigi apmīļōja, a bez bōrīnā napalaidá: "Ka tāv pa eistam gribīs āst i dāpeitis saļ, mudri skrīn iz sātu, nastaijoj tá kai kaidis lelskungs!"

"Mur-r-r-jāl" Murš paklausa i jūž, cik kōjis nas.

Klāvā Agnesi sagaida vasals apvīnōtis kūrs; bubynoj Meļņš, mauroj gūvš, vākš vuškys, rukš syvāni, vysus tūmār pōrklīdz raibīs gailš: "Ki-ke-ri-gūl" Tai sacāt, kurs tá dīndusys mīru īzadrūšņoj traucāt!

"Nu, nazasyrdi, gaileit, as atgōju jiusu vysu apzavārtu, voi asot labi pušdīnis paāduši, voi nav kas jauns tá atsagadiejš?"

Meļņš, mīleigi bubynōdams, ar sovom meikstijōm lyupom sačer Agnesis rūku. Maitinā labi zyna, kō zyrgs gryb. Brōļš pīradynōjš jū pi cukra, kas Meļnám tai garšōja... Jurš cīži mīļōja zyrgus. Teju patš dzārā bez cukra, lai tik sovu gabaleni varātu aiznásť Meļnám. Agnesá izjem nu kabatys gorūzeni i taisnōdamōs dūd bubynōtōjam: "Nav maņ cukra, Meļneit. Poša namanieju, kai tys nu reita apzaādá. Pagaidi leidz cytai dīnai, tod as tāv atnesšu. Tagad apāđ gorūzeni, ari tei pa zāmi nazasvaida." Gorūzená vīgli nūskroukstāja zyrga mutī. Meļņš sōkumā pīkreitūši klanāja golvu, tod nūzasprauslōja, aizagrīzā i vysu sovu uzmaneibu veļtāja redeļom ar sīnu. Sok, nīkōtis ar taidu plōnu gorūzeni deļ taida strōdnīka kai jys, nav kō. Pavysam cyta līta — cukra gabalēš, tys gon ir eists gordums.

Gūvš vārās iz Agnesis volgonōm acim i myudāja: "Dūd mýsim ar, Agneseit! Dūd mýsim ar!" Agnesá izdalāja kotrai gūtenái pa sakoltušys maizis gabalēnám, tōs ūstāja i laizāja jōs rūkys, grybādamys vāļ.

"Gona, gona! Vuškeņom kas jōpamat. Dzierdit, kai jōs vākš, ausš vairs natur. Vuškeņis snāgstājās ap ozdora pīšku, lai dreizōk tyktu pi Agnesis atnastijōm gorūzeņom. Maitinā vysom ceņtās izdalāt kristeigi, bet reši kod tys īzadává. Kod Agnesis tukšōs rūkys beja nazyn cik ļaižu

põrbaudeitys, vuškenis bõzá purneišus kabatõs i izlaizāja tī kotru drupaneni. Galeigi põrzalīcynõjušys, ka maitinái vaira nikõ ādama nav, jõs vīna pec ūtrys atsakõpá. Zimalái jau beja atskriejš telenš. Patš speideigs, bryuns, ar taidu boltu laukumeni pīrī. Agnesá jū īsaucá par Lauceiti. Pazamīlynõjusá ar jū pyrmõk šympuš aizdora, jei nanūcītá i kõpá vydá. Īraudziejš taidu napīrostu gaškys izdareibu, telenš sazatoryuka i lácá iz sīnys pusi. Šaļteni pastõvāja, a, kod ziņkõreiba pīvarāja bailis, jys lieneiņom tyvõjās Agnesái. Pyrma apūstāja jõs muti, tod raudzāja ar lyupom sagiuļ gaškys dagunu, bet jei ar obom rūkom nu Lauceiša uzmaneigi atsadzonõja. Tod telenš sagiva Agnesis rūku i sõcá zeist pierstus, laikam nūturādams tūs par mõtis cičim. Agnesá atrõvá rūku i nūglobõja kabatā, bet telenš nazalyka mīrā, sõcá syukõļ jõs bizi.

"Nā, nu taida duracená nikas lobs nav gaidams, jimš vāļ i vysus motus apāšš. Dreizõk jõbāg paceli!"

Agnesá památá teleni i leida par ozdoru pi vušku. Tõs jau beja lykušõs gulāļ — jiereni tai skaisti sazamīguši ap māmeņom... Īraudziejuši Agnesi, jī pīzatoryuka kõjõs, nu vysom pušom maitini īleņcá, ūstāja i bakstāja ar sovīm meikstijīm purnenim, jaunīs vucinenš paļ sazataisāja badātīs. Agnesá beja ar mīru i, lai jam tys lobõk izadūtu, nūzamátá rõpyns, bet, taidu ārmu īraugūt, drūsulám põrgõja vysa patyka iz badeišonūs i jys, pakratiejš golvu, sõcá sprīndžõļ. Põrejī jam pīzavīnõja. Ari Agnesá ceņtās naatpalikļ. Tai jī vysi lakstāja, cikom pīkusa i sakryta cysõs kur kurīs. Agnesá ari nūsprīdá atsapyušļ i, apjāmusá mozõkū jiereni, nūzalyka jam sūplok sausijūs pakaišūs. Pavysam namonūt pīzazoga mīdzenš i maitiná dreiz jau beja sapynu pasaulī.

Mõtá, sazagivusá, ka Agnesis jau ilgõku laiku nav, gõja mekleitu. Iz kolna balauneicys nav, ragavenis stõv siņçõs, pi Lõča nav, vīneigi klāvā jei vāļ varātu bỹļ, deļtõ mõtá dūdās taišni iz tīnīni. Atrodusá Agnesi pi jāru soldonā mīgā, jei dauðz nazabreinoj, verās iz maitys, skumeigi

smaidūt, i dūmoj: "Ak, bierneiba, tu patīsuma, bezbiedeibys i sirdsceisteibys laiks!"

Mōtá nūzalīc, saudzeigi jemūt Agnesi rūkōs. Maitiná tūmār pazamūst i sōc kauneigi taisnōtīs: "As tik gribieju ar jārim pazaspīelāt, pošā nazynu, kai aizmygu... gribieju tik drupeiti atsapyušt..."

"Labi jau, labi! Tu pošā taidš mozs jierenš viņ esi. Cytā ņaizī raugi tūmār ozdorā naaizmigūt. Redzi, i drābeitis esi nūzīdusá. Maņ otkon vīns līks darbenš dorams."

"Apsūlu, māmeņ, ka vairōk tai nadareišu!"

Syltōs zīmys dīnys nūmaināja soltumi — ar putinim, vieji, kas gaudōja ap vacōs ustobys pakšim, soltums leida cauri satrupiejušijōm bolkom. Naktīs mōji apstaigōja lausks, ar cierveiti šur tur dasysdams, kai grybādams pōrbaudāt, cik ilgi vacō sāta vāļ turāsīs. Babená sacāja, ka lausks, sysdams pa sīnom, breidynojūt par soltuma īzavīkšonu garumā. Taidōs dīnōs vacō sāta beja cīži solta. Vīneigō syltō vīta atsaroda iz ceplá, kur varāja izavītōt babená ar mozōkijīm bārnim. Babená, tykusá syltumā, caurom dīnom i naktim tī viņ sādāja voi gulāja. Agnesá bīži trausōs pi jōs iz myurená, maitiná lyudzās, lai babená jai kū pastōsta: "Babeņ, lyudzu, grybu dzierdāt par tīm senejim laikim, kod ļaudš kungim klausāja."

"Senejūs laikūs, Agneseiņ, beja jōit kungim kolpōt voi tū gribājās, voi nā. Par napaklauseibu cylvākus sūdāja, īslādzūt bluči voi paņ pakarūt. Mani vīnu ņaizi, kod vāļ pavysam jauna beju, par napaklauseibu Ziliņu muižys kungs beja bluči īsliedzš."

"Lyudzu, pastōsti!"

"Ak, munu drūstaleņ, kas tū vairs var atgōdōt!? Tys beja tik seņ... Tymūs brīsmēigijūs laikūs as pošā beju taida cīlavená kai tu, jauna i sprygona."

"Babeņ, babeņ, ka tu tai garōk padūmōtu, tu nūteikti varātu pastōstāt, par kū tevi kungs bluči īslādzá..."

"Tī, Agneseiņ, nav daudz kō dūmōt. As tod beju jauna, lapna i par daudz speiteiga. Kungs syutāja dyuņainā pūrā puplakšus zōļom lasāt, as nīparkū, tod jys pavielāja vagaram mani bluči īslāgt. Vagarš tū paklauseigi izpiļdāja, dūmōdams, ka tai mani aizstatās raudōt, zamōtīs, a nikō... As guļu bluči i dzīžu: "Valns parōvā kunga reju ar vysim i bojōrim..." Kungs klausiejīs, klausiejīs, zaudiejš pacīteibu, klīdzā vagaram: "Laiž tok tō kāv vaļam, lai nezviedz!" Tai as tūražiz tyku breiveibā."

Babená īgryma dūmōs, a Agnesá bādōja, ka tik jei naaizmygtu, tod vysim brīsmu stōstim beigys... Zīmā jei palyka eista guļova, napaspāj tu cylvāks ar jū apzarunōt, kod jei jau aizmygusá i pa mīgam tai jūceigi ar lyupom pakšynoj. Agnesái nu tō lelī prīki, bet smītīs nadreikšt, tys var babeni rozsirdāt. Nā, itūražiz jei, paļdis Dīvam, nagulāja, babená nazkū dūmōja, bet, ka jau dūmōja, to nūteikti ari izdūmōš.

"Áj šur tyvōk," beidzūt Agnesá izdzierdá, "stōstamīs bīš gars i brīsmēigs. Poša as tō napīdzeivōju, tū stōstāja Ziliņu muižys ļaudš, kuri vysu sovom acim beja redziejuši i sovom ausim dzierdiejuši."

Babená īvylka elpu i sōcá: "Seņ senejūs laikūs Ziliņu muižā dzeivōja vyscīsirdeigōkīs apleicīnis kungs Volfgangs Dedamits, kurs beja itōs baronu dzymtys īprīkšpādejō atvasá. Jō vaļdeišonys laikā ļaužu nabadzeiba, pūsts i cīššonys beja brīsmēigys, a jys vys naryma i izdūmōja jaunys mūceibys. Daudzi tō naspāja pacīst i bāga iz Krīveji, leidz pošai Vitebskai žālsirdeigōku kungu meklāt. Bet tik ratu ŗaizi bieģšonys beigušōs laimeigi. Parosti nūgiutūs zemņikus atvádá iz muižu atpakaļ i borgi strōpāja. Lobōkā gadīnī nažieleigi pāruši, reikšu skaits sniedzīs desmitūs. Tū tik styprōki spiejuši izturāt. Slyktōkā gadīnī bieģlus Korōtovu kolnā pakōruši — tīpať muižys tyvumā bejušys korōtovys, nu kō kolns sovu vōrdu dabōjš. Viejī tōs čēikstiejušys i muižys ļaudīm vysu laiku atgōdynōjušys par nūmūceitūs sōpōm i cīššonom. Cylvāki gōjuši ar

lelu leikumu apleik tai vītai i nabeiguši sova mūceitōja lōdāt: "Kab tu, nazvierš, mýsu svīdrūs i osorōs nūsleiktu! Kab tu sovā pādejā stuņdī kai vylks gaudōtu! Kab tova mīsa dzeivam asūt sapyutu, a dvāselá myužēigōs áļnis gunīs dagtu!"

Beidzūt zemņiku lōstus Dīvs voi patš nalobīs nūzaklausiejš. Dedamita pādejō stuņdá bejusá klōt. Vyss pōrklōts ar pyužņojūšom vōtim, jys mirš, i navariejš nūmierť. Tá baurōjš kai bullš, tá zvīdžš kai ierzelš, tá mákšiejš kai ōžš. Muižys ļaudš stynguši baiļōs, a leidzāt nikō navariejuši. Pasaukuši muižys dzīdnīku, tys pazavierīs, pazavierīs, atmetš ar rūku i aizgōjš. Tod muižkunga dāls Kurts nūsprīdš syutāt pec bazneickunga, koč i prīstera vōrda Volfs nagribiejš ni dzierdāt. Bazneickungu atvaduši, a muižņiks ni grākus syudziejš, ni prasiejš tūs pīdūšonu, ni gribiejš kū nūžālōť.

Izbūleitom acim jys svaidiejīs nōvis cysōs i turpynōjš gaudōť vysaidūs bolsūs. Bazneickungs nūzapyuliejš ar pōtoru skaiteišonu i slymō sviepeišonu, a vysys pyulis bejušys veļteigys. Tod jys syutiejš pec keštera i pīsciejš tam īzarasť ar lelū bazneicys zvonu, i tys nikō nav leidziejš. Nu bazneickungs galeigi sapratš, ka Dedamits ir poša nalobō apsāsts i devīs iz sātu.

Trešōs dīnys vokorā, kod kunga kaukšona i gaudōšona vairs nav bejusá izturama, muižys ļaudš vairs navariejuši ni āsť, ni gulāt, ūgļu dadzynōtōjam Pōvulam īkrytusá golvā dūma saukť paleigā būrauku. Vacō Dōrtá dzeivōja Sylnu pūrā iz nalelys salenis, pušsakrytušā būdenī. Cauri šķierbainijom sīnom putynōja snīgs, apdrupušijā šķūrstynā gaudōja viejš. Vīneigīs lūdzenš beja ar lokotim aizbōzts, tik vīna nalela ryutš vasala i saulis rītā speidāja kai vylka acš tymsumā. Būda kūpā ar tōs saimineicu beja "Vylkaču Dōrtis" mitekłá palami īmontōjusá. Goni i celinīki tōs vītys bāga, ejmūt apleik ar lelu leikumu. A Pōvuls nabeja nu baileigijīm, jys gōja pi Dōrtis i izsacāja jai sovu vajdzeibu. Būrauka par tū

nabeja pōrsteigta, rōdājās, ka jei itū aicynōjumu beja gaidiejusá. Dōrtá sōcá pūstīs celám.

Pōvuls pa tū laiku apzavará jōs mitekli. Būda beja nateira i gondreiž tukša. Vīnā kōktā meļņāja pušsakriņš sčitenš, a iz tō lupotu skaudzá, tei laikam ņaizī beja gon siļdeitōja, gon gulisvīta. Pi lūdzená stōvāja izļūdzeits gaļdenš i sūlenš. Kōktūs pi sīnom i grīstim karināja vysaidu zōleišu kiuleiši. Dōrtá, nu saiškeišim zōleitis jymdama i bezzūbainū muti čāpstynōdama, kluseņom kikinōja. Kod vyss vajdzeigīs beja salaseits, būrauka skrondom viersā izsvīdá taidu pošu nūskrondušu vylnaini, nu aiz durovu pajámá zorainu vāzu, zōļu nasteni podusī pasytusá, dāvās Pōvulam leidza.

Dōrtá gōja dīsgon dreīži. Pūrs vāļ nabeja aizsalš. iudinš, ticš lyuku veizjōs, žļurkstāja. Beja pylns mieness, jōs garō, leikō āna, skrondom viejī pleivojūt, izavará kai brīsmēigs rāgs, kai bȳtu nu tō pasaulá. Kod Dōrtá, īzarodusá muižā, tyvōjās miriejam, Dedamita dāls Kurts nikam nazapretōjš, tāvu jys nav mīļōjš i bejš gotovs pošu nalobū pīsaukt, lai tik tyktu nu jō valī. VolĶa sīva Gertrudá jau seņ kai gulāja muižys kapeņōs, a cytu tyvinīku Dedamitam nabeja.

Dōrtá ar nateiru, kaulainu rūku atraususá nu acim plōnōs, siermōs plynkys, aplaidá skotu vysapleik ustobai, apzastōdama pi grīstu pret mirieja gultu. Nu tūs jei pavielāja izjimț trejs dieļus. Tod sataisāja puškeiti nu trejdeveinom zōleiņom, pōrsāja tū ar treju krōsu dzeipurim: boltu, malnu, sorkonu i aizdadzynōja ar trejom sváçom. Dagūšū zōļu saiški rūkā turādama i nasaprūtamus vōrdus murmynōdama, pōrkrystiejusá mirieji trejs ņaizis. Pec tam, vāļ kiupūšōs zōlis sagivusá obom rūkom, cālá pret grīstūs iztaiseitū caurumu, steidzeigi murmynōdama: "Izgaisti, izgaisti, izgaisti!"

Kungs vāļ pādejū ņaizi aizagaudōja brīsmēigā bolsā, nu mutis jam izakōrá zyļa mālá, acš izsprōga nu ōbulim i tymā pošā ocumirklī jys beja

beigts. Nu jō ploti atplāstōs mutis izavālā mozs, opols, caurspeideigs komuleiṡs, pazacālā pret grīstim i pagaisa izjimtūs dieļu šķierbā.

Ļaudṡ atvīglōti nūzapyutá — jūs mūceitōjs beja beigts! Tys komuleiṡs navarāja byṡ nikas cyts kai borgō kunga dvāselá, kura ar tik lelom mūkom beja šķeirusās nu grieceigōs, ļaužu nūlōdātōs mīsys, lai poša dūtūs myuṡeigijōs áṡnis mūkōs."

Babená nūzapyutá i apklusá. Ilgi klusāja ari Agnesá. Jei beja piṡneigā šausmynūšō stōsta varā. Tod, nadaudṡ atsajāgusá, kluseṡom pavaicōja: "A kas nūtyka tōṡōk, babeṡ?"

"Muižu montōja kunga dāls Kurts, i jys par tāvu daudz lobōks nabeja. Dreiži dāls myra nalobā nōvī: nūzasyta, ar ierzeli nu tō poša Korōtovu kolna lājī gōzdamīs. Muižys ļaudṡ tik nūzapricōja: "I pādejis nu itūs ūdžu dzymtys ir beigts!" Kaidš kungs vaṡdiejṡ iz priṡku, par tū jī tūlaik nadūmōja, beja pavysam apjukuši nu labvieleigō iznōkuma.

Nu gon babená beja pīkususá nu tik garys runōṡonys. Agnesá, jū, kai "paṡdis". saceidama, apglōstāja, apmīṡōja, tod prasāja: "Babeṡ, tāv mutá laikam sausa izrunōta, varbyṡ atnásṡ dzārvīṡu sulenis padzārtṡ?"

"Kaida laseitá derātu gon. Mālá pavysam steiva i koklys aizkaṡṡs."

Agnesá dreiži nūzatrausá nu cepleiša i tik paṡ dreiži atsasteidzá ar pylnu, skrūzeiti dzārvīṡu dzierīnā. Padzārusá babená tivleiṡ aizmyga, i nu ceplá augṡys otkon skanāja uzjautrynūšōs lyupu skanis, a itūṡreiz Agnesá par tōm i napasmaidāja. Vokorūs maitinā ar ilgōṡonūs gaidāja jaunys dīnys. Kaida tei byṡ? Kū atnásṡ? Varbyṡ tei ausṡ dryuma, palāka, a varbyṡ paspeiṡ sauleitá?... Apzamōkušōs dīnys Agnesái napatyka — taidōs jei beja kai bez dzeiveibys. Cyta līta, kod speidāja sauleitá! Tod lūgūs zīdāja breineigys lads-pučis tai, ka Agnesá ni atsavārtṡ navarāja. Jei dūmōja i naspāja izdūmōṡ, kai tōs rodušōs. Prasāja māmai voi babenái, jūs atbiṡdá beja vīna i tei poša: *Cikom tu gulieji, Dīvenš izzeimōja."

Taids skaidrējums maitini napōrlīcynōja, jei navarāja saprast, deļ kō Dīvenám jōstrōdoj pa nakti, cikom nivīns narādž. Voi nabytu lobōk tai, kai tū dora vysī — dīnā?...

Zīma beja solta, dzilá, snīga vātrom, putinim bogota. Vacū sātu jau pa pusái īputynōja, a snīgs snyga i snyga. Kaidu dīnu Jurš nu meža atnásá kraukli ar īvainōtu spōrnu. Tys tī beja kiulīņōjš pa dziļū, ierdonū snīgu, raudzeidams pazacáļt gaisā. Krauklis beja sirdeigs, šņōcá i kņōbá brōlám rūkōs, Jurš tō lykōs naivārojom, jys gribāja putynam paleidzāt. Izteirāja īvainōjumu, apsāja spōrnu ar lynu lupateni, tod sūlāja putynam āšt. Kraukli ir galis ādōji, par tū sliminīkam vyslobōk garšōja jāla galá, a, ka tōs nabeja, jys iztyka ar maizi voi bīzu putru. Krauklá ustobā ilgi turāt navarāja, lai putyns napīrostu pi syltuma, deļtō brōļš taisāja putynam namenī. Tys jam īzadává cīži skaists. Jurš pīstyprynōja būreiti vyszamōkijā ōbeļneicys zorā, dōrzā, lai kaidis nūkleidš sunš putyna nasaplāstu. Brōļš taisāja ari nalelys trapeitis, lai krauklám vīglōk bytu tikť namenī.

Pajiemš kraukli i gabaleni galis, brōļš násá jū iz namenī, a krauklis mōjenī naleida. Kai jū pi tōs pīradynōť? Brōļš īlyka namenī gali i lieneiťom styumā slymū putynu vydā. Krauklis nalobā bolsā čārcá i kņōbá brōlám rūkā, a mōjenī nagōja. Tod brōļš památá kraukli iz zora, nūsceidams: "Spītejis, spītejis viņ! Tik kū mōdzená bỹš tukša, patš skrīšus namenī īskrīsi."

Krauklis vysu dīnu tupāja iz ōbeļneicys zora, ŗaizi pa ŗaizái sovu "krum!" izklīgdams, a galá kai stōvāja, tai stōvāja. Jau mikrieslī Agnesá īvārōja, ka iz zora krauklá vairs nav. Jei aizaelsusá drōzās pi Jura: "Brōleiť, brōleiť, mỹsu Krumškeiťš izgaišs!"

Jurš atskrāja iz dōrzu. Pakōpš pa trapeiťom, jys pazavārá namenī. Brōlá seji izplauka plots, apmīrynōts smaids: "Pījámá spītnīks namenī,

tūmār pijāmá, Agnesei! Kai tu jū nūsauci? Par Krumškeiti? To tai i lai palīk...”

Tai kraukleitš sōcá dzeivōt dōrzā. Nu jō beja dauḡz pīka i leli jūki. Tōļōk jys nikur nagōja. Dzeivōja sovā namenī. Kotru reitu, tik kū ausa dīna, stōvāja pi mōjenis durovu, gaidāja ādamū. Ka ar tū kavājās, to Krumškeiṡš cālá trikmīni: ciḡ krumškynōja, givōs pi lytkom voi kryta pleivojūšūs apgierba gobolūs aizakaviejušijam iedīnā atnesiejam. Sajiemš galis gabaleni, jys tū apādá, tod parosti dávās apstaigōt dōrzu, vysu apzavārdams i izpieteidams. Gulāt gōja tik vālu vokorā. Jūki sōcās ar Muri. Jys dreizi viņ īvārōja, ka sātā jauns īmeitnīks, i zogōs iz Krumškeiṡša pusi. Pa celám aiz kaida kūka nūzaglobōjs, kačš gaidāja Izdeveigu breidi. Par tū, ka jys uzmaneigi vāroj, līcynōja kusteigīs ástis galenš.

Tik kū krauklis tyvōjās, tai runcš "hops!" i nūkreit iz vysom četrom Krumškeiṡšam pi poša daguna. Krauklis nūzabeist, savācynoj spōrnus, palāc iz pīršku, vairōkys řaizis pasceidams sovū "krum!" Bet bailis putynam dreizi pōrīt i, rādžādams, ka Mura "uzbrukums" nav nūpītni jemams, jys patš "kreit kačam krāgā", sōcūt ar tū, ka sagiun kņōbī Mura ásti. Kačš nagryb palikṡš porōdā i sazagrīzīs dūd ar dāpi Krumškeiṡšam pa byudu. Tys tik pazalāc, a bāgṡš nabāg. Itei draiskōšonōs turpynōjās ilgi i kotru dīnu atsakōrtōja. Tai Krumškeiṡš ar Muri palyka par lelym draugim.

Nazynōdams, kai garū dīnu eisynōt, krauklis gōja drāžnāt Lōci. Viļtinīks dreizi apjādzá, ka naboga sunám ir īrūbežōta reiceibys breiveiba, ka kustātīs jys var tik, cik atļāun kiedis garums. Krumškeiṡš sōcá īt Lōčam viersā kai malna nakṡš, kai mīga vazums. Var rādžāt, ka Lōčš grybātu sazadraudzāt ar kraukli, jys bīži stīpá purni, lai putynu apūsteitu. A itys nagaņtnīks "caps!" i īcārt Lōčam pošā daguna golā. Lōčš aizasmīkṡš, kōpās atpakaļ, bet dreizi viņ aizmierst pōri dariejumu i, ásti luncynōdams, otkon īt iz Krumšká pusi.

Lōčš drūši viņ dūmōja, ka jam ar kraukli īzadūš sazadraudzāt taipat kai ar Muri, kuru jys palaikam laizāja, iz sōna voi mugorys nūgōzš. Murs otkon gryustāja jō plotū ásti i ŗaizjom pať lácá iz mugorys voi ari obi draudzeigi vōļōjās pa pogolmu, cikom jīm apnyka.

Kod gōja iz pavasara pusi i nūzalaidá snīgs, mýsu Krumškeišam īzagaršōja pučis. Drūši viņ pi tō vaineigs beja vitaminu tryukums, kai vysom dzeivom radeibom pavasarī. Krauklis caurom dīnom dzeivōja pa puču dūbjom, plāsá zaļūs voi īsorkonūs dzynumeņus, ar styprū kņōbi kai eilynu ūrbynojūt zámi i dateikūt pi puču seipulu. Dreiži viņ mōsu puču dōrzenī vaļdāja eista pūstaža. Beja jōglōb tys, kū vāļ varāja saglōbť. Brōļš ar mōsom upmalī ciertá kōrklus i pyna bleivu žūgu. Tagad kraukleitš staigōja puču dōrzenám apleik, raudzāja bōzť golvu storp klūdzenom, i, vydā naticš, typynōja iz augļu-dōrzu, kur sirdeigi plūsāja zámi, meklāja osnus voi sakneitis.

Tūzīm, pret pavasari, Brīžupis sātā īzaroda i ūtrs meža īmeitnīks. Brōļš atnásá iz sātu pavysam nūvōrgušu styrnu máitini. Nabeja pōrlīceibys, ka jei izdzeivōš, i mežā pamášt navarāja: tī jei nūgaistu. Mōtá dabōja buteleiti ar sosku, tū pošu, ar kuru borōja "līkūs" jārus i syvānus, i sōcá mozū stirneni dzirdāť. Sōkumā gōja gryuši, syltýš pīns ar lizeiceni beja jōlej mutī, dreiži pīns stirnenái īzagaršōja i pec nazcik dīnom jei jau zeida pošā.

Sietinīki gōdōja, kur jū likť. Siņčōs navarāja: tī jei býtu beidusās nu Lōča. Klāvā nā, tī lūpi jū traucātu i meža īmeitneicái býtu par korstu. Tai nūsprídá, ka stirnená jōnūvītoj pyunī pi sīna i cysom.

Mozuleitá dreiži atsakūpá i sōcá strauji augť. Jei beja taida smiļķšu palāka ar boltu viedereni i snīgboltu ástis puškeiti. Vysi nūsprídá, ka stirnená jōsauc par Baļteiti. Tai i izdarāja. Kod nūzalaidá snīgs, pyunis durovys památá valī i stirnená niu varāja īť, kur gryb, a jei sātys napamátá, turājās tōs tyvumā. Nūgōja gon ŗaizjom iz mežu, bet vysod

grīzās atpakaļ. Tai vysu vosoru Baļteitá ganājās Brīžupis pļovōs. Lel̄y jau sōcá bádōt̄, ka jei napōrzacáļš iz dzeivi mežā, namōcās dzeivōt̄ bez cylvāku.

Tai tys vyłkōs gondreiž leidz rudinám, cikom pļovā izaroda styrnu buks — Baļteitis draugs. Kūpā jī staigōja vysu rudini. Zīmai tyvojūtīs, izgaisa mežā. Nu tō laika Baļteitá sātā vairs nazarōdāja, a Brīžupis i cytūs meža pļovōs bīži varāja rádžāt̄ gonomīs styrnu pōri.

Vāļ mežsorga sātā zam vacō klāva dzeivōja divi zaļkši. Zīmā jī gulāja sovu garū zīmys mīgu, a tik kū nūzalaidá snīgs, tai leida siļdātīs sauleitī. Īzastōjūt vosorai, jī rōpelāja pa vysureini, vyslobprōtōk izaturāja sakņu dōrzā i buļveišu vogōs. Babená sacāja, ka jī tī meklejūt voguleņus. Sōkumā Agnesá nu zaļkšim beidōs, dūmōja, ka tōs ir indeigōs čyuskys, tod babená jai paskaidrōja, kaida ir atškireiba storp tōrpim, ka tōs mōjis tyvumā, kur jī apzamatuši, ūdzis nazarōdūt. Lai i bez indis, bet jī asūt dauž lełōki, spieceigōki par ūždom.

Tyvojūtīs gavienám, lel̄yš zīmys borgums i snīgputini pīryma, Īzastōja skaidrys, saulainys dīnys. Saulis stori jau beja tik sylti, ka šur tur kolnu nūgōzjōs sōcá laidynōt̄ snīgu. Naktīs gon otkon pīsola, bet moz-pamozam sableivātō snīga kōrta palyka plōnōka, tōs vierss pōrzaklōja ar cītu gorūzu, pa kuru varāja drūši staigōt̄, navaicojūt ģmeitys stidzenis.

Aizgavienī pyrms Palnu dīnys sōcās lelō vyzynōšonōs. Brīžupis kolns beja cīži stōvs, deļtō derāja gon sliepōšonai, gon braukšonai ar ragaveņom. Taipat̄ kai Leldīnī ir jōzašyupoj, tai Aizgavienī vajdzāja vyzynōtīs, lai lyni augtu gari i táleitis labi borōtūs. Vyzynōjās na tik bārni, a jauniši i pīauguši, kuram to nazagryb lobys lynu ražys i brangu lūpu ozdorā...

Ar mozijom ragaveņom taidōs řaizjōs nabeja kō ģsōkt̄, deļtō nu vazaunis voi ratneicys izvyłka lelōs, ar kurom braucá mežā pec molkys. Taidōs rogovōs varāja sazasāšt̄ vysa saimá i tod spīdzūt, brācūt laistīs nu

kolna lājī. Vysbīžōk vyzynōjās siermijā stuņdī voi mieneša gaismā. Brōļš parosti īreikōja tramplinu, nu to gon lai Dīvs ir žieleigs brauciejim! Nu kolna trokā ōtrumā skrīnūšōs rogovys, tykušys leidz tramplinam, ar lelu bleikšni palācā gaisā, ka snīgs viņ nūkiupāja, i lidōja nazcik metru, zāmis naskordamys. Ŗaizjom nu taida stypra pīsītīnā vysī braucieji izbyra nu rogovu i pajuka kur kurīs. Nu tik beja smīšonōs i gavileišona! Taipaļ beja ari ar sliepōm. Tys nikas, ka gadājās nūbrōzļ dagunu voi sajimt snīga šalți aiz apaklis, tū vysu atsvārā pīks i leiksmeiba, kurū tai leidz sirdš dziļumam varāja baudāļ tik pōrs Ŗaizis godā.

I Palnu dīnā natryuka jautreibys, vīnam ūtru apkaisūt ar mozim pikstīneišim palnu voi nu mugorpusis namonami pīkarynojūt mozus maiseņus ar palnim. Ka taidu īzadāvā kuram daspraustļ pi dybyna, to smīklu navarāja vaļdāļ paļ leļ. Cītiejs, par sovu "izrūtōjumu" nikō nanūjaušūt, mīreigi staigōja voi grūzājās pa ustobu, cikom apzačārā, par kū smeļās pōrejī. Apzavainōļ voi sirdātīs par tū nivīns nazataisāja, tō ari nadreikstāja darāļ. Tys vyss pīderāja pi dzeivis raibumu i krōsaineibys. Kod palyka syltōks, īzastōja meikstūnā, sōcās lelō pykōšonōs i snīga veiru veļšona. Pec tō gon drābis beja slāpnys kai mōrkā mārcātys, i mōtā bōrās, bet taidys pīrcys deļ varāja pacīstļ vysu.

Bīži rūtaļōs pīzadalāja Lōčš, leļjūs ceļtnīceibys dorbūs jys tik traucāja, jys dūmōja, ka pret snīga veiru var īzaskrieļš atsastutāļ. Taidōs Ŗaizjōs snīga veirs palyka bez golvys, tei, trīcīnā naizturiejusā, nūzavālā, Ŗaizjom sabruka i vyss rumpš. Tod Lōci dzonōja, bōrā, a jys tik rōdāja zūbus i vycynōja sovu kuplū āsti, cikom pīzalabynōdams vysim pec kōrtys laizāja mutis. Kai tu iz taida ilgi sirdeisīs! Murš gon taidōs rūtaļōs napīzadalāja. Jys lelōkū dīnys dali nūgulāja iz myurenā, moldams sovys kača dziernavenis...

Tāvs

Muns tāvs beja cīži styngrs i borgs. Sātā jū rādzājam tik vālu vokorā, kai ari svātdīņōs i svātku dīnōs. Dorbadīnōs jū manāja moz, jys vysu dīnu nu agra reita leidz vālam vokoram pavadāja mežā. Tūlaik mežsorgam beja bezgola daudz dorba, zemnīki nu sādžom izgōja vīnsātōs i byuvāja jaunys sātys, kurom beja vajdzeigys bolkys. Kotru cieršamū kūku vajdzāja apzavārt, nūviertāt, kam tys dereigs — byuvbolkom voi dieļu zōgeišonai, baļstenim voi stanceļom, kū syutāja iz Angleji šahtu nūstyprynōšonai, voi vysbeidzūt — molkai. Kūkus vajdzāja apzeimūgōt ar ciergeiti, kam golā esmiņš, a pīša vītā opols zeimūgs.

Apgaita beja lela, sastōvāja nu vairōkom ciersmom, i vysur strōdōja nakvalificeiti sezonys dorba strōdnīki — tī beja apleicejī zemnīki. Vīni gōzā, darynōja, sazōgāja, a cyti, cikom turājās zīmys ceļš, pa Brīžupi i Maltu steidzās vysu aizvāst, iz Maltys staceji. Obys šōs upis atsaroda tāva apgaitā i beja kai radeitys zīmys celām. Pa tōm varāja tik, leidz pa, stacejai, tai apejmūt stōvūs pakolnus, kuru šymā pusī nabeja mozums. Bez tam beja jōatjaunoj i jōatteirej stygys, kas apgaitu sadalāja kvartalūs. Vysi meža izciersšonys i izvesšonys dorbi beja jōveic zīmā, pastōveigu meža strōdnīku tūlaik nabeja, a sezonys strōdnīkim leidz ar pavasara īzastōšonu vajdzāja jimtīs pi zāmīs dorbim.

Tāvam beja zyrgs, a jys, Meļni žālōdams, gōja kōjom gon vosorā, gon zīmā. Tai tāvam, cauru dīnu dziļūs snīgus brīnūt, pret vokoru mugora i kōjis beja slāpnys. Vuškōdys kažucenā pītyka tik vīnai zīmai, pavasarī svīdru saāstō placu dalā sadrupa i izkryta, tys pa, beja ar zōbokim.

Tyvojūtīs pavasaram, ciersmis vajdzāja atbreivōt, nu zorim. Tūs tūlaik nadadzynōja, taidu reiceibu skaitāja par lelu izšķierdeibu. Zorus lobprōt pajāmā pokurim apleicejī zemnīki. Ap Rāznys azaru beja zvejniku sādžys. Tī mežu tyvumā nabeja. Šūs sādžu dzeivōtōji beja pateiceigi par

pīdōvōtījīm zorim, kurus jī sasmalcynōja, sasāja kiuļūs i izlītōja kurynōšonai. Pōrsvorā itī ļaudš beja krīvu tauteibys cylvāki, kuri tā dzeivōjuši nu seņ-senejim laikim voi nazkod izsyuteitī, voi poši nu pareizticeigūs vojōtōju atbāguši. Jī beja staraveri i vairājās nu sazajaukšonys ar pamat-dzeivōtōjim. Tod jī nazaceņtā vuicātīs vītejū volūdu, ni apmeklāt vītejōs školys. Pa vairōkom sādžom kūpā jīm beja pošim sova krīvu mōceibu īstōdā.

Apleik Rāznai zámá beja kolnaina i naaugleiga, deļtō tureinis īdzeivōtōji bez zemkūpeibys nūzadorbōja i ar zvejnīceibu, lai tai sagōdōtu sáv napīcīšamū iztyku. Saimis beja kuplys, bārnu daudz. Sīvys volkōja garys, malnys drābis i taidus pošus malnus lokotus, a veiri — garus, ar stryčēiti sajūztus kraklus, garus stuļmu zōbokus, voi tei beja vosora, voi zīma, i garys bōrdys. Zīmā jūs apgierbu papyldynōja lels vuškōdys kažuks voi tulups i vuškōdys ausainá. Vacōkī veiri zīmā volkōja malnus voilakus. Taidi "bōrzdainī dzádzis" dīsgon bīži īzaroda Brīžupis sātā i, zamu klaneidamīs, sveicynōja. Agnesá tod vysu cīteigi vārōja i klausājās ar obom ausim. Jī narunōja tai kai maitiná, bet leidzeigi sābru poláku saimái. Agnesá ceņtās īgaumāt kotru vōrdu i izzynōt tūs nūzeimi, a, ka jei kō nasaprota, to vālōk pōrvaicōja lelyjīm, kuri vysi prota krīviski. Tai pazateicūt bōrdainijīm gostim, Agnesá jau nu mozūtnis izavuicāja jūs volūdu. Jei tik tikai navarāja saprast, deļ kō dzádzis narunoj latviski. Lai tū nūskaidrōtu, jei pavaicōja tāvam: "Tāt, deļkō itī dzádzis narunoj tai kai mās?"

"Jī ir krīvi i jīm ir sova volūda."

Agnesi taida atbiļdá naapmīryņōja i jei vaicōja vāļraiz: "Mýsim ir sova volūda, deļkō mās mōcomās krīviski runōt?"

"Partū, ka mās grybom, a jī nagryb, a, kū nagryb, tū i navar īzamōcāt. Pi tam jīm pec tō nav seviškys vajdzeibys. Sovā sādžā jī labi izteik ar krīvu volūdu, a ka pogostā godōs kaidis latvītš ar "gryutōku

golvu”, kurs jūs volūdu namōk, to jī samoksoj latu tulkam, tai vysys sovys dareišonys nūkōrtojūt. Bet, paļdis Dīvam, storp latvīšim taidu duraceņu nav dauĶz i lati krīvim nav jōizdūd. Padūmoj poša, tu vāļ naáj školā, a jūs volūdu jau zini, tai i vysi pōrejī, ka tik jī nagryb izalikļ par muļķeišim.

Nā, Agnesá par glupu bīt nagribāja, bet voi itī lelī onkuli gribāja? Lai ari kai tātá ceņtās tū vysu lītu izskaidrōt, Agnesá tūmār dūmōja, dūmōja, a leidz golam tai i nasaprota.

Pavasari sāja mežu. Tik, cik zīmā izciertá, tagad beja jōatjaunoj. Ari itū dorbu veicá sezonys strōdnīki kūpā ar vysu mežsorga lelū saimi. Meža stateišona turpynōjās vysmoz divys nedelis. Pec tam sekōja reveišona, nazōļom navarāja ļauļ nūmōkļ vōrgūs stōdeņus, tod vyss gryutīs dorbs bītū bejš veļteigs. Bez meža stateišonys i reveišonys tāvam beja i cyti dorbi jōpōrzyno: jōsadola meža pļovys i ganeibys, pec tam styngrī jōdazaver, lai lūpus naganeitu jaunauĶzōs i tī naizpūsteitu siejumus.

Iz rudiná pusi beja jōsagatavoj jaunu ciersmu izraudzeišonai, bet, īzastōjūt zīmai, vyss sōcās nu gola. Tāva mežsorga dorbā beja vīna cīži napateikama līta — zīmā, putiná naktīs tyka zogti lītyskūki, jo apleik beja dažaidu amatnīku — grūzu pinieju, rogovu taiseitōju, bucinīku, skolu pliesieju, rotu meistarū i cytu lītyskūku izmontōtōju sādžys. Nu dorba breivijā laikā jī gatavōja dažaidys saimnīceibai dereigys lītys i vādá iz tōleimim tiergim, kur tyvumā mežu nabeja, kur atvastōs montys tyka cīži pīpraseitys.

Putiná naktīs tāvs ar brōli apbraukōja golvonūs meža ceļus, kuru tyvumā zagšona varāja nūtikt. Ŗaizjom laimājās zagļus nūgiuļ iz vītys, bet beja i tai, ka pādus vajdzāja dzeiļ leidz pošai zaglá sātai. Gadājās, ka tik nu reita pošā celá molā atsaklōja bolts calms i zoru klōjīnš. Tai tū nadreikstāja pamást, vaineigīs beja jōatrūn, pretejā gadīnī par kotra ūtrō kūka naatrasšonu mežsorgam beja jōmoksoj pošam.

Tai tāvs kūpā ar brōli ņaizjom apstaigōja aizdūmeigōs sātys i atroda maklātū, kas beja apslāpts sīna skaudzī, zam zoru čupys voi īsvīsts lynu mōrkā. Tymūs laikūs par lītyskūku, kai i par kuru kotru cytu zōdzeibu sūdāja cīži borgi, deļtō tāvs, pec dobys būdams lobsirdeigs i ciļvieceigs, ceņtās pīdūt žaglām, seviški ka grākōzš izarōdāja nu tryuceigys daužbārnu saimis. Būtu cīsirdeigi vīna kūka deļ izvāst ž nu klāva pādejū gūteni voi povolgam dūmōtū cyuku.

Varbūt tys liksīs natycami, bet molu medinīku tymūs laikūs nabeja, taida problema vyspōr napastōvāja. Lai i tryuceigī seikzemnīki dzeivōja kuplōs saimōs, pec meža gordumim jī nakōrōja. Jo nu vīneigi kaidys pušaudzš pazablieņōja ar začu cylvom. Cik viņ Agnesá pīmiņ, mežsorga sātā nikod natyka āsts mediejuims.

Pec vysa saceitō varātu rastīs vaicōjums, kai lelō saimá varāja iztikēt nu mežsorga olgys i nalelō, na pōrōk deveigō zāmis gabalená. Atbiļdá pavysam vīnkōrša. Kotrs saimis lūceklis, kurs spēja kustāt, vysod koč kū strōdōja. A kotrs bārns leidz pylngadeibys sasniegšonai sajámá pabolstu nu vaļstš. I tai, nazaverūt iz lelū saimi, tāvs vāļ atlycynōja leidzekļus 22 ha lellys jaunsaimnīceibys īzagōdōšonai i jaunys sātys byuvái.

Pec mežsorga gaitu izabeigšonys tāva dzeivá strauji izamaināja. Sātys i lauku ikdīna vysus godus stōvāja cīži tōli nu jō, deļtō jam gryuši beja tymā īzadzeivōt. Lauku dorbi, kai varāja manāt, jū moz interesāja, i tai eisti jys tūs naprota, vysu myužu beja pavadiejš cytūs dorbūs, gon kai byuvdorbu vadeitōjs pi Tukuma stacejis ceļtnīceibys, i tōlyjā Vitebskā iz celá byuvjom pabejš. Seviški gryuts laiks jam īzastōja, kod brōlš aizgōja dīnastī, a krystāvs Aleksš palyka okls. Tāva vadeibā i vāļ iz plykōs Olūtu zāmis saimnīceiba i saimis pōrticeiba sleidāja iz lāji. Tāvs pret tū izaturāja bezspieceigi, a mōtá vysu tvārā cīži sōpeigi i nazynōja padūma, kai izagrūzāt, kai paborōt lelū saimi. Tāvam beja kaida najauka vōjeiba — maināt žyrgus. Tik kū aizbraucá iz kaidu godatiergu, tai īzaroda ar cytu

zyrgu i gondreiž vysod švakōku par ģprīškdejū. Maineitōji parosti beja čyġani, a nu ĵīm itymā lītā nikō loba navarāja gaidāţ. Mōtā i brōļš tū cīţi pōrdzeivōja, pōrmátā tāvam, a jys nu itō natykuma naspāja tikţ valī. Vīneigīs zyrgs, kurs jam ilgu laiku kolpōja, beja Meļņš. Tū jys, nazynu deļ kō, bet namaināja.

Catūrtdiņōs Maltā beja tierga dīnys, tod tāvs ar mōti braucá iz mežnīceibu, i řaizī apmeklāja tiergu. Nu taidim braucīnim nikod bez "gastiņčim" ĵī naīzaroda. Parosti atvadá kaidu baranku vārtini, raibu kompetu tūti, bryunus pernikus, meiklis dzeivinīceņus, krōsainu voi pavysam boltu gobolu cukra. Deļ pīaugušīm vysod tyka pierkta siļčá, smaržeiga dasa i lels kukulş boltmaizis. Sātā taidu cápá tik pa svātkim. Ikdīnā vysi seitynōjās ar rudzu maizi. Ka kuru řaizi "gastiņčim" pītryuka naudys, to kai cīma kukulş tyka atvasti "zača peirāģi". Tei beja tei poša celá-maizá, kū braucieji nabeja paspiejuši apāşt. Agnesá nu sirdş ticāja, ka tū syutiejş začeitş i atvastū nūtīsōja ar gordu muti.

Tāva i mōtis ģzarasşonu bārni cīţi gaidāja, vairōkys řaizis dīnā skrāja iz pogroba kaļneni vārtīs, voi jau nabrauc. Tik kaidš nu ĵīm izdzierdá rotus reibynoġam voi zīmā sliču dzīdōşonu, tai skrāja preteim vyzynōtīs, lai cik nīceigš tys braucamīs gabalenş būtu. Ka aizĵiugā skrāja Meļņš, to jys padává zini ar garu, skaļu zvīdzīni. Ģbraucş pogolmā, taipāţ nūzazvīdzá, lai Jurş ģtu ĵū izĵiugţ i pec garō celá paborōtu. Meļņš beja cīţi gudrs zyrgs. Kod tāvam nu pōrguruma gadājās aizmigţ celā, jys vīnolga atvadá saiminīku iz sātu i ar zvīdzīni paviestāja par sovu ģzarasşonu. Varbūtş tys i beja par ģmesli, kas tāvu kavāja Meļni apmaināţ pret kaidu cytu zyrgu. Tai jys nūkolpōja mežsorga saimī leidz pošai nōvái.

***

Palykdams vacōks, tāvs vaira lyudzá Dīvu i radynōja pi tō bārnuš. Tik Jurş tāva grybai nagribāja pazakļauţ. Tys tāvu kaitynōja i saryugtynōja. Taidōs řaizjōš jys Juri saucá par komunistu, breidynojūt,

ka Dīva strōpá īš par jō golvu. Tāvs Agnesái prōtā palicš kai styngrs i
taisneigs cylvāks. Apleicejī zemnīki mežsorgu cīnāja jō žālsirdeibys deļ.

Tāva brōļš Aleksšs

Tāva vacōkīs brōļš Aleksšs, kurs dzeivōja mežsorga saimī, beja kurlmāms, palicš taidš pec kaidys lelyš nalaimis mozūtnī. Partū pastostāt smolkōk zynōtu babenā, bet jai taidys sarunys napatyka. Kod kaidš tūmār izvaicōja, jei vysod ar lelom skuřom atbiļdāja, ka tei bejusā malnōkō dīna jōš dzeivī, tymā nūtykušys divys lelyš nalaimis: nūmyrusā jōš mōtā i Aleksšs iz myužu palicš bez vareibys runōt i dzierdāt. "Jys beja muns pyrmdzymtīs, i tagad vysu laiku kai ryugts pōrmatums stōv ocu prīškā, ka tūdīn, steidzūtīs pi miriejis, pamešu jū bez uzraudzeibys. Tei dīna par malnom pōrvārtā munys gaišōš dūmys, smīkly izalāja ryugtōš osorōš. Vīnā dīnā as palyku par daužš, daužš godim vacōka."

Vairōk babenā nikō stōstāt nagribāja, pōrgōjušō pīmineišona jai beja cīži sōpeiga. Bārnu lelyš draugs Aleksšs nikod narunōja vōrdim, bet cytaižōk beja kai vysī cyti cylvāki i taidš bez gola lobsirdeigs. Jys apleicejūs runu saprota pec lyupu kusteibom, a patš ar cylvākim izaskaidrōja ar žestim i mimiku. Sarunōš Alekša rūkys i seja beja cīž dzeivys, kusteigys. Vysī mōjinīki i sābri jū labi saprota, varāja ar jū sazazynōt. Bārni řaizī ar volūdu izavuicāja dzādzis Alekša zeimū atšifrijumus i vīgli ar jū sazaprota. Bārnus Aleksšs cīži miļōja, lykōš, pať vairōk kai tāvs. Pret jīm jys vysod beja sirsneigs i gōdeigs. Jys tūs sovōš styprijōš rūkōš cālā augši viers golvys. Kas tei beja par prīcu, spīgšonu i spirineišonu, mozī smājās kai kitynōti. Vosorā nāsā jīm nu meža pyrmōš ūgys, rudinī — rīkstus, a zīmā vyzynōja ar ragaveņom.

Aleksšs sovu lelū, mīlesteibys pylnū sirdi deveigi izlāja pōri bārnim, i tī jam atbiļdāja ar taidu pošu dedzeibu. Ar dzādzi jī beja vairōk kūpā kai ar tāvu gon teirumā pavasara dorbūs, gon vosorā pi sīna, zīmā paleidzūt nāšt bareibu lūpim, braucūt mežā pec molkys i skaidinī tū sastrōdojūt. Bārni gribāja vysu darāt tai kai dzādžā, i jys jūs tam vuicāja. Cikom

mežsorga saimis atvaseitis paauga, Aleksšs beja golvonīs dorbu dareitōjs, gōdōtōjs par brōlā saimi. Jys beja cīži strōdeigs, ni mōtis, ni Jura pi gryutijīm dorbim nalaidā. Vysus gryutumus izajāmā patš i cīži pōrdzeivōja saimis naveiksmis. Dorbus darāja ar lobu prōtu, apdūmeigi, prīcōdamīs, ka tī jam labi pazadūd. Aleksšs beja gondareits par tū, ka brōlā saimái var bīt nūdereigs. Tai jys, dzeivojūt sovā lelyjā klusumā, jutōs labi i, rōdīs, paļ laimeigi. Tūmār liktinš jam beja nūlicš vāļ vīnu pōrbaudiejumu...

Vacuma dīnom tyvojūtīs, dzādzis Alekša ocu zeileitis sōcā pōrzaviļķt ar palāku plāveiti i jys lānom zaudāja ocu gaišumu. Itū bādu Aleksšs sajāmā gryuši, bīži golvu rūkōs sačierš, sovā māmijā volūdā vaidāja i nu jō izdzysušijōm acim tājāja osoru straumeitis. Alekša lelū nalaimi pōrdzeivōja vysa saimā, i kai lai ta nabādoj, ka myužēigijam klusumam vāļ pīzavīnōja myužēigīs tymsums!? Babenā gōdōja i naspāja dagōdōt, kū jei voi Aleksšs beja tai sagrākōjuši, ka jauna Dīva strōpā jūs pīmekliejusā...

Kūrlmāms būdams, tāva brōlš dzeivōja normalu dzeivi, a, kod palyka oklys, vyss jam sajuka, dīnys kai pōrstōja īt... Leidz kaulam i sirdš dziļumim jys beja zemnīks. Zaudiejš ocu gaišumu, Aleksšs nikur tai eisti vairs naspāja dalikļt sovū darbeigūs rūku. I tys beja patš tragiskōkīs jō dzeivī. Godalaikus jys tagad nūsacāja ar taustis paleidzeibu i pec gaisa temperaturys svōrsteibom, kurys labi izjuta iz sovys mīsys, laiku riekīnōja pec saulis augstuma dabasūs. Pajiemš garu vāzu, Aleksšs apstaigōja pyunis, klāvu, pogrobu. Pec sīna blōča augstuma i jāru skaita jys saprota, cik tōli ir pazavirziejusā zīma. Kod sīna blōči varāja ar izstīptu rūku sataukstāt, tod skaidrs, ka zīma tik pusī, a, ka tys beja saplacš pi poša poda, to pavasaram jau vajdzāja bīt klōt. Tū sapratš, jys palyka prīceigōks, dāvās apraudzāt orūdus i teinis, lai zynōtu, voi tikš maizis sāklai, voi palikš pošim. Ka tōs beja pīteikūši, to jys nūgōja apmīrynōts,

a, ka labeibys krōtuvis beja pustukšys, cīži izatraucá i nazkū vys vaidāja sovā māmulá volūdā.

Aršonys i siešonys laiku Aleksš zynōja pec vieja i saulis, a, golvonīs, pec pošys zámis. Nūzametš ceļūs, jys ilgi i ryupeigi iztaukstāja aportū teirumu, maidzāja i meicāja zámeiti sauvī, bārā nu vīnys plaukstš ūtrā, lai nūsaceitu tōs ierdonumu. Likūt zámis pyku pi byuda, pōrbaudāja tōs sasiļšonys pakōpi. Kod vysys pazeimis līcynōja, ka zámá ir gotova sevī pījimt̄ jaunu dzeiveibu, Aleksš ar rūkom rōdāja, ka laiks sāt̄, a, ka tō nadarāja tivleņ pec jō saceitō, pōrdzeivōja i sirdājās.

I vosorā jam nabeja mīra. Pa īrostim celim i stidzeņom jys ar viezeni rūkōs apstaigōja siejumus, iztaukstāja, voi labeiba pīteikūši bīza i lela, pīmierejūt tū pi sova auguma. Ka rudzi beja savōrpōjuši i snīdzās jam leidz jūstys-vītai, tys nūzeimōja, ka tyvojās zīdeišonys laiks. Tod iz dryvu Aleksš gōja bīžōk, lai pōrbaudeitu, cik garys ir vōrpys i voi gaisss jau nasmōrđ pec rudzu zīdputekšnim. Jam patyka sajst̄ nōsis vōrpu kitynōšonu. Tod jys nūzajiemš škaudōja, i jō seja atplauka plotā smaidā. Aleksš nu sirdš prīcōjās, ka dreīž b̄yš jaunō maizeitá, b̄yš iztikšona sáv i lūpim. Labeibys plōvis laiku jys nūsacāja ar taustis paleidzeibu: nūrōvá vōrpu, satryna tū sauvī, izpyutá palovys, tod izšcupināja gryudus, tai nūskaidrōdams, voi tī ir pīteikūši lely i cīti. Beigōs vāļ bōzá mutī i raudzāja "iz zūba". Sīna plōvis sōkuma nūsaceišonai jam beja sova metodá. Pļaušonai gatavōtōs zōlis garumu Aleksš mierāja, zōlis kumškus damīgdams pi kōjis, tod nūplāsdams i pasmaržōdams. Mīrā jys nasādāja nikod, partū na ŗaizi gadājās, ka, apstaigōdams teirumus, aizgōja pōrōk tōli, pať aizblūdāja. Tod dzádzá Aleksš bolsā vaidāja, cik jau nu māms cylvāks tū spiej, vycynōja ar vāzu, platājās ar rūkom, tai izmiseigi saukdams paleigā. Bārni, pamaniejuši nalaimi, cyts par cytu skrāja jū glōbt̄. Vysbīžōk tū darāt̄ izgōja Agnesái, jei vaira dzeivōja ap sātu.

Sagaidiejs glōbieji, dzádzá beja prīceigs, mīdzá maitini pi kryutim, glōstāja jōs golvu, i obi apmīrynōti rūku rūkā sūļōja iz sātu. Vysu ceļu satrauktōs ceļōtōjs nazkū sovā nōdobā bubynōja, bet Agnesá jū virzāja pa leidzonōkijom vītom.

Krystāvam Aleksam, pec jō saprasšonys, pīderāja "lely dōrgumi" — cara laika nauda gon banknotis, gon metala. Tū jys globōja ar krōsainu stryčēiti apsītā maisenī. Ik pec laicená sovū bogoteibu izrevidāja pōrskaitūt. Bārni ņaizjom ar jū izspielāja nalobu jūku, jō "naudys maisu" nūglobōja. Kai jys izatraucá, rōdeidams, ka ir apzogts! Šeļmys bez saceišonys nūzakaunāja i naudu nazakavejūt atdává, tod dzádzá nu laimis otkon krakšynōja viņ.

Tāva brōļš napeipāja, tō nadareja tāvs, brōļš i vālōk svaini. Kūrlmāms i oklys būdams, dzádzá Aleksš tūmār nūdzeivōja garu myžu, i namīreigīs zemnīka gors jō napamátá leidz dzeivis pādejai stuņdeitái. Cikom spēja, jys kai spēka godūs apstaigōja tiveimu i tōleimu apleicīni — klāvu, pyunis, pogrobu, klieti, pļovys, teirumus. Mierāja pyunī sīnu i apmīļōja bārņus, lūpus, laiku nūsacāja pec saulis, izgaršōja gryudus i izsmaržōja ōrīnis gaisu pavasarī, vosorā, rudinī, zīmā...

Tāva brōlā deveigō sirdš pōrstōja pukstātē teiruma vydā ar sauvī samīgtu rudzu vōrpu...

Krystamotá Antonina

Sābru Antonina beja skaista i jauna krystamotá. Jei Agnesi beja kai apbūrusá, maitinái tai i gribājās vysod bīt jōs tyvumā. Vīneigīs škierslis tam beja nagontīs jūs sātys sorgs, kuru krystamotá nazyn deļkō par Puškeiti saucá. Pec "puškeiša" jau nu gon tys gotovīs brīsmūņš naizavārā; zūbus atšīpš, rāja aizareidams i, lai Agnesá beītūs vāļ vairōk, žvadzynōja kiedi. Nadūd, Dīveņ, ka tei kod naviņ tryuktu... Jau padūmojūt par tū, Agnesá treisāja. I ar suná vōrdu jei navarāja nikai sazamīrāt. To jau jōs pošys Lōci varāja nūsaukt par vasalu "buketeiti".

Krystamotái Antoninai bārnu nabeja, i ar krystāvu Izidoru jī dzeivōja divi viņ. Babená gon řaizjom sacāja: "Kas tai sābru Ninai nadzeivōt — nav bārnu, i bādys nav." Tai prōtōja vacō sīvená, kurys sātā itō "monta" nikod nabeja tryucš, a, voi jōs dūmōšona beja vīnaida ar krystamōtis Antoninys, tō zynōt navarāja.

Agnesá krystamōti apcīmōja gondreiž kotru dīnu i mīlōjās tī ar vysaidim gordumim: būrkōnu voi kōpustu peirāgu, kuru krystamotá cápá řaizī ar maizi nu rudzu meiklis, ar buļvu blīnim, bryuklīņu zapti, ar svīstā sautātom buļveītom, kas nu viersa pōrkaiseitys ar bīzpīnu, i naskaitamim cytim gordumim. Kod tī lobumi bītš, navarāja zynōt, deļtō Agnesá ceļu iz krystamōtis sātu nūstaigōja voi kotru dīnu. Āšt jai gribājās vysod, a cīmu řaizjōs maitiná styumā vydā vysu, kū vīsmīleigō saimineica dāvá. Bītū jau teirīs grāks i plyka napateiceiba kaidu cīnastu izbrōkāt: pi krystamōtis vyss beja gords!

Bez mīlōšonōs pi krystamōtis beja i cytys jaukys lītys. Jei darynōja vysaidus skaistus rūku dorbus i vospōr beja cytaidōka kai Agnesis mōtā — taida smolka i smōrdeiga. Rōdājās, ka pašt zīmys spolgūnī jū pavoda vosorys elpa. Nadaudž vālōk Agnesá saprota, ka vysys krystamōtis jaukōs smaržys cālās nu židená Joselá atvastijōm buteleītom i

buņdžņom, kuru krystamōtái beja vasals klōjīņš. Nav nūslāpums, ka i Agnesái nu tōm pa pilīneišam tyka. Kod ŗaizi Agnesá taida pīzasmaržōjusá atgōja iz sātu, tāvs, paūstiejš gaisu i sapratš, nu kureinis tī smōrdu viļņi celās, maitu sirdeigi izbōrā: «Kō tá blondīs apleik kai žyda Golberga zōļu veikals! Škič, mozgōtūs, ka nagribi "bārza putas"!»

Agnesá trynōs i skolōjās, ar zīpōm i bez zīpu. Kod naleidzāja, jāmá smiļktš paleigā, a nūdeveigīs smōrds turājās, koč tu, ciļvieceņ, ōdu vālč nūst. Mōtá pōrmozgōja kleiteni, a smōrdu vys vāl juta. Agnesá naizpratnī dūmōja: "Nā, tī lelī pavysam jūceigi! Kod pavasarī tápaņ durovu prīškā smōrdoj jasmini i besakūki, kod nu jūs soldonuma golva reibst, tod jī ni ausu naceļ. A tá, deļ vīna pilīnā taidu trikmīni sataisa.”

Pec nagara laika Agnesá nu krystamōtis īzaroda ar lyupom vīšņu sorkonumā. Tū radzūt, tāva pacīteibys mārs beja pylns i jys dāvās pec žogora. Agnesá šausmōs sastynga, nu lelō izbailā kōjis vairs naklausāja, deļtō jei naspāja pabāgt. Brīsmēigō tīsys stuņdā beja sytusá. Kai pa sapynim jei dzierdāja tāva borgū bolsu: "Nu tu maņ, mamzeleiņ, dabōsi par vysom ŗaizjom kūpā! Nagon, ka volkojīs pa cytu sātu kai kaida čyganeica, tān vāl vysaidys najauceibys iz sātu náš. Kab tei bītu pādejō ŗaizá!”

Nazyn kai tys bītu beidzīs, ka strōpis vītā naīzarostu babená. Kai periná vysta sovus spōrnus izplieš par cōleišim, tai jei ītyna Agnesi sovūs garijūs, plotijūs lyndrakūs i turāja damīgtu pi sevš tik ilgi, cikom tāva sirdš apryma.

Kaidu laiku Agnesá iz sābru sātu nagōja, raudzāja nazavārt iz tū pusi, lai nakrustu kārdynōšonā, a ilgi jei tūmār naizturāja, i otkon sōcās krystamōtis apcīmōjumi. Tod brōļš Jurš izdūmōja mozū mōsu pabīdāt. Tik jys maneja, ka Agnesis prōts iz sābru pusi valk, jys nūskrāja da upis, paleida zam tylta i gaidāja. Ilgi tō darāt navajdzāja — caur tylta šķierbom rādzājās, kai Agnesá palākdama skrīn nu kolna lāji. Brōļš ar vāzu syta pa

tylta bolkom i nalobā bolsā gaudōja. Maitinā pyrma sastynga, tod, kai pošu nalobū īraudziejusā, apzasvīdā apleik i klupdama, kryzdama drībā iz sātu, atpakaļ napazavārdama. Atskriejusā mātās pi mōtis i satraukti vaicōja: "Māmeņ, kas tī zam mūsu tylta dauzōs?"

"Patīlītī? Varbūt tī žyds Joseļš ar sovu pajiugu īzagōzšs?..."

"Nā, nā! Jys tā garum nabraucā!"

"Jys varbūt tū darāja nu sābru pusis, braucā i īkryta."

Tū dzierzūt, Agnesā kai bulta beja iz ceplā pi babenis i nūklusa kai kaida páleitā. Bet itōs bailis dreiz aizamiersa, i Agnesā otkon beja celā pi krystamōtis. Jōs ilgys pec šōs sīvītis beja tik lelys, ka, nazaverūt ni iz kaidim šķieršlim, jai vajdzāja tī tikļ vāļ i vāļ. Kotra gostūs īšona sōcās vīnaiži. Tykusā pi ustobys durovu, maitinā pīklauvāja, kai beja mōceita. Krystamōtā tivleņ atsasaucā: "Lyudzu, lyudzu!"

Īgōjusā vydā, Agnesā rōtni sacāja: "Lai būs Jezus gūdynōts!"

"Myužeigi myužam!" atjāmā krystamōtā i aicynōja Agnesi īt dziļōk, atsasāš. Tod sōcās obu kōrtejīs dialogs: "Voi tu, Agneseiļ, brūkoškys jau paiedi?"

"Nui, krystamōt!"

"A kū tu iedi?"

"Buļveitis ar svīstu i dadzieru ryuguša pīna."

"Nu a buļvu blīnus ar bryuklīņu zapti tu tok nabysi ādusā?"

"Nā, krystamōt," Agnesā atbiļdāja i nūreja seilys, pošu sātā blīnus cāpā tik svātdīņōs. Tik lelai saimāi pīcāpt blīnu kotru dīnu nabeja laika. Pi tam mōtā blīnus cāpā cytaižōk. Gotovū meikli plōnā kōrtenī salāja iz lelys ponnys i sōvā ceplī, pec tam sagrīzā četrkaņteigūs gabaleņūs, salyka čuguna pūdā, pōrlāja ar laidynōtu svīstu i kriejumu, pōrbārā ar bīzpīnu, tod otkon lyka ceplī. Kod blīni izakarsāja, tūs varāja āšļ. Tai capti blīni beja gordi, tūmār krystamōtis Antoninys gatavōtī gordōki.

Krystamotá pīzacālā i dagōja pi ceplā, kura "mutā" beja aizklōta ar boltu aizkareni. Iz tō ar zylym dīgim beja izšyuti divi rūkeiši, kuri ar lelu okōtu sōvā ceplī maizis kukuli. Tīpaṭ kōktā stōvāja krystamōtis dorba reiki, kuri beja vajdzeigi pūdu izceļšōnai, ponnys molys sajimšōnai, molkys pagaļu pagrūzeišōnai i palnu izrausšōnai nu ceplā dybyna.

Cikom krystamotā reikōjās ap cepli, Agnesā aplaidā skatīni apleik, voi vyss ir vacijōs vītōs. Nikas nabeja mainiejīs: lūgs aizklōts ar boltu aizkareni, kura molys izrūtōtys ar raibom atraitneītom, ādamīs golds apklōts ar taidu pošu boltu lynu goldautu, tō molys izšyutys ar zyly naaizmierstuleišu puškeišim — styurūs tī veidōja taidus kai vaiņuceņus. Pi sīnys stōvāja skapš ar valejim plauktim, kurūs rādžājās vysaidi trauki, plaukteņu molys izrūtōtys ar papeira mežgiņom, kurys krystamotā beja izgraziejusā ar dzirkleiņom. Zam skapeiša stōvāja gars, leidz spūdrumam iztreits sūls, iz kura saryndōti pūdi i spani ar iudini. Opolý čuguna pūdi nūderāja iedīnā vōreišōnai, a garī mōla pūdi — pīnam. Iudinš stōvāja kūka spanī, kuram steipa i tōs turātōji beja nu metala. Cikom Agnesā vysu tū apzavārā, bļūda ar kiupūšim blīnim i skrūzeiti bryuklīņu zīdu čaja jau stōvāja iz golda. Blīni krystamotāi vysod beja apcapuši bryuni i gulāja dzalton-boltā svīsta i kriejuma mārčī. Poša saimeica atsasāda tod Agnesāi sūplok i smaideidama skubynōja: "Āḡ, āḡ drūši, Agneseiṭ! Pīdzāṭ čajeni klōt, tai kimūss vīglōk nūsleidās."

Par tū "lobōkū sleideišōnu" krystamōtis gōdōšona gon beja piļņeigi navītā. Kod maitinā beja paādusā, jei paļḡdāja par cīnastu. Nu varāja sōktīs ūtra gasteišōnōs dalā, pōrejmūt iz dzeivojamū ustobu, kurā beja divi gaiši lūgi, palūdžis pylņys ar pučom: vysaidu krōsu geranejom, baļzamkom, staletnikim, fikusim, mirtom i cytom. Mirta beja krystamōtis gūda pučā, jei tū kūpā tik ceņteigi, kai poša vāļ ṛaizi par bryuti taiseitūs. Lūgu augšōs beja pīstyprynōti kruzuļaini tamborāti aizkori. Ūtrys ustobys vydā stōvāja golds, apklōts ar boltu tamborātu goldautu, a iz

golda — zalá mōla skrūzá ar dōrza voi lauku pučom. Zīmā krystamōtá pučis taisāja nu krōsaina zeidpapeira. Tōs beja skaistys i moz atsaškeira nu eistijom.

Ustobu divōs daļōs pōrdalāja plots, kūkgrīzumim izrūtōts skapš. Pōrejū ustobys dali aizsádzá goldains aizkors pīskaņōtā krōsā. Pa aizkora šķierbeni varāja samanāņ gultu, kas apklōta ar streipainu vylnys sagu, nu kurys varāja rādžāt ar mežģiņom aptamborāta pologa maleni. Gultys galvgalī stōvāja vasals spylvynu kolns, kurim pōrvolku golūs beja īšyutys mežģinis.

Tūmār poša vylynūšōkō vīta ūtrijā ustobā beja mozīs skapeitš spīgelá priškā, kurs voi lyuza nu taida monta, par kuru sātā paņ aizapeikstāt nadreikstāja. Krystamōtá Agnesái ļōvā vysu bogoteibu apzavārt i ar rūkom aptaustāt. Jei maitinái paskaidrōja, kaidim nūlyukim itūs vysu trauceņu saturs dereigs. "Dodžu ellá" darāja krystamōtis motus speideigus i gludus. Ar boltu šķidrumu pīpiļdeitijā buteleitī beja na jau krystamōtis Raibalis, a "lileju pīns". Tai kai Agnesá zynōja, ka vysu itū preci jai beja sagōdōjš židenš Joselš, to maitinā nanūzacitā napaprasiejusá: "Voi ta lilejom ir pīns i Joselš tōs slauc?"

"Mozū duraceitš, tai jau tik smāreiti sauc. Tei maitu byudus dora meikstus i gludus."

Nu, Agnesá apjautá, ka tī nūsaukumi taida mōneišonōs viņ ir, nu klāva golā augūšijim dodžim jau ari ellá natácāja... Vāļ tī beja opolūs cibeņōs sabārti taidi kai bolt y mylty, nu kurim peirāgus cāpá, beja ari cibená ar taidu kai boltu svīstu, kuru krystamōtá saucá par kremu. Agnesá vysu vārōja ar obom acim i klausājās ar obom ausim, lai varātu prōtā paturāt i sātā pastōstāt. A, kod jei cālá rādžātūs breinumus priškā mōtái ar babeni, tod izdzierdá itaidu volūdu: "Ak, m ysu gaspažená dodžu ellis sagribāja!? Aiz klāva dodzi aug kai mežš. Naryukoj pa sābrim, gudreibu laseidama, a pīplāš tūs. Aplīsim ar vōrūšu iudini. Pec

skolōšonys moti speidās kai zalts! A tō lileju pīna vītā mutá ar pīna suleņom reitūs i vokorūs jōmozgoj. Redzeisi, ka byudi zīdās kai mogonys!”

Saceitīs Agnesi na vysai pōrlīcynōja, ka jau tai nu tīsys nūtyktu, deļ kō to krystamōtá tū borgū naudu Joselám bȳtu moksōjusá?

I babená dūmu par Agnesis krystamōti naturāja pi sevš: "Tei sābru Nina bȳtu pavysam saprōteigs cylvāks, ka ar tīm mīškōnišu nīkim naslymōtu. Kur tys rādzāts, ka parosts zemnīks zīž muti kai kaida žydu gaspaža. Vyss tys jai nu lelys sovvalis. Cik tī klopotu, tik par sevi gōdojūt, kas vainis tai nadzeivōt?”

Taidōs řajzjōs Agnesá ilgi dūmōja, kai dzeivōt lobōk: voi kai krystamōtái ar krystāvu — divim viņ, voi pulkā kai pošu sātā, bet bez vysim jaukumim, kas beja sābrūs. Lai cik bīži jei tai prōtōja, sliedzīņš vysod beja vīns — pasaulá lobumi i gordumi navar aizstōt mōtis, tāva, babenis, mōsu, brōlā...

Tō, ka krystamōtá ir skaista, nivīns navarāja i naraudzāja nūlīgť. Augums jai beja smuidrs, boltū seju ar sorkonijīm byudim apjámá malny, speideigi moti, kaidus Agnesá tik čyganeicom tyka redziejusá. Jai ari taidu motu grybātūs, partū ka řaitinis pošys bizeitis beja rudys kai jūs kača Mura acš. Sovus kuplūs motus krystamōtá Antonina sapeitus savylka bīzā mozgā i pōrsāja ar skareni, kuru rūtōja smolka mežgineitá. Jōs boltō lyna blūzeitá beja izrūtōta ar Agnesái naizprūtamu rokstu, klōt pi tōs krystamōtá nosōja streipainus lyndrakus i boltu, izraksteitu pīřskautu. Kōjōs jai beja rokstainys záčis, i pať ustobys apovi pošys tamborāti, ar lelu, raibu puški pīřskā. Ejmūt ōrā, jei apova dzaltonys ōdys postolys voi nu lyukim peitys skaistys veizis. Tūs peišonu jai vīns boltkrīvs ganenš nazkod beja īvuiciejš. Taidus veizis beja teišam skaistys, pynums naparosts, labi izavará kōjōs i atgōdynōja kūrpis.

Krystamōtis bryunōs, smaideigōs acš iz pasauli vysod raudzājās rōmi i mīleigi, tai īkarojūt Agnesis mozū sirsneni iz laiku laikim.

Kaidu dīnu, kod jei cīmōjās, pieški sōcās nagaiss: rītumu pamalā pīmylza malna i cauri tymsumam, kas cālās nu zāmis pret dabasim, ņaizjom mōkūņus pōrškālā cikcakveideiga zibinā šautra, nūgraudō pārkiunš. Agnesá sazarōvā pavysam moziņka i, pīzakļōvusá pi krystamōtis, šveikstāja: "As beistūs... Voi tys nav pasaulá gols, krystamōt?"

"Nav, nav pasaulá gols, drūstaleņ! Tī svātīs Eliašs guņš rotūs pa dabasim brauc, a rotu skrytuli atsasyt pret mōkūnim tai, ka dzierkstš viņ paškeist. Tu tok zyni, Agneseiņ, ka nu židená Joselá pajiuga trūksnis celās. Deļtō nav tá kō beitis..."

"A parkū, krystamōtš, poša Eliaša i jō guņsrotu mās naradzom?"

"Jys brauc viers mōkūnim. Tys ir taipaņ, ka kod brauktu aiz lela kolna voi dzili dzili mežā."

"Saprotu, saprotu, krystamōtš! Joselá rotu reibeišonu jau dzierđ, kod jys vāļ tōli i poša naráđz..."

"Kaida tu maņ gudrineica!" apmīrynōti nūsoka krystamōtá.

Pec pyrmijīm pārkiuná grōvīnim sātys jumtu sōcá kopōtš rupi leita pilīni ar krusu. Vysi jumti reibāja kai miļzeigys bungys. Sātys pogolms palyka bolts. Nu kolna iz upi steidzās symtim ryuceišu. Agnesái otkon beja sovs breinums: "Krystamōtš, deļkō rysa putrōmi nu dabasim bierst?"

"Nav, Agneseiņ, nav tys ryss, tī jau sasoluši iudiná pilīni, kas, nūkrytuši iz syltōs zāmis, tivleņ sōc laistīs."

Kod leits pīryma, Agnesá taisājās iz sātu, a krystamōtá, kai parosts, gōja jōs pavadāņ, lai býtu drūsōka tikšona garum Puškám. Pogolmā Agnesá sazatyka ar cytom naparostom parōdeibom; pacālusá acš pret dabasim, jei pamalī pamanāja miļzeigu krōsainu lūku, kurs ar obim goly m atsaspídá pret zāmi. Saulis storu apmyrdzātīs breinums laistājās, i

satrauktō Agnesá īzavaicōja: "Krystamōt, kai itei jūsta pi dabasim izaroda?"

"Tautā tū, Agneseiṭ, sauc par Dīva jūstu, vāļ par varaveiksni, garvāļci i daudzūs cytūs vōrdūs."

"A kur patš Dīvenš palicš?"

"Jys tī aiz tō boltō mōkūneiša nūzaglobōjš sād. Nagryb mýsim rōdātis nasajūztā sveitā. A jūsta jam leitā drūši viņ samierka, i jys tū pakōrá pi dabasu pazakaļtāt..."

"Nu, krystamōt, tys gon ir jūceigi, skrīšu dreizōk babenái ar māmu pastōstāt!"

I maitiná aizdrībá, ka papīži nūzibāja...

Kai jau saceits, Agnesá nu Puškeiša cīži beidōs, i nalaimá ilgi nabeja jōgaida. Kaidu reitu, skrīnūt iz sābru sātu, Agnesá tai tyvōjās ar lelu leikumu, lai daītu pavysam nu cytys pusis, bet ak voi! Sunš vīnolga maitini sajuta i sovu kiedi žvadzynōja vāļ cīžōk, cikom tei naizturiejusá tryuka. Agnesá tū pamanāja i skrāja, cik spāka, bet dzeivinīka sūli beja dreizōki, i tys, dadziņš maitini, nu mugorys pusis īklupa kōjjs ikrūs. Agnesá pakryta iz mutis i klīdzá, cik spāja: *Krystamōt, glō-ō-ōb! Krystamō-ō-ṭ, dreizōk, Puškis mani a-pā-ā-sš!"

Agnesis bļaušonu i suná sirdeigū ryukšonu izdzierdusá, krystamōtá Antonina atskrāja bez elpys. Pacālusá sakūstū, pōrbīdeitū bārnu, násá iz ustobu. Pagivusá boltu lynu ručinīku, jei steidzeigi aptyna maitinis kōji, nūlyka jū gultā i skrāja ōrā pec zōleiṭom. Tī, pīplāsusá leidakžaunu i dzeisleṇu, steidzās atpakaļ. Atnastōs zōleitis nūmozgōja, tod nu leidakžaunom pagatavōja zaļu škidrumu i ar tū ryupeigi izteirāja suná kūdumus. Zūbu pādi beja dzili, par kū krystamōtá bryucis teirāja i maidzāja pa vairōk ŗaižu, lai nalobū ašni dabōtu ōrā, pec tam, vāļ ŗaizi kōjjs ikrus apliejusá ar leidakžaunu sulu, iz bryuṣom izlyka dzeisleṇu kōrtu. Tod ar teiru lynu drābis gobolu gondreiz vysu kōji nūtyna tai, ka

Agnesái beja gryuši kustātīs. Padzirdiejusá ímaitini ar syltu pīnu i madu, jei násá krystamaitu iz Brīžupi. Vysu ceļu Agnesis sirsnená treisāja, tei beja svātdīnis dīna i tāvs sātā...

Krystamōtá izlītōja vysu sovu vōrdu burveigumu i lyudzās: "Nabarit bārna, as poša pi vysa vaineiga. Aizmiersu tū naškeistyna kiedi laiku pa laikam apzavārt. Itai pōrbīdāt bārnu!"

"Kas jū bōrš, taipať jau sovu strōpi ir sajāmusá. Cik nav runōts, ka jōdzeivoj sātā, a kas to klausās! Nu tagad, jōdūmoj, patikšona iz "sābru plōcinim" bỹš pōrgōjusá..."

Pec itō nūtykuma Agnesá lobu laiku natyka pi krystamōtis, suná sakūstā kōja ilgi nadzeja, pyužņōja: kūdums beja dziļš. Mōtá tū mozgōja ar leidakžaunu sulu, lyka dzeislenis, a bryucis napazadává vairōkys nedelis, cikom beidzūt mūceibys beja golā: sakūstō vīta sōcá stypri nīzāt, leidz pōrzavylka ar jaunu ōdeni.

Kūpumā jemūt, Agnesá pi krystamōtis beja pavadiejusá daudz jauku i naaizmierstamu breižu... Na jau tik gordumus jei tī ādā. Jōs obys gōja i dorbūs: klāvā, dryvā, pļovā, i mežā — ūgōs, sienīs. Krystamōtá zynōja daudz sienu i ūgu vītu gon tyvi pi sātys, gon dziļōk mežā. Poša tyvōkō vīta jōm beja Dzārvīņu pūrenš rudiņūs. Mīlōkō jūs obu nūzadorbōšona — puču dōrzená reveišona. Tys atsaroda sātys golā, pīsaulī, beja apjūzts ar zediņu žūgu, lai vystys naīleistu. Taipať kai ustobā, dōrzā puču beja daudz, gon taidys kai pošu sātā, gon sovaidōkys, svešys. Pošā dōrzená vydā auga rūta, tū krystamōtái beja atvaduši rodi nu Lītovys. Rūtu, taipať kai mirtys, krystamōtá cīži sorgōja. Bez zīmciņom jai beja daudz vosorys puču: bezdeleigu actenis, laumuteitis, kliņdzereitis, samtinis, naktsvijūlis u.c. Krystamōtá pučis cīži mīļōja, niešim stīpá tōm iudini nu upis i bogoteigi laistāja, iudinám dalejūt drusku seiva. Vysi atzyna, ka pučis jai aug grīzdamōs... Bez pučom dōrzenī kuplōja vysaidi kūšuma kryumi: besakūki, jasmini, akācejis,

vysaidu krōsu mežrūzeitis. Tōs zīdāja i smōrdōja vysu vosoru, a rudiņūs kaisāja sovus kūši sorkonūs voi oranžeigūs augļus, kurus krystamōtā salasāja i kaļtāja. Krystamōtis puču dōrza burveibys sōcās agrā pavasarī ar ōbeļneicu zīdu boltumu, kuru dreiž nūmaināja besakūku zylums. Tūs zīdeišonu turpynōja jasmini ar golvu reibynūšū smōrdu. I tai vysu vosoru, cikom zīdeišona izabeidzá ar mikeleišim i mārteņrūzjom, kas, zīmai sōcūtīs, pōrzaklōja ar snīga boltumu. Lai tys beja zīmys putiņš voi pavasara poli, voi vosorys tveicá, voi rudiná leiti, Agnesá krystamōtis sātā vysod tyka cīži gaideita, ar mīlesteibu sajymta i skuńom pavadeita.

Dīz voi beja tik taisneigs babenis izasaciejums: "Nav bārnu, i bādys nav!"

Joselš

Joselš beja apleikbraukojūšs tiergōtōjs, pec tauteibys žyds. Jys ar plynkōtu, sagrabiejušs rotūs ijiugtu zirdzeni jau cik godu čunčynōja nu sātys iz sātu i salasāja vysu, kas saimisteibā vairs nabeja dereigs: sanosōtys drābis, vacys avīzis i žurnalus, pūdus, pīna konnys i cytus metala priķšmatys, kuri sovu myužu beja jau nūkolpōjuši. Saimineicys partū dabōja pa kaidam jaunam, speideigam čuguna pūdam, pa raibam skustenám, kaidu dīgu spūleiti, duci odotu voi vāļ kū cytu, kas sātā var nūderāt. Bez vysa nūsauktō i vāļ nanūsauktō Joselá rotu pakalī gulāja buca degtš rotu skrytuļu īzīsšonai i konna ar petroleji.

Joselám beja gara, sazavālusá bōrzdá i taidi poši sazavāluši moti. Zīmu voi vosoru jys staigōja garā, malnā sveitā i zōbokūs ar kaļovom, kas snādzās pōri celim. Židenš nikod nazaškeira nu sovys garōs peickys. Ar tū jys padarāja dreizōku sovu "kumeli", tei beja jō īrūcš karūs ar cīma sunim, kuri nazyn par kū Joselá naīrādzāja ni ocu golā. Paļ Brīžupis vysā lobsirdeigīs Lōcš rāja kai nagudrs, ar zūbim raudzeidams pōrgrauzļ kiedi, lai īkluptu žyda plotijōs burnasa stārbeļōs. Tāvs Joselám sacāja, ka suni jū īneistūt peickys deļ, dāvá padūmu tōs nanosōļ leidza, bet ari šymā zinī židenš palyka ītīpeigs. Dreizōk jys bŷtu škeirīs nu bōrzdys, kai nu sovys peickys.

Lelŷ mozōk sovys saprasšonys, kai nasaprasšonys deļ beja savaduši Agnesi ar Joseli naidā. Tik Agnesái gadājās kaidu nadorbu pastrōdōļ voi pīaugušijim kū na pa prōtam padarāt, tivleņ skanāja: "Atdūšu tevi Joselám! Žyds ībōzš kulī i nūvásš paceli."

Tō gon maitinis prōtenš naspāja aptvárt, kai jī var bŷt tik cītsirdeigi atdevieji... Agnesá poša nikod nivīna nu lelūs ni par kaidu naudu naspātu Joselám atdūļ, nu vīneigi krystamōtis sirdeigū suni, kurs jū beja tik

būsmeigi sakūds. Kai tī lelī nasaprota, ka tōs sovvalēibys gadājās pavysam navīšī i izadarāja nagrybūt...

Tai pībīdeita, Agnesá nu Joselá cīži sorgōjās, ceņtās jam paņ pa gobolu nazarōdāņ. Par tiergōtōja īzarasšonu parosti viestāja mežūneigō rotu skrytuļu grabeišona, kura beja dzieržama jau tod, kod poša aizjiuga vāļ nazamanāja. Itys trūksnis atgōdynōja taidu kai vylku gaudōšonu zīmā, tys cālās pōri kūku golūtņom, pōrlidōja Brižupeiti i ar atbolsu īkryta Dzārvīņu pūrā. Pajugam tyvojūtīs, "vylku kōram" pīzavīnōja skrytuļu reibeišona, "nū-u-ū!" saucīni i peickys pleikšīni. Tei beja drūsa zeimá, ka Joselš ir klōt, i Agnesá bāga naatsavārdama.

Slāptivis mekleišonai laika nabeja; nūderāja vyss: cysu skaudzá, klāvs voi pyuná, ka tik dreizōk, tōļōk nu žyda ocu. Tymā pošā laikā jai tai gribājās rādžāņ, kas Joselá rotūs atsarūn, kai nūtikš tiergōšonōs i kauliešonōs par atvastō cenu... Dīmžāl itei prīca Agnesái mozūtnī beja laupeita. Tys maitini saryugtynōja leidz osorom. Jei navarāja viņ sagaidāņ, kod tī tiergi beigsīs, kod vysa Joselá kaucūšō bogoteiba vāļsīs nu kolna lājī, pōri Brižupái iz Svylānu sātu, kur tū kai kaidu Zīmyssvātku voi Leldīnis gaidāja krystamōtá Antonina. A cikom židenš vāļ beja tápaņ, Agnesá koč gora acim varāja skatāņ Joselá "pyuru": krōsainōs motu būrš, vyzuļojūšōs pīspraudis, pučainūs prīškautus i daudzus cytus seikumus. Jōs mozīs augumenš nu aitzurātijōm sōpōm treisāja, ryugtums piļdāja maitinis dūmys: "Nav gon lelyjīm sirdš kryutīs..."

Joselš, lai i būdams jau godūs, parosti īzaroda sprytns i lobā nūskaņōjumā: "Lobe diene, lobe diene, mīļe saiminiece! Kā ir ar veselībe, ar iztiksane? leks zīde Josele paunem ir smuke lakate, smarzīge ziepe, glaune ancuke drēbe i visāde smalke aizjūre mante. leks Josele buce ir tāde degute, ka var maize smērēt, tāde petroleje, ka deg bez spicke!"

Židenš ilgi slavēja savu precī, tod, vairāk nazatūļodams, sāja kulis valī, lai vāļok aizsītu prīceigs i apmīrynōts, ka nu jō, prūtams, pec garys, sirsneigys izarunōšonys kas navīņ tyka nūpierkts. Kod precī kaidys īzadrūsynōja pasmōdāt, tod gon jys našpetni lomōjās: "Ak, tu mulke muzike! Ak, tu utaine nabage! Oi, tāde frise mante brākēt?! Ka tave redzēsane izgaiste! Ka no tave tukse make pēdeje santime izbirte!"

Kod kurs beja nūdūmōjš Joseli seviški aizsirdāt, vajdzāja tik pascāt, ka vyss vajdzeigīs jau nu žyda Jankelá nūpierkts. Taidūs gadīņūs Joselš mudri salasā savu bogoteibu i, īklupš rotūs, nažieleigi peickōja zyrgu, kurs nabeja nu dreizijīm, i bōrdamīs laidās nu kolna lājī. Agnesái tod rōdājās, ka voi vasals valnānu bors dzanās pec naveiksmeigō tiergōtōja.

Beja ļaizis, kod Joselš paprasāja naktsmōjšis. Tī deļ Agnesis beja nacišami vokori, tod jei nu ceplá paļ vokorā nanūkōpá. Joselš māmys pīdōvōta iedīnā naādá — vōrāja patš sovā katlenī i naatstōja nu tō ni sūlā. Pirms iesšonys jys īleida tumsōkā koktā, apzasádzá ar savu malnū sveitu, izlyka taidu kai rogu iz pīris i, zamu klaneidamīs, ilgi nazkū nasaprūtamu murmynōja. Taida Joselá izadareišona Agnesái i cytim bārnīm rōdājās cīž smīkleiga, a smītīs nadreikstāja, pretejā gadīnī tāva syksnys naizbāgt. Pec pōtorim Joselš ilgi ādá, paiedš atsagula iz poša leidza pajimtō cysu maisená.

Nazaverūt iz tāva lelū borgumu, Jurš ar Joseli tūmār izstrōdōja nalobu jūku. Nazyn kai jys beja pīzalaviejš pi Joselá vazuma i izkustynōjš degtš bucys topu. Joselš, nikō nanūjausdams, īzasiedš rotūs. Tod, peicku pacyļōdams, laidīs nu kolna lājī iz Svylānu sātu. Braucīņš beja krušs, i tylts pōri Brīžupái grumbuļains — taiseits nu bolku. Nu taidys krateišonōs bucys spuņdá izsleidāja i vysa degtš izalāja. Nūtykušō nalaimá tik Svylānu sātā atsaklōja. Joselš, sapratš, ka tys izdareits teišom, navoldomi voikōjš: "Oi, burlake, oi, razbainieke! Gatave ace no piere izraut! Itāde skāde, itāde skāde!"

Joselš grīzā zyrgu atpakaļ i braucá iz Brīžupi prasāt moksys par padareitū zaudiejumu. Tāvs škodi samoksōja, a Jurš dabōja taidu pierti, kai vāļ nikod dzeivī nabeja sajiemš.

Svylānu sātā Joselš vysod tyka gaideits i sajymts ar prīcu. Pareizōk, pec jō cīž ilgōjās krystamōtá Antonina, a krystāvam Izidoram jys beja kai mīts rotu skrytulī, kai skoborga acī, kai ryugta, bet naizbāgama nōvā... Vainá nabeja pošā Joselī, a tymūs nīkūs, kurus jys vodōja apleik i īpaši deļ Izidora sīvys Antoninys. Tys vyss tok moksōja dzeivu naudu! A cik tōs naudys varēja bīt jaunsaimnīkam, kuram vāļ sāta nabeja pabeigta!? Lai gon krystāvs Izidorš sovu jaunū, skaistū sīvu cīži mīļōja i vysaiž lutynōja, jōs navoldomōs kōris pec vysaidys zīsšonōs i rūsšonōs jys naspāja sapraš. Rádzādams navajdzeigū izškieerdeibu, krystāvs Izidorš sūlāja sovai mīlyjai sīvenái pierīni, tik jam rūka nikod nazacālá. Tai bīdeišona palyka vōrdūs, a smolkūs cibeņu i kasteišu skaits sātā turpynōja augt...

Ībraucš Svylānu sātā, Joselš ilgi i skalā bolsā lomōja suni, kurs rāja voi aizareidams: "Oi, tave nagante zvēre! Tave naspetne kvankstēsane! Koc tu pārsprāgte no tik brange riesane!"

Īraudziejš krystamōti Antoninu, jys atplauka kai maja sauleitá i klaneidamīs saucá: "Lobe diene, jaune, smuke saimeniece! leks manem vezumem ir viene dāрге i feine mante — sprance smarze!"

Padzierdusá par taidu jaunumu, Antonina nu prīcys beja gotova krist Joselám ap koklu: "Mīlū, mīlū Joseleiš, rōdi maņ mudrōk, mudrōk taisi kulis valī, lai varu apzavārt!..."

A Joselš itūražiz nabeja nu steidzeigijīm, pyrmōk izlīlāja, cik šōs smaržys ir ratys, cik smolkys, lai piercieja lobōk apjāgtu, parkū tōs tik dōrgys. Tū saprotusá, krystamōtá Antonina nu sirdš bādōjās: "Dīveņ, Dīveņ, paleidzi maņ Joseli pīrunōt. Tovu troku laupeišonu! Joseleiš, voi tu tō Kunga nicik nazabeisti? Pādejūs latus vakar atdávám par pīna separatori! Kur lai as tagad tūs raunu?"

Joselš beja izbreinōts i satrīkts par taidu saiminīku reiceibu: "O, tave glupe bābiete! Tāde masīne ir tikai prieks piene maitāsane. Kas tāda zile gipte ieks mute nems?! O, gevalt, o, gevalt! Kāde laike pienākuse!"

Krystamōtá Antonina, nikaida padūma nazynōdama, aizskrāja iz kulu i pagiva vasalu kliepi ar jaunom eceižu topom, kurys vakar veirs beja atvedš nu kalieja. Sūleitō franču breinuma jai tai gribājās, ka nabadzeitá beja gotova atdūt par tū vysu īspiejamū, paš sitīņus sajimt, ka tys ņaiz bētu lamts. Joselš, jaunōs eceižu topys īraudziejš, purynōja rūkys i kopās atpakaļ iz vazuma pusi kai atsadzonōdams: "Oi, oi, oi! Josele nav nikāde zulike! Josele ir godīge zīde i andelmane! Tā toks ir pavisem jaune mante! Oi, oi!"

Krystamōtá Antonina nūnásá topys atpakaļ iz kulu i, pavysam nūskumusá, gōja iz ustobu, a tod nūtyka kas naporosts. Joselá sirdš beja īzažālōjusá. Žyds saucá jū atpakaļ, saceidams: "Josele ir viene riktīge zīde, nevis tāde gaunere kā tā ubage Jankele. Es tev dos tā smarze iz krīte."

Tá jōpasoka, ka žydam Jankelám zyrga nabeja, jys vysu sovu manteibu násá kulī iz mugorys.

Krystamōtá Antonina nabeja taidys žielesteibys nu Joselá gaidiejusá, jei labi zynōja, ka iz porōda Joselš nikō nadūd — vysa precá ir dabojama tik par skaidru naudu voi apmainūt pret kaidim saimnīceibys lobumim. Ka krystāvs Izidorš zynōtu, cik latu i vušku vylņys beja jau aizceļōjš nu jūs sātys iz Joselá vazumu, jam moti gaisā sazaslītu... A, tai kai jys nikō skaidri nazynōja, to mīreigu sirdi i pīceigu prōtu ora zāmi, sāja maizi, braucá mežā, pazateicá Dīvam par vīglyjom i gryutijom dīnom, kurys jam šymā saulī beja atvālātys. Vysvairōk jys slavāja Radeitōji par sovu skaistū sīvu...

Joselš ilgi rokōjās sovā vazumā, kur beja taidš juceklis, ka tik jys patš tī varāja kū saprast. Beidzūt buteleitá, Agnesis mozō pierstená lelumā, beja atrosta, i jys smaidūt tū snādzá krystamōtái.

"Paļdis, paļdis táv, Joseleiņ! Lai táv loba veseleiba i dauđz naudys! Cytā ŗaizī atdūšu divkōrt, tik lyudzams nivīnam ni vōrdená!"

"Labs ir, smuke saimiece! Josele toks nav nekāde plāpīge bābiete!"

Tai beidzās krystamōtis Antoninys i Joselá kōrtejīs "dariejums", i obys pusis izaškeira apmīrynōtys. Īzasteigusá ustobā, jei bijeigi attaisāja buteleiti i reiba nu breineigijīm smōrdim, kas nazakavejūt pīpiļdāja vysu Svylānu sātu, īzasyucá drābjōs, motūs... Niu poša krystamōtá, seviški jōs ustoba smōrdōja kai rūžu dōrzs...

"A kū sacās Izidorš? Nu gon jau — kas bēs, bēs, par nōvi slyktōk nabēs!"

Ar Dīvu, Brīžupá!

Atgōja dīna, kod mežsorga saimái nu Brīžupis beja jōatsavoda, tai jaunōs sātys i nasagaidūt. Materialy beja jau saryupāti i dzilá oka ar betona opolū syrūbu pogolma vydā izrokta. Pōri vacōs ustobys jumtam pazacālá okys svārā kai miļzeiga dzārvá iz vīnys kōjis.

"Kas tagad tá jaunijai saimineicai nadzeivōt, iudiná nieši nu lájis nabýš jōstaipa. Ka kaidš saskaiteitu tūs, kas divdesmit pīcūs godūs sanasti, vasalu azaru varātu pylnu pīlīt," tai runōja mōtá, i jai beja taisneiba.

Prūtams, jōžaloj, ka nu tōs "dzārvu okys" tai moz izgōja iudini smáļt. Tāvam beja dagōjš pensejis vacums, i saimái vajdzāja meklāť cytys dzeivis-vītys. Iz tū jys jau laiceigi beja gatavōjis, tīpať natōli nūpiersč jaunsaimnīceibu 22 ha plateibā i byuvāja tī jaunu sātu. Eistineibā tys dreizōk beja leidums ar naīkūptu syla zāmi, i vīneigō itō zāmis gobola vierteiba — seši hektari meža.

Bet, cikom jaunō sāta vāļ cālās, vajdzāja atrašť kur palikšonu. Deļtō tāvs sadūmōja reņtāť Pūreņu pušmuižu, kura nabeja tōli, i tōs soviniķs - saiminiķs Afanasjevs dzeivōja Riezeknī. Lelō saimá taisājās celā.

Škieršonōs nu Brīžupis cīži sōpāja. Raudōja vysy, izjemūt tāvu i babeni. Tāvs tō nadarāja kai jau veirīťš, a babená sovā garijā myužā jau seņ beja izraudōjusá vysys osorys. Vysžieleigōk tū dareja Agnesá. Mozō sirsnená voi pleisa nu žālobu. Beja jōzašķir nu mīlōs upis, nu krystamōtis Antoninys, nu žuburainōs prīdis, kurys škālumā atsaroda perekleitš ar putinenim, nu palākō akminá dōrzā, iz kura mugorys jei kai mozs škierzlatenš beja siļdiejusās saulī i vāļ dauđz nu kō cyta. Maitiná skrāja tá pi tāva, tá pi mōtis i vīnā laidā lyudzās: "Mīlū tāteitš, dōrgū māmeņ, nu dzeivōsim tápať, nabrauksim nikur, as navaru pamášť itōs sātys..."

Lai gon lelī poši jutōs na mozōk skumdynōti, Agnesis lyugšonys jī naivārōja i lasā tik tōļōk i krōvā vazumā pīticeigū īdzeivi. Tolkā beja īzaroduši obi myužam streideigī kaimini ar rotim i zyrgim, lai trejūs pajiugūs varātu sakrauļ vysu īdzeivi i vīnā dīnā tū pōrvāšt.

Kod montys beja vazumūs, vāļ vajdzāja pi rotu pīsīt gūvš, kaštōs salikt vystys i prōvū pušcyuci. Vajdzāja palaist vuškys, lai tōs Lōča uzraudzeibā ītu leidza ar gūvim. Pavasarš beja agrs, i lūpi gonūs vāļ natyka laisti, deļtō dabōt tūs ōrā nu klāva nabeja vīgli. Pi slīkšnā gūvš atsaspārā ar vysom četrom i niparkū nakōpā tam pōri. Varbūt tōs bīdāja spūdrō pavasara saulā i beja žāl pamāšt īrostū, krāslainū klāvu, kur aizgoldā vāļ stōvāja naapāstōs brūkoškys... Jurš jōs vylka aiz saiņom, a Monika dzyna i skubynōja ar reiksti, pi kotra sitīņu pazabōrdama: "Ak jiuš speiteigōs tipšys, tivleit pasaukšu paleigā Lōci, tys gon likš jiusu kōjom veiceigi kustātis!"

Voi nu Lōča vōrdu padzierdušys (nu vosorys pīdzeivōjumim jōm par šū radiejumu nikaidu prīceigu atmiņu nabeja), voi pōrōk sōpeigi jōs zaļdāja Monikys peicka — pīna deviejis sōcā kustāt. Jōs tivleit pīsāja aiz rotu, pi kotru pa vīnai, i tod givōs pi rukša i vystu. Pušcyucš niparkū nagribāja sova aizgolda pamāšt i leist kastī. Jys svaidājās nu vīna kokta iz ūtru, raudzāja lākt pōri, a kastī nagōja. Šaidys izdareibys Agnesāi atgūdynōja tōs ŗaizis, kod cyti rukši žieleigi spīdzā, a tāvs taisājās jūs kauļ. Maitinā itaidys žālōšonōs naspāja izturāt i, aizspīdusā ausš, mātās iz mežu, kai parosti taidōs ŗaizjōs beja dariejusā. Babenā steidzās jai pakaļ, saukdama: "Agneseit, glupiņkō, nabādž! Ciucenis nivīns nakaus. Jei, taipat kai tu, nagryb iz jaunū vītu braukļ. Naskriņ, maitiņ, babenā vāļ nūmierš, tāv pakaļ dzanūtis!"

Agnesā tivleit palyka iz vītys kai zāmī īdzeits mīts. Jei nagribāja, ka jōs vainis deļ kas slykts nūtyktu babenāi. Kū tod maitinā bez jōs šymā pasaulī īsōktu?! Pa tū laiku klāvā beja sacalts eists trikmīņš, kū taisāja

vystys ar gaili. Rukšš jau beja rotūs, tagad vajdzāja sātys putynus salikt lelyjā peitinī. Vystys lidināja da grīstu, kacynōdamys tai, ka ausš kryta cīt. Gailš, pa sīna lyuku izlācā iz klāva augšys i pylnā reiklī saucā: "Ko-kō-ko-kū! Ko-kō-ko-kā!" Tai kai saceidams: "Izbeidzit komōt munu vystu saimi! Kai jimšu, kai liekšu, tai spolvys putās!"

Juram ar lelom mūkom izadávā nūgiuļ kareiveigū putynu. Tys nūtyka tik tod, kod gailš, namiteigi šaudeidamīs nu vīna klāva styura iz ūtru, beja pavysam sagurš. Paļ čārkt jys vairs naspāja, tik platāja kņōbi i sācā.

Vuškys jautrā borā izbyra pogolmā kur kurō. Jāri, pyrmūraž izraudziejuši saulis pīlītū pogolmu, pi slīkšnā apzaciertā i mātās atpakaļ klāvā, a tī ar garu strupi rūkā, draudeigi tū kustynojūt, stōvāja Adelā. Tolkā gōja Terezā, Vikta, Agnesā i iztronkōja jārus nu koktu, a dabōt tūs pōri slīkšnām spūdrijā i tik svešijā pasaulī naspāja. Tī žieleigi i izmiseigi mākšā, kai žālōdamīs: "Māmeņ, as beistūs, mās beistomās, beistomās..."

Vacōs vuškys, par sovu jaunū paaudzi īzažālōjušys, grīzās atpakaļ, pōri slīkšnām sazaūšņōja i, aicynūši saukdamys, otkon grīzās iz sātys pusi. Nu jāri pōrkryta par slīksni i, pīzamatušī pi mōtōm, sōka zeist. Jī tū darāja tik spareigi, ka nu styprīm purneišu pīgryudīnim vušku pakaļpusis palaikam pazacālā. Cičūs pīna jau seņ kai nabeja, i jōs tik lelus jārus nazeidāja, a šūraž kai par breinumu ļōvās narōtnim. Tik taidu jūs uzvedeibu vuškys nacītā ilgi i, sadavušys kōrteigus beļzīņus pa labi, pa kreisi, jāru "mīlōšonōs" pōrtraucā, lai dūtūs pec gūvim. Nu, ar ōrīnis gaismu aproduši, mozī dauzūnis jōm sekōja. Mīrā gon jī napalyka. Sōcās trokīs jāru dančš ar lipu škurynōšonu i prīka miekšīnim, jo, kai rādžājās, jaunīs pasaulš nimos tik brīsmeijs nav.

Kod vyss beja sagatavōts celām, mežsorga saimāi dagōja laiks atsavadāt nu vacōs, pušsakrytušōs sātys, i Dīvs viņ zyna, kaidys tūbreid beja dūmys kotra golvā, kaidys jīutys dvāselī. Tāvs tā beja aizvadiejš

lelōkū dali vysa sova dorba myuža. Mōtis dzeivá izarōdāja vāļ gryutōka, cikom bārni paauga, vysi sātys i dōrza dorbi gulōs iz jōs i veira-brōlā Alekša placim. Cik beja bezmīga nakšu, kū mōtá pavadāja pi slymūs bārnu guļteņom, pi spriežamō ratenā i aužamijim stōvim!

Vysys bārnu šyupeļu leikstš cierstys tápať Brīžupis ataugā, izleigōjušys bārnus, kas tagad lely, i tūs, kas, tik pazarōdiejuši nu nazynomōs bezgaleibys, otkon īgryma tymā...

Vyss, kas tá nūticš, jau beja zynoms i pōrsōpāts, a, kas bēs iz prīšku, par tū sirdš smeļdzá nazinī. Babenis myužš jau tyvōjās symts godim, deļtō jai vairōk nabeja ni parkū bādōť, ni pōrdzeivōť. Jei lānprōteigi pazaļōvā liktinām i parosti sacāja: "Kū Laimis mōtá īrakstiejusá tovā grōmotā, nu tō naizbiegsi."

Itīm bārnim Brīžupá beja i bēs vysskaistōkō zámá pasaulī, tá jī pyrmū řaizi īraudzāja sauli, bosom kōjom myna svieteitū zámi, klausājās pōsokys, teikys i vysaidus brīsmēigus nūstōstus. Itōs vacōs sātys sīnōs atskanāja jūs pyrmī klīdzīni kai lyugums cītsirdeigijam pasaulám pījimť i žālōť. Tá beja sabyruši jūs skaneigī smīkly, liejušōs ryugtōs osorys. Zīmā nu Brīžupis kolnim jī laidās ar ragaveņom i Jura taiseitom sliepōm, a vosorā upī giva zivš, viežus. Korstōs dīnōs maudōdamīs, vysi pec kōrtys ir upī sleikuši, a tūmār palykuši dzeivi, jo vysod bejuši pulkā i cyts cytu glōbuši. Nivīns nikod iz pasaulá navarās atjimť tō, kū Brīžupis sāta jīm beja davusá.

Tāvs vysu saimi sasaucá iz pādejū lyugšonu tá, jau tukšijā ustobā. Jī mātās ceļūs, lai nu Dīva izalyugtu žielesteibu sovom jaunijom gaitom, i tāvs īsōcá lyugšonu, kura beidzās ar vōrdim: "Kungs Dīvs, apzažāloj par mēsīm, griecinīkim! Amen."

Saimá pīzacālā i pādejū řaizi kōpá pōri slīkšnám, kuru tyukstūšom řaižu beja mynušys jūs kōjis. Bārni dāvās pa vazumim, a vacōki i babenā

vāļ apzastōja i, pazagrīzuši pret vacū ustobu, tai dzili i zamu pazaklanāja, saceidami paļdis par pajumti gon snīgā, gon leitūs, gon vātrōs.

Pogolmā pīklusuši stōvāja obu mežsorga sābru sātu ļaudš i ar skuņom vārōja sōpeigōs atvodys. Agnesá jau beigusá raudōt, a nu babenis nūst nagōja. Kai dodzš jei turājās jōs plotijā snōtīni i vārās iz vysa tai, kai grybādama, lai tys iz myužu palīk jōs atminī.

Kai pādejū nu saityš palaidá uzticeigū sātys sorgu Lōci, kurs, prīceigi laksteidams i rīdams, dāvās pi pajiugu, sovā suná volūdā saceidams: "As ari ar jiusim, as ari, as ari..."

Rotūs vīta atsaroda tik babenái. Pōrejī gōja kōjom i dzyna lūpus. Gryušōk savoldomys beja vuškys, kurys vys vāļ draiskōjās. Kod šei biedeigō "karavana" jau beja tykusá pōri tyltam, Agnesái pieški īgōja prōtā, ka vacijā sātā palicš jōs ūtrīs draugs — Murš. Patīseibā kačš jōs sirdái nabeja tik tyvs kai Lōcš, tūmār tukšā sātā jū vīnu pamásš gon navarāja. Maitiná palyka celá vydā kai īmeita i sōcá klīgt: "Ļauteni mīl, pagaidit! Muri asom sātā aizmiersuši! Kū jys, bōrineitš, tī darās! As nagrybu Mura pamásš! Jū saplāsš vylki i lopsys!"

Iz celá sōcās apjukums i nasaprasšona, kai pa tū burzmi jīm beja gadiejīs pošu páļu kieneni aizmierš. Ziná par taidu napīdūdamu caurgaļveibu dagōja da pyrmū vazumu. Braucīnš tyka apturāts. Skaidrs, ka pamásš Muri liktiná varā navar, pi saimis pīdareigs viņ jys beja, lai i tei disciplina ŗaizjom "klybōja". Šudiņ pač, drūši viņ bīš nūskriejš iz mežu putynu tronkōtu voi atradš kaidu páļu olu, tup pi tōs kai taidš duracensš... Mura maklātu aizasteidzá vysī bārni, a tys izarōdāja liki, par tū ka jys jau sādāja iz sātys slīkšnā i pōrmatūši ŗaudāja: "Taida tei moksa par páļu giušonu! Poši jau gobolā, a mani pamatuši. As tá kai naviņ iztyktu, a jiusus gon jaunijā sātā pālis apāstu, mi-au!"

Tū vysu izsaciejš, Murš pīzacālā i, sasliejš ásti gaisā, mudri lavājās ap sātys styuri. Nav najauša vacu ļaužu atzinā, ka sunš turīs pi saimis,

kačš — pi sātys. Lai Murš nazynōtu celá atpakaļ, jū ībōzā maisā i, pajymts babenis kliepī, jys beja spīsts tai braukņ leidz pošim Pūrenim, tik pa laikam sazakustūt i žieleigi aizaņaudūt.

Roti, nūreibādami iz Brīžupis tylta, rypōja kolnā, pret krystamōtis Antoninys sātai pazagrīzā tī, kur saulá lāc, kur aiz ataugom i bierztalom jaunūs īmeitņikus gaidāja tukšō Pūreņu sāta. Nu sābru ustobys izskrāja krystamōtā Antonina ar prōvu saineiti, kurs beja īlykts jaunā, narádzātā kōrklu peitinī, pīskriejusá pi rotu, dāvá tū babenái, saceidama: "Tá jiusim bỹš sylti bŭrkōnu i kōpustu plōcini vakariņom. Tys grūzenš mỹsu ganená Andriva peits, vāļ šūreit steidzā tū pabeigt..."

Tod jei nūglōstāja Agnesái golvu i pībylda: "Tu, krystamait, naaizmiersti mani apcīmōņ. As tevi cīži gaideišu!"

"Paļdis par skaistū peitineiti, as vosorā ar tū īšu ūgōņ. Stōsta, ka Pūreņu mežūs ūgu natryukstūt..."

"Natryukst, natryukst, Agneseiņ! Braucit vysī ar Dīva paleigu, lai leidz vokoram tyktu golā."

Ceļš vādá caur ūtrū sābru sātu. Tī stōvāja Jagna, Vanda, Stasš i mōvā aizbrauciejim ar rūku. Nu jī palyka vīni pošī itymā vīntulijā meža īlūkā. Tykuši da meža, braucieji apzastōja i atsavārā iz vacū, kūkūs nūzaglobōjušūs sātu. Tei tī čurnāja, gara i zámái pīplokusá, gaideidama sovys pādejōs stuņdeitis. Ceļtnīku ciervš jau beja pacalts iz tōs golvys i dreīži viņ vōrdās vacūs ciermuļu i prusaku saāstūs kaulus.

Gryuši nūzapyusdami, "gōjputni" izgaisa Bondaru sylā, kurā parosti nūtyka lītyškūku zagšona, jo tyvumā dzeivōja dauļz amatņiku: rateņu virpōtōju, skaliņu i peitiņu pinieju, smolkūs mebeļu meistarū. Vysa jūs īdzeivá atsaroda iz naaugleigys syla zámis. Lai izturātu lelōs saimis, vajdzāja pīzapeļnāņ, a meži jīm napīderāja... Deļ tō ļaizjom kaidu lītus-kūku i nūgrīzā...

Cauri sylam ceļš vādā tōļōk i tōļōk iz reitim. Beja patš škeidūnā laiks, putyni vāļ klusāja. Tik pa ratam aizačīpstāja zeileitá, ar sovu smolkū, osū ciergeiti pīsyta dzeņš, īzačārcá iztraucātō vōrna, pōri celám aizlepestāja kaidš začš voi vīgli i graciozi nūleigōja styrna. Tōlumā aizakōsāja brīdš, tod vyss palyka kluss. Dobys mīru pōrtraucá tik rotu skrytuļu atsitīni pret kaidu sīkstu, montu īzagrabeišona i skaneigī "nū!" saucīni. Izabeidzá mežš, pajiugs ībraucá klajumā, nu jau tá tī beja — nazynomī Pūreni.

Pūreņu muiža

Pyrmijā vokorā jaunās dzeivis vītys apzavārt Agnesái naizgōja: nabeja ni spāka, ni gribeišonys. Par daudz dzili vāļ smeļdzá šķieršonās nu sātys. Jai dreizōk gribājās atrast kaidu syltu vīteni, nūkrist i aizmigļ, a Pūreni beja tukši i solti. Tai Agnesái vajdzāja kustāt leidza lelyjīm, vysa saimá rūsājās kai bitš kūzulā. Sōkumā nūvītōja i paborōja lūpus. Tod bārni sanásá molku i ūkiura cepļus, lai dreizōk izkleidynōtu pamastās sātys drāgnumu. Īprīškdējīs rentnīks beja aizbraucš pyrms vairōkom dīnom, deļtō ustobys paspiejušys izsalť.

Vysi pōrejī, kurim vāļ spāks turājās kaulūs, násá i izvītōja īdzeivi. Nikaidys bogoteibys jau mežsorga saimái nabeja, a gultys, goldi, skreinis, kubuly, aužamī stōvi, rateni, kai i daudzys cytys saimnīceibys lītys pīdarāja kotram zemņīkam, bez tūs iztikť navarāja.

Radzūt Pūreņūs rūseibu, paleigā īzaroda jaunī sābri, i dīsgon dreiz vysa manteiba jau atsaroda zam jumta. Jurš izjiudzá, nūvītōja i paborōja zyrgu, Monika aizasteidzá slaukť gūvu. Māmená ar Viktu raudzāja kū vakariņom. Babená sasylušijā aceplá kambareitī beja jau aizmygusá. Agnesá, vakariņu nadagaidiejusá, īleida pi babenis zam deča i dāvās soldonu sapynu vaļsteibā.

Kod maitinā pazamūda, ōrā beja bolta dīna, vysi lely nazkur izgaisuši. Tik babená sādāja sovā gultā i, rožoncu zeileitis vyrpynojuť, skaitāja pōtorus. Agnesá pyrmijā breidī naaptvārā, kur atsarūn, bet tod vakardīna jai atausa atminī i mozō sirsnená otkon sazažņaudzā sōpōs... Voi nu vysu dzeivi bādōsi! Mudri jōapzavalk i jōsteidz pietāt "jaunīs pasaulš".

Kod Agnesá pataisāja siņču durovys, nu pōrsteiguma jei apzastōja. Tá nabeja vys kai Brīžupī, kur tivleņ aiz slīkšnā auga zōleitā. Tá leidz maurenám vādā stōvys kūka kōpnis ar vairōkim pakōpīnim. Pa taidom

jei leidz šam nikod nabeja staigōjusá. Šaļteni pastōviejusá, sūli pa sūleišam jei kōpá lájī. Pogolmā jū apsveicá Lōcš. Sunš, prīceigi rīdams, pameišus laizāja draudzinis muti i rūkys. Jō skaļō rīšona skanāja kai sludynojuť: "Lobs reits, lobs reits, Agneseiť! Esi sveicynōta jaunijā vītā! Lai táv tá labi klōjās!"

Agnesá Lōci apmīļōja i, atsasaucūt iz jū nūvieliejumu, nu sovys pusis aicynōja: "Mīlū Lōceiť, bīsīm lobi draugi ari tá! Tu tok nadūsi Pūreņūs nivīnam maņ pōri darāť?"

Lōcš pīkrysdams, mōvā ar ásti i prīceigi vaukšynōja: "Lai tik parauga kaidš tevi aiztikť, lai tik rauga, as jū r-r-r-ham!"

Skaidīnī kasinājās vustu saimá. Grebini gaisā izsliejš, jōm apleik riņdžōja gailš. Īraudziejš Agnesi, jys sasyta spōrnus, izrīzá kryutežu i nūdžidōja: "Ki-ki-re-gū!" Tai sacāť: "Vasala, vasala, Agneseiť!"

Agnesá ar lelu aizrauteibu mātās apleicīnis pieteišonā. Sōkumā jei apgōja ap miļzeigū mōji ar trejom durovom. Pa vīnom jei beja izgōjusá, ūtrys — aizmugurejōs, vádá taišni dōrzā, a trešōs atsaroda saulis pusī, ar vāļ augstōkom i stōvōkom traļom iz stykla verandu. Itai mōjai beja dauđz, dauđz lūgu.

Nā, kō taida Agnesá leidz šam natyka redziejusá! Aiz sātys plātās lels, aizaudzš dōrzs, kurs leidzynōjās mežam. Dōrza rītumu pusī atsaroda paprōva sāžauka, kura mudžāť mudžāja nu dzaltoneigom zivteņom. Agnesá tūlaik vāļ nazynōja, ka tōs ir kugrys. Itymā mōrkā ģtácāja i nu tō izplyudá strautš taišni iz Viežupeiti.

Vyss rādžātīs Agnesi pagaidom ģprīcynōja. Klōť pi vysa strauta ūtrā pusī slājās prōvs sātmaļš, aiz kura rādžājās Agnesis jaunūs sābru sāta. Kaidi jī bīsš, tō Agnesá nazynōja. Jei saprota, ka nataidi kai krystamōtá Antonina.

Ģmaitiná apstaigōja saimnīceibys ākys. Kōrmi beja cīž leli, i tūs beja dauđz. Agnesá naspāja izdūmōť, kam taidš lārums celtņū vajdzeigs? Vāļ

Pūreņūs beja pavysam neparosta i nūslāpumaina āka — reja. Tai Agnesá naīzadrūsynōja paṭ tyvōtīs, par itīm kungu īstōdiejumim babená parosti stōstāja bezgola daudz brīsmēiga.

Aiz Viežupeitis plātās Pūreņu lauki, iz kairū pusi nu tīm — kaļņeš, apaudzš ar mežu. Vyss tá beja daudz breivōks, plašōks i lelōks kai Brižupī, tik... jōs bārna mīlesteiba laikam iz myužim bjš palykusá vacijā mežsorga sātā.

Dzeivá Pūreņūs pa mozam īgōja parostōs slīdōs. Lelý strōdōja teirumā i dōrzā, mozōkī gōja gonūs, Agnesá, býdama bez nūteiktīm pīnōkumim, pīpaleidzāja vysim.

Īzastōja eists zīdeišonys i putynu gaviļu laiks. Vacīs dōrzs sleika boltā zīdu mōkūnī i smōrdōja tai, ka golva reiba. Cauru dīnu gaisu i dabasus trycynōja putynu bolsi. Kod tyvōjās vokors, vyss apleik pīryma, bet dzyma jaunys skanis. Mōrkā sōcās eists vārdivu koncerts, kurā jōs ceņtās pōrspaṭ zámis-viežu, palādu i grīžu bolsus... Par laksteigolom i narunōsim, tūs jau nivīns navarāja aizdzīdōṭ. Jūs trailys sōcās mikrieslī i nazabeidzá leidz gaismys sveidumam. Tai beja da sīna laika, tod vyss moz pamosam pīklusā.

Pūreņūs beja vāļ cyti jaukumi. Meženī bez styрном i začīm dzeivōja cīži daudz ežu. Kod Agnesá ar mōsom gōja ūgōs voi sienōs, jōs bīži izadyurá kaidam odotainam komuleišam. Maitiná nikai naspāja saprast, ka tys osīs komuļš ir dzeiva i teiri jauka radeiba, ka tys, taipaṭ kai Murš, mōk pālis giuṭ... Lelōs mōsyt zvierāja, ka tai ir, deļtō jōtič viņ beja. Meža kolnā atsaroda jauka pļavená, izraibynōta ar gunkuru vītom. Šejīnīši stōstāja, ka nazcik ŗaižu vosorā tá puļcejūtīs čygani nu vysa nūvoda sovu svātku svināṭ, kū Agnesá pīdzeivōja. Tai i beja, ka čygani plyudá iz itāni nu vysom dabasu pušom gon apsodlōtūs zyrgūs, gon pajiugūs, gon kōjom. Kod īzastōja nakts i izlācá pylns mieness, meža klajums aizasvyla, aizadaga, sazagrīzá dzierksteņu spītūs, vaidāja i gavilāja. Nu gunkuru

pret dabasim vēlās dyumu mōkūni, laiku pa laikam tūs izrūtōja zel̄teitys dzierksteņu bryzgys. Skumeigi raudōja vijūlis, kurom pīzavīnōja vāļ siereigōkys čyganu dzīsmis. Par kū dzīdōja čyгани, nivīns nasaprota. Varbūt̄ par sovu, nu napīmynamim laikim pazaudātū kūpejū dzimtinī? Varbūt̄ par tū, ka jīm nikur nav sātys?

Skumeigōs dzīsmis tūmār dreīž nūmaināja dauž jautrōkys, cikom tōs pōrgōja pavysam nabiedeigōs. Sōcā reibāt̄ bungys, vyss klajums sazagrīzā deju vierpulī. Šymā naktī jauniši sazaceņtā spāka i veikleibys pīrōdeišonā. Nūzavārā i zoga leigovys, a, ka atsaroda sōņceņši, to sovys tīseibys pīrōdāja spākojūtīs. Leigova datyka tam, kurs beja uzvarātōjs. Taidōs ŗaizjōs izradzātōs pīkrisšona natyka jymta vārā. Bīži itymā naktī izvielāja čyganu vadūni — "baronu". Svātki turpynōjās da reita. Kūpā ar pyrmijīm saulis storim izdzysa gunkuri, apklusā dzīsmis, īzastōja mīrs. Svātki beja beigušīs. Pec atpyutys kūku pakrieslī pīvakarī čyгани otkon izkleida iz vysom četrom dabasu pušom. Leidz cytim svātkim!

Čyganus Agnesā pazyna jau agrōk, i vysod pret jīm izaturāja ar daleitom jjutom. Jai beja žāl itūs cylvāku partū, ka jīm nav sovys sātys i oupom jīm taidys skumeigys, skumeigys acš. Tymā pošā laikā jei nu čyganu beidōs. Baiš beja nu tōs ŗaizis, kod vīna čyganeica, nasaprūtami murmynōdama i pi māmys dazadūrdama, beja jū kai nūbūrusā, a ūtra pa tū laiku teirāja nu kambara vysu, kas beja ādams. Labi, ka laikā atsagrīzā tāvs i čyganeicom dazagōja bāgt̄.

A tei sīna praseišona "tik vīnys peickys garumā" beja teira ocu apmōneišona, čyganim beja taidys peickys, ka tymōs sagōja puš vazuma. Lai kai tī beja voi nabeja, ka Agnesis bierneiba b̄ytu pagōjusā bez čyganim — jōs dzeivis glezna b̄ytu par vīnu spylgtys krōsys trīpīni nabadzeigōka.

Nu čyganu svātkim Agnesis dvāselī vysdziļōk beja īzaspīdusā teiši vijōlis spielā. Jei ilgōjās tū dzierdāt̄ vāļ i vāļ, tys patiseibā beja pyrmīs

muzykys instruments, kuru jei klausājās. Kod jau rōdājās, ka šom ilgom nikod nabūs lamts pīzapiļdāt, leidz Agnesis ausim atlidōja vijūlis skanis. Maitinā apjuka i nūsprīdā, ka ir sapynā — kur gon tā varēja gadātīs vijolā? Tūmār breineigō instrumenta skanis plyudā tāpaṭ nu kaimiņ-mōjis dōrza i spielāja Agnesái tik pazeistamū tautysdzīsmi "Teṭ, sauleitá, tacādama..." Maitinā tivleņ skrāja pi māmys, kas tīpaṭ dōrzā škina cykom bīšu lopys, i apbārā jū ar vaicōjumim: "Māmeņ, māmeņ,! Voi otkon čygani sabraukuši?"

Mōtá atlicá mugoru, sirdeigi attraukdama: "Kū málš vysaidus nīkus, kaidi táv tá čygani!"

"Bet vijolá, kur kaimiņu dōrzā varēja rastīs vijolá? Pazaklausī, pazaklausī, vāļ tagad dzīd!"

"Tys Jau sābru Gederts, mait, kas vijōli spiej. Jys Riezeknī vuicōs par školōtōju, a školōtōjim jōmōk spielāṭ vijōli, lai vālōk varātu lobōk bārnus izvuicāṭ dzīdōṭ. Reḏz, tai, munu mozū duraceiṭ!"

Nu Agnesái beja par kū dūmōṭ i pec kō ilgōtīs. Caurom dīnom jei snaigstājās iz kaimiņu sātys pusi, voi tik tī naatskanēs vijolá, a, kod tei dzīdōja, matenā klausājās, elpu aizturiejusá. Jai tai gribājās rādzāṭ pošu spielātōji, pagaidom Agnesái nabeja laimiejīs.

Ṙaiz Laimis mōtá sovu žieileigū vaigu pagrīzā iz pastareitis pusi, i jōs klusō vieleišonōs pīzapiļdāja, māma, ejmūt pi kaimiņu, pajámá maitini leidza. Ar treisūšu sirdi Agnesá tyvōjās sova lelō breinuma atklōšonai. Jei beidzūt rādzās jaunekli, kurs līk vijolái tik jauki dzīdōṭ i maitinái voi pamierṭ, tymā klausūtīs.

Gederts beja slaidis puisš, vāļ slaidōks par Juri i, pec Agnesis dūmom, bezgola skaists. Jys beja gaišu vaigu, dzaltonim motim i acim tik zylo kai dabasi. Mozō Agneseitá vīnā ocumirkli i naglōbami jymā īzamīlōja. Tei beja Agnesis "pyrmō mīlesteiba", kas turpynōjās leidz rudinām, cikom Gederts aizbraucá iz Riezekni turpynōṭ mōceibys. Tymā

pošā dīnā maitinā izlāmá, ka jei, kod izaugš, vuicāsīs par školōtōji i tik paļ jauki spielās vijōli...

Natōli nu Pūreņu sātys atsaroda vacī muižnīku kopi. Tī jau nu sōkta gola globōja itōs muižys vaļdinīkus pec jūs nōvis. Pīminekli i kopakmini vāļ beja sazaglobōjuši, tik Agnesá uzrokstus iz tīm svešā mālī namōcāja proskaitāt i saprast, a ar acim tū vysu napparasteibu jai nivīns nalīdzá apbreinōt. Maitinā iz kopim gōja bīži. Stunđom ilgi jei varāja kleist storp pīmineklim, pietāt tūs nūslāpumā teitūs augumus, nūglōstāt kaidu krystu i vysu tai kōrteigi apzavārt. Kod jōs gaitys tyka zynomys lelyjīm, it iz kopim maitināi aizlīdzá. Tāvs ar mōti skaitāja, ka kopi ir svāta vīta i bez vajdzeibys tī nav kō staigōt, pi tam mozim bārnim na tik. Kod taidā veidā Agnesis pōrlīcynōt navarāja, babenā īstōstāja, ka kopūs dzeivoj spūki i bīdej napaklauseigus bārnus. Tys leidzāja, i Agnesá iz kopim vairōk nagōja.

Bez rejis i kopim Pūreņūs beja vāļ vīna nūslāpumaina vīta, kur Agnesá nadreikstāja ni kōjis spārt — tei beja gola ustoba, kura atsaroda aiz aizslāgtom durovom. Muižys mōja izavārā cīži lela, ar stykla verandu, ārtu kambari deļ kungu sazarūsšonys, vydā lelu zāli, a apleik tik daudzom ustobom, ka Agnesá tōs paļ saskaitāt navarāja. Jūs lelyjai saimāi vysu sātu apdzeivōt nabeja varams. Agnesá laiku pa laikam tukšōs ustobys apstaigōja, lai pamīlōtu acš pi lelyjīm, skaistijīm ceplim. Leidz šam jei beja redziejusá tik pavysam vīnkōršus, nu sorkonim ceglym myurātus sčiteņus, kurus pāčōk nūkrōsōja boltus. Kungu krōsnis nabeja nu ceglu, a nu četrkaņteigu kvadrateņu, i kotrs taidš kvadratenš beja ar vysaidom breineigom biļdeitōm izrūtōts. Itī cepli snādzās leidz grīstim i izabeidzā ar vāļ skaistōkom karnizjom, iz kurom beja izveidōtys pazeistamu i pavysam narādžātu dzeivinīku figurys. Kotrā ustobā cepli atsaškeira, deļtō tī beja kū vārtīs vāļ i vāļ...

Kaidus breinumus globō gola ustoba, ni mināt, ni izdūmōt navarāja, deļtō vāļ cīžōk gribājās tī tikļ vydā. Ŗaizi, kod tāvs ar mōti beja aizbraukuši iz Maltys tiergu, lel̄ bārni atroda tāva atviļknī atslāgu i ar drabūšom sirdim tyvōjās aizslāgtijōm durovom. Jurš, kai jau puīša cylvāks, gōja pa prišku, maitinis aizmugurī, Agnesá poša pādejō. Saryusiejušō atslāga nagribāja pazadūt. Tik pec vairōku Ŗaižu raudzeišonys beidzūt aizaskrapstāja i lieneiņom pazagrīzā. Nu vajdzāja sajimt̄ drūsmi i taisāt̄ durovys valī. Tū dorūt, bārni izdzierdá napateikamu čaikstūni i taidu kai žieleigu aizagaudōšonu... Ziņkōreigīs barenš atlācā nu durovu kai zierni nu korstys ponnys i mīdzās cīžōk kūpā. Šaļteni pastōviejuši, jī sazagiva, ka lelūs baiņu cālūņš beja īryusiejušōs ándžis, kurys reši kod tyka vyrynōtys, deļtō tagad tik spūceigi čaikstāja. Ustobā vaļdāja mikrieslis. Nu attaiseitijōm durovom preteim plyudá peliejuma i sazastōviejuša gaisa smoka. Bārni vys vāļ nazakustāja, cikom brōļš, durovom tyvodamīs, braši īzasaucā: "Cik ta ilgi stōvāsit kai pōrbīdeitu jāru bors? Ka jau durovys valī, īsim vysi vydā! Tik ar rūkom nikō naaizticit!"

Agnesá raudzāja atrunōt, jōs lelō pōrbaimá vāļ nabeja pōrgōjusā: "Mīlū brōleiņ! Varbūt lobōk naīsim..."

"Nu, kuram sirdš treiš kai jāra lipa, tys var palikļ tápaļ," atsacāja Jurš i pyrmīs dāvās gola ustobā. Pōrejī aiz jō. Kod acš ar puštymu aproda, rádžājās, ka vīneigīs lūgs ir pušaizklōts, pi to stōv vaclaiceigs rokstomgolds i krāslys, izrūtōts ar kūkgrīzumim. Pi sīnys plaukts ar grōmotom, viers tō skaista jauneklā biļdá, koktā kamīns ar vāļ skaistōkim izrūtōjumim. Pi ūtrys sīnys lels brīža rogs, iz tō pakōrta medeibu blisá. Vysam pōri bīza putekļu i ziernyukšu teiklu kōrta...

Pyrmijā breidī bārni navarāja saprast, kas tá beja tys, kū tik ryupeigi nu jūs globōja? Tod Agnesis viereigīs skatīņš sataustāja vāļ vīnu priķšmatu. Pi grōmotplaukta beja lūga rama ar vysim styklym, vīna

stykla vydā beja radzams mozs, opols caurums ar plaisom iz vysom pušom, atgōdinojūt mozu sauleiti. Brōļš tivleņ sacāja, ka tei "sauleitā" nav nikas cyts, kai lūdis pādi...

Niu beja apjausts pušnūslāpums, i bārnu napačiteiba īzadaga vāļ korstōk. Kam paprasāt, kurs tū varātu pastōstāt? Īvai padūms rodōs pyrmijai: "Babenā! Tik jei var kū zynōt!"

Durovys aizslāguši, bārni steidzās pi ceplā, kur váceitā snauduļōja, i cyts par cytu apbārā jū ar sovim vaicōjumim: "Mīlū, lobū babeņ! Tik, lyudzama, naszabar, a pastōsti mýsim par tū caurumu lūga ramā, tī... gola ustobā, par jaunekli biļdi pi sīnys..."

Pyrma babenā nikō nasaprota. Kas par biļdi? Kaidā ustobā? Tod, apjāgusā nūtykušū, sirdājās: "Oi, oi! Kas jiusim atļōvā pōrkōpt itōs ustobys slīksni? Kū par tū sacās tāvs ar mōti? Vysi, vysi bārza putrys dabōsit..."

Bārni aplypa ap jū kai myusys ap mads pūdu i sirsneigi lyudzās: "Nu, babeņ, zalta gabaleņ! Tu, lyudzama, mýsu nanūdūd, nastōsti par tū nivīnam!"

"Kū ar jiusim, grybuleišim, padareisi? Tik apzajemit, ka vairōk ti sovys kōjis naspārsit!"

Kod vysi beja svāti apzasūliejuši i ar krysta zeimi apstyprynōjuši sovu apjiemeibu, babenā palyka pīlaideigōka i atklōja, kū poša zynōja: "Itei ustoba ir naaizskarama vīta. Taida tei palikš leidz tam breižam, kod sakrišš vysa sāta. Skaistīs jauneklis tymā biļdi beja itōs muižys pādejīs mantinīks, a tei gola ustoba beja jō atpyutys telpa. Caurums lūga styklā rodōs nu lūdis, kura paslapyn kai brīsmēiga čyuska īzakūdā jauneklā sirdī. Bet laikam jau vyss jōpastōsta nu sōkuma..."

Babenā īzakōrtōja ārtōk, bārni pazasteidzā jai paļ spylvynu nūlikļ aiz mugorys i beņčēiti zam kōjom. Elpu aizturiejuši, jī gaidāja, kas býš tūļōk.

"Jauneklis, kuru rādžajat biļdī, beja na tikai skaists, bet i cīži gudrs, izgleitōts i žāļsirdeigs. Jys beja vīnys vacys i slovonys krīvu muižņīku dzymtys pādejō atvasá... Jys beja jau nūbrīdš jauneklis, kuram vajdzāja tá saimņīkōt i gōdōt par dzymtys turpynōšonu, ari leigova jam beja nūzavārta i sadarāta, breineiga kai lācūša saulá i mīleiga kai pavasara vāsmená — kaimiņu muižņīka máita. Jei beja na mozōk skaista i na mozōk bogota — vīneigō muižys mantineica, a na jau monta deļ mýsu jauneklis jū gribāja precāt. Jys Veročku mīļōja nu vysys sirdš i ilgōjās kai na dreizōk rādžāt sovā muižā kai vaļdineicu i pavielneicu. Tik... tam nabeja lamts pīzapiļdāt...

Tāpať aiz strauta, tymā dzaltonijā sātā dzeivōja cyts puisš — skaists, bet bezbiedeigs i troks. Jys tāva pamastū montōjumu jau beja izputynōjš izprīcōs, i jō muižai draudāja aproksts. Lai glōbtūs nu kauna, palaidnis gribāja apprecāt Veru Mihailovnu, lai tī voi kas... Kai tū izdarāt — Veročka jū atraidāja i beja apzasūliejusá cytam? Ar kotru breidi tyvōjās Verys Mihailovnys i Jevgenija Pavloviča kōzu dīna, bet sōņceņšš nikō prōteiga vāļ nabeja paspiejš izdūmōt. Tai dagōja kōzu priškvokors. Pūreņūs cāpá i vōrāja: nu reita jau vajdzāja īzarast gostim, lai sveiktu jaunū pōri. Beja palykusá tik vīna naktš, i tod trokuleigō kaiminá plani býtu galeigi izputiejuši. Jys kai satracynōts zvierš ryukōja tá dōrzā, tá ustobā i nanūlaidá ocu nu kaimiņu sātys apgaismōtō lūga, kurā vōji īzazeimōja pi golda sādūšīs Jevgenijs. Tod, kai poša nalobō trankts, atraideitīs bryugons pagiva revolveri i zogōs iz sābru foļvarku. Naktš beja tymsa, pyutá viejš, dabasus klōja bīzi leita mōkūni. Vieja lūceiti, šņōcá dōrza kūki, deļtō jō zagleigi sūli nabeja dzierzami. Ļaundarš dazalavāja pavysam tyvu i cauri plōnijīm aizkorim rādžāja, ka Jevgenijs cyloj i pōrzaver nazkaidus papeirus. Tīpať iz golda stōvāja Veročkys portrets. Laiku pa laikam jys, pīviersš tam laimis i mīlesteibys pylnōs acš,

pasmaidāja. Nā, sōņceņšam tys vairs nabeja izturams! Jys nūtiemāja iz Jevgeniju i izsōvā...” Stōsteitōja nūzapyutá i aplkusa.

"Babeņ, a kas nūtyka tōļōk?"

"Kas to tī vāļ varāja bīt? Lariona Dimenteviča grāks dreiz tyka atklōts, jam pīsprīdá myuža katorgu Sibirī. Veročka, bāduleitá, nu tōs dīnys kai apvyłka malnōs drābis, tai leidz sovai pādejai stuņdeitái tōs nanūvyłka. Precinīki gon braukuši nu molu molom, a jei par tīm ni dzierdāt nagribiejusá. Jōs vīneigō vieliešonōs bejusá, lai pec nōvis jū pagloboj sūplok Jevgenijam. Tai tys ari izdareits. Niulá jī obi ir kūpā, guļ myuža mīrā tápať vacijūs kopūs."

Taids nu ŗaiz beja nūslāpumainōs ustobys stōsts...

***

Iz Pūrenim lyktōs cereibys Agnesis vacōkim naatsataisnōja. Rudiná raža nasádzá reņtis izdavumu. Godu gaitā reņtnīki zámi beja tai nūvōrdzynōjuši, ka tei apsaimnikōtōjam naspāja nikō dauđz dūť. Ka tāvs bītū bejš gudrs i saprōteigs zemnīks, jys tá niparkū nabītū apzametš.

Zīmā, kod lelōkī bārni beja školā, Agnesá ŗaiz izdzierdá taidu tāva i mōtis sarunu: "Agat, as dūmoju, ka vāļ iz vīnu godu slāgť reņtis leigumu nabītū prōta dorbs, tá máš varom palikť tik zaudātōjūs. Tik kū beigsīs leiguma laiks, cáļsimās iz Olūtīm."

"Andriv, kū máš vysa lelō saimá iz tō "Golgotys kolna" īsōksim? Tī tok nav ni vogys aramzámis, i ka bītū, to taidā tuksneša smiļktī nikas naizaugš. Svātō Marija, kai máš tōļōk dzeivōsim!"

"Darāsim kai cyti. Monikai, Adelái i Viktai pavasarī jōbrauc iz Kurzemi peļnī, cytys izejis nav. Agnesái nav kō sovvalī dauzātīs, ir jau gona lela, varās īť Īvys bārnu auklāť."

Pastareitái, tū dzierzūt, sirdš pamyra. Ari jai bjš jōzadūd svešā i nazynomā pasaulī? Nā, tik na tū! Agnesá jau sazataisāja iz raudōšonu, bet pyrmō šņukstāť īsōcá mōtá. Rūkys sažņaugusá, jei sōcá vaimanōť:

"Jezus, Dōvida Dāls, apzažaloj par m̄ysim! Andriv, apdūmoj, kū tu runoj! Agnesá tok poša vāļ jōauklej! I Vikta pavysam bārns, kai jū syuteisi svešūs ļaudīs iz vysu garū vosoru! Monikai tik gaiša golva, i jei tai gryb vuicātīs! Jei ir tik pušaudzá, pasis vāļ nav. Ak, Dīvs, ak, žieleigīs Dīvs, kas ar m̄ysim tōļōk nūtiks?"

"Beidz bādōt! Kai sacieju, tai i b̄yš. Nabogam tōs školys tik deļ samaitōšonys, ir jau gona vuiceitys, lai čyuļu cyukom ástis varātu saskaitāt. Naasu oklys, patš radzu, ka m̄ysu Monika ir gudra m̄aitiná, a tu padūmoj ar sovu vystys prōtu, kur mās školom naudu jimsim? Voi tu apjāčz, ka vydusškola prasās latus i otkon latus?! Poša redzi, ka tūs nav. Par svešijim ļaudim nav kō vaidāt, naapāsš jī m̄ysu bārnu. Sābru Terezá nabeja vacōka, kod poša peļnī iz tīnīni nūskrāja, i, kai zyni — dzeiva, vasala."

Saruna vāļ nabeja beigusās, i tāvs pībylda: "Bārnim par tū vāļ nikō nasoki! Nav kō īpriķš namīra cālt!"

Bet tod jys īraudzāja koktā īzaspīdušūs Agnesi i bažeigi pīmatynōja: "Ka tik tei mozō skutelá naizplōpoj! Monikai, Adelái, Viktai gataváj jaunys celá drābis! I par apovim jōpadūmoj. Jau tai gona apzasmīšonys, ka čangali asūt glupi. Ka palaisim m̄aitinis vacōs drābjōs, sacās, ka asom plyki..."

Mōtá vaira nikō nascāja, ar tū gryutō, cīži napateikamō saruna beja beigusās. Agnesái tys vyss atsagula iz sirdš kai gryuts akmiņš. Beja kū dūmōt i par kū bādōt. Žāl beja mōsu, a sevš vāļ vairōk. Pyrms nazcik godim nu sātys izprecātū Īvu jei reši kod rādzāja, tei jai beja jau pasveša. Jōs bārnu — Aneitis ar Pītereiti — jei jau tagad sōcá nagribāt, jūs deļ m̄aitiná dazaiš škiertīs nu sātys, māmys i babenis. Kai jei tū spāš izturāt?!

Ōrā pagaidom vaļdāja bolta zīma, varbūt leidz pavasaram tāvs sovu borgū lāmumu mainās?... Varbūt vāļ vyss b̄yš taipať kai agrōk?...

Kod mōsys atgōja nu školys, Agnesái jōm tai gribājās vysu dzierdātū pastōstāt i dalāis bādōs, bet tāva borgi izsaceitō "skutelá" līdzá tū darāt. Tod jau lobōk jei māli nūreiš nakai tāva aizlīgumu pōrkōpš.

Pavasarš atgōja dauđz dreizōk nakai beja gaideits. Saulá kŭ dīnys tyka mīleigōka, vysur čalōja ryuceiši. Mozō Viežupeitá beja par eistu upi pōrzavārtusá. Gaiss tricāja nu putnu gaviļom. Cytuŗaiz Agnesá par tū bŷtu prīcōjusās, tagad nā. Jai i ōrā nazagribāja iť, kod mōtá skubynōť skubynōja: "Kō siedi kai vácineitá iz sčitená! Navasala esi, voi? Teci ōrā, sauleitī!" Nikō darāt, grybūt nagrybūt beja jōit. Jei zynōja, ka mōtái bādys grauž sirdi, partū nazagribāja jōs vāļ vairōk skumdynōť.

Iz Olūtīm mežsorga saimá sōcá pōrzavōkť laiceigi. Brōļš kotru dīnu pa vazumam kŭ naviņ nŷvádá, lai navajdzātu vásť vysa iz řaizis. Tai palyka tik pādejīs vazums ar pošom napīcīšamōkijom lītōm. Tys ceļōja řaizī ar lŷpim. Škieršonōs nu Pūrenim sōpu nasagōdōja, vīneigi kas aizatreisāja — tōs vijōlis deļ, kurys Agnesái vairōk nadzierdāt...

Iz saimis jaunŷ dzeivis-vītu ceļš vádá garom Brīžupái, i, itŷ mīlŷ vītu īraugŷt, sirdš voi pamyra. Tik tagad ceļš nakōpá sātys kolnā kai parosti, a tácāja pa pošu lāji, gar upi, pamasdams mōji kolnā. Kod Agnesá pacālá acš iz sātys pusi, tod satrikta īraudzāja, ka jŷs vacōs sātys vairs nav. Tī lapnōjās pavysam jauna, nu sorkonim ceglym, ar taidu pošu sorkonu juntu. Sŷplok tai gulāja dieļu grādys i cyti ceļtnīceibys materialy. Niulá gon maitiná nasapratnī saucá: "Māmeņ, kur ir sāta? Kur jī lykuši mŷsu sātu?"

"Poša redzi, ka jaunŷ izcāluši. Nabŷtu mŷsu Jurš taidš tīpša bejš, a palicš tāva vītā, varātu i mās iz prīšku bez bādu dzeivōť. Juram, ređz, mežsorga dzeivá napatyka, jys iz zyrgim kai izbŷrts. Rádžās, kŷ jys tymā "Golgotys kolnā" tīm silī likš? Tymā plykijā Olŷtu smīļktī pať zōleitá naaug! Jam vajagŷt zāmi, a tī tok ir tuksness, gondreiz eists áļnis styurš..."

Tik borgys i saryugtynōtys mōtis Agnesá seņ nabeja redziejusá, deļtō pōrstōja jū izvaicōt. Braucūt garum divžuburainijai prīdái, kuru saucá par škaltū, maitiná prasājās, lai tāvs aptur, jai cīž, cīž gribājās pazavārt, voi putineni jau sadiejuši ūlenis, bet lelē, ryuņu pōrjymti, līdzās tū darāt.

Itūražis saimá ceļoja iz vokorim nu Brīžupis. Zyrgs táciaja pa mežu. Tys nabeja syls, a áglōjs, kuram pa vydam pa boltam bārza stumbram varēja pamanāt. Braucá jī klusādami, tik tymsijā grovā mōtá aizarunōja: "Redzi, Agneseiņ, tá ir tei Brīsmu īleja, par kuru babená tik daudz jiusim stōstiejusá."

Pastareitá niu beidōs, ka tik Meļņš tá naizajugtu i vodōtōjs nadazasystu... Mežš dreiži izabeidzá, sōcās pļovys i teirumi. Roti nūreibāja pōri tyltam, i mōtá sacāja: "Pazaver, i tá tak Brīžupeitá!"

Tū īraudziejusá, Agnesá gon māmys saceitijam nagribāja pīkrist: "Namōnáj, māmeņ, tei tok nav upá! Tys ir lels i plots grovš."

"Mūs Brīžupeitá ir izteireita, vacō beja aizaugusá, aizsieriejusá."

"Taidys izmaineitys i taisnys as tōs pavysam nagrybu," ar nūtykušū navarāja sazamīrāt Agnesá. Nu bādu jei sazarōvá pavysam moziņka. Jōs sirdšsōpis auga augumā, i nabeja kam padūma paprasāt, babená ar mōsom jau nu reita beja nūgōdōtys Olūtūs, lai "īsiļdeitu" saimis jaunū dzeivisvītu.

Ceļš vāļ lobu laiku lūcājās pa prīdulōjim, áglōjim i bierztalom, leidz aizaveja garum pyrmijai jaunūs sābru sātai. Izbraucūt klajumā, Agnesá īraudzāja cīži daudz ustobu, kas vīna nu ūtrys atsaroda par prōvu gobolu. Vysys tūs beja jaunys i skaistys, pyrms nazcik godim cierstys. Agnesá saskaitāja vasalys vīnpadsmīt sātys gon vīnā, gon ūtrā Brīžupis lelō grōva pusī.

"Māmeņ parkū tá cik daudz sātu?" naizcītá napaprasiejusá Agnesá.

"Tá, máit, mýsu prezidents Ulmaņš īdává zámi tīm, kurim tōs nabeja. Tōs ir jaunōs vīnsātys. Pliešūt leidumus, rodōs materialy, nu kō sātys taisāt. Niu sātys tá gon jaunys, a zámá švaka i plyka. Pi lelys bogoteibys i iztikšonys tá natikt. Daudzi plāsdamīs jau sovys veseleibys sabeiguši, bet taidis viņ ir naboga ļaužu liktiņš..."

Īprīkšpādejō sāta beja Olūti. Vāļ tik vajdzāja izleikumōt pa calmainū leidumu, kur jau lūcājās Jurš, kraudams lelōs gubōs zorus i tūs dadzynōdams. Tik daužs dyumu vīnā vītā Agnesá nabeja redziejusá pač čyganu svātkūs! Braucieji pa Olūtu leidumu virzājās iz prīšku kai pa rudinā myglu, cikom Meļņš leidz viezeišim dzaltonijōs smiļktīs grymdams, ībraucá tik pač zaltainā Olūtu pogolmā, kur jūs sagaidāja kiupūšš škūrstyns i smaidūšō babená durovōs.

Dīva Dōrzi

Ryugtys osorys līdama, pi mōtis rūkys dazačārusá, Agnesá gōja iz Leikō tylta pusi. I mōtá pazagšus nūtrausá pa osorai priškauta styurī. Tys maitini ižālynōja vāļ vaira, i jei raudōja bolsā.

"Nu, kō tu tai bādoj, voguleņ, mōsa Īva ir loba. Jei tevš nakryudās. I Pītereitš ar Aneiti tevi gaida..."

"Lai gaida! As nagrybu tī vysu vosoru dzeivōt i jūs auklāt!"

"Agneseitš, tu tok gudra maitinā, padūmoj, voi tāv Īvys nav žāl? Jai vīnai pošai lelyjā saimisteibā jōapdora vysu sīvīšu dorbi!"

"Ir žāl, bet vīnolga iz tīni as nagrybu!..."

"Nasaprūtu, parkū tu tai līdzīs? Redzeisi, Dīva Dōrzs ir skaisti, tāv patikš!..."

"Lai... , a babenis i Brīžupeitis tī nabys..."

"Nui, upeitis tī nav... Deļ tō ir jauna, skaista sāta, kurai apleik bolta bārzu bierztaleitá, a kur vāļ breineigīs opors ar laičiņom dzaltonā krōsā! Saprūti, maitiņ, Īvai nav kas mozūs dazaver, cikom jei dōrzā, teirumā i sīna laikā iz tōlyjom pļovom īt. Tāpaļ jau pi Maltys upis, Leikō tylta tyvumā tys vyss ir."

Agnesá drusku nūzamīrāja: tá beja dauž kō narádzāta. Jei vārās tá iz upis, tá tylta. Malta beja dauž plotōka i varonōka par Brīžupi. Pōri tai slājās tylts kai miļzeigs zyrga kūplys. Pļovys tá beja lelys, plašys. Pabyra vaicōjumi: "Māmeņ, deļkō tylts taidš augsts i leiks?"

"Deļtō, lai pavasara poly tō naaiznastu. Kod Malta izīt nu krostu, tod ir kū rādzāt. Paļ mýsu Brīžupeitis tyltu poly šūpavasār aizrāsá..."

"Tai beja... A mýsu Jurš, dzádžá Aleksš, krystāvs Izidorš i sābru Jaroslavs tū nu jauna sataisāja."

"Nu, tagad tu pošā sprūti, cik tys svīdru, cik pyuļu prosa jaunu tyltu sataisāt."

Agnesá beja pōrstōjusá raudōt. Ar lelu interesi jei vārōja apleicīni. Tai runōdamōs, jōs obys pōrgōja Leikū tyltu i īgōja Vōveru sylā. Tys nabeja lels, bet miļzeigom, gumzurainom priđom pīaudzš. Kai aplīcynōdamys syla nūsaukumu, priđōs tik teišam lakstāja i spryndžōja vairōkys vōveris. Kuplyjom áštom pleivojūt, tōs lācá nu zora iz zoru, ŗaizjom nu prīdis iz prīdi. I vāļ paciži šmoukstynōja, tai sasmīdynōdamys gōjiejis. Vōveris Agnesá beja redziejusá, tik na tik prīceigys i na tik daudzys vīnuvīt. Mōtá ar Agnesi apzastōja i lobu breidi vārōja, kai vōveris sylā draiskojās.

"Ir gon loba dzeivá vōveřom, ni tōm vystys jōgona, ni bārni jōauklej...,” pi sevš nūzapyutá Agnesá, mōtis vaira naskumdynōja.

Opolyjā meža īlūkā, kuplūs bārzu īskauti, vosorys dīndusā gulāja Dīva Dōrzi. Kūku lopys vyrpynōja sylts, lāns viejeņš, zorūs vydžynōja putyni, a pōri vysam saulá rīškovom bārā sovu zaltu. Sāta tik teišam beja jauna i skaista, nu dzaltonu, tāstūs bolku saciersta, ar boltom skaidu capuřom golvōs. Jumta golā beja divi sorkoni škūrstyni, i nu vīna cālās dyumi. Lūgi beja leli, durovu priškā — stykla veranda. Īvys i Oduma jaunō sāta beja apbreina vārta! Aiz opora asūšō piertená nipavysam naatgōdynōja Brīžupis sātā palykušū. Aizarāja sunš, pa verandys durovom, boltu, pakausī sasītu skusteni golvā, izasteidzá Īva. Pyrma jei pabučōja mōti, tod Agnesi.

"Nu, beidzūt sova paleiga dagaidieju! Oi, Agneseiř, kaida tu lela izaugusá! Bysi mozijim loba draudzineitá!”

Padzierduši pogolmā bolsus, nu verandys izaválá godu jaunīs Pītereitš, pec jō — divgadeigō Aneitá. Mozō izavārā taida kai nūzakauniejusá, bet, mōtis īdrūsynōta, tūmār tyvōjās Agnesái. Ari Pītereitš rōpōdams naatpalyka.

"Redzit, kaidi gosti atgōjuši! Agnesá tagad būs jiusu golvonō vaļdineica, klausit i žālojit jū!”

"Zālōsim, zālōsim," sirsneigi apzajāmá Aneitá, a Pītereitš, maurenī atpaličš, syukōja mutī ībōztū pierstu i pīkreitūši klanājās.

"Nu, īsim, īsim ustobā! Agnesis mīlōkīs iedīnš — buļvu blīni ar bryuklīņu zapti jau goldā! As skrīšu pasaukšu puīšu, jī Laipu pūrā beidz grōvi rakṭ."

Īva aizasteidzá iz pūra molu, rūkys pi mutis dalykusá, ūvynōja: "Ū-ū! Odum, Jezup, šurájtá pušdīņōs!"

Obi grōvrači, bez kraklym, tik atrūteitōs nōtonōs iuzōs, bosom kōjom i lelom lōpstom par placim, īgōja pogolmā. Nūsveiduši, bryunī augumi speidāja saulī, viejš jaucá i purynōja Oduma gaišūs motus. Odums jau pa gobolu prīcōjās: "Paļdis Dīvam, kas ūtru saimineicu mýsim atsyutiejš! Kab jiuš vysy tá maņ Agnesis klauseitu!"

Pīauguši sazavasalōjuši izkleida. Odums ar brōli Jezupu — iz oporu mozgōtūs, a Īva ar Agnesi i mōti gōja klōt pušdīņu goldu. Ustobōs Agnesi gaidāja na mozums pōrsteigumu. Pec patymsōs Brīžupis sātys tá vysy lykōs tik gaišs i saulains. Vysy kūka mebeļš beja jauns, ar samežgeitim izvyrpōjumim. Iz trauku skapá bryunijom durovom paṭ lely veinūgu kekari izgrīzti. Vysus mebeļus pa zīmu gatavōja Odums ar Jezupu, jī beja lobi nomdari i gaļdinīki. Agnesi pōrsteidzá tys, ka tá divu Brīžupis ustobu vītā beja vasalys četrys — vysys lelys, gaišys i spūdrys. Vysōs mebeļu gon vāļ nabeja. Pi lūgu karināja gon tamborāti, gon izšyuti bolty aizkori. Tūs beja darynōjušys mōsys, Īvu tautōs laisdamys. Tá beja tik skaisti i naparosti, ka Agnesái sirdš nu sōpu sazažņaudzá, i glōbá jū vīneigi tys, ka raudōṭ tá beja kauns.

Pec pušdīņom mōtá taisājās iz sātu, mōsa ar bārnim gribāja jū pavadāṭ leidz Vōveŗu sylam. Obus mozūs īsādynōja Oduma i Jezupa darynōtūs, šyupelám leidzeigūs kūka rotūs, i skrytuleiši tīm beja vīnkōršys — opolys kūka ripeleitis ar asš caurumeni vydā. Tys vysy beja

narádzāts kūka meistardorbs, koč cīži atgōdynōja šyupeli, tik na leiksti pakōrtu, a ripojūšu iz četru skrytuļu.

Atsavadeišona syła molā beja sōpeiga, i Agnesá naizturiejusá otkon sōcá raudōt. Tivleņ dagōja klōt Aneitá, sajámá jū aiz rūkys i šļupstādama mīrynōja: "Nalaudi, nalaudi, Aga! Ane... , Pīte tevi tausās..." i pošai jai sōka birt osorys kai pupys. Acš priškautā slaucāja ari mōtā, naaizmiersdama Agnesái dūt pādejūs pīsaciejumus: "Maitiņ, paleidzi mōsai, sorgoj mozūs nu opora, naaizmiersti reitūs i vokorūs nūskaitāt pōtorus. Tá táv nabỹš kas atgōdynoj. Cytu svātdiņ pi tevš atskriš mōsrys, a iz Jōnā dīnys jiuš vysy atbrauksit pi mỹsu."

"Atbrauksim, atbrauksim!" Īva sūlājās, a Agnesá nu mōtis škeirōs skumu i nazinis mōkta. Īdamys kotra iz sovu pusi, jōs vairōkys ŗaizis atsavārā. Mōtā vāļ nu Vōveŗu syła kolna gola mōvā ar nūsītū boltū skusteni, Agnesá i Īva taipaŗ ar rūku. Mozō Aneitá vycynōja sovu tuklū rūceni, tik Pītereitš, mozs duracensŗ bỹdams i nu šķieršonōs ni nīka nasaprosdams, sovūs rotūs pacīteigi šyupōjās i, eikseišus syukōdams, nazkū sovā volūdā vervelāja.

Sōcās sīna laiks tōlijūs lukstūs, i lelōkū dīnys dali Agnesá vadāja vīna pošā ar mozijīm. Īva, sagatavōjusá iedīni vysai dīnai, īlyka tū ceplī, lai stōv sylts, tod steidzās iz pļovu, nasdama leidza brūkoškys pļōviejim. Parosti tī beja boltỹ blīni ar kriejumu, svīstu voi sacaptom žōvāta špeka šķāļom, lai strōdnīkim bỹtu "dūša styprōka". Bīži tá beja nūvōreitys myltainōs buļvis ar bīzpīnu i svīstu voi siļči. Bīzpīnu ar svīstu Īva lyka vīnā blūdā — bīzpīnu zamaškā, svīstu viersā. Tai, jemūt ar lizeiku, ŗaizi pazajámá obi — gon svīsts, gon bīzpīns. Klōt parosti dadzārā panejis voi ryugušū pīnu, cyŗraiz ari raudzātys bārza sulys.

Īdama nu sātys, mōsa Agnesái sadávā pylnu klipei vysaidu dorbu: izslaucāt ustobys, pīplāšt vyrzu voi saškeiŗ runkuļu lokstus, sakopōt tūs cyuku iedīnām. Itū bareibu vajdzāja sabārŗ lelā kūka kubulā, lai tei tī

nasaveistu, beja jōpōrlej ar opora iudini, kuru vajdzāja sanást pošai. Opors beja patōli, spanš lels, i, pīsmālusá trešū dali nu tō, Agnesá "násá" iudini, spani pa zámi vylkdama. Tys deļ jōs beja vysgryutōkīs i naparūceigōkīs dorbs, a izdarāt tū vajdzāja.

Sastdīņōs jai beja i cyti uzdavumi. Bīži viņ, tei beja svīsta neišona. Svīsta kubulenš tá beja cytaidōks nakai jūs sātā. Sātā tys beja garons, opols i stōvāja iz greidys, Dīva Dōržūs tei beja četrkaņteiga kastá ar spōrnveideigu reiku vydā. Darbynōja tū, grīžūt rūkturi. Tai svīstu neiņ beja nasaleidzynomī vīglōk, ari sazaneja tys dreizhōk.

Bez vysim pīmynātijīm dorbim beja jōmozgoj trauki, a patš golvonīs — jōsorgoj Aneitá ar Pītereiti nu opora, kai ari jōmaina i jōmozgoj jūs slápnōs iuzenis, laiku pa laikam jōidūd buteleitá ar pīnu voi škeistū mannys putru.

Cauru dīnu Agnesá skrāja tecenim viņ, jei beja paklauseigs bārns, i vysu izdūtū ceņtās īveikt. Pušdīņōs īzaroda Īva izslaukt gūvš, kurys gons Augusts beja sadziņš aplūkā. Sakōrtōjusá pīnu, paborōjusá bārns, Agnesi, cyuku gonu i klāva lūpus, jei satyna pušdīņu iedīnā traukus vylnys skustūs i otkon aizasteidzá iz pļovu.

Gons Augusts, papiemš mokšoru, gōja iz Maltu voi Opolū ezereni zyvu giutu, pušdīņu laiks pīdarāja tik jam — tū jys dreikstāja pavadāt pec sovys patikšonys. Lai dreizhōk tyktu pi mokšorōšonys, jys řaizjom pīlītōja viļteibu. Caur zūbim i pušsamīgtom lyupom jys laidá taidu spyndzūšu "zi-zī-zī!" skaņu, kura atgōdynōja dunduru dyukšonu. Gūvš, tū izdzierdušys, ástis sacálá gaisá i jūzá paspriņždžōdamys iz sātu. Agnesá, tū īvārōjusá, draudāja par taidu šmaukšonūs pastōstāt Īvai, a Augusts prasājās: "Nasoki nivīnam, Agneseiņ, as táv par tū atnessu pyrmōs zemneicys. Bišu salenī tōs jau sorkst!"

Taidōs řaizjōs jys vōrdu turāja, vokorā nasdams boltu bārza tōšu vōceleiti, pylnu ar pušgotovom zemneicom.

"Kū tu pušzalis ūgys losi! Bārnim vāļ vādarus samaitōsi...," nūteikūšū īvārōjusá, bōrās mōsa Īva.

"As... as... tik paraudzāť. Jī jau leidz Bišu salenái nateik," tūkstājās nūsorkušīs Augusts, i, sōnš acš grīzdama, sorka i Agnesá i klusāja...

"Kū jiuš obi taidi kai nūzakauniejuši? Voi nabýsit kaidu sovvali sastrōdōjuši?"

"Nā, nā!" Augusts ar Agnesi apgolvōja i skrāja sovōs dareišonōs. Vālōk Agnesi par taidu malōšonu dadzynōja kauns, bet atklōť Augusta sovvalēibu nazagribāja. Augusts beja bōra bārnš, vysod lobs i gūdeigs pret Agnesi. Jys nāsá draudzinái nu meža zača kōpustus, nu kōrklu myzys taiseitys sviļpeitis. Nu prīdis bīzōs myzys jys mōcāja iztaisāť vysaidys spieļu lītyš. Svātdīņōš, kod lelý iz pļovu nagōja, jāmá jū leidza i īmōcāja mokšorōť. Agnesái tys tai īpazatyka, ka vālōk, býdama pošys sātá, jei itōš nūzadorbōšonys vairs naatmátá. Augusts Agnesi i viežōť īvuicāja. Viežu upī nazyn par kū nabeja. Vajdzāja īť iz attōlū Ciereiša azaru, kū svātdīņu pecpušdīņōš obim bārnim ļōvá. Taipāť svātdīņōš Agnesá kūpā ar Augustu i Īvu gōja ūgōš. Ūgu beja cīži dauđz, sōcūt ar zemneicom i beidzūt ar dzārvīņom. Bīži jī gōja i pec sienu. Kaidu tik sienu šymūs mežūs nabeja, Agnesái vyslobōk patyka lasāť baravikus i rudiná boltōš sienš — gruzdus. Seviški gordi gruzdi beja nūvōreiti, pec tam ar kropim i casnāgim sataiseiti. Baravikus cápá taipāť svīstā voi cyuku taukūs, a līkūs īsvīdá ceplī i sakaļťāja zīmai. Nu tīm tod vōrāja cīži gordu virīni i taisāja kaļteitūs baraviku "zūstenis".

Dīnys Dīva Dōrzūs ritāja lelā steigā i navalī, a vokori beja trāpi, skaneigi: dzīdōja goni, lūpus pa sātom dzeidami, gavilāja maitys, sāžaukōš kōjis mozgōdamys, dzīdōja puiši, zyrgus naktš ganeibā vasdami, čaikstāja i klabāja oku svāris, skanāja slauktivis i spani, mōvá gūvš, mākšāja vuškys, pa ratam aizarāja suni. Tá beja vasalys septeinys sābru sātys tyvumā, a Brīžupī tik trejs. Deļ tō tá ari dzeiveibys vairōk.

Lai ustobys p̄r̄ok nap̄ikorstu, vakarinis parosti gatav̄oja iz trejk̄ojeiša t̄ipaṭ pogolmā pi okys. Agnesā tod beja guṣṣ sorḡot̄oja, a Augusts ḡogoru nesiejs. Parosti v̄orāja voi nu myltu k̄lockys p̄nā, voi siens ar sv̄ista i kriejuma aizleji. Obi vir̄ini beja c̄iḡ gordi. T̄us ādā ar maizi i sv̄istu, puiši vāḷ ḡovātū gali dakūsdami. Paāduši dāvās pi m̄ira, priškā kotram st̄ovāja jauna dorba d̄ina.

Seviški m̄ilys Agnesāi beja sastd̄iṇu pecpušd̄inis i vokori. Vysi dorbus beidzā jau ap launogu. Odums paleidzāja Īvai vokora dorbus darāṭ, a Jezups kuryn̄oja pierti. Mōsa tryna greidys ar bārza sl̄utu voi ašu saiški. Agnesā skrāja iz t̄ol̄okū Ūpšu kaḷneni pec pučom, kuru t̄i beja breinumdaudz: dzagūzis linieni i bezdeleigu actenis, j̄oneiši, kača piedeni i vāḷ daudz cytu. Augusts nu Laipu p̄ura atnāsā bolt̄os, sm̄ordeiḡos naktsvij̄oleitis. T̄os parosti n̄ulyka pi gultu, lai, kai Jezups smejūt̄is sacāja, jauki sapyni r̄odeit̄ūs. Tod vysi pec k̄ortys ḡoja pierti. Veir̄iši pyrm̄i, lai "piert̄s ryugtumu n̄up̄artu", s̄iv̄itis pec tam. Parosti iz pierti tyka aicyn̄ota sābru ubadzā l̄ḡa, kura dzeiv̄oja Ūpšu kaḷneni iz D̄iva D̄orzu zāmis. Kai j̄os m̄ojenā t̄i beja rodusās, t̄o Agnesā nazyn̄oja, bet jai c̄iḡi patyka iz t̄ini aizit̄ i p̄r̄baudāṭ, voi vyss pa vacam. Poša l̄ḡa reši kod beja sātā, jei p̄r̄tyka na viṇ nu spriesšonys i adeišonys, a staiḡoja pa sādžom, Īzaroda Bazneicys svātkūs i godatiergūs uboḡodama. B̄iḡi pi lobu ļaužu jei dab̄oja palikšonu iz nakt̄s.

Kod i deḷk̄o l̄ḡa Ūpšu kaḷneni beja Īzarodusā, zyn̄oja st̄ostāt̄ lel̄y. Tys asūt̄ n̄utic̄s pec tam, kod nakti nu pārkiunā spier̄inā n̄udagusā l̄ḡys sātā, guṣṣ nalaimi būji ḡoḡs veirs i j̄ūs v̄ineiḡis bārns — vāḷ ar kryuti borojams. Kai Īzadev̄s izagl̄ob̄t̄ l̄ḡai, tū D̄ivs viṇ zyn̄oja, bet nu t̄o jai p̄rcys beja moz, tymā ṗaiḡi nalaimiḡo s̄iv̄itā zaudāja v̄inu aci i dali p̄r̄ota. Tagad l̄ḡa beja klusa, n̄uzasl̄agusā sev̄i i run̄oja pavysam moz. Nu itaidys j̄os Agnesā nadaudz beid̄os, bet m̄aitināi l̄ḡys beja ḡāl, partū ka jai j̄odzeivoj taidā nabadzeigā m̄ojeni.

Ķaiz, ejmūt ar mōsu nu Bārtuļu godatierga, jōs Baldys sylā dadzyna lļžu, kod tei, atsasādusá pi meža ryuceiša, pyutyņōja kōjis i ar vāsu iudini ramdynōja slōpis. Jai sūplok zōlī gulāja divys paprōvys līlōpainys uboga kulis, pylņys ar tiergā salaseitijom dōvynom. Agnesá tivleņ pīzasacāja lļžai par paleigu. Īvai beja pušdīņōs jōslauc gūvš, deļtō jei kavātis navarāja i aizasteidzá. Ubadzá lobprōt pījámá Agnesis paleidzeibu. Jōs obys, kotra sovu kuli par placim, lieneiņom sūļōja iz sātys pusi. Ejmūt Agnesá pazagšus nūpietāja lļžu nu kōju da golvai. Ubadzái beja nūputiejušys, bosys kōjis, mugorā vaci lonckoti, golvā pavysam nūpleisusá i salōpeita, bet teiri izmozgōta skarená. Skrondainīs apgierbs beja teirs i kōrteigi salōpeits. Tod Agnesá nadrūsi īzavārās ubadzis sejī, i sirdš jai sōpōs sazažņaudzá. Ūtrōs aš vītā rāgōjās opols, bryuns ōbulš, kurā verūtis sazamátá nadaudž baileigi, tūmār itei aizadrūsynošona pazavārtš acīs darāja jai lļžu vāļ tyvōku.

***

Iz rudiná pusi maitiná tai sazailgōja pec Brīžupis, mōtis i babenis, ka ŗaizi pušdīņōs salasāja sovys nadaudzōs mantenis, Augusta dōvynōtū sviļpeiti īskaitūt, sasāja tūs murskulī i ar saineiti rūkōs laidās iz sātu. Bet... Vōveŗu syla molā jū dadzyna Īva, i pyrmū ŗaizi sovā septeinu godu garijā myužā maitiná sajámá pierīni. Nu taida aizvainōjuma i saryugtynōjuma Agnesá paŗ paraudōŗ naspāja, tūmār apzajámá sevi mōsai lelōs pōresteibys myužam napīdūt.

Vālōk, cytōs vosorōs, Agnesá beja lelōka i jōs pīnōkumi auga, Aneitái ar Pītereiti jau ari akmiņš iz golvys nastōvāja. Bārni palyka kū ŗaizis kusteigōki i namīreigōki. Agnesái nabeja vīgli jūs "nūganāt". Seviški gryuši gōja ar Aneiti, kura beja pasōkusá bāgŗ iz sābru sātu pi bārnu, kas beja jōs leidzaudži. Agnesá iztryukumu "sovā saimnīceibā" bīži viņ pamanāja tik tod, kod Aneitis boltō golva kustāja jau lobu gobolu iz sābru sātys pusi. Gar obom celá molom leigōjās dzaltona rudzu dryva, i

bāgūšos Aneitis golva tá īnyra, tá iznyra nu tīm. Agnesá, pamatusá Pītereiti Dīva zinī, skrāja bāgulái pakaļ, mozō beja speiteiga, kryta pi zámis i iz sātu īt nīparkū nagribāja. Panást prōvū maitini Agnesái nabeja spāka, deļtō jei tū vylka pa zāmi. Aneitá na viņ nagribāja īt atpakaļ sovom kōjom, bet brácá tai, ka vysa pamalá skanāja. Ŗaizjom Agnesá jū ībuknāja, itik uparta bārna cytaiži navarāja savaļdāt. Vokorā Aneitá steidzá Agnesi nūsyudzāt: "Mām, a mām, Ag-ga-gā mani tyta..."

Īva, labi zynōdama, kaidis jōs pyrmdzymtijai čygana nikis dazasytīs, navys bōrá Agnesi, a rōjīni sajámá poša mozō bieglá: "Ka tu kai čyganka iz tū Praņču sātu skrīsi, as pajimšu lūkonu bārza žagareņu i tevi pa eistam nūpieršu. A ka tu Agnesis naklauseisi, jei īš poša iz sovu sātu."

Ar tū Aneitá beja nu žālōšonōs izōrstāta, čygōneicys doba jymā vāļ lobu laiku turājās.

Rudinī, kod Agnesái dagōja laiks atsagrīzīt sātā, obi bārni givōs jai apleik i brácá kai pārti. Aneitá vaimanōja pylnā bolsā: "A-g-a-gā... mījō... napamāt mūs... napamāt, napamāt...!"

I Agnesái byra osorys, pa garijom vosorom ar bārnim jei beja sarodusá, a iz Brīžupi jū viļktiņ vylka, i jei bārnim sūlājās: "Nu, naraudi, Aneit, cytu vosor as otkon atīšu, varbūt paļ iz Zīmyssvātkim voi Leldīni..."

"Nā!... Nā... Naáj plūjom..., as tevi kauseisu... Nikuļ nabiegsu!"

Pītereitš ari vylka leidza, i Dīva Dōrzu īrostīs, gaišīs mīrs beja pagolam. Iz breidi tá vyss pōrzavártá par eistu "raudu īleji", kur vaimanis i osorys nagribāja rīmtīs. Agnesá, beidzūt atsavadiejusá nu vysu, tārpūsās mōsysis dōvynōtōs drābjōs i bryunōs kūrpōs, ar prōvu drābju i cyta monta nostu iz mugorys, lapna sūļōja iz sātu. Svainš Odums vāļ īdává Agnesái sudobra pīclatnīku ar tautu maitu iz vīnys pusis. Jezups dōvynōja kompetu tūtu ar krōsainim syukojamim gordumim kai cīma kukuli mōsom i pīkūdynōja nūdūt lobys-dīnys mōsai Monikai, jo, kai vālōk

nūzaskaidrōja, jys jau godim beja iz jū ceriejs, tik gaidiejs, kod jei lela izaugs...

Brīžupī Agnesi vysi satyka cīži prīceigi. Slavāja, ka augumā pazastīpusá, ka tik skaistys drābis, apovus i motu bantis nūpeļņiejusá. Naudu Agnesá atdává tāvam, tod, pīgōjusá pi Monikys, jai snādzá kompetu tūtu, lītiškā bolsā saceidama: "Tū táv syuta Dīva Dōrzu Jezups, ari lobys-dīnys pascāja nūdūt..."

Tik atklōtu volūdu izdzierdusá, Monika nūsorka kai bryuklīnā i, seju rūkōs paslāpusá, ībāga ūtrā ustobā. Cīži mīla otkon-redziešonōs beja ar babeni. Tei Agnesi ilgi glōstāja izveitušijōm rūkom i, mīlesteibys pylna, kluseņom skaitāja: "Ak, tu muna čaklō biteitá, ak, skudrená! Kaidu atspaidu tu sātai atnesi! Sáv jaunys drābis nūpeļņieji i vāļ taidu naudeni! Partū táv babená dauđz jaunu pōsoku pastōstās, dauđz jaunu dzīsmu īvuicās..."

Kod ar vysim sietinīkim maitiná beja apzarunōjusá, jei steidzās iz dīndōrzu, klāvu, kai ari pi sova sirdš-drauga Lōča.

"Nu, vasals, vasals, sātys sorgs, voi mani gaidieji?"

Lōčš kuļstāja ásti i smylkstādams laizāja Agnesái muti. Nu prīcys garō mālá paklakstādama tai viņ raustājās. Lykōs, ka jys nu laimis pōrpleišš. Ari Murš nūlācá nu ceplá, iz kura beja sovys nabeidzamōs dziernovys malš, i, ásti gaisā izsliejš, glaudās Agnesái pi kōju, nazkū murrōdams i pa řaizái aizaņaudādams.

Pec garōs, laimeigōs dīnys Agnesá īzarytnōja babenis leikumā i tīmyga, klausūtīs jōs stōstā par Tūrná kolnā aproktū zaltu...

Olūti

Jaunō sāta, iz kuru pōrzacālā mežsorga saimá, pavysam nasaskanāja ar tōs nūsaukumu: tī beja tik vīns vīneigs olūtenš, i tys patš atsaroda patōli nu sātyys — pūrā. Tymā laikā, kod vysa Latgola izgōja nu sādžu iz vīnsātom, vaļstš ģriedni lyka izlasāt sātom nūsaukumus, taipāt kai tys jau seņ beja izdareits pōrejūs Latvejis nūvodūs. Tāvs ģzadūmōja Jura atrostū olūtu, kuram dāls beja izadyurš, pūrā grōvi rūkūt, deltō taidā vōrdā sātu nūsaucá.

Olūtūs sāta gon beja pavysam jauna, taipāt kai Dīva Dōrzūs, bet atsaškeira ar tū, ka apleik tai plātās naaugleiga, pauguraina zámá, kurys lelōkū dali aizjámá pūri i meži. Mežu del tū zámī tāvs i beja piercš, jo saskatāja tymūs lelu bogoteibu. Sāta i vysa tūs apleicīnā atsaroda vysnaaugleigōkō kolna viersyunī, kur paļ zōlá na vysai gribāja augļ. A, ka tei ģzasakņōja, to vosorys sveļmī parosti jámá i nūdzelťāja. Lai kai Jurš raudzāja apleicīni apzaļumōļ ar lopu kūkim, plykijā syla zámī tys naižadává. Sātys tyvumā smōrdōja tik reibīnis, auga myltynōji i prīdis.

Mōsys i pastareitá Agnesá veļteigi izapyulāja sātys dōrzenī ģaudzāt pučis. Zámá nu pūra ar niešim tyka sanasta, a vosorys saulī i dīsgon paplykijā vītā vysī stōdiejumi bez laisteišonys iznyka — oka beja patōli ģlejī, brōlá atrostīs olūtenš — vāļ tōļōk. Brōļš pi piertš izroka mōrku, bet ari tys naatsaroda puču dūbju tyvumā, pi tam beja cīži dyuņojs. Tymā pīzaplidāja daudz zaļūs i bryunūs vārdivu, i dzeivōja tritoni. Pa pūru lūcājās glūdenis, ūdzis, cīž daudz škierzlotu. Buļvaitī i rudzu teirumā natryuka ni rupuču, ni bryunūs vārdivu.

Jaunō vīta nagōja pi sirdš nivīnam nu saimis, partū sātā bīži izacālā namīrs i bōršonōs, iz smiļķšainōs syla zámis nikaidys prōteigys ražys dabōļ navarāja. Vacōkijom mōsom dazagōja braukļ iz pōrnūvodim sáv i

lelyjai saimāi atspaida meklāt, nu tāva pensejis i nīceigōs ražys iztikūt navarāja.

Brōļš roka grōvus i drenāja pūrus, tī beja kūdraina zámá i nikas lels naauga. Jurš nu taida dorba kryta izmysumā, ņaizjom bezspieceibā apzaraudōja, ka navar sovīm mīlyjīm zyrgim pīteikamā daudzumā auzu sagōdōt. Tāvs beja nūpierčš angļu sugys malnūs rikšōtōju kāvi i tū sakrystōjš ar bryunu Orlys ierzeli, kuram tik pakaļsdejō kōja leidz viezeišim beja bolta. Gaiša zeimeitá rūtōja jō pīri. Kumieleni dzyma cīži skaisti — bryuni, ar malnom krāpom i áštom, ar tū pošu ierzelá boltū pōlumeni pīri.

Zyrgi beja brōlá leļš pīrks i mīrynōjums, tīm jys atdává vysu sovu sirdi. Paslapyn nu tāva násá tīm pa garčam auzu i "aizajámá" cukra gryudus. Tāvs tū īvārōja i soldonū gordumu ryupeigi aizglobōja, jo Olūtu rūceiba diļtiņ dyla. Mōtá jaunū dzeivis vītu saucá par "Golgotys kolnu", a brōļš apgolvōja, ka Sibiri i to dzeivá bŷtu lobōka i bogotōka.

Tyvōjās mōsu peļnī braukšonys dīna. Monikai, Adelái i Viktai vajdzāja izbraukūt nu sātys. Jau pyrms Jura dīnys jōs izjámá nu školys i gatavōja celám. Sātā palyka slymō Terezá i Agnesá ar Juri. Mōsys cīži raudōja — žāl beja pamástš školys. Adelá labi mōcājās i gōja jau sastijā klasī. Nazagribāja nivīnai braukūt iz svešu pusi, leidz tam tōļōk par Riezekni jōs natyka bejušys i ar viļcīni vāļ nabeja braukušys.

Ceļš beja tōls, leidz Tukumam, kur Jura dīnā īzaroda Kurzemis bogotī saiminīki nūleigt gōjiejus iz vīnys vosorys voi vysa goda.

Mōsys cīži raudōja, a preteim narunōja, jo zynōja, ka tys bŷtu veļteigi. Jōs nabīdāja dorbs, pi tō beja pīrosts; golvonīs uztraukuma cālūņš — tōlīnā i sveši ļaudš. Kod školys kartī beja atrosts Tukums, mōsys bādōjās, ka tys ir cik tōli nu sātys. Kai jōs tī tikš, kai kō dazavaicōš, kai vysu atrass?...

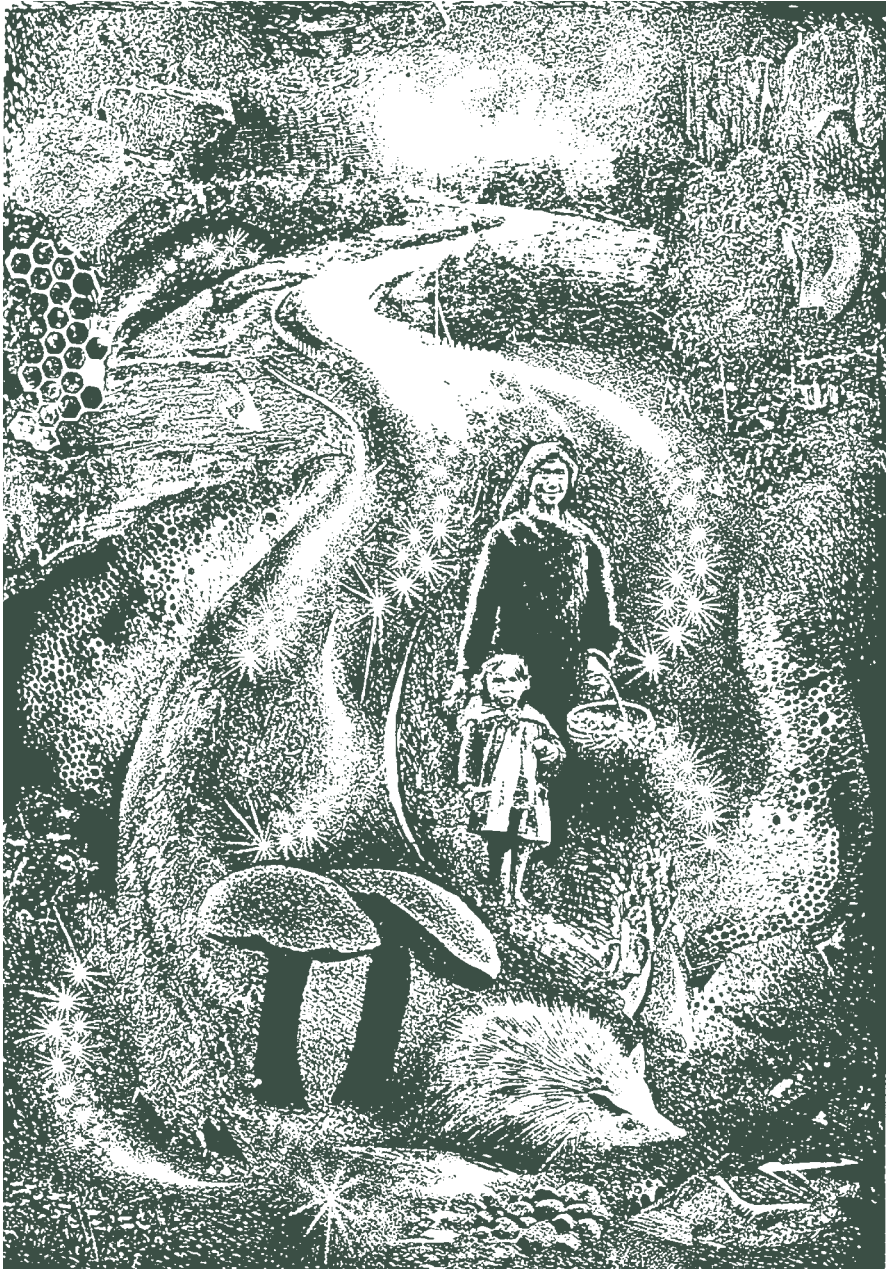
Padzierdš taidys runys, tāvs strupi sacāja: "Mälá leidz Kijevei aizváss! Nabrauksit jiuš vīnys, Maltys i Riezeknis stacejī vasals pulks braucieju pīzavīnōš. Storp jīm bjš taidi, kas na pyrmū ņazi iz tīnīni dūdās."

Mōtá sovukōrt nazaskūpōja ar sovim padūmim i pīsaciejumim: "Esit pazemeigys i klausit saiminīku! Bez preteimrunōšonys dorit, kū jiusim sacās!

Naaizmierstit vokorūs pōtoru nūskaitāt! Kai dzierdīs, tī bogotnīki nav vysi vīnaidi. Vairums ādūt pi vīna golda, kūpā ar kolpim strōdojūt. Voi jī vaineigi, ka jīm pīdar tik dauđz zámis, a bārnu Dīvs nav devš! Ka jiusus kaidis par "čangalim" apsaukōš, tī nav kō apzavainōt. Tai mýsim izasmej, a dzeivi viņ asom. Gon laiks parōdās, kas kurs ir. Ka tik Jumprova Marija i sorgēngelš stōvātu jiusim klōt i jiuš lobūs, žālsirdeigūs ļaudīs tyktu! Máš kotru vokoru par tū Dīvu lyugsim."

Kotrai mōsai beja moza nastená ar celá maizi, nu cytu peļnī gōjījeju beja dazynōts, ka dorba drābis dūdūt saiminīki. Vāļ tik atsavasalōšona, i tāvs jau skubynōja celā. Leidz stacejai beja 15 km, Meļņš gaidāja, ijiugts gūda lineikā. Škirūtīs gauži raudōja vysa saimá. Mōsys sasāda pajiugā i dāvās preteim nazynomijam. Nu meža molys jōs vāļ vācynōja ar skustenim, tod Meļņš ar brauciejim pagaisa skatīnám. Mōtá ar babeni syutāja mōsom pakaļ krysta zeimis i lyugšonys.

Pec mōsu aizbraukšonys Olūtūs palyka pavysam skumeigi. Sātā aptryuka Monikys jautrūs smīklu, Adelis i Viktys bierniškeigōs bezbiedeibys. Agnesái vajdzāja pūstīs iz Dīva Dōrzim. Jurš sātā palyka kai golvonīs dorbu dareitōjs, slymō Terezá — ganeitis kōrtā. Mōsa Terezá agrā bierneibā beja nūkrytusá nu ceplá, pec tō palykusá "gryutu prōtu". Pa vosoru ganāja lūpus, jai patyka lasāt ūgys i sienš, a zīmā darāja vīnkōršōkus sātys dorbus, kam lelys gudreibys navajdzāja. Školā Terezá ni dīnu nabeja gōjusá, ni skaitāt, ni rakstāt naprota.

Je i nazailgōja pec tō. Cytaižōk mōsa beja kai vysy cyti bārni, tik taida natiklā gon. Bez nūsauktūs vysus cytus dorbus jei darāja ar napatyku voi nadarāja nikai. Kod Terezis navarāja pīrunōt strōdōt ar lobu, tāvs līdzá jai pušdīnis. Tys beja īdarbeigs leidzeklis, pret vokoru Terezá jau poša jāmá niešus i gōja pec iudiná voi molkys.

Dreiž nu mōsu atgōja ziná, ka Monika saleigta par máitu Džyukstis pogosta Kaļneņūs, a Vikta— tīpaņ sābrūs, Avynōju mōjōs. Vacōki par tū beja cīž pīceigi, ka Monika varās aušēigū i vāļ tik jauniņkū Viktu dazavārt. Vikta beja saleigta par gonu-máitu. Adelá nu mōsu atsaroda četradesmit kilometru attōlumā, Aizupis pogosta Muižorōjūs. Jei beja tykusá pi cīži loba saiminīka.

Pyrms Mārtēnā dīnys mōsys syutāja zini, ka vysys trejs brauc iz sātu. Brōļš jīudzá Meļni lelyjūs atsperu rotūs, jo Monika ar Adeli beja nūpierkušys ritiņus. Agnesá nu pīrcys gavilāja: jūs sātā taidis breinums kai ritiņš vāļ nabeja rādžāts. Jei beja pōrlīcynōta, ka mōsys jū izvyznōš.

Mōtá cāpá peirāgus, tāvs nūkōvā vucynu, lai sazatikšonu varātu kōrteigi nūsvināņ. Reita agrumā mōtá mūdynōja Agnesi — bīšūt ar brōli jōbrauc iz staceji mōsom preteim. Tei beja pyrmō ļaizá, kod Agnesá dāvās itymā celā. Jōs pacīteiba dreiž izseika, i maitiná napōrtraukti vaicōjās: "Voi dreiž jau staceja?"

"Ka tu mani naliksi mīrā, cytuļreiz i nadūmoj leidza taisātis..." nazkō aizpeika jōs lobīs Jurš, Agnesái dagōja klusāņ vysu atlykušū celá gobolu. Kod jī ībraucá Maltā, beja vāļ pavysam tymss. Pa garu, brugātu īlu, rotim reibūt krotūtīs, jī tyvōjās stacejai. Agnesá grūzāja golvu tá iz vīnu, tá ūtru pusi, tik bīzi apdzeivōtu vītu rādžāja pyrmū ļaizi. Puštymšā nikō navarāja labi apzavārt, partū Agnesá beja saryugtynōta.

Brōļš dasāja zyrgu pi slyta, pakōrā tam koklā auzu kuli, apsádzá ar lupotu deči, tod pajāmá Agnesi pi rūkys, i obi īgōja stacejis ākā. Tī vaļdāja puškrāsla, daga tik vīna pi grīstim dakōrta lampa. Iz siedeklim sādāja

vairōki cylvāki i gaidāja atbraucieju. Vīnā stacejis styurī stōvāja golds ar grōmotom i vysaidim rokstompīdarumim: lelom papeira lopom, aplūksnom, zeimulim, spolvyskōtim ar spolvom. Brōļš pacylōja grōmotys, nazcik ar taidim kai sagrīztim burtim nūpierka. Agnesá nanūzacītá napaprasiejusá: "Kas tī par sovaidim burtim i kas tōs par grōmotom?"

"Tī ir Vollesa romani par vysaidim baileigim nūtykumim."

"Kas tays taid Volless, voi tu jū pazeisti?"

"Nā jau nā!" Jurš, nu grōmotys naatsaraudams, strupi atņūrdāja.

"Tok deļkō tu sacieji "romani"? Dīva Dōrzūs ir sābrš Romans."

"Ak tu glupiņkō, nu kai lai as tāv izskaidroju? Īvys sābram uzvōrds Romans ir taipať, kai mýsim Andžāns, a rakstniķs Volless roksta garys nūtikšonys, nu tōm izīt vasalys grōmotys, kurys sauc par romanim. Voi saproti?"

"Nā, tai eisti nasaprotu. Deļkō Volless sovai grōmotai Īvys sābra uzvōrdu dalyka, lobōk býtu licš mýsejū!"

"Jezus-Marija! Ar tevi var muti sausu izrunōť i ni pi kaidys skaidreibys natikť! Īsim apzavārtu, voi naīt viļcīnš!" Jurš tū sacāja, lapni izviļčš nu kabatys. sudobra stuņdinīku, kuru tāvam beja dōvynōjusá Riezeknis aprīnka mežnīceiba, pensejī ejmūt. Iz perona jī saklausāja taidu kai zámis duneišonu. Agnesá pazagrīzá iz tū pusi, nu kurys gōja naparostīs trūksnis, a nikō vāļ narádzāja, vīneigi taidu sovaidu ceļu ar plotom, mirdzūšom divryndu slīdom.

"Deļkō tá tik plotys rogovu slīcis salyktys?"

"Taidys ir viļcīnā ceļš, Agneseiť! Kod tyvōsīs, tod redzeisi, kaidi lely skrytuli pa tū velās."

Tōlumā nazkas stīpti i gari nūzasviļpá, zámá sōcá dunāť vāļ styprōk. Pazavārusá pa labi, Agnesá nu baimis sastynga. Pyusdams i alsdams, lelyjīm skrytulim klabūt i žļarkstūt, viļcīnš apzastōja, pa malnū

škūrstynu izgryusdams plotu dyumu mutuli, tod gari, spolgi aizasviļpá. Jurš citeigi vārōja, nu kura vagona izkōpš mōsysis, tōs īraudziejš, pagiva Agnesi, kura nu breinumim beja kai steiva palykusá, pi rūkys i rōvá sáv leidza.

Mōsysis nu "mōjenis iz skrytulim" cālá ōrā sovus spūžūs ritiņus i vāļ cytus saiņus. Agnesá gribāja paleidzāt, a mōsysis jai īmīdzá rūkōs miļžeigu tūtu ar kampetom. Tykuši pi rotu, vysy sazabučōja i sōcá likt montys. Ritiņus brōļš pīstyprynōja rotu aizmugurī, dasīdams ar stypru kanepōju stryči, kū patš pārnejū zīm beja nūvejš, cytus saiņus salyka taipať, kur kurū. Vysi raudzāja sasāst — brōļš priškā kai kučerš.

"Kai ta labi atbraucát?" gribāja zynōť Jurš.

"Labi, labi! Viļcīnī beja vīns ludzōnītš ar ermonikom. Vysu garū ceļu nu Reigys atdzīdōjam."

"Voi ta pavysam nagulājat?"

"Kas tī par guleišonu, ka tik skaisti i braši puiši vysapleik!"

«Varbūt kaidu jau nūzavārát?"

"Kai nu bez tō! Eđz, Adelái vīns adresi prasāja. Sacāja, ka tymā pať Nautrānu solā dzeivojūt, kur mýsu tāva-brōļš Gregors. Tei gon beja laimeiga sazagadeišona! Ar Jōni jam lobys-dīnys nūsyutājam."

"To jau iz Zīmyssvātkim jōgaida precinīki!" smājās Jurš i, paskubynōjš Meļni, laidās atpakaļcelā.

Sveida gaisma, i īraugūt mīstu, Agnesái nu breinumu mutá palyka valī. Tik daudz mōju beja vīnā vītā! Vysys taidys lelys i skaistys! Vysūs lūgūs daga guntenis, sovu veikaleņu priškā stōvāja bōrzdaini žydi i aicynōja brauciejus iškā: "Jaune lauže! Iekš Joske bode frise baranke, salde bombonge i trekne silke, sanāket, sanāket!"

Pi ūtrys tiergōtovys Iceks taipať līlāja sovu preci, vāļ pi cytys Ābrams, i tai pa vysu garū, brugātū īlu, cikom tyka nu mīsta ōrā iz gludō lelcelā. Niu roti varāja rypōť leidzonai i mīreigi. Garijā braucīnī mōsysis

izvaicōja Agnesi par tū, kai jai gōjš Dīva Dōrzūs, voi babená vasala, kai dzeivoj mōtá ar tāvu, kas jauns sābrūs. Agnesá ar patyku stōstāja vysu, kū zynōja. Jei gribāja dzierdāṭ par mōsu pīdzeivōjumim, bet jōs sūlājās stōstāṭ sātā pi vīnys klauseišonōs.

Garīs ceļš, kurs vādá tá kolnā, tá lājī, pagōja dauḡz dreižōk, kai iz staceji braucūt. Ap desmit stuņdom pec tāva stuņdinīka braucieji jau beja sātā. Pec sazavasalošonys mōsys mozgōja rūkys, mutis i sādās pi vālū brūkošku golda. Pec brūkoškom izsaiņōja i izdalāja atvastōs dōvynys: babená i mōtái datyka pa skaistam skustenám, tāvam — jauna šalá, brólám — šlipsts, Terezái ar Agnesi — sorkonys motu būrṭš, a dzádzái Alekšam — pacená tabaka.

Tāvs smīdamīs sacāja: "Tai jiuš vysu vosorys peļni bīsīt izlaidušys, vysaidus nīkus pierkdamys. Laikam jau tī čyuli bēs itū īstōstiejuši?!"

"Nui, jī sacāja, ka nu pyrmōs olgys bez dōvynom navar, cytaižōk cytu vosor ar peļneišonu nazaveikš."

"Eḡz, kaidi gudrinīki!" tāvs nūscāja i prasāja, lai mōsys stōsta, kaidūs ļaudīs bejušys, kai jōm gōjš. Mōsys stōstāja vysu dīnu i vokoru. Pīvakarī atgōja sābru Veronika ar Tekli, ūtrejūs sābru Jōnš, Ontons i Donats. Vysi runōja, runōja, cikom Adelá draiskōdamōs aizsōcá: "Lobs ar lobu sazatyka, leigū! Steidzās mani aprunōṭ, trā-dri-dra-la-lā!" Vysa saimá i atgōjuši gosti pagiva īsōktōs dzīsmis vōrdus i dreiž Olūtu sāta leigōjās nu jautrōs dzīdōšonys:

Ka as moza augumená,

Lei-gū!

Maņ pošai i bāda beja,

Trā-dri-dral-la-lā!

Mozis munis augumenis,

Lei-gū!

Grozna muna volūdená,

Trā-dri-dral-la-lā!

I dadzīdōšona mōsom beja jau gotova:

As bej braša tāva máita,

Lei-gū!

Braši gōju nāburgūs,

Trā-dri-dral-la-lā!

Sunim kūkus svaideidama,

Lei-gū!

Puišim knipus rōdeidama,

Trā-dri-dral-la-lā!

Pec pyrmōs dzīsmis sekōja: "Aiz azara bolti bārzi", "Zīdi, zīdi, rudzu vōrpa", "Gaismená ausa, sauleitá lācá", i tai bez gola pamali pīpiļdāja skaneigōs tautysdzīsmis, cikom tāvs ar mōti sacāja, ka laiks īt pi mīra i atsapyust nu garō i gryutō celá.

***

Zīma, kura atgōja, beja skaistōkō i laimeigōkō Andžānu pastareitis myužā. Školā jei nagōja, tei beja septeinu kilometru attōlumā nu sātys i maitinái bītu gryuši garū celá gobolu divys ŗaizis dīnā izstaigōt. Niu jai beja gona laika dzīsmom, rūtaļom i vysaidim seikim darbenim, kurus Agnesá tymā zīmā īzavuicāja vāļ agrōk kai skaitāt i riekīnōt.

Garijūs vokorūs "Olūtūs" i sābru sātōs puļcājās puiši ar maitom iz vakareišonom. Tymōs strōdōja rūkdorbus, dzīdōja dzīsmis, stōstāja anekdotus, pōsokys i vysaidys nūtikšonus. Vyslobōkō stōsteitōja beja babená. "Tymsūs" ocu deļ jei rūkdorbu strōdōt vairs navarāja, partū cālā vīnu pec ūtra nu aizmiersteibys skreinis sovus breineigūs stōstus. Kō tik jei nazynōja — par bīdaklym i breinumim, kuri nūtykuši tápať nasenejā pagōtnī! Izstōstāja par spūkōšonūs Brīžupis sātys vosorys golā, koč i par tū bārni beja dzierdiejuši jau naskaitamys ŗaizis.

"Bīdeišona Brīžupis vacijā sātā tūlaik nūtyka cieški. Tá siņčōs nazkaidis kai maiss pynōs pa kōjom, tá nazkas naradzams šliucá nu ustobys augšys, tá sātys vīnā golā beja dzieržams trūksnis voi pieški lampā nūdzyša gaisma; b̄ytu tai turpynōjis leidz nanūsokomam laikam, ka na mežziná Kaļnená...

Kaidu ŗaizi jam dorbs mežā īzavylka, i jys atgōja pi m̄ysu prasāt palikšonys iz naktš. Tai kai dzeivojamijā golā nabeja vītys, to pīdōvōt varājam tik sātys ūtru pusi, kurā, nu spūku beidamīs, nivīns gulāt nagribāja. Mōtā par bīdeišonu kauneigi aizarunōja mežziná kungam, a jys par tū tik pazasmāja i sacāja, ka taidom blienom natycūt. Tod lyka jam parōdāt gola ustobu, par jō naktš-mīru naizatraukūt — par mīga tryukumu jys vāļ nikod naasūt žalōjis. Tai mežziņš atsagula "spūku golā", mās sovejā, kur naktš parōdeibys vāļ nabeja maneitys. Nazynu, cik dauđz laika pagōja, mīgā jau nivīns stuņdinīkā nazaver, kod pieški ar lelu trūksni atsadarāja durovys i jaunīs Kaļnenš kai viejš īzadrōzā m̄ysu golā. Mās pazamūdom, sazatoryukom, vīnūs kraklūs izlācām nu gultu i taukstājamās pec spičkom i lampys vairōki ŗaizi. Aizdaguši lampu, īraudzājam durovōs mežzini vīnōs boltyjōs iuzōs ar sašūrptim motim i bōlu geimi. Bolsu rausteidams, jys stōstāja: "As aizmygu i nazynu, cik ilgi beju guliejš, kod ar lelu trūksni atsprōga durovys i tymōs pazarōdāja slaidis jauneklis. Izstīpš rūku, jys rōdāja iz mani i borgi pavielāja: "Ōrā nu munys sātys!", bet as nazakustieju i gulieju tōļōk, dūmōju, ka radzu sapynu. Tod jauneklis paspārā sūli iz munu pusi i brācā vāļ styprōk. A as turpynōju gulāt, dūmōju, ka tys sapyns viņ b̄yš. Tod svešis dagōja pavysam klōt pi gultys, spārā ar kōji pi zāmis, ka lūgūs stykly nūbradzāja i gulta sazaleigōja. Bolss, izsokūt tū pošu pavieli, dōrdāja kai pārkiunš. Patš nazynu, kai izlieču nu gultys kai bulta mudri, mudri asu jau tá."

Tāvs pazavāra stuņdinikā, beja nadaudz pōri pušnaktāi. Bīdaku laiks beidzīs, a Kaļnenš ni par kū nagribāja dūtīs iz gola ustobu i meklāja vītu mūsu tyvumā.

Pec itō gadīnā tāvs ar mōti jiuguši zyrgu i braukuši da bazneickunga bādu syudzāt i padūma prasāt. Prāvests asūt saciejš, ka tys vyss līcynoņūt par nakrysteitys dvāselis mūkom i apglobōšonys vītu, īspiejams, zam ceplā, kur tagad pokuri līkami: "Pyr mōk tymā jiusu mōjī cara laikūs dzeivōja mežsorgs Siņkevičs ar sīvu i divom maitom. Draudzī beja pakleidušys runys, ka vīna nu maitom gaidūt bārnu, bet atklōtā Dīva pasaulī mozuleitš tai i napazarōdāja. Tys varāja bītš pyrms kaidim divdesmit godim, deļtō Kaļnenā kungs rādžāja jaunekli taidā vacumā."

"Kū mūsīm darātš, bazneickungs? Kai dzeivōt tōļōk, pec tōs nakts asom palykuši pavysam būgli."

"Braucit iz sātu, bārni, i esit Dīva mīrā! Reit nu reita as patš īzarasšu, izdareišu krysteišonys ceremoneji. Vysu nūkōrtōsim, kai Dīvam pīdar!"

Bazneickungs jūs obus pōrkristiejš i izvadiejš pa durovom. Nu reita, kai sūliejīs, bejš klōt, licš nu aceplā izjimtš lobu lōpstu zāmis, tod, ar svieteitu iudini tū krysta zeimis veidā slacynōdams, saciejš: "Dīva Tāva i Dāla, i Svātō Gora vōrdā as tevi krystu, Meikul! Amen."

Bazneickungs vāļ pasvietiejš vysu mūsu sātu i aizbraukdams pīsaciejš: "Reit tū zāmeiti aizvedit i paglobojit Miera kopūs, tod dzeivōsit jiuš tā ar Dīva svieteibu vāļ godu godim."

Tai i tyka izdareits, i nu tō laika Brīžupī īzastōja mīrs i Dīva svieteiba."

Vysi klauseitōji atsamūda kai nu sapyna i cyts caur cytu saucā: "Lyudzu, vāļ, stōsti vāļ, babeņ!"

"Labi, kū ar jiusim padareisi, tagad dzierdāsit, kai Brīsmu līknī Naurānu Gregoram izgōja."

"Stōsti, stōsti!" vysi babeni mudynōja.

"Nu tai. Raizi Gregors atlaidá zini, ka braucūt da mýsu gostūs. Nūlyktā dīnā gaidom, gaidom, a Gregora kai nav, tai nav. Jau siermō stuņdá garum, a nu gosta ni viestš. Tyvojās pušnaktš, a Gregors kai nazarōda, tai nazarōda. Tāvs jjudzá Meļni i obi ar mōti braucá preteim, dūmōdami, ka rudiná tymšijā naktī jū varbýt kaidš blūds vodoj. Jī tykuši jau leidz Brīsmu līknái, kod zyrgs sōčš krōkšt, sprauslōtš i kōptīs atspriekleņ. Tāvs jū turiejš nu vysa spēka, a Meļņš tik kōpīs atpakaļ i treisiejš pi vysu mīsu. Tāvs ar mōti, lobōk īzaverūt Brīsmu līknis tymsumā, īraudziejuši pi rotu kai sapeitu stōvam izjiugtu zyrgu. Rotūs siediejš Nautrānu Gregors — plyku golvu, izšūrtim motim kai eža odotom gaisā, i patš bejš jau kai bez prōta palicš. Pīminiejš tik tū, ka zyrgs, ticš leidz Brīsmu līknái, sōčš krōkšt i lautzīs nu īlyukšu ōrā..."

Babenis klauseitōji beja voi pamyruši nu dzierdātō, tūmār napacīteigi vaicōja tōļōk: "A kas ar Gregoru nūtyka pec tam?"

"Nu, nūtyka tai, ka ar Brīsmu līkni tōš naktš pīdzeivōjumi vāļ nazabeidzá. Nabogs tī beja cīži pōrsalš, i māš jū syutājam iz pierti, lai labi izaper. Kai nūgōja, tai otkon izgaisa. Tāvs gōja vārtūs. Jau īdams nu kolna lājī, pamaniejš dyumu mutuļus nu piertš veļūtīs i piertš prīškā izdzierdis Gregora runu, kura skaniejusá tik paļ kai slūtys pleikši: "Nu, pasvīd, kūm, pasvīd! Voi tāv deļ maņš gora žāl! Patš redzi, ka tymā Brīsmu līknī nūblūdieju i sasolu..."

Tāvs steidzeigi atrōvš piertš durovys, grybādams rādžāt, ar kū tī Gregors runojās, a nu kūma ni viestš. Mudri nūness pušdzeivū Gregoru nu lōvys i pušsavylktu vedš iz sātu..."

"Babeņ, nu stōsti vāļ, vāļ! Lyudzu, lyudzu!"

"Šudiņ vaira navaru, mālā naklausa. Lai stōsta mōtá, kai Tūrná kolnā jai vacō nauda rōdājās."

Niu vyss bērnu puļcineitš svīdās da māmai i seicá kai mosolys vokora mikrieslī.

"Nu gon bāda ar jiusim, nikod tūs stōšku nav gona! Labi, klausitās! Vīnā saulainā dīnavydā pliešu cyukom zōli, škinu batviņu lopys. Pacālusá acš i pazavārusá iz Tūrná kolna pusi, izdzierdu taidu kai klusu sprakškynōšonu nu tīnīnis. Verūs, breinojūs, kas tī korstā laikā guni kurynoj? Cylvāku klōt naráđz, sābru Antonina ar sovu Izidori tápať lājī, tympuš upis taipāť cyukom lopys plieš.

Tod maņ īskrāja prōtā, ka tei bēs turku karā nūroktō nauda, vacī ļaudš zynōja stōstāť, ka tei ik pec desmit godim pazarōdūt gunš voi dzeivinīka izskotā. Kas da tai, ocu napamyrkšynojuť, tikšūt, tys tū naudu i dabōšūt...

Svīžu pīplāstū zōli, saškeitōs lopys vogā i, acš valī turādama, steidžūs iz gunkura pusi. Beju tykusá jau leidz pīkaļnái. Ocu nanūlaisdama nu kvālojūšō pūda, spieru pādejūs sūļus, i tovu nalaimi, kōja aiz kryvasu aizamátá. Pakrytu pi zámis. Skaidrs, ka acš tymā breidī aizkryta cīť. Kod pīzatoryuku, naudys pūds jau skaneidams gryma pazemī."

"Oi, māmeņ, kaidu bogoteibu tu izgaisynōji!" klauseitōji beja satraukti na pa jūkam, a mōtá attraucá: "I paļdis Dīvam! Vacī ļaudš runoj, ka nu taida salaupeita monta pūsts i nalaimis viņ ceļūtīs. Poša nazynu, kai mani, kristeigu cylvāku, beja taidš olkonums, taida montrauseiba iz šaļti sagrōbusá..."

"Māmeņ, pastōsti, kō Naurānu Gregors Dzārvīņu pūrā kai viersš maurōja. Voi tod jam vodōtōjs beja dazasitš?"

"Kaidš tī vodōtōjs? Gregors pyrms īšonys dzārvīņōs beja par dauđz ap ols struceiti grūziejīs. Pūrā jys īkryta akacī, deļtō nu pōrbailá i maurōja kai viersš."

"Nu, māmeņ, tu vīnkōrši vairōk nagribi m̄ysim nikō stōstāt, partū tai atsarunoj..."— sprīdelāja bārni.

"Namōneju as jiusu i naatsarunoju, a dūmoju, ka šam vokoram gona. Pazaverit, stuņdinīks jau spūku stuņdi rōda! Kai taidā baileigā laikā sābri iz sātom tikš? Tá teišam var vodōtōjs dazasišt. Ōrā itaids soltums! Redzit, cik breineigys lads pučis zīđ lūgūs! Nabādojit, b̄yš cyti vokori."

Tai vokarōtōji izkleida pa sātom, a sietinīki kōpá sovōs vītōs.

Dorbi i nadorbi

Vakareišonys nūtyka vysu zīmu, tik gavienī nadzīdōja "kōrklineicu", a dzīdō Dīva dzīsmis. Agnesis vysmīlōkō dzīsmá beja "Jaunova svātō Aglyunis bazneicā". Tū jei zynōja nu golvys, tik jai naz parkū beja rasnys bolss. Vysi jū izasmāja i saucá par dunduru.

Cīž skaists bolss beja babenái. Jei jauneibā slyvusá kai lela dzīdōtōja, dzīdōjusá bazneicys kōrī. Ar sovu bolsu varganis variejusá pōrspāt, deļtō draudzī jū īsaukušī par laksteigolu.

Storp lelyjīm viņ dzeivojūt i radzūt, kai jī strōdoj vysaidus rūkdorbus, Agnesá vāļ pyrms školys īzavuicāja adāž. Jau seņ jōs rūkōs odotys paklauseigi ryukōja i darbenš gōja iz prīšku. Na mozōk jū saistāja mōtis ratenš, pi tō mōtá maitinis pagaidom nalaidá: beidōs, ka Agnesá jōs dōrgijam dorbareikam var kū nalobu izdarēt.

Siņču koktā stōvāja vacs ratenš, ar kuru jau godus divus nivīns nasprādá, tam beja kaidu vaini atroduši. Vīnu dīnu Agnesá mōtái paprasāja: "Māmeņ, ka tu nagribi maņ sova ratená dūž, to, lyudzu, atļauņ sprāšt ar vacū!"

"Ak, tys jau nikam nadar! Ar tū navar pastrōdōž."

"Nu, lyudzu, as paraudzeišu!"

"Dori, kai zyni, voi maņ vaca kramasla žāl! Tik nadūmoj, ka as tāv ļaušu lynus voi vylnu iznikōž! Ka tik cīži sagribieji strōdōž, áj pi brōlā iz kulu, tī Jurš lynus kulsta. Paprosi jam pokulu, izpurynoj spaļus i bīš tāv spriežamīs lobu lobīs."

"Tāv tá taidš pokulu puļčeitš svaidājās, pec lynu sukōšonys beja palicš. Lyudzu, īdūđ maņ tū!"

«Maņ, mait, nikas nazasvaida! Nu pokulu cīži lobi gulámī pologi, dorba krakly i iuzys izīt."

Agnesái vaira nav kō sacāt, jei dūdās pi brōlá. Padavusá Juram dīvpaleigu, pastōsta sovu naatlīkamū vajdzeibu. Pi sevš maitiná jau bādoj, ka tik brōļš nasōktu nu jōs kratātīs valī. Partū jei runoj pavysam soldonā baļstenī: "Jureiņ, lyudzu, idūd maņ tūs nūkulstu, kas táv pa zámī svaídōs!"

Brōļš, pōrstōjš lynu sauvi ar garu, plotu dieleiti (tū jys ar ūtru rūku daturāja iz taidys kai plotys kōjis ar idūbumu pa vydam) dauzāt, dūmeigs paskaidroj: "Nu tōm maņ gūvái i Meļnám jōpyn pynakly, i škieibu aizbōzšonai tōs labi nūdar, lai zīmā viejš pa klāvu nasviļpoj."

"Mīlū brōleiņ, maņ tik taidu mozu krikuceiti idūd! Kai tu nasaprūti, ka grybu kū darāt. Kod spriesšu, lelỹ navarās sacāt, ka svaídūs rindži kai Dīva napījymta!"

Brōlá sirdš atmaiga, jys, izkratejš spaļus nu tyvōkūs nūkulstu, padává tōs Agnesái. Nu maitiná beja pylns priškauts "lobō" monta. Brōlám papaļdiejusá, jei sprindžōdama skrāja iz ustobu. Īskriejusá siņčōs, saucá mōti paleigā īnásť vacū rateni.

Sōkumā ar spriesšonu gōja gryuši. Vacīs ratenš ļudzājās, klabāja, eisōs maitinis kōjis naspāja dasnāgť pamynu. Nabeja vīnkōrša padareišona — dabōť vysu vajdzeigū řaizī. Beidzūt padūms rūkā! Agnesá ar vīnu, lobū, kōji myna pamynus, ar kairū stōvāja iz greidys. Nu kūdalá beja sasnīdzama, a bādys nazabeidzá: tá pavedīņš nūtryuka, pa mozū caurumeni spūlī ībāgdams, tá spūlá pazagrīzá iz prišku, to pieški mātās atpakaļ, voi otkon ratenš apzastōja, a tod laidá taidu skriejīni, taidu ryucīni, ka ni apturāt. Agnesá pacīteigi meklāja, styprynōja izbāgušū pavedīni, i dīnu nu dīnys spriesšona gōja gludōk. Pec nedelis skalinī jau gulāja leli, palāki komuli, bet Agnesá vys vāļ sprādá, itys darbenš jai beja īpazaticš.

Mōsys dzejš krōsōja vysaidōs krōsōs, Agnesá īvārōja, ka pec krōsōšonys jōs iudini izgōž snīgā, kurs pec tam kaidu laiku laistōs vysōs krōsōs. Agnesá izprasāja, lai "krōsys" nalej ōrā, cikom jei sova sprāduma nav nūkrōsōjusá.

Lai nu lyudziejis atsakrateitu, mōsys jū paklausāja. Pyrma Agnesá komuļus pōrtyna motkōs, tod bōzá tōs krōsainijā iudinī. Mōtá pūdu ar Agnesis sprādumu iz breidi īsōvā ceplī, lai krōsa lobōk "dazakūž". Izkaļteitōs motkys Agnesá otkon lyka iz teitovu, satyna atpakaļ komuļus, kurus salyka skalini.

Kod sprāsts beja gona, Agnesá prōtōja, kai sovu varūneigi īveiktū tōļōk likt lītā. Deļ ausšonys par rupu, adāt laikam navarās. Ā, jōsašketerej, jōparauga čabatenis tamborāt! Tai i izdarāja. Sašketeriejusá sprādumu, prosa mōsom tamborejamū odotu i padūmu, kai kū darāt. Redziejusá jei ir vysu, a darāt pošai — pavysam cyta bỹšona!

"Adeļ, lyudzu, īdūd maņ sovu tamborku, as grybu sáv jaunys čabenis iztamborāt. Sprāsts bỹtu gona!"

"Vāļ kō naizdūmōsi! Tu munu lobū kaula odotu salauzsi! Āj ar sovu stryči Lōci dasiņ!"

"Nā, Lōčam jau ir sova saitá. As grybu tamborāt!"

"Grybu... grybu... grybu!!! Tū viņ nu reita da vokoram sātā dzierđ. Nu tovys lelōs gribeišonys vysy dreiž glupi palikš!"

"V-ī-n-olga grī-ī-ī-bu!" Agnesá rauđ boltom osorom, kurys bierst kai pupys pōri opolyjīm byudim.

"Vysi svātī, atpestejit mani nu itōs apniceigōs myusys! Čeiksti voi načeiksti, a kaula odotys tu nadabōsi! Vasalu latu čyulim par tū samoksōju. Āj da Juram, tik pať žieleigi paraudi, lai jys táv dzeļža tamborku iztaisa!"

Nūraususá osorys sauvjōs, Agnesá īt pi brōlā i izsoka sovu vajdzeibu.

"Otkon esi klēt! Kū tik tāvs dūmōja, taida talāna školā nalaisdams?! Vysmoz pa dīnu sātā mīrs b̄ytu!"

"Zalta brōleiṭ, as tevi lyudzu, lyudzu..." Agnesái nu jauna aiztreiṣ lyupa, acīs saskrīn osorys.

"Ir gon eista... myusa, ni atsakauč. I osoru maiss vysod pi rūkys. Nu, labi, dabōšu pīmārōtu noglu i iztaiseišu."

Andžānu Juram ir zalta rūkys, tai sābri jau seṣ sprīdá, deļtō Agnesái dorbareiks dreiṣ tyka gotovs. Pastareitái otkon dagōja iṭ pec paleidzeibys pi Adelis. Nadaudz papūrpiejusá, ka ir cīṣ aizjymta, jei tūmār sōcá tamborejamū mōkslu jaunōkijai mōsai īrōdāṭ. Tamboreišona nagōja vīgli, jo jōs saṣkatarōtī dīgi beja mārōna rasnuma auklys. Taidys izviļķṭ caur odotys aci beja kū padūmōṭ. Tys lykōs paṭ naīspiejami, bet Agnesá napazadává. Īzamaniejusá, jei sagiva odotu kuliecenī (tod rūkai beja vairōk spāka) i, muti škūbeidama, pa řaizái mālis galeni izbōzdama, maitiná sōcá "tamborāṭ". Nicik gars laiks napagōja, kai pyrmō čabená beja gotova, pec dīnys ūtra. Mōsys parōdāja, kai tōs izrūtōṭ, paleidzāja nu cytys krōsyst dīgu sataisāṭ kuplus puṣkus i īsacāja aptamborāṭ molys.

Tai omots beja rūkā! Ūtrys čabenis jei darynōja jau babenái, tod pec kōrtys vysim saimis lūceklim. Vīneigi lelōs mōsys nu Agnesis "ražōjuma" atsacāja, jo pošys darynōja skaistys dzeipuru čabys ar lelym, krōsainim puṣkim, vīneigi zūleitis nūtamborāja nu Agnesis sprāduma.

Marta beigōs beja dagōjṣ laiks, kod brōlám jōzadūd dīnastī. Mōjinīki gatavōjās izvodom. Tāvs taisāja olu, mōsys cīnastu, iz itū vokoru tyka lyugti tōleimī rodi, Brīžupis i Olūtu sābri. Puiši beja pajāmuši muzykys instrumentus: ermonikys, vijōli, cītaru, bungys, divōs saimōs beja lely muzykanti, kurus prasāja pa laucinīku gūdim spielāṭ.

Ļaužu sazaroda vasals bors. Taidā būrzmī Agnesá jutōs pavysam apjukusá. Sasāduši pi golda, gon sietinīki, gon gosti ādá, dzārā olu,

smājās i cyts par cytu runōja, a nivīns tai eisti ūtrā nazaklausāja. Oupom dzīdōja navīnaidūs bolsūs: kod vīns beidzā, ūtrs vāļ tik sōcā.

Agnesā vārās, klausājās, breinōjās, nu kureinis jymūs taid nasakareigs prīks var rastīs? Nu ādamō i peirāgim tok ka nā, tūs ād pa svātkim, cytus iedīņus kotru dīn, a vāļ nikod taid trikmīnš nav izaciels. Tod Agnesái kai zibsnis pa golvu īsyt. Tys tok bīš ols! Nui, tik tys! Vajdzātu lelyjīm paprasāt... Nā, nadūš! A kai bītu, ka pajymtu kaidu trauceni, paslapyn īzalaveitu namenī, kur ols struceitš stōv. Topys vītā tam krāns ir īreikōts, tai ka datikšona nabītu gryuta... Dūmōts, dareits! Pajāmusā paprōvu skrūzeiti (laikam jau tys dzeramīs cīž gords, ka lelī tai kōreigi dzer i slavej), Agnesā namonūt īzazūg pīlīkamijā. Tī tys ir! Struceitš guļ iz paliktneiša i izaver, ka gaida taišni Agnesis. Ar vīnu rūku jei rauga izkustynōt krānu, ar ūtru zam tō pabōž sovu skrūzeiti. Sōkumā jei grīž iz lobū pusi — ni pakustynōt, tod tai baileigi, lieneižom virzej rūku iz sovu pusi. Tovu laimi, — krāns sazakuš, nu tō sōc tēcāt bryuna, smōrdeiga stryuklenā. Agnesái nu prīcys sirdš kryutīs pazalāc, rūka aizdrab, i kārōtīs dzierīnš nadauž izalej iz greidys. Agnesā sazajem i pītacynoj sovu trauku pylnu.

Tod jei aizgrīž krānu i sōc kārumu raudzāt. Dagunā īzasyt taid smōrdeiga, osa aromata viļņš, ka tys aizakiļ. Putys kōp iz augšu, maitināi izaudzādamys ūsys. Tys vyss ir tik smīkleigi! Agnesā nūzaškaudoj, tod, ar kairū rūku aizmīgusā dagunu, lai tys nataiseitu trūkšnā i natraucātu dzeršonys, lobijā sajem skrūzeiti cīžōk i, laiku pa laikam sazaknībdama, dzer nu tōs, cikom izdzarta vysa. Tod nūzaškurynoj i jau ar nūžālu padūmoj: "Ir gon tī lelī bez prōta, taidu sūmozgu dze-e-e-ē!..."

Tāvs Agnesi atrūn tīpaļ namenī iz greidys, ar saduzušu skrūzeiti sūplok, guļom kai bez samanīs. Saprātš, kas nūticš, jys jem maitini iz rūkom i nas iz gultu. Nūlicš parauga korstū gaļveni, parauga, kai jōs sirsnenā syt, tod īkōrtoj sovu napagudrū voguleni ārtōk, lai izguļ

nūreibumu. Sōkumā maitinā guļ kai nadzeiva, tod sōc mīgā smītīs i čāpstynōt̄ lyupys. Naskaidrō murmynōšona pōrīt bolsā: "Ku-kur tu... t-te-e-te-ci, ga-ga-ai-leiti, muns! Ha-ha-ha! Hi-hi-hī!"

Dzīdōšona pōrzavierš smīklā; tod otkon naskaidrā murmynōšonā. Izabeidz ar atvīglynōtu nūpyutu i dziļu mīgu pec tam.

"Paļdis Dīvam! Ka dzīd, to namierš. Nu itūŗaiz, tu, mozō skutelá, nu pierīnā naizbiegsi! Trejspadsmīt bārnu Dīvs devš, a itaida!..." Tāvs nūgrūza golvu i dūdās pi gostu. Par Agnesis nadorbu jys, prūtams, nivīnam napīmiņ. Navar tok sābrim vysu sātys nabỹšonu stōstāt̄, sōkš bārnu izasmīt̄ i, Dīvs pasorgoj, vāļ kaidu palami izdūmōš!

Atvodys nu Jura ar dzīsīmom i doncōšonu ritāja leidz reita gaismenái. Bučojūtīs i atsavasalōjūt škeirōs rodi i kaimini, vysgarōk Jurš atsavadāja nu sātys i sovīm mīlyjīm zyrgim. Vyssōpeigōkō škieŗšonōs jam beja nu poša izaudzātōs, poša ībrauktōs rykšōtōjis Skaidreitis. Nu tei beja sarunōta iz Reigys hipodromu zyrgu skrīšonōs saceikštom. Par jū sajimtō nauda saimái bỹš atspaidis, cikom styprōkō peļneitōja nabỹš sātā.

Apzačierš Skaidreitái ap koklu, brōļš jū glōsta i nazakaunej osoru, a káveitá ar purni trynās pi jō sōnu, bučoj meikstom lyupom ausi i, kai jū saprosdama, bubynoj. Iz poša purná nūbučōjš šūzīm atskriejušū Jautreiti, apglōstiejš jōs mōti Ašu i vacū draugu Meļni, Jurš atsavoda nu vysim sātā paliciejim, īsāst komonōs i dūdās nazynomijōs karaveira gaitōs.

***

Pec kaida laika saimá sajámá zini nu Daugavpilš, ka Jurš īdaleits Daugavpilš II jōtnīku pulkā i dabōjš skaistu, paklauseigu zyrgu. Ari draugu paspiejš atrašt̄ — kolupīti Jezupu Trantovski. Par karaveira dzeivi jys nazažālōja, beja mīrā ar vysu. Čyuļu viersinīki asūt styngri, bet taisneigi. Cyta goda vosorā, augusta mienesī brōļš īzaroda atvalinōjumā.

Godu vacō Jautreitá, kas ganājās ap sātu, Juri ģraudziejusá, izslāja ausš i aizazvīgusá mātās pi jō. Zyrgi nabeja aizmiersuši tūs pīgulis nakšu, kod jī gulāja tīpaņ kur Jurš, golvys kūpā salykuši.

Dīnys i nadīnys

Pavasari iz Čyuleji nūbraucá Adelá ar Viktu. Monikai beja jōpalik Jura vītā. Tivleņ pec mōsu aizbraukšonys mežsorga saimá pīdzeivōja lelu zaudiejumu. Vokorā īmygusá, nu reita vairs napazamūda babená. Jei beja dzeivōjusá symtu četrus godus. Cik kluseņom i saskaneigi beja vadiejusá itō pasaulá dīnys, tik paņ mīreigi i namonūt babená dávās myužebā.

Jei gulāja ar apskaidrōtu vaigu, rūkys iz kryutim sajāmusá. Ar tōm beja tik dauņz strōdōjusá, tik dauņz mīluma cytim daliejusá.

Siņču голу mōsys izpuškōja ar ágleiņom, grīstus apveja ar bryuklōju vaiņukim. Škiersta molys apklōja ar rokstainim ostoiņneišu dečim, atvodu vītu izdaiļōja pošu austim lynu ručinīkim. Škiersta obōs puņšōs raudōja Kundzeņu dōvynōtōs svácis. Sváču līsmēitis treisāja i izplatāja gaistūšu bišu voska smōrdu.

Sātys jumtu kopōja pyrmōs pavasara leita lasis, rōdājās, ka doba rauņ pec nūmiriejis, kura tai beja mīļōjusá vysu dzeivū i nadzeivū, vuiciejusá tū darāņ bārnim i bārnū bārnim.

Otkon beja sabraukuši rodi i sazapuļciejuši sābri. Pi garu, bolti apklōtu goldu ar sōlá traucenim i maizi iz tīm, sādāja ļaudņ i cauru nakti lyudzās par aizgōjiejis dvāseli; dzīdōja Davida saļmys, skaitāja pōtorus, otkon dzīdōja. Ap puņnaktim bārinīkus paborōja, nu reita — vāļ ļaizi. Pec tam dalá sābru nūgōja apkūpņ sovu lūpeņu, a pōreji turpynōja lyugtīs: gulāņ nabeja gōjņ nivīns. Cikom naktī vysī dzīdōja i lyudzās, Agnesá, nūleidusá kaktenī, gremdājās skumīs i sōpeigōs pōrdūmōs, jei pyrmū ļaizi sovā eisijā myužā beja sazatykusá ar kū tik nanūvieršamu i brīsmēigu — nōvi. Niu maitiná saprota, cik pareizi beja stōstiejusá babená, ka myužeiga ir saulá dabasūs, vysš pōrejis — pakļauts nōvái i iznīceibai. Jei apjautá, ka tys patņ var pīmeklāņ tāvu, mōti, brōli, mōsys, i

jū — Agnesi. Itōs ryugtōs i sōpeigōs pōrdūmys nu maitinis naatsakōpá vāļ ilgi pec bārom, maitōdamys vysu jūs cytom ņaizjom tik navoldamū dzeivis prīcu. Žāl beja babenis. Parkū pasaulš tai nataisneigi īkōrtōts?! Beja jōpaīt daudzim godim, cikom jei atsabreivōja nu itūs agrejamōs bierneibys sōpu nostys...

Babeni vādá iz Mieru kopim, kur jū gaidāja myrušī mozbārni. Beja patš pavasara škeidūnš, braukšona cīži gryuta. Gon rogovys šļuka nu celá, gon rotu skrytuli gryma jau atsalaidušijā zámī. Meļnš nu uztraukuma i gryutō celá beja vīnūs svīdrūs. Myuža kaļnenī babeni gaidāja vāļ daudz cytu pavadeitōju, bejušō mežsorga saimi pazyna tōlā apleicīnī, zynōja babenis lobū sirdi i deveigū rūku. Ni čygans, ni ubogs nu jōs nikod nabeja nūgōjš tukšā, nivīna jei nikod nabeja atraidiejusá.

Dimdāja zvoni... Bazneickungs dzīdōja i skaitāja lyugšonys, pec tam pasvietāja iz kopa molys nūlyktū šķierstu, saceidams: "Nu zámis tu esi cielīs, par zámī táv jōpalīk."

Kod babenis šķierstu īlaidá dūbī, Agnesis sirdš sōpōs sazaņnaudzá. Kod sōka birtž zámá, ar dūbu trūksni atsasysdama pret šķiersta vōku, Agnesá naizturāja i sōcá raudōtž bolsā. Jai beja sajiuta, ka ar kotru sasolušōs zámis pyku teik aprokta jei poša. Zámá byra i byra ņaizī jōs smaldzūšijā dvāseleitī, īvainōdama tū dziļōk i dziļōk...

Kod vyss beja golā, verūtīs iz īgaronū, dzaltonū smīļkšu paugureiti, Agnesá tūmār vāļ naspāja apjāgtž i nūticātž, ka tī, dzili zam zámis, guļ jōs mīlōkō draudziná, lobōkō padūma devieja, mīrynōtōja, aizstōvá i sorgōtōja. Guļ iz vysim laikim. Voi tys var bītž, ka jei babenis nikod vairs narádzās, nadzierdās, nasajusš, nikod... nikod... nikod...

***

Zīmā, kas atgōja, tivleņ pec Zīmyssvātkim Olūtūs nūtyka kas gaišs i prīceigs — Monikai ar Dīva Dōrzu Jezupu dzārā kōzys. Otkon sātā vysī rūsājās. Jau nedeli pyrms kōzom iz jauniča sātu nūvādá mōsys pyuru:

trejsduru skapi, pīlūceitu pylnu ar Monikys rūkdorbim, divys gūvs i divys vuškys. Iz cytys svātdīnis sabraucá tōleimī rodi, sagōja sābri ar vysaidom dōvynom i gastiņčim. Bryutis mōsys puškōja leigovu ar mirtu zarenim i, nūvejušys mirtu vaiņuku, izlyka jai tū golvā, dzīdōdamys:

Bolta īva pogolmā,
Vāļ boltōka mūs mōsená;
Dūd, Dīveņ, boltu myužu
Jai tautōs nūdzeivōt!

Tod īzaroda Jezups ar sovu draudzi, svōtim i leigavainá brōlim pec leigovys. Jūs zyrgu lūki beja apveiti ar bryuklōju veitņom, izrūtōti ar speideigim i skaneigim zvōrguleišim.

Paš Jezups ar svōtu beja īrūšti malnūs uzvalkūs, boltūs kraklūs ar lelym, opolym, boltim puškim, viers kurim pīstyprynōti mirtu zarenī... Puški beja dasprausti pi uzvalku atlūkim. Jezups, kauneigi smaideidams, padává Monikai lelu boltūs baļzamku puški. Mārga, pamierdžu i ponōksnīku pavadeita, gōja ōrā nu ustobys.

Kōzu reitā jaunī kūpā ar vacōkim i pīdareigijīm beja lyuguši Dīvu. Kotrs sovā sātā jī sajámá mōtis i tāva svieteibu jaunijai dzeivái. Niu obys draudzis sādās komonōs, lai dūtūs iz Zosnys bazneicu. Muzykanti, izvodūt jaunū pōri, spielāja, a Olūtu siebrineicys skaneigi dzīdōja:

Raudoj tāvs, mōmulená:
Mūs mōseni tautōs vádá —
Īvai byra bolti zīdi,
Mōtái gaužys asarenis.

Tod, kai pošys sáv atbildādamys, turpynōja:

Narauđ gauži, mōmulená,
Ni maņ myužu vīnai bīt —
Labi beja sietenī,
Vāļ lobōk tautēnōs.

Muzykanti, sasāduši komonōs, rōvā valī bezbiedeigu kōzu maršu i braucā kōzinīkim leidza.

Agnesis iz bazneicu nivīns najāmá, ļaužu beja tik dauḑz, ka kotrōs komonōs sādāja pa seši cylvāki. Laiks cīži solts, jei vīgli varātu pōrsalt. Deļtō maitiná, atsasādusá pi lūga, pyutá nu stykla nūst sormu i gaidāja kōzinīku. Pyrmīs nu syla golvu izbōzā Oduma Bārīs i, zvōrgulim skanūt, jautrā riksī tyvōjās kōzu sātai. Aiz tō, izastīpuši garā vārtinī, vysi pōreji pajiugi ar kōzinīkim. A sātys pogolmā jau stōvāja stōmači i dzīdōja:

Kas tī grab, kas tī klab,
Pōr tiļteni pōrbraucūt?
Tī grabāja tukšs pyurenš —
Mūs mōsenái Monikai.

Kū tī ādá, kū kņōbova,
Vystys tautu pogolmā?
Jezupam, brōleišam —
Utu kulá pabyrusá.

Jezups izcālá Moniku nu komonu, i kūpā ar svōtim jī dāvās iz ustobu. Durovōs stōvāja krystamōtá Antonina ar krystāvu Izidoru. Ar garu, izraksteitu ručinīku pōrklōtōs rūkōs jī turāja maizis kukuli, sōlá trauceni ar sōli i sorkonu veinu. Jauniči, nūlauzuši pa gabalenám maizis i pamierciejuši tū sōlī, apādá. Tod, izdzāruši nu kūpejōs glōzis soldonū veinu, pōrkōpá pōri slīkšnám. Jīm sekōja vysa kōzu draudzá, aiz tōs — stōmači. Tik kū kōzinīki beja nūvytkuši bīzōs drābis i sasāduši aiz golda, tai stōmači ar sovom dzīsīmom klōt:

Kas tī rāja, žadzynova,
Tautu maitys ustobā?
Tī rej cīma stōmaceiši —
Karašeņu grybādami.

Kōzu draudzá jīm svīdá kampetu rīškovys, pacīnāja ar veinu, olu, i jī, zamu klaneidamīs, laimis vālādami, gōja paceli, dzīdōdami:

Dūd, Dīveni, saulis myužu

Monikai i Jezupam!

Laimi, prīcu pīdzeivōt,

Dauž bierneņu sagaidāt!

Kōzinīki ādá, dzārá, saucá "ryugts" i doncōja leidz pušnaktim. Tod mičōja mārgu i jaunū pōri vadāja kambarī gulātu. Kaidu laiku vāl doncōjuši i dzīdōjuši, kōzinīki izkleida pa sātom i gulisvītom, nōkušō naktš beja jōkōzōj jauniča sātā. Nu reita jaunū pōri mūdynōja ar pūdu, kastruļu, ponnu grabeišonu, kai ari kapelys speli. Muzykanti beja četri brōli Stykuti nu sābru pogosta. Ar ermonikom, vijōli, cītaru i bungom jī spielāja tai, ka grīsti leigōjās i, kai ļaudš runōja, paš myrūņus bītu variejuši pīcālt...

Izgōja leigova, sasorkusá kai mogona jau sīvys drābjōs sazapūsusá. Vysi sasāda pi golda reitiškōt, bet izarōdāja, ka saimineicom nikas vāl nav gotovs, nabeja ni iudiná spaņu, ni ukōtu, pi tam nu aizkūrtō ceplá dyumi sytōs atpakaļ, škūrstyns izarōdāja aizbōzts. Satrauktōs saimineicys meklāja vaineigūs, sūlāja jīm veina, ols, kampetu, gribāja dūt rokstainus cymdus i záčis, lai tik vyss tyktu sakōrtōts i jōs varātu dorbōtīs. Pec taidom dōvynom atsaroda gon spani, gon skruči, ari lupotu veikšš nu škūrstyna nazyn pa kuru laiku beja izvylkts.

Pec reitišku jaunlaulōtī i vysa kōzu draudzá pūsōs iz Dīva Dōrzim. Škirūtīs nu tāva sātys, Monika gauži raudōja, a Jezups jai nazkū šveikstāja ausī i mīrynōja. Szavylkuši kažukūs i bīzijūs mietelūs, kōzinīki braucá, tik itūŗaiz Agnesá jīm leidza: Īvys, a niu i Monikys sāta nabeja tōli.

Dīva Dōrzūs kōzinīkus sagaidāja ar bryuklōju vītņom, paágleiņom i prīžu zorim puškōti gūda vōrti. Tī stōvāja lels pulks Jezupa i Oduma sābru, kuri bez izpierkuma cauri vōrtim nalaidá. Otkon sābru pulkā

lidōja rokstaini cymdi, záčis, jūstys, kampetu sauvis. Tagad sātys durovōs stōvāja Jezupa krystāvs ar krystamōti, ar sōli i maizi rūkōs, sagaideidami jaunū saimineicu. Skanāja muzyka, dzīsmis i "urrā" saucīni. Jezups, papiemš Moniku iz rūkom, pōrkōpá sovys sātys slīkšnám. Kōzu svineibys turpynōjās vysu atlykušū dīnys dali i dagōjušū nakti: dzīdōja ermonikys, raudōja vijōlá, smājās cītara, reibāja bungys i doncōtōju sūli. U-ha-hā... U-ha-hā!...

Školys godi

"Māmeņ, voi rudinš dreiz atīš?"

"Jau ir atgōjš, Agneseiņ. Redzi, kaida lela solna šūreit — vysa zámá bolta, jurginis i buļveišu loksti nūkūsti."

Agnesá pazavará pa lūgu i nu breinuma palyka kai māma: kūki, kryumi, zólá, pučis — vyss bolts i lácūšos saulis storu apmyrdzāts, kai tyukstūš dimantim apbārts.

"Šūrudiņ tu jau pavysam lela, máit, bjš jōsōc iņ školā," pastareitái jaunumus paviestāja māma. Agnesi pōrjámá ilgōšonōs i satraukums řaizi.

"Voi tu maņš namōnáj, māmeņ?" máitiná naspāja nūticāņ.

"Deļkō lai as tū dareitu? Esi jau lela dīsgon i zynōtkōra, lai sōktu sajimņ atbiļdis iz sovim "deļkō", "parkū", "kas". Školā vysu dazynōsi..."

"Maņ nav ni būrtneicu, ni grōmotu, ni sūmys, ni penāla. Paņ zeimulá sova nav! Nav jaunu drābju. Kai as varu iņ školā?"

"Nabādoj, reit máš ar tāvu brauksim iz piļsātu i sapierksim, kū vajag. Vysu vosoru deļ tō naudená laseita. Šūvokor tik jōnūjem māri."

"I maņ bjš jaunys drābis, jaunys kūrpis? I navajdzās nosōt itōs...?" Agnesá ar strauju viezīni īlidināja mōsys Viktas kūrpis vystōlōkijā ustobys koktā, ari kleitu jei gribāja mauķņ nūst, mōtis borgīs bolss apturēja: "Ai, ai, nadūmoj, ka tu vīnā rōvīnī par taidu gaspažu pōrzavierssi. Īgaumáj, jaunōs drābis bjš školai! Sātā staigōsi ar tōm pošom vacijom. Saproti?"

"Sā-protu," Agnesá biedeigi nūvylka. Vokorā tāvs ar mōti nūjāmá Agnesis kōjis i auguma mārus, obi taisājās izbraukņ reita agrumā. Ūtrā dīnā Agnesá jutōs kai iz odotom pasādynōta. Mīra jai nabeja nikur. Lai kur gōja, lai kū darāja, acš viņ iz tū pusi, nu kurys vajdzāja pazarōdāņ pajiugam. A tō kai nabeja, tai nabeja. I kō tī par jōs satraukumu breinōtīs? Nabeja jūka līta — dzeivī pyrmū řaizi vyss pošai sovs i jaunš!

Ap dīnysvydu maitinis pacīteiba beidzās. Agnesá skrāja iz sābru kaļneni, nu kura varāja lobōk pōrrádzāt ceļu, kas aizalūcāja ūtriņpuš Brīžupis pa kaimiņu teirumim, a braucieju vīnolga nazarádzāja.

Olūti i cytys jaunsaimnīceibys beja izavitōjušys pi Brīžupis pošys ītakys Maltā. Itymā apleicīnī beja cīž daudz meža azaru: Pristans, Akacš, Lešis i Garšons, tī slāpās mežūs i pūrūs. Azarūs beja cīži daudz vysaidu zylvu, dzeivōja vieži. Seviški Pristanā nu viežu čumāja i mudžāja. Vajdzāja tik pacált kaidu sīkstu, uzmaneigi izplāstū rūku bōžt iudinī, taišni viežam viers mugorys, i lieneiņom tū sagiuť. Tai sajymts, viežš varāja tik bezspieceigi kustynōť ūsyt i sovys dzirkļveideigōs kōjis. Ari Agnesá mōcāja viežōť, tik ŗaizi jai gadājās naveiksmá. Kai tī beja, kai nabeja, nazkurā ŗaizī viežš pazasteidzá pyrmīs, i jei, sōpōs aizaklīgusá, rōvā rūku nu iudiná, a pierstā jau karināja paprōvs speilainš. Agnesá raudzāja rūku purynōť i kratāt, viežš naatlaidá. Kū darāt? Jei drībá iz sātu, cik kōjis nas, vysu ceļu raudōdama, a viežš knībá vāļ cīžōk. Cikom tyka sātā, piersts jau beja zylys palicš, a viežš vys vāļ karināja. Mōsa nu vieža Agnesi atpestāja, a pierstenš ar taidu kai zyļu gradzynu apleik sōpāja vāļ ilgi, i zylums tik dreiz napōrgōja. Pec tōs ŗaizis Agnesá beja uzmaneigōka, bet iz azarim gōja tai i tai, koč voi pazavārt, kai tymūs mauduļoj zivš, saudōs leidakys i atspriekleņ rōpoj vieži.

Pabejusá laiceni iz kolna atmiņōs, Agnesá, mōsyt saukta, atsagrīzā sātā. Beidzūt! Beidzūt sātys tyvumā nūreibāja roti i prīceigi aizarāja Lōcš. Agnesá klupdama krysdama īzadrōzā pogolmā i ar veļtini īzaválā rotūs, lai koč pōrs metri pazavyzynōtu.

Ir gon tei mōsa Vikta! Ar sovu trauku mozgōšonu Agnesái beja izjaukusá tik svareigū sagaideišonys breidi. Tik tī lelỹ mōk tai vysu samaitōť! Nā! Agnesá tō Viktai myužam napīdūs! Jimš i pascās mōtái, ka mōsa Putynu solā ar sābru Jōni sazateik. Kod Agnesá ar Viktu īt iz tīni ūgōs, sābru Jōnš vysod īzarūn ar sovīm zyrgim i vāļ atsarunoj, ka pi jūs

sātys vysa zōlá asūt nūāsta, a pi solys meiksta i bīza. Skaidrs kai dīna, ka maloj, dzeivoj jys pi pošys Maltys, a tōs leičūs zōlis, cik gribi...

"Nu jei maņ tū pīminās, pošā sovom acim redzieju, kai jī beja satupuši pi ūgu kryutš i tik cīži sabōzuši dagunus kūpā, ka pať šmaukstāja nazkas. A vāļ dūmoj, ka as moza i glupa, nikō nasaprūtu! Rádzās, rádzās, kurs tá tys glupīs..." pi sevš nabeidzá pūrpāť Agnesá, kod jōs ar mōti násá ustobā pierkumus i kōrtōja iz golda.

Āmainá steidzās paleigā vysu izsaiņōť, apzavāť i pamierāť. Atvastys beja bryunys ōdys kūrpis, tymsi zyla vylņys kleita ar īlūčom, malns, speideigs atlasa prišskauts ar taidim lelym kai spōrnim iz placim, zyla samta beretá, pierktōs záčis i boltys zeida baņtis. Beja nūpierkta jauna, palāka mugorsūma, būrtneicys, zeimuli, spolvyskōts ar spolvom, dziešamō gumeja, gars, sorkons penāls i tymsi zyla tiņtneica, pylna ar tiņti. Agnesá plaukšynōja i sprinđžōja kai jārs pavasarī: tik dauđz jaunu i skaistu montu kūpā vīnam cylvākam jei vāļ nabeja redziejusá! Pi tam itūražis tys vyss jai!

Pastareitá nūsvīdá Viktys kleiteni i sōcá mierāť jaunū. Beja pošā laikā, ar boltu apakleiti, aprūčom. Grīžūtīs rindžī, kleitená veidōja lelu zvonu. I malnš prišskauts labi pīstōvāja. Agnesá atgōdynōja taidu kai putynu ar boltu pakakleni i lelym, pušizplāstim spōrnim. Záčis ari derāja, a kūrpis beja drusku par lelom i staigojūt cylōjās. Mōtá sacāja, ka taidys tōs asūt īzagōdōtys ar nūlyuku, a vaini varūt lobōť, ībōžūt kūrpū purņgaļūs vatu. Mōtá tai izdarāja, i kūrpis "ar rezervi" niu beja pošā laikā. Vāļ tik boltōs būrtš Agnesis "pāļu ásteiņōs", i škoļneica gotova! Agnesá ar tū viņ nabeja mīrā, jei lyka mugorā jaunū sūmu. Mōtá nūjámá nu sīņys paprōvu spīgeli, a tymā varāja rádzāť voi nu golvu, voi vydukli, voi kōjis. Nā, tai nabeja labi!

Agnesá skrāja iz Brīžupi. Gon laiks beja trāps, gon iudins mīreigs, i, upis spīgelī apzavārusá sevi vysu, Agnesá nu prīcys aizaklīdzá: tik skaistys jei sevš vāļ nikod nabeja redziejusá! Paņ taida kai svešaida palykusá, lelōka pazastīpusá. Maitiná grūzājās i lūcājās upmolā ilgi, cikom mōtá nu kolna borgi saklīdzá: "Kō tu tī čāmojīs kai nagudra, īzaveļsi upī! Šuráj pušdīņōs! Vikta žālojās, ka vāļ ni kimūsa naasi ādusá, tai tu leidz školai natiksi!"

"Ejmu, ejmu!" palākdama Agnesá lidōja kolnā.

***

Ar lelu napačiteibu gaideitīs pyrmūdīnis reits beja klōt. Agnesá trausās nu guļtenis bez skubynōšonys. Jei dreīž nūzamozgōja, tod sōcá mauķt jaunōs drābis i mōsys Monikys adeitū zylū vylnys jaceni.

Leidz Zosnys pamatškolai beja seši kilometri jōnūbrauc. Pec reitiškōs paāstō jōs mīlōkō iedīnā — rudzu myltu kļocku ar soldonu kriejumu Agnesá mudri taisājās celā. Meļņš, ījiugts lineikā, jau gaidāja. Asis tāvs nagribāja jiuģt, tei beja trameiga i beidōs nu mašiņom, a garum Zosnai gōja Maltys — Kaunatys leljš ceļš, i celā vīgli varāja gadātīs taidis bīdeitōjs.

Tāvs ar mōti i maitu nūzamátá ceļus pret gūda ustobys oltoreiti i skaitāja lyugšonys. Jī lyudzá Dīvu tū Kungu, Dīva Mōti Jumprovu Mariji i vysus svātūs mūcekļus, kai ari Agnesis sorgēngeli i aizstōvi svātū Veroniku. Pec lyugšonom obi vacōki Agnesi svietāja ar iudini, kuru Monika beja atnasusá nu Aglyunis, lyka jai pabučōt krystā systō Pesteitōja mūku, tod vadāja celā, nūdūdami Dīva rūkōs i sorgēngelá gōdeibā, naaizmiersdami pīkūdīnōt, lai ir paklauseiga i labi vuicōs.

Meļņš bez mudynōšonys aizsōcá pušriksi. Agnesá ar tāvu, tykuši garum sābru jaunsaimnīceibom, nūreibynōja pōri naseņ izbagarātōs Brīžupis tyltam, tod ībraucá bīzā āgļu mežā. Áglis kluseņom dzīdōja siereigū rudinā dzīsmi, pa ratam aizačīpstāja kaida zeileitá, padzierdusá

skrytuļu sacaltū trūksni. Īzažadzynōja žogota, nazkur aizčārcā vōrna, tod vyss apklusā. Ilgi ceļš vejōs pa mežu, patācāja garom Brīsmu īlejāi, tod škārsōja izciertumu ar lelom bolku grādom. Izbraucūt klājōkā vītā, šur tur beja radzāmys izkaiseitys jaunsaimnīku sātys. Tōs vysys beja tik paļ jaunys kai Olūti, caltys pec Pymō pasaulā kara. Ceļš vysu laiku lūcājās pa teirumim, bierztalom, āglaineiņom, pīrdulōjim, eļķšņu pudurim. Vysur beja radzāmys jaunsaimnīceibys..., jaunsaimnīceibys...

Meļnām teikūt augsta kolna viersyunī, skatīnām atsaklōja gluds, plots lelceļš, tō lobijā pusī — augļu dōrzs ar āglu dzeivžūgu, a kairijā — plaši lauki. Tāvs pastōstāja, ka tys augļu dōrzs asūt pīderiejš Zosnys muižai, vaļdeiba, muižu sadolūt, daļu pīškeirusā bezzemnīkam - pūlām Mickevičam. Jam bejuši četri dāly i trejs maitys. Vīns dāls vāļ par bazneickungu vuiciejīs.

Lineika rypōja leidzonai i klusai. Pa ceļu, ar sūmom rūkā voi placūs, gōja dauļz bārnu — gon lelōku, gon mozōku, Agnesā nivīna nu jīm napazyna. Tai, verūtīs iz pīšku i apleik, jī braucā garum Zosnys draudzis bazneicai, kuru saucā par kapleicu, tei beja moza, calta nu kūka. Paļ sova zvona tai vāļ nabeja. Bazneicys dōrzā ap kapleiceni beja izrokts dziļš grōvš. Tāvs zynōja stōstāt, ka tī likškūt pamatus jaunai myura bazneicai.

Pabraukuši garom muižys myura klāvim, policista sātai, braucieji tyka lelā parkā i augļu dōrzā, kas nu vysu pušu īskōvā obys školys ākys. Tōs ir bejušō muižys īpašnīka i kolpu miteklis. Tagad tā škola — deļtō ākys saturātys i labi saglobōtys. Ceļtnis pa eistam beja cīž skaistys! Agnesā drūši varāja atzeit, ka nikō tik breineiga jei nav redziejusā.

Tāvs dasāja zyrgu pi slyta, Agnesā drabūšu sirdi sekōja jam leidza iz školu. Garderobī jei nūvyllka jaceni, tāvs viersejōs drābis, tod obi gōja klasī. Telpa beja lela i mudžāt mudžāja nu bārnu. Vīnā pusī rynda ar cīži garim sūlym, kurūs sādāja pa četri bārni, ūtrā — taida poša rynda. Agnesā tivleņ īvārōja, ka tī bārni, kuri sādāja ryndā pi lūga, beja klusi,

taidi kai nūzabeiduši. Iz tū sūlu ryndu tāvs vādá Agnesi i pasādynōja sūplok seikai maitinái, vāļ mozōkai par Andžānu pastareiti, saceidams: "Nu to dzeivojit obys draudzeigi i saticeigi!"

Agnesái sirdš tai dauzājās, ka jei naspāja ni kō parunōt, ni tāvam atbiļdāt. Tik tū jei paspāja īvārōt, ka mozōs sūla bīdrinis acš ir neparosti zylys. Maitiná ar vijōleišu acim klusāja. Tāvs, jūs obu samulsumu pamaniejš, sacāja: "Nu, kū jiuš kai māmys, koč sazavasalojit! Kūpā viņ būs jōdzeivoj!"

Tod tāvs cīžōk pazavārā zylaceitis vaigā i vaicōja: "Voi tik tu naasi Ryuču Donata maita?"

"Nui," mozō tikkū dzierzami nūšveikstāja.

"Tai jau i dūmōju, ka tik Donata atvasái taidys zylys acš var bīt. Kai to tevi, maitiņ, sauc?"

"Marta," tāvs sajāmá jau drūsōku atbiļdi, mozō laikam beja saprotusá, ka jūs tāvi ir pazeistami.

"Ređz, kur labi! Ar Agnesi bīsyt pa celám, Ryuči jau ir pušcelā iz mýsu Olūtīm. Gon jau ar Agnesi sazadraudzāsyt, i cīmūs tevi atvāsš."

"Nūvesšu, nūvesšu!" Agnesá, sagivusá Martenis rūku, sūlājās.

"Īšu, apzarunōšu ar školōtōjim, tod gaideišu jiusus obys pi zyrga. Tu tok, Agneseiņ, mani ar Meļni atrassi?"

"Atrasšu! Máš ar Marteni atrassim!"

Tūmār pagaidom maitinis sādāja kauneigys i volūdys nazavádá. Agnesá juta, ka Martená jai cīži pateik, sūla bīdriná beja taida mīleiga, klusa. Dauzūneigi bārni Agnesái napatyka, jei tūs namīļōja, deļtō maitinái gribājās ari zylaceitái patikt, lai jōs varātu sazadraudzāt. Agnesái tok nivīnys draudzinis bez babenis leidz šam nabeja bejš...

Atsataisāja durovys, klasī īgōja školōtōja. Tī bārni, kuri sādāja ryndā durovu tyvumā, pīzatoryka kōjōs, kūpā saceidami: "Lobs reits, školōtōjis jaunkundzá!"

Tī, kuri sādāja ryndā pi lūga, kai nu kurīs — cyts palyka siežūt, cyts pīzatoryuḥ kū nasaprūtamu murmynōja. Školōtōja, atjāmusá "lobureitu", aicynōja zālī, kurā beja puļciejušīs vysys ūkolys ūkolōtōji, ūkolāni, vacōki. Školys direktors Vōrkaļa kungs ar eisu runu grīzās pi sazalasiejušīm i aicynōja iz pīšku gūdeigi, ceņteigi strōdōt Latvejis vaļstš lobā. Tod skaistā baritonā īsōcā: "Dievs, svētī Latviju." Dzīdōšonys ūkolōtōja Reizinīka jaunkundzā vaļstš himnys pavadiejumu spielāja iz klavīrom. Agnesá vōrdus gon zynōja, bet taidā pulkā dzīdōjusá nabeja, deļtō jai pakryutī sōka tai kai kņudzāt, acīs saskrāja osorys i tácāja par obim opolyjīm byudim. Maitinā tōs nūtrausá ar kuliecenim, tod sazajāmusá dzīdōja tōļōk leidza cytim...

Pec himnys pīškā izgōja draudzis bazneickungs Kapacš, svietāja bārnus, ūkolōtōjus, vacōkus, tod īsōcā skaitāt "Tāvs mýsu..." Vysi zālī asūšī iztvārā lyugšonys vōrdus. Kaidu laiku telpā sanāja kai pi bišu, cikom bazneickungs pascāja: "Amen!"

Tod nūpītneiba nu pīstera sejis izgaisa, jys dasāda pi klavīru i, pōrs skaneigu akordu izsitš, īsōcā: "Aiz azara bolti bārzi..." Vysi jam pīzavīnōja i, dzīsmái izskanūt, pacylōtā gorastōvūklī izstaigōja pa klašom.

***

Sōkumā Agnesái ūkolā gōja gryuši. Školōtōji runōja natai kai sātā, deļtō jei vysa naspāja saprastš. Cyparus i burtus pazeitš i rakstātš jei īzavuicāja dreizš, a ar laseišonu beja mūkys. Maitinā tikai navarāja tū garū burtu vārtini saliktš saprūtāmā vōrdā. Cyti bārni jau bārā kai pupys, tik Agnesá nazynōja, kai tū skaiteišonu īveiktš. Aizgōja tik tōli, ka jai vairs nazagribāja īt iz ūkolu...

Kaidu reitu, tykusá leidz lelyjam parkam, jei nūlāmá tī nūzaglobōtš, nūgaidātš, cikom ūkolāni pec stuņdom īš iz sātu, tod jīm pīzavīnōtš. Tai jei i izdarāja. Vysu dīnu pavadāja parkā. Slapstātīs beja cīži napateikami, i lelōkū stuņžu laiku Agnesá nūraudōja. Vokorā jei dāvās iz sātu, i tī jū

gaidāja napatikšonus, zini par jās naīzarasšonu iz stuņdom sābru Ignats jau beja iznosōjš pa vysu tiveimū apleicīni...

Tāvs beja cīži borgs, bet napārā, tik izvaicōja par naīšons īmaslim: "Pasoki tu maņ, deļkō tu kai zaglá slōpstīs pa kryumim, cikom ļaužu bārni vuicōs?"

"As beistūs nu Barkāna jaunkundzis, as namōku salikṭ burtu..."

"A riekinoj tu tok iz teicami, i roksti gleiši, burtus pazeisti, kas tāv tī ar laseišonu?"

"Naizīt..., lai kai as grybu..., nikas naizīt...,” Agnesá, osorys reidama, atsazeist.

"Nu, nāš šur ābeci! Raudzāsim, varbṭ maņ vīglōka rūka kai Barkāna jaunkundzái.”

I tovu svātū breinumu, kai bṭtu saciejusá krystamōtá Antonina, Agnesá burtus nazkai salyka ziļbjōs, tod ziļbeiti pi ziļbeitis, i vōrds beja gotovs! Cik bezgola vīnkōrši i vīgli tys izarōdāja, kod nabeja uztraukuma! Vīnlaiceigi vodūt dorbu divōs klašōs, Barkāna jaunkundzái nabeja izgōjš laika Agnesis vairōk dazavārt...

Ar tāva raksteitū viestuli kuldā Agnesá ūtrā reitā prīceiga dāvās iz školu. Tāvs vāļ pīkūdynōja: "Naaizmiersti školōtōjai paprasāṭ pīdūšons!”

Padavusá tāva raksteitū, Agnesá kluseņom sacāja: "Lūdzu, piedodiet man par vakardienu!”

"Par vakardienu? Bet ko tad tu vakar izdarīji?"

"Es...,es... pa-aslē-pos!” i sōcá plynā bolsā raudōṭ.

"Nu, neraudi, neraudi, Agnesīt, ej uz savu vietu, bet es izlasišu, ko tavs tēvs man grib sacīt.”

Školōtōja, proskaitiejusá tāva viestuli, dūmeigi pasmaidāja, tod, dagōjusá pi Agnesis, pavaicōja: "Vai tas taisnība, ka tu jau proti lasīt?"

"Jā, skolotājas jaunkundze!” Agnesá pīsorkusá atbiļdāja.

"Nu tad varbūt tu mums visiem ko palasīsi priekšā?"

Agnesá jāmá krōsainū ābeci, atškeira izdūtū lopu, a sirsnená jai voi pa muti lācá ōrā. Nadaudz nūzamīriejusá, jei īsōcá: "Mā-te i An-ne-le gā-ja iz silu ogot. Si-lā..."

"Labi, Agnesīt, nu es redzu, ka tu drīz lasīsi ne sliktāk par pārējiem. Sēdies! Viss būs kārtībā..."

Nu tōs dīnys Agnesái školā vairs bādu nabeja. Vysōs mōceibōs jai lapnōjās pīcinīki. Vysys stuņdis jai patyka vīnaiž, i iz školū maitinā gōja ar patyku.

Zosnys škola atsaroda cīži skaistā vītā, pošā Rāznys krostā. Krosts beja stōvs, deļtō pi azara varāja datikt pa akmiņu kōpīnim. Gar azara molu vādá īstaigōta i izkūpta stidzená, azara vydā rādzājās divys solys. Augstōkō saucās par Boltū, a seikōkō — par Mīlesteibys solu. Poša skolys āka beja "T" burta veideīga. Garōkijā fasādis pusī izavītōja klasis i zālā ar skotuvi golā, kur bārni zīmā vyngrōja, gōja rūtaļōs i svināja svātkus. Kotru reitu stuņdis klasī īzasōcá ar lyugšonu i ar tū beidzās. Bārni tū sajāmá kai pošu par sevi saprūtamu mōceibu stuņžu dali, lyudzās ar lelu nūpītneibu, kotrs nu jūs sātā beja daradš tū darāž.

Školys dōrzs beja skaists, sakūpts. Vysur grantāti celeni ar nūcierptim dzeivžūgim gar molom, kurus pošī bārni kūpá. Školys prīškā beja sporta laukums, a storp školys i ūtrū āku, kur dzeivōja dalá školōtōju i beja virtuvá, atsaroda jauka bierztalená.

Aiz školys iz azara pusi plātās breineigs augļu dōrzs, gar pošu azarmali — besakūki, jasmīni, akācejis i cyti kūšuma kryumi. Pošā dōrza vyducī atsaroda školys izmieginōjumu lauceni, kur dorbōjās mozpulcāni, audzejūt dažaidus dōrzōjus. Kas tik tī naauga: kōpusti, rōcini, batvīni, būrķōni, zierni, pupys i stoltōs saulispučis! Pādejōs Agnesái patyka vysvaira deļtō, ka tōs vysu laiku speiteīgi grīzā golvu iz sauleitis pusi.

***

Tyvōjās pyrmī školys Zīmyssvātki, kurim vysys klasis gatavōja priķšnasumus. Pyrmō i ūtrō klasá kūpeigi īstudāja mozu vīncielīnā ludzeni, dzīsmis i dzejvuleišus. Agnesá dzīdōja taidā rasnā bolsā, deļtō jū īdalāja altūs. Vāļ jei svātkim vuicājās dzejvuleiti i ludzenī tālōja žogotu, jōs draudziná Martená — vōvereiti. Vysa škola beja kai spōrnūs i Zīmyssvātku gaidāja ar lelu napačiteibu, daudzim tī beja goda skaistōkī svātki.

Eisi pyrms svineibom tāvs pa vacam parodumam patš sovā mežā izlasāja skaistu, kuplu ágleiti i aizvádá iz školu. Bārni tū izrūtōja ar sváceiņom, "apzeļteitim" i "apsudobrōtim" ōbelim, bumbīrim, ágļu ciekūžim i cytom krōšņom manteņom. Vysam pōri pōrkōrá spūžus, zaltainus "eņgeļu motus", a golā izlyka zeļteitu Betlemis zvaigzni. Ar skaistim ágļu zorim izrūtōja zālis sīnys i skotuvi. Iz skotuvīs beja nazcik mozōku ágleišu, calmi, zori, partū ka ludzenis darbeiba nūtyka mežā.

Pyrmīs ágleitis vokors školā pagōja na bez satraukuma. Tūmār ari ar priķšnasumim golā vyss izgōja labi. Vālōk zālī īzaroda Zīmyssvātku veceits ar lelu dōvynu maisu iz mugorys. Veceišam beja gara, bolta bōrзда, bolts kažuks leidz zámái, taida poša bolta ausainá golvā i bolti voilaki kōjōs, Agnesái jys atgōdynōja jōs nazkodejū glōbieji Kundzeni, jei gribāja jam steigītis preteim, a mōtá laikā apturāja. Veceits vysim bārnim izdalāja pa lelam, ar krōsainu būrteiti aizsītam kampetu maisenám. Pec izastōšonys i dōvynu sajimšonys tyka nūvōkti sūly, saryndōti pa lelōs zālis molom i īzasōcá jautrys rūtalis. Tik lelā i prīceigā pulkā Agnesá nikod vāļ nabeja bejusá. Iz sātu jei braucá, laimī storōdama par pīdzeivōtū bezgola jaukū ágleitis vokoru.

Dreiž viņ Agnesá ar Marteni beja cīž sazadraudziejušys. Agnesis ceļš vādá garum Ryuču sātai, tī jei īzagrīzá gon reitūs, gon vokorūs. Martená beja breineigi vacōki, divys mōsys i vacōks brōļš, kurs jau gōja školā, a mōsenis vāļ dzeivōja pa sātu. Draudzinis mōtá vysod lyka goldā ādamū i

kūpā vysus paborōja. Nu reitim, kod Agnesá tī īzaroda, ŗaizjom tik agri, ka Ryuču bārni vāļ gulāja, Martenis mōtá lyka jai nūzaviļķt i sástis pi ūtrōm reitiškom. Viejputņu dīnōs Agnesá tī bīži nakšņōja, prūtams, aiz laika sovus vacōkus breidyņojūt. Tod vysi bārni, iz lelō maizis ceplá sakōpuši, draiskōjās, stōstāja pōsokys i mināja meiklis.

Ryučūs beja vacs gramofons ar taidu speideigu vara voi nikelá tauri i dažom plāžom ar senejūs krīvu dzišmu īrokstim. Martenis tāvs, bejušis cara armejis soldots, vālōk beja dīniejš Latvejis armejī i par drūsmi kaujis laukā sajiemš Ryuču zámi. Sābrūs jīm dzeivōja vīns krīvenš, kuram pīderāja radeja, kas Latgolys jaunsaimnīku sātōs tūŗaiz beja lels ratums.

Martenis sābri beja tureigi i lobi ļaudš. Jīm beja četri pīauguši dāly, kuri Keguma spākstacejis byuvī sapeļņāja naudu gon skaistai sātai, gon pošam radejis aparatam. Zujevi, tai jūs saucá, nabeja ni lapni, ni skaudeigi i bīži prasāja sovus tyvōkūs sābrus pazaklausāt kas nūteik Reigā, Līpōjī i cytur pasaulī. Pa Zujevu radeji na viņ runōja, a i ļūti skaisti dzīdōja Sakss, Priednieks i pošu nūvodnīks Tālis Matīss. Pōrraidāja lugys, kurys vysi klausājās ar lelu interesi. Zujevu "radejis vokori" teišam beja jauki i naaizmierstami! I Martená cīmōjās Agnesis sātā. Parosti tys nūtyka sastdīņōs, kod, nu školys īdama, Agnesá prasāja Martenis vacōkim atļōvi obom iņ iz Olūtīm. Tū sajāmušys, maitinis laimeigys dāvās iz Andžānu sātu. Ŗaizjom gon Agnesi vīnu, gon jōs obys ar Marteni pavyzynōja bōrzdainī "staraveri", kuri nu Rāznys klajumim braucá iz mežu pec žogorim. Tys beja lels atspaidis pīkusušijōm kōjom, kas násá na viņ par pōrs numerim lelōkus voilakus, a i paprōvu grōmotu i burtneicu sūmu placūs i bīzu mieteli mugorā, Latgolā zīmys beja borgys.

Svātdīni nūdzeivōjušys Olūtūs, pyrmūdīņ maitinis dāvās iz školu. Viejputņu laikā, kod celi beja aiznasti, tāvs parosti jjudzá Meļni voi Ašu i, Agnesi vadūt iz školu, leidza pajámá Ryuču bārnus. Atpakaļcelā preteim braucá Martenis tāvs, kurs sovā pajiugā vyzynōja Agnesi gondreiž leidz

sātai. Jam pīderāja dōbulains zyrgs, vōrdā Peliecš. Andžānu pastareitāi lykōs, ka deļ tik braša i strauja zyrga itys vōrds ir par prostu, b̄ytu vysmoz par Bieri nūsaukušī...

Pavasari, īzastōjūt jaukam laikam, Barkāna jaunkundzā obys sovys klasis vādā ekskursejī. Vysi nu sātom pajāmā leidza maizi i dzeramū. Nu agra reita sazapuļciejuši pi školys i nūsprauduši sāv tyvōkū maršrutu, bārni dāvās celā. Pymūs sešus kilametrus ceļōtōji īveicā namonūt. Skanāja dzīsmis, kuru pyurs školys bārnim beja bogots.

Kolni, lājis, otkon kolni... I tur jau jys stōvāja — slovonīs Mōkūņkolns! Augsts i varons, ar eļkšņu i līpu mežu apaudzš. Mōkūņkolns tā pagaisa, tā otkon iznyra ceļōtōju skatīnim, i tai lobu laiku. Pošā kolna pakōjī bārni drusku atsapyutā, tod sazajāmuši, pa lāzonōkū kolna molu kōpā augšā. Tī jūs sagaidāja miļzeiga, dūbā, kas plētās pa vysu kolna viersyuni, pošā dūbis vydā beja taida kai ola. Bārni gribāja tī nūzalaist i apzavārt. Školōtōja jīm tō nalīdzā i poša gōja leidza. Lāvōs molys beja apaugušys ar zōli i lāzonys. Tai ka kustātīs varāja bez pīpyulis i brīsmom. Dagōjuši pi olys, jī rādzāja, ka tei ir cīži šaura, īleist tī var tik rōpyns. Kaidis izveiceigs ūtrōs klasis puika gribāja tū raudzāt, a školōtōja naļōvā, kas zyna, voi tī nav iz zīmys guli īleidusā kaida čyuska.

Vysu dzilīnī apzavāruši, bārni i školōtōja kōpā nu pilš "krātera" ōrā i sasāduši piļskolna stōvōkijā molā, kuru apjūzā staignys pūrs, tōlumā rādzājās Rāzna, izjāmā sovu launogu i sōcā pušdīņōt. Kod vysī beja paāduši, školōtōji voi biertiņ apbārā ar vysaidim vaicōjumim: kur palykusā pilš, kai tei cālusās, deļkō Rāznu sauc taidā naizprūtāmā vōrdā, parkū tys ir Mōkūņkolns...

Barkānis jaunkundzā pazaceņtā atbiļdāt ar teiku par Rāznys azara rasšonūs: "Seņ-senejūs laikūs iz vysaugstōkō kolna stōviejusā skaista pilš, kurā vaļdiejš kienenš — Mōkūņš. Kienenīnā jau seņ dīva dōrzūs staigōjusā, pamatusā kienenā sirdī dzilis skumis i jūs breinumdaļū

mánytu. Princesá augusá naviņ skaista, a i cīž dzeivis-prīceiga. Jōs vaigs mirdziejš tik gaiši kai reita blāzma, acš zalis kai zōlá, a moti — bryuni kai tik kū saorta zámá. Pušauga máitinis bezryupeigī smīkly kai dzidri zvōrguleiši pīskandynōjuši na viņ pili, a i tyvōkū apleicīni. Ar sovu valdzynūšū skaistumu princesá atgōdynōjuss Jōņu nakts puči. Tai kienens sovu vīneigū máitu nūsaucš par Kōdeilu.

Ziná par princesis daiļumu dreiz apskriejusá vysus zámis. Precinīki jōjuši nu molu molom: nu rītumu, dīnvydu i austrumu zámom... Princesá Kōdeila vysus nūraidiejusá, jo kluseibā mīļōjusá Rāsnis princi — Rāznu.

Vysnaatlaideigōkīs nu precinīkim asūt bejš tōlōs Austrumu zámis vojevoda — Rusičs. Lai gon seiks pec auguma i na vysai izcyļu prōtu — dižmaneibys i līleibys jam natryucš. Ar lobu princesis nadabōjš, jys nūlámá tū pajimš ar varu. Sová zámī sapulcynōjš lelu karapulku, gōja iz pili. Kod svešzámū jōtnīki tū sasnīguši, jau bejusá nakts i vōrti cīži aizbultāti. Tik pilš tūrnī dagusá gunš i sorgs vārōjš apleicīni. Izdzierdiejš zyrgu pokovu klabeišonu, zūbynu škindūni, jys devš zini kienenam. Ar spolgom tauru skaņom sasaucá vysu pilš apsardzi sajimš nalyugtūs "gostus", kai jī tū peļniejuši. Pilš ļaudim kienens licš nūit slapanijā ejī, pa kuru vajdzeibys gadīnī variejš izīt ūtrā piļskolna pusī. Tū zynōjš tik princš Rāzna i pilš ļaudš, jo kienens Mōkūnš ar Rāsnis kunigaiti bejuši cīži lobi draugi. Princesá Kōdeila tāva pamásš nav gribiejusá, a Mōkūnš styngri pīscaciejš jai it kūpā ar ļaudim.

Austrumu svešinīki pīprasāja attaisāt pilš vōrtus, a kienens napīzakōpá. Vojevoda Rusičs pīdraudiejš pili nūdadzynōt, a kienens beja nalūkams: "Lobōk ejmu nōvī, bet sova vīneigō bārna īnaindīka rūkōs naatdūšu!" I sovīm karaveirim pavieliejš ceinātīs leidz golam. Ilgu laiku bultys lidōjušys iz pili i nu pilš vaļnā iz svešinīkim, nu īvainōtūs karaveiru mužtom skaniejuši zaimi i lōsti. Vysnyknōk blōvš patš Rusičs: "Kienens, tu

nīceiba! Ūds! Ar vīnu kōjis spierīni tevi sameišu! Tova pilš izkiupās palnūs!”

“Munu lāmumu tu jau dzierdieji, Rusič!” savaļdeibu nazaudādams, atbiļdāja kienens Mōkūņš.

Kaidu breidi lājī vaļdāja klusums, a tod iz pili sōcá lidōt gunš bultys ar golūs dasītom dagūšom pokulom. Dreīž pilš aizadaga kai cysu kiulš. Koč i Mōkūnā karaveiri ceinājās drūsmeigi, pōrspāks i gunš līsmis īveicá kienená veirus. Jī sadaga, a dzeivs Rusiča rūkōs nivīns napazadává i pilš vōrtu jam naattaisāja. Ari slapanijā eji kūpā ar Kōdeilu nūkūpušī pilš ļaudš beja aizvāluši miļzeigu akmini. Kaidš nu pilš ļaudim sovu kieneni tūmār beja nūdevš...

Ilgi austrumu varmōkys dzierdiejuši pazemī taidu kai duneišonu, kai dzīdōšonu. Kod vyss apklušš, jī laidušīs laupeišonys syrōjumūs pa Mōkūnā kienēvaļstī. I tik ūtrijā naktī, ar gryutom nostom apzokrōvuši i lelu pulku giustekņu leidza pajāmuši, jī davušīs atpakaļ iz austrumim. Kod nalaimis viestš sasnāgusá Rāsnis pili, princš Rāzna apsodlōjš sovu boltū kumeli i traucīs meklāt princesis Kōdeilys, kuru cīži mīliejš jau seņ, tik gaidiejš dīnys, kod varās syutāt precinīkus. Voi kotru dīnu jys jōjš, lai koč par gobolu iz jōs pazavārtu, izdzierstu jōs skaneigūs smīklus, jōs kūklis skaņōs pazaklauseitu. A vysod ar gryutu nūpyutu grīzīs atpakaļ: vāļ vajdzāja gaidāt...

Itys braucīņš beja gryutōkīs jō dzeivis ceļōjums. Kienená Mōkūnā kiupūšōs pilš palīkys jys sasnādzá gaismai austūt. Rādžātīs jū satrīcá, bet mozs cereibu starenš vāļ beja — slapanō pilš eja, deļtō jō zyrgs liekšnim nesīs iz pādejōs cereibys vītu. Bet, ak voi! Īraudziejš miļzeigū akmini ejis prīškā, Rāzna vaidiejš i svaīdiejš sōpōs. Vīnam taida akminá atvāļt nav bejš varams. Princš izmysumā aplaidš acš vysapleik, i jō skots kritš iz poša kumelá Baļtená. Pi zyrga sodlym bejš pīsīts viervis rytulš, kuru Rāzna vysod jāmá leidza. Vīnu viervis голу jys apsiejš ap akmini, ūtru ap

zyrga kryutim. Baļtenš bubyņōdams viļčš cik spāka. Princš jam paleidziejš, cikom miļzeigīs akminš sazakustiejš.

Ar vōrgu cereibu jys īgōjš tymsijā olā, tod — vāļ dyumu pyļnyjā ejī i īraudziejš nūslōpušūs ļaudš. Jō sirdš nu sōpu pamyrusā. Rāzna saudiejš storp myrušijīm, mekliejš sovu Kōdeilu. Atradš, pacielš iz rūkom jau sastyngušū leigovys augumu, kai lelōkū dōrgumu damīdžš pi sirdš i, osorom plyustūt, pametš eju. Ar dōrgū nostu kōpš sodlūs. Kod bejš nūjōts pušceļš, jys pīstōjš zalā īleļī, lai atļautu uztycamijam Baļtenām paāšt. Zyrgu palaidš ganeibā, a patš ar myrušū princesi kliepī atsasiedš zōlī. Bejš pavasarš i dobā vyss zaļōjš, zīdiejš i gaviliejš.

Tik prinča Rāznys sirdī vaļdāja izmysums i tukšums. Sōpu pōrjymts, Rāzna gauži raudōjš. Osorys plyudušys kai divi ryuceiši, sateciejušys īleļī i pīpiļdiejušys tū. Tai raužūt, jam ticš vīglōk i vīglōk... Jys vairs najutš sōpu i nav maniejš, ka grymst sovu izraudōtūs osoru strauīmōs. Tai īleļī radīs azars ar divom solom: zamōkō — tī, kur sādāja Rāzna ar myrušū Kōdeilu kliepī, a stōvōkō, — kur ganājās prinča boltjys zyrgs.

Tai azaram tyka Rāznys vōrds, zamōkō salenā nūsaukta par Mīlesteibys, bet augstōkō — par Boltū solu, izpūsteitīs piļskolns — par Mōkūņkolnu.”

Kod školōtōja beidzā sovu stōstiejumu, puisāni, nūdyuruši golvys, klusāja, a maitinis nu žalobu slaucāja osorys. Saulā vāļ beja gobolā, partū ceļōtōji gribāja atsagrīžt pa Kaunatys — Maltys lelceli, kas lūcājās gar Rāznys molu. Daudzu školānu sātys beja pa celām, i jī iz školu vairs nagōja. Agnesā tūnakļ palyka pi Martenis, tikļ leidz Olūtim vairs nabeja spāka. Maitinis i vysī Ryuču bārni tūvokor ilgi naaizmyga, Agnesā ar Marteni jīm stōstāja aizkustynūšu teiku par Kōdeilu i Rāznu.

***

Vosora Agnesái pagōja namonūt, veicūt vysaidus seikus darbeņus. Redziejusá grantātūs celenus školā, taidus pošus jei gribāja īkōrtōt sātā. Obys ar Viktu nu ībraucamō celá jōs plāsá valānys, cikom tys tyka plots i gluds. Ap puču dōrzeni mōsys statāja dzeivžūgu, a apleik sātai īreikōja grantātu celeni. Tāvs gon bōrās, ka jōs ar bliņom nūzadorbojūt, statāja īt dōrzu revā, a Agnesá tūmār nabeja apturama, cikom Olūtūs vyss beja sakūpts pa jūs prōtam, skaisti. Bāda tik tei, ka nikas prōteigs tukšijā syla zāmī nagribāja augt, a tāvs taidim pasōkumim kai malnzāmis vesšona zyrga najiudzā. Jys skaitāja, ka tei taida kungu ōveišonōs ar skaistumdōrzim, jīm cyta nav kō darāt, a zemņikam dereiga dorba vysod pylņys rūkys.

Bez ūgōšonys i sieņōšonys Agnesis mīlōkō nūzadorbōšona beja mokšorōšona. Tū jai beja īrōdiejš Dīva Dōrzu ganenš. Jei ar tū apslyma iz ilgu laiku... Parosti pec zivim jei gōja iz Maltu, tei beja daudz lelōka i dziļōka par Brīžupi. Kō tik tymā nabeja: asari, sopoli, brekši, raudys, leidakys i cytys zivš. Agnesái sābru puikys tik kōseišus īdává, pōrejū jei sameistarōja pošā. Kōtam derāja slaiks bierzenš, auklai — spēleišu dīgs, pludenám — korkis, svoram — svyna gabalenš.

Sameistarōjusá zylvu giunamū reiku, jei dāvās iz upi, kur pļovā lakstāja sīna kazenis i lidināja dīva zirdzeni, kas zivim beja lobu lobō āsma. Slīku Olūtu pūstijā zāmī gondreiž nabeja, Agnesá iztyka bez tūs. Tysam matūtis, zylvu kuleitá, kas karināja Agnesái koklā, parosti beja vysaidu spurainūs iudiná "mārgu" pylna. Sābri gon zūbōjās, ka Agnesái vajdziejš par puiškinu pīdzimt, a jei par tū daudz nabādōja, pīmināja babenis nazkod saceitū: "Lai sauc koč par pūdu, ka tik ceplī nabōž!"

Pi upis Agnesá pavadāja daudz jauku breižu, bīži namonūt, kai tyvojās naktš. Pec saulis rīta zivš givōs īpaši labi. Sābru puikys gon stōstāja, ka patš "kļovōkīs" laiks asūt reita agrumā, a Agnesá bez mūdynōšonys pyrms saulis lākta navarāja pīzacālt. Mōtá jōs

namūdynōja, zólá Maltys leičūs beja Agnesái pōri golvai i jōs pastareitá lelyjá rosā nūmierktu kai kaida iudiná pálá. Jemīs tod ōrsteidams!

Nu, ka nā, nā! I vokorūs jōs lūms nabeja švaks i kur vāļ vysi tī dobys jaukumi! Leidz Jōnā dīnai kiukōja dzagūzis i Maltys leičūs dzīdōja laksteigolys. Gaisā i upis kryumūs vydžynōja vysaidi putni, pļovōs grīzá grīzá, tūrcá zemisviezš, sisynōja sīna kazenis, lidināja streļči. Pādejī parosti nūzalaidá leidz pošam iudinám, i zivš, augši palākdamys, tūs giustāja. Jōs nasmōdāja ūdu i seikūs myuseņu, kuru iz iudinim beja bezgola daudz.

Maltys dzilijūs otvorūs, kur iudiņš nabeja tik straujs, auga dzaltonōs laičīnis i boltōs iudiná rūzis. Agnesái īpaši patyka boltōs. Tōs jei saucá par princešom... Upī beja nīdris, nu kurom varāja sasīt kiuleišus i tai vuiceitīs mauļ. Cikom Agnesá tū īzavuicāja, jei Brīžupī beja sleikusá vasalys trejs řaizis; pyrmū řaizi tys nūtyka, kod jai palyka četri gadeni i jei snīdzās pec boltyjōm i skaistijōm iudiná rūzjom, vāļ divys — patykusá dziļōkā otvorā.

Maltys upī acš prīcōja kaida nalela salená, iz kurys kīvistis perāja bārnus. Deļtō tū Agnesá beja īsaukusá par Kīvisteišu saleni. Ni kūki, ni kryumi tī naauga, tik gars greislis. Sola pīderāja sābram, kurs dzeivōja preteim i apļauļ itū saleni braucá ar laivu. Tū jys dareja tod, kod kīvistis bārnus jau beja izperiejušys i perekleišus pamatušys. Par taidu sābra izavesšonu Agnesá juta pret jū lelu pateiceibu i naizmiersa rudinī jam salasāt kaidu ūgu voi sieņu skalineiti. Řaizjom i kaidu zivi īdává, ka lūms beja gadiejīs lelōks. Lobs i žālsirdeigs cylvāks beja jūs sābrš — Kīvisteišu solys saiminīks Meikuls. Agnesá ar napačiteibu gaidāja zīmys, kod varēs īļ Školā i satikt Marteni. Maitinis rádžājās bīži i pa vosoru, staigōja vīna pi ūtrys gostūs, pōrrunōdamys vysu, kas kurai pa vosoru kod atsagadiejš. Vuicājās jūs obys labi. Seviški vīgla golva beja Agnesái, kura nōkūtnī

sapņoja vuicāis par skolotōji, taidu paņ mīlu i jauku kai Barkānis jaunkundzá.

Ūtrijā klasī ejmūt, stuņžu jau beja vairōk, zīma dziļōka i borgōka. Pa pošu tymsū zīmys laiku Agnesá dzeivōja pi mōtis draudzinis Dōrtis. Jōs mozō ustabená atsaroda pōrs kilometru attōlumā nu školys. Pabiedeigū saimnīceibu saucá breineigā vōrdā — par Saulis Lájom. Tá beja skaisti i mōjeigi, seikīs namenš patiši beja pastateits saulis pīlītā vītā, kurys apleicīnī auga symtgadeigi kūki, a vosorōs — daudz puču. Dōrtá beja Viktys krystamōtá, cīži loba, deveiga i dīvticeiga sīvītā. Agnesi jei pījāmá kai sovu bārnu, jōs vīneigīs dāls jau paseņ beja mirš. Ari veirs jau myužebā, i jei beja palykusá vīna kai piersts itymā plašijā pasaulī.

Vacō Dōrtá turāja vīnu gūvi, vuškeni i syvānu. Vairōk jau nikō navajdzāja, buļveitis izauga nalelyjā pīmōjis zámeiti. Sīnu jai sapļōvā sābri, nu tīm jei dabōja pa maizis kukuleišam, kū nūpeļnāja ar spriesšonu, ausšonu i adeišonu. Ar molku jū apgōdōja Agnesis tāvs, par kū jei moksōja ar ryuþom i gōdeibu par Agnesi.

Krystamōtá Dōrtá Agnesái vuicāja vysaidus rūkdorbus, stōstāja par sovom jaunom dīnom i dālu, kuru nōveigi savainōjuši "staraveri" sovā Maslenicys "karā". Krystamōtis Dōrtis Augusts steidzīs krīvus izšķiert, a jū tai sadyuruši ar nāžim, ka jauneklis mirš iz vītys. Vālōk gon tīsōjušis, a kū tys dūd, Augusta nu myrūņu napīceļsi.

Tū vysu stōstūt, krystamōtá raudōja, i Agnesá raudōja leidza, jai beja žāl tik agri izdzāstōs dzeiveibys. Tai izaraudōjušys i bādōs vīna ūtrai vāļ tyvōkys jusdamōs, jōs obys stōjās pi "koč kō gorda" gatavōšonys. Vysbižōk tōs beja buļvu kļockys voi blīni. Krystamōtá tū vairōk darāja Agnesis deļ, jo zynōja, ar kaidu patyku jei tū vysu ād.

Dōrtá Agnesái īmōcāja cīš daudz Dīva dzīšmu i lyugšonu. Jōs obys dzīdōja litanejis i saļmys. Tai namonūt pagōja zīma, i pavasarī Agnesá otkon beidzá školu ar opolym pīcinīkim, kai atzineibu sajymdama Jāņa

Jaunsudrabiņa "Boltū grōmotu". Taida dōvyna jai beja vīneigijai klasī. Par itū grōmotu maitinā nu sirdš prīcōjās. Ari mōjinīki beja apmīrynōti, ka Agnesá labi vuicōs i prīkšzeimeigi izavad.

Pōrskrāja pavasarš ar pavasara dorbim, tyvōjās Jōnā dīna ar vosorys saulis grīžim, smōrdeigom Jōnā zōļom, čārmyušku meijom i ūzulu vaiņukim. Olūtu ļaudš, kai kotru godu, taisājās it leigōtu pi sābru Jōnā. Jau laiceigi mōtá sāja lelu, dzaltonu sīra rytuli. Maitys pōrcylōja sovys suknis, maklādamys kū Leigū vokoram pīmārōtu. Tāvs apstaigōja teirumus, vārdamīs, voi rudzi jau nazīd... Rudzi teišam jau zīdāja! Dryvā kiupāja palāka mygla kai vālā vokorā voi agri nu reita Maltys leiču pļovōs.

Eisi pyrms Jōnā dīnys Agnesá ar mōsys Viktys ritini aizbraucá iz Ryučim apcīmōt Marteni. Obys draudzinis, izagastiejušys i paādušys vysaidu gordumu, aizskrāja iz Patmaļu azaru izamaudōt, dīna beja korsta i tveiceiga. Garai jōs pluņčōjās azara syltyjā iudinī, Martenā taisājās Agnesi pavadāt leidz mežam. Nabeja jōs vāļ nu sātys izgōjušys, kod iztraukts i aizaeļsīs tī izasteidzá Zujevu Vasilijs i aizžņaugtā bolsā saucá: "Sābreiši, mýsu Latvejai beigys... Mýsu breiveibai beigys!... Sorkonī it viersā!..." i sōcá raudōt.

Agnesá kai īmeita palyka tymāpaļ vītā, tod, golvu rūkōs sajāmusá, nūtupa zōlī i vaidāja: "Muns mīlýš brōleitš karā... muns mīlýš brōleitš..."

Veļteita munai bērnu dīnu zámái - Latgolai,
babenis Annas Tenčas, mōtis Genovefas, tāva Jezupa pīminái,
munu mīlūs mozbārnu - Agneses, Īvas, Kaspara, Kristapa Paiču - zynōšonai
i vysu grōmotys laseitōju viertiejumam

Mākslinieks J.Gailums

Redaktore M.Latkovska
Valodas konsultante L.Leikuma
Mākslinieciskais redaktors P.Gleizdāns
Korektori: R.Latkovskis, R.Naglis
Datorsalicēja S.Tučē

© Veronika Tenča-Goldmane. Pastareite. 1999
© J.Gailums. Zīmējumi. 1999.